
Harvey Cushing

c. 83 ru

In Aristotelis Libros

De

Generatione, Corruptione et

De Anima

Disputationes habitæ

A P. Clemente Silvestrio Soc. Jesu

Ad usum Annibalis de Simonettij

Firmi A. D. 1631.

[illegible]

In Libros
De Generatione et Corruptione
Proemium

Sicut tria concurrunt ad scientiam, principia subiecti, subiectum ipsum, et passiones, ita ab his tribus discendi traditae scientiae partes sortiuntur. Ita sunt a principiis sibi assumpsit libros de [illegible] et de partibus animalium: a subiecto ipso assumpsit libros de Caelo, Meteororum, de plantis &c. A Passionibus sibi assumpsit libros de gen[eratione] animalium, de sensu et sensibili, [de somno] et de vigilia, atque hos libros quos hoc anno favente Deo ac Virgine explicaturi sumus, de Generatione, et Corruptione. Ponimus autem multis, ut brevius procedamus, pro hoc explicandum nobis est an detur Generatio, et Corruptio substantialis.

Disputatio 1.a
Quaestio 1.a

An detur Generatio substantialis

Anaxagoras, Empedocles, Democritus et Leucippus negarunt dari in rerum natura generationem et corruptionem substantialem, eo praecipue innixi fundamento quod unicum tantum esset principium rerum [illegible], vel si sint plura [illegible] esse [illegible], et corpora quaedam quae prout inter se congregabantur, vel separabantur, dicebant transmutationem non quidem substantialem, ita ut unum deperiret esse, et aliud de novo substantialiter generaretur, sed solum dicebant transmutari tantum accidentaliter, et tantum accidentales qualitates; verum ergo idem tollebant e rerum natura generationem substantialem, et solam admittebant alterationem, quae ipsis [illegible] differt a generatione, quod alteratio terminatur ad accidentalia, generatio vero ad substantiam: fundamenta horum Philosophorum melius afferemus infra, et solvemus.

Alteratio differt a generatione

Dico esse dari generationem substantialem. Probatur ex Aristotele [illegible] et [illegible] his quatuor capitibus [illegible] libri de generatione [illegible] 2. ex iis quae diximus in [illegible] Physica, omnia corpora naturalia necessario constare ex duobus principiis distinctis, nempe forma et materia: quae materia ut primum subjectum ex quo fiunt omnia est ingenerabilis et incorruptibilis; forma vero rebus est generabilis et corruptibilis cum educatur vi agentis naturalis de potentia materiae: haec autem eductio formae quae unitur materiae et actus sit tota, est mutatio substantialis, nempe ex applicatione formae orta ad ipsam formam, et ad ipsum compositum quod resultat ex materia, et forma simul

ac:

unita, g.º datur gen.º et corr.º substantialis, quod est istorum in-
dubitatum, nihil aliud est, quam mutatio formae in
materia, seu quando educitur de pot. mat. et cum
illa unitur nova forma, ipsa materia mutatur, et tran-
sit a[d] g. et non ipso in ipsum g.

Pr. 3.º multis experientiis, quibus n. negat generationem animalium
visitur. Semper si granum tritici terrae committatur cer-
nimus putrescere et corrumpi, atque ex corrupto pullu-
lasse spicam, in qua reperiuntur nova grana distincta
ab ipso grano corrupto sua accidentia et operationibus sub-
stantiis g.º dat. gen.º et corr.º substantialis.

Confir. quia videmus post similes mutationes mutari
certas proprietates, s.º signum est mutari etiam sub-
stantias seu formas ex quibus illae proprietates emana-
bant. Resultans mutantur effectus, ob quem causa etiam
g.º facta est etiam mutatio sic substantia et in forma.

Obi. corpora naturalia non sunt composita ex materia et formae
sed ex partibus componentibus, sed illorum simplex est
substantia, si ergo simplex substantia g.º vel tota desinit et
corrumpitur vel tota de novo generatur. Si tota de-
sinit g.º annihilatur, si tota generatur g.º fit ex
nihilo fieri, sed illa natura sed sponte, vel annihilari vel
ex nihilo creari, g.º impossibile est dari in re. vera ge-
neratio et corruptio substantialis.

R.º neg. ma. corpora n. naturalia constant ex materia et forma
quia patet ex experientia deficere in corruptione potiones
et proprietates, quae a forma tanquam a ra-
dice procedunt, g.º datur forma in sic composito
composito; rursus quando deficit forma, necesse est ali-
quid remanere, s. materiam, quae est ingenerabilis, et

in-

incorruptibilis quando corrumpit aliquid in hoc
ab hac dissolutione de hac forte loquens de p.ª ma-
mata: sunt ergo res naturales constant ex mata et forma
argumentum [illegible] nullam habet vim.
Dices, si res naturales constant ex mata et forma, adhuc non
pot dari genero, quia non pot dici quod res compo-
sita de novo generetur, nisi generentur de novo omnes eius
partes, sed una pars, nempe mata est ingenerabilis, ergo non
pot dici quod totum de novo generetur.
Rº ad hoc ut dicatur aliquod totum de novo produci,
necess. non est quod omnes eius partes de novo producantur
patet hoc in resurrectione, in qua verum est dicere
hominem de novo incipere esse qui prius non erat, licet
prius essent partes illius, nempe anima, et materia
corporis; ita etiam generatio; licet eo non generatur
mata cum quae creatur a Deo [illegible] ut possit dici
quod generetur totum, satis est quod [illegible] eductione forma
[illegible] ex mata, et unione eiusdem formae cum mata
fiat aliquid totum quod prius non erat, ut p. ligni
[et] ignis.
Obiic. 2. si generatur substa quae est ens simpliciter, ergo
debet generari ex non ente simpliciter, cum quodlibet
debeat fieri ex suo opposito, sed ex non ente simpliciter
non pot aliquid generari, quia non ens simpliciter est
nihil, et ex nihilo nihil fit, ergo non pot dari
genero substa.
Rº dist. mai. substa debet generari ex non ente simpli-
citer, ita ut illud non ens simpliciter neget omnem
entitatem, neg. ita ut neget ens in tali compositione
x forma, ergo generatur ex mata, quae pot di-
ci

ens non est simpliciter, quia est simpliciter dr
forma et compositum, licet natura sit, et habeat
propriam existentiam ut diximus in Physica

Obstat alter. si generat substantia vel generat sub essentia, vel
sub existentia, non sub essentia, quia essentia supponit de esse
si sub existentia, cum existentia sit extra essentiam substantia
vel erit accidens, vel modus substantialis, ergo solum generet
accidens, vel modus substantialis, non autem substantia

R. generat substantiam sub essentia et sub existentia, non n.
distinguitur essentia ab existentia, ut videbimus in Metaph. Di-
citur essentia aeterna, sub illam connexionem praedicatorum
essentialium, semper n. verum est dicere homo est rationalis,
caeterum sola n. natura, cum sit independentia cum
existentia, ideo essentia n. nisi et existentia generatur. Existentia
vero de accident. Metaphysice. Cum plura nequeunt con-
cipere advenire essentiam realiter in loquendo, essentia et existentia
identificantur

Essentia non distinguitur ab existentia

Manebat igitur... dari in rerum natura generationem substantialem.

Quaestio 2a

Quid sit Generatio

Ad tollendas aequivocationes, sciendum est multipliciter
accipi generationem, etiam ab Aristotele, 1o pro introductione cu-
iuslibet formae, etiam potentiae naturae accidentalis, quam
significationem adeo largam Aristoteles hic textu 23.
Dixit ad generationem substantiam est generationem simpliciter, ac-
cidentalem vero secundum quid. 2o generatio accipitur pro
introductione formae, quatenus connotat praeviam al:

alterationem quae fuit dispositio ad eandem formam
atque in hoc sensu Philosophus textu 4.° Physicae textu 34.° as-
signat ad generationem maiorem et minorem velocitatem
cum tamen generatio accepta pro ipsa introductione formae sub-
stantialis fiat in instanti, dum ibi assignat generationi maiorem
et minorem velocitatem signum est quod loquatur Aristoteles
de generatione ut concepta cum praevia alteratione. Tandem
sumitur proprie solum pro introductione formae substantialis
in quo sensu hic sumitur Aristoteles textu 23.°, et ut ex-
acto hic disputamus quid sit.

Generatio est mutatio totius in totum

Prima est generatio sic definita ab Aristotele, ut colligitur hic
ex textu 23.° Generatio est mutatio totius in totum
nullo sensibili remanente ut subiecto eodem.
Dicitur mutatio, loco generis, nam in hoc convenit generatio cum
alteratione, et augmentatione. Rursus dicitur mutatio quia
quae requiruntur ad mutationem, requiruntur etiam ad ge-
nerationem. Ad mutationem requiruntur tria terminus
a quo, subiectum, et terminus ad quem, et ideo haec
tria explicat Aristoteles in definitione generationis, dum enim dicitur muta-
tio totius, innuitur et explicite dicitur terminus a quo
dum dicitur in totum, explicat explicite terminum ad
quem, subiectum vero non explicat explicite, sed so-
lum implicite, et 2.a ratio per illa verba quae expli-
cat primo terminus a quo, scilicet mutatio totius, ratio
est quia cum terminus a quo corrumpatur et
non redigatur in nihilum, consequenter debet rema-
nere aliquid quod recipiat postea sub termino ad
quem, hoc autem est subiectum scilicet materia, unde quia
non potest fieri generatio, ex nihilo enim nihil fit: unde
vero debeat esse hoc potentia generis explicat postea

fit

p. verba sequentia, nullo sensibili remanente et
spectio eodem

R̃, in hoc non cum autem terminus simpliciter sumptus sit illud quod est ante ut sic, i. compositum sub: stale, contrat terminus ad quem genis debere esse compositum substale, in hoc ñ distinguitur gene: ab alteratione. Et licet terminus à quo genis sit etiam compositum substale, tn est ista differentia, quod terminus ad quem i. compositum substale sit de conceptu intrinseco genis, at vero terminus à quo i. compositum substale non per se requirit ad genem, cum sit genis terminus à quo privativus. Patet hoc ex Arist. 5. Phis. textu 7. ubi in definitione genis non ponit terminum à quo positivum, sed privativum, et eam dixit genem esse mutationem ex non subiecto in subiectum i. ex non ente simpliciter in entem simpliciter, et non subiecto in subiectum, et 8. Phis. textu 62. dixit genem esse mutationem de non ente ad ens i. de non ente simpliciter ad ens simpliciter, ubi videtis ab Arist. assignari terminum à quo genis privativum, et non positivum. Ad hoc patet etiam ratione, quoniam v. g. quod aliquis in prima materia caret omni forma substali si in illa introduceret ab agentis natura aliqua forma, profecto illa esset vera et propria gene, et tn non haberet terminum à quo positivum, sed solum privativum, ergo terminus à quo per se et necessario requiritur ad genem est terminus privativus, et ñ positivus. Et videtis quam dudum hac de re in Phis.

Dices, quamvis tales definiant genem per terminum à quo positivum, si hic non est per se requisitus, dixit

Forma est illud quod est ante.

n. Aristoteles est mutatio totius in totum

R. Aristoteles definivit generationem per terminum a quo positivum quia est notior, 2° quia definivit generationem quae de facto datur in rerum natura, haec autem semper habet terminum a quo positivum, nam ignis fit ex ligno et fenis: ergo dictum est, generatio est mutatio qualiscumque totius i. compositum substantiale transit in aliud compositum substantiale, et quia illud totum quod transit in compositum substantiale non adaequat privationem illius compositi ad quod transit, ideo Aristoteles implicite explicavit terminum a quo generis debere esse privationem. Generatio ergo sub ratione mutationis substantialis est transmutatio, nimirum a privatione formae substantialis ad formam substantialem, et ideo Aristoteles textu 25° definivit generationem esse transmutationem de potentia substantiae ad aliam substantiam, i. a termino a quo privativo, ad terminum ad quem positivum.

Generatio est transmutatio de potentia

Respondent alij ideo Aristotelem assignare generationi terminum a quo positivum, quatenus generatio est conversio. Ad conversionem autem requiruntur quinque conditiones. 1a est ut id quod convertitur desinat esse, et ideo S. Augustinus 8° de Civit. cap. 18° ait non fuisse veras conversiones illas transmutationes quas celebrant poetae v.g. Arcadum in lupos, Iphigeniae in cervam et quia id quod dicebatur transmutari non desinebat esse. Requiritur ergo ut id quod dicitur converti desinat esse vel secundum totum substantiam, ut cum tota substantia panis et vini convertitur in corpus et sanguinem Christi. Ubi talis autem conversio fieri solum potest virtute divina vel requiritur ut desinat esse secundum partem i. secundum for-

mam

quam, vel quo ad esse, vel quo ad informationem.

2.ª Conditio, ut id in quod dicitur fieri conversio aliquo modo incipiat esse, vel habendo novam dependentiam vel novum modum ab alio. Sic, quia si Deus converteret in aliquid aliud, id quod conversionis anihilatur, non debet converti in aliquid aliud, sed hoc non est necesse, ut ille de novo incipiat simpliciter esse, nam corpus Christi, in quod convertitur panis, non accipit novum esse simpliciter, cum prius fuerit, sed accipit novum modum essendi sacramentaliter cum dependentia a speciebus sacramentalibus.

3.ª Conditio, ut conversio sit semper inter duos terminos positivos, et sit transitus a termino a quo positivo, ad terminum ad quem positivum.

4.ª Conditio, ut sit connexio quaedam, et dependentia inter desitionem termini a quo, et successionem termini ad quem, quia aliquando desitio unius esset pura anihilatio, et successio alterius pura creatio, ut si Deus anihilaret lapidem, et loco illius poneret suis creatis hominem, non esset conversio, quia anihilatio unius nullam habet connexionem cum creatione alterius.

5.ª Conditio est ut detur aliquid commune s. medium inter utrumque terminum a quo et ad quem, atque hoc illud est quod facit connexionem inter utrumque terminum.

Quoniam igitur conversio substantiae, quae de facto datur his omnibus conditionibus, vestita conversio est, fuit ab aliis definita a termino a quo positivum, cum dixit mutatio totius, nam cum ex ligno fit ignis,

fe:

ecce 1a conditio cum desinat esse lignum, et cum incipiat esse ignis ecce 2a conditio; rursus cum sit transitus ex ligno ad ignem, et uterque terminus sit positivus, ecce 3a; rursus cum sit contrarietas quaedam inter desitionem ligni, et successionem ignis ecce 4a, tandem quia manet communis materia sub utroque termino, ecce 5a et ultima. Dices igitur datur specialiter generatio inter terminos positivos, quia generatio, quae de facto datur, semper est inter terminos positivos, et sub omnibus conditionibus conversionis.

Dices, generatio est productio, quae non est mutatio

Rº. est productio et aliquo alio s. ex subiecto, ac proinde est etiam mutatio subiecti: adeoque eadem actio, est mutatio subiecti, et productio termini, sicut eadem actio est actio, passio, et motus.

Quaeres, quomodo totum dicatur mutari cum totum non remaneat sub utroque termino nam lignum quando fit ignis non remanet cum termino ad quem s. cum igne.

Rº. quando totum dicitur mutari, accipitur totum prout est subiectum denominationis, totum s. lignum denominatur mutari, tantum ratione informationis, in qua s. iacet, et recipiens mutationem est ipsa materia quae transit ex termino a quo ad terminum ad quem.

Rº 2º dicitur totum mutari, quia mutatur materia quae est pars illius totius, ratione cuius quod convenit parti tribuitur toti per figuram synecdochen, ut loquitur S. Thomas 3a parte quaest. 75a art. 8º; ubi etiam probat, quod quando dicitur aerem fieri aquam, potius etiam dicitur aerem mutari in aquam, non tamen est locutio adeo propria, sicut cum dicitur album fieri nigrum.

quae

pene a signat quod illud quod hic albedinem v.g. ligni transeat ad habendam nigredinem, et sic idem subiectum demonstrabile sub utroque termino: quando vero dicitur aer transiit in aquam, solum dicitur coniunctio partis materiae, quia aer simpliciter sumptus non manet sub utroque termino, cum non maneat sub eius aqua.

Obiicies: definitio generationis convenit etiam a definito, quod est bona, ut panis, conceptis conversioni Eucharisticae, quia species convertitur in corpus Christi, non in conversione Eucharistica, terminus mutatur in formam sensibili, sed etiam ergo.

Respondeo: 1a. concedo definitionem generationis non convenit conversioni Eucharisticae, nam semper exigit ut idem subiectum maneat sub utroque termino at in conversione Eucharistica, et materia, et forma panis penitus convertitur in corpus Christi, quod non manet eadem tota sub utroque termino.

Obiicies 2o. definitio generationis non est adaequata toti definito quod non est bona, sed est dari aliquid genus quod non petit mutationem, ergo definitio generationis non convenit omnibus generationibus, probatur: Verbum divinum dicitur generatum a Patre divino et tamen verbum non potest mutari. 2o. aer quia Deus in principio creavit caelum et terram fuit vera generatio et tamen non fuit mutatio, nam mutatio requirit ut aliter se habeat ante ac se habet postea, at in productione caeli et terrae, cum materia prima non aliter se habuit ante productionem formae ac se habuerit postea, quia ut diximus in libris de caelo materia prima non praecessit tempore formam sed in ordine simul creatam per Deum

ere=

creauit materiam primam et ex illa etiam eduxit formam coeli et terrae etc.

R.º neg. ass. Ad probationem dico, uerbum diuinum dici genitum a Virgine per comunicationem idiomatum, quatenus scilicet humanitas eius persona, quae Deus est, genita est ex Virgine. Verbum secundum non est aliquam in ea [illegible] ... [illegible] non [illegible] ... qua mutatum est uerbum, et qua mutatum est [illegible] ... a forma ... transijt ad ... Christi ... ad formas particulas, sub quibus datur caro Christi.

Ad 2.um dico ... definitionem ... quod sit ad ... quod ... praeexistentem ... forma, ac proinde [illegible] ...

Dices: hoc dicto conuenit etiam resurrectioni et tamen resurrectio non uidetur esse genio.

R.º bene ass. ... non ... in hominem, non ... resurrectio est genio qua est mutatio ... in ... ut ... Ad ... resurrectionem appellauit ... ego hodie genui te; quae uerba S. Paulus de resurrectione Christi aliquando interpretatus est.

Quaeres, quis nam sit terminus ad quem genis.

R.º dupliciter considerari potest genio, uel ordine intentionis, uel ordine executionis; si loquamur de ordine intentionis, dico compositum esse terminum ad quem genis; si uero loquamur ordine executionis, forma cum unione est terminus genis p.ius

Terminus genis est compositum.

gene-

generat.º esse forma, et generat.º compositum sim:
pliciter tamen dr.º generari compositum, tum quia for:
ma qui modus loquendi coincidit cum illo quem
adhibent alij dicentes formam generari ut quo, com:
positum vero ut quod. Colligitur hoc ex D. Thoma
p.ª parte quæst. 45.ª art. 4.º, quia nimirum ge:
nerari, est esse terminum genis, sicut quod idem
est, generari est quoddam fieri alicuius a genere, si:
cut simpliciter denominatur generari, quod est simplici
ter terminus genis et per illam fit, simpliciter autem
terminus genis qui per illam fit est compositum sub:
stantiale, quod simpliciter intenditur a natura, unde vocat.
dr.º generari ignis aut aqua. Arist. hinc Arist. p.º
Physicor. textu 64.º et 7.º Metaph. textu 22, et
alibi dicit non generari formam sed compositum, nam
licet forma vere generetur, tamen quia est terminus genis
ut quo, compositum vero est terminus ut quod,
ideo simpliciter dr.º generari compositum quod
intenditur ut finis a natura

Quæres cum in genere composit. substantialis duæ interve:
niant actiones sec. nostram sententiam explicatam in Phys.
altera quæ eductio formæ ex materia, altera quæ unit
formam materiæ, et fit compositum, an s. genio consistat
in p.ª vel in 2.ª actione

R.º utraque genio consistit, et requiritur ad compositum
substantiale, nam generat.º forma et generat.º compositum
respectu formæ genio consistit in eductione formæ ex
materia, respectu vero compositi consistit in actione
unitiva formæ cum materia, et patet in genere formis
quæ solum per solam actionem unitivam [illegible] cum

co:

corpore.

Dices si generatio consistit in actione unitiva, ergo terminus generationis erit ipsa unio, tamquam per actionem unitivam fit unio.

Respondeo unio licet sit terminus, sed tamen est terminus ultimatus, quod convenit composito.

Quaestio 3.a

An in generatione substantiali detur resolutio usque ad materiam primam

Explicantur aliqua verba dicta: nullo sensibili remanente ut patet eadem

Sensus quaestionis est, an quando generatur ignis ex ligno, nihil remaneat ex iis quae erant in ligno praeter materiam primam quae transit ad ignem, perseverantes simul cum forma caeteris accidentibus.

Non datur resolutio usque ad

Dico esse in generatione substantiali non dari resolutionem usque ad materiam primam

Probatur primo quia quaedam accidentia quae prius fuerant in corrupto manent etiam in genito, ergo non datur resolutio usque ad materiam primam. Consequentia est certa, quia nihil est aliud in generatione dari resolutionem usque ad materiam primam quam corrumpi cum forma substantiali omnia accidentia quae erant in materia prima. Antecedens probatur ex Aristotele primo de generatione textu 23, ubi docet quando ex aere fit aqua manere perspicuitatem et humorem, ergo aliqua accidentia quae erant in corrupto, perseverant etiam in genito. Item 2.o de generatione, textu 26, ait elementa symbola facilius in-

ipsi accedit fragmentum quod in simbolis, quia
in simbolis una tantum qualitas corrumpitur, altera re-
manet in genito. Patet 1.o de generatione anim. cap. 5.o
ait figuram exteriorem corporis non esse signum suf-
ficientis formae, quia eadem manet etiam in cadavere,
quod solus ut patet ex ... admittit aliqua
accidentia compositi corrupti manere in genito, negat
dari resolutionem usque ad materiam primam.

figura corporis non est forma sufficiens

R. 2.o Patet ex experientia aliqua accidentia quae erant
in corrupto remanere in genito, ut figuram, quan-
titatem, quando n. lignum exurit ignis, adhuc
retinet per aliquod tempus eandem figuram et quanti-
tatem ut patet. Rursus in homine mortuo vide-
mus remanere plura accidentia ex iis quae erant in
vivo, ut formam, colores, ... manus, imo etiam per
aliquod breve tempus retinet calorem.

R. 3.o quia si dispositiones praecedentes corrumpuntur ad
recessum prioris formae, materia non esset disposita ad
recipiendam formam subsequentem. Resp. valet quod
dicitur ab adversariis non esse necesse quod actu sint dis-
positiones quando forma introducitur, sed satis esse quod
praefuerint. Resp. inquam non valet, quia dispositi-
ones necessariae ad introducendam formam debent esse
actu in ipsa materia in instanti generationis, non enim potest
materia suscipere, vel recipere formam sine quantitate
ut in Physicis, quare dispositiones debent manere in
instanti generationis, nec sufficit quod immediate ante praefu-
erint.

Resp. obi. dispositiones ad introducendam formam esse
illa accidentia, quae producuntur ab ipsa forma in

facto

tertio quia licet sint posteriora in genere causae effi-
cientis, sunt tamen priora in genere causae materialis, quate-
nus se tenent ex parte materiae dispositae.
Sed contra est quia prius intelligitur forma informare
materiam, quam intelligatur exercere dispositiones, quia
prius est existere in se, quam exercere aliud officium
[illegible] quomodo forma potest informare materiam indisposi-
tam, 2° frustra essent dispositiones illae subsequentes
si iam forma existit in materia. 3° si per vos
prius existit forma in materia, et postea producuntur
accidentia quae sunt dispositiones, ergo accidentia quae
ut dispositiones sunt media ordinata ad finem nempe
ad introductionem formae, ordine executionis es-
sent posteriora ipso fine, quia essent posteriora
ipsa forma, hoc autem est falsum et absurdum,
cum enim media conducant ad finem consequendum
debent ordine executionis praecedere ipsum finem.
Pr. 3° contra Thomistas qui volunt accidentalia immedi-
ate attingere productionem substantiae. Si daretur resolutio usque
ad materiam primam sequitur productionem instantaneam formae
substantialis fieri sine ullo agente immediato, neque principali
neque instrumentali, quod est impossibile. Et sequela patet
vel illa causa immediata essent accidentia quae prae-
cesserunt in corrupto, vel externa causa extrinseca, v.g.
cum lignum fit ignis, vel causa immediata producti-
va ignis tenet calor qui fuit in ligno, vel ignis
extrinsecus agens in lignum, sed neutrum dici potest.
Q. Pr. non quando primam partem quod si causa imme-
diata productiva ignis esset calor: nulla causa
potest agere [illegible] sit, sed si daretur resolutio quando
edu:

educitur forma ignis ex materia ligni, calor tunc non est, ergo calor non potest dici causa immediata ignis. Respondetur eadem ratione qua ad 3am partem, primo quia ipsi ipsos adversarios formae substantiales producuntur immediate ab ipsis accidentibus et non a forma, et agente extrinseco. 2o quia causa realis et corporea qualis est ignis producens non potest quicquam facere in materia, quia sine quantitate non est capax contactus physici, imo ipsi adversarii materia ... extrinsecus, quomodo ergo potest dici quod in illam agat causa extrinseca.

Respondent adversarii, non esse necessarium ut causa efficiens existat in eo instanti in quo causat, seu in quo educit formam, sed satis esse, si extiterit immediate ante, ut probatur multis instantiis. 1o elementa moventur a generante, etiam si generans corruptum sit. 2o filius potest generari etiam mortuo parente. 3o intellectus potest eligere conclusionem post praemissas cum tunc praemissa non sit causa efficiens conclusionis. 4o proiecta prosequuntur motum, etiam si proiiciens mortuum sit, ergo ita in causis illae dispositiones quae praecesserunt, licet actu non sint, poterunt causare efficienter ipsam formam.

Sed contra, quia hoc repugnat doctrinae Aristotelis, qui 2o Physic. textu 37o et 38o et clarius 5 Metaph. cap. 2o docet in causis praesertim efficientibus causam et effectum se simul sequi et simul tolli, ita ut tunc sit efficiens actu, quando est causa actu, et e contra tunc sit causa actu, quando est effectus actu; et ratio est clara, quia tunc fit actu effectus, quando actu recipit esse a causa, tunc autem actu recipi=

Causa et effectus simul se sequuntur

cipit esse a sua causa, quando causa dat illi
actu esse, et habet illud a se actu dependenter
quomodo autem causa dare pot actu esse effectui
et habere illud a se dependenter, nisi actu sit?
sine dubio alij [illegible] si causa efficiens non
est, quando dat esse effectui, ac si nunquam fuis-
set, quare communiter dicendum est, causam in tantum cau-
sare, in quantum actu est. Si ergo illae dispositiones
actu non sunt, quia dat. separatio, non possunt esse
causa. Nec habent [illegible] alterum.

R.o Ad 1.am elementa moveri a generante, mediante vir-
tute motiva relicta in elementis, ut infra videbimus;
at vero dispositiones sive relinquunt in materia, ut pos-
sint causare formam.

Ad 2.am eodem modo v.g. filium generari a patre virtute
seminis quod [illegible] est instrumentum
concurrens ad producendum foetum.

Ad 3.am dico remanere species in intellectu, qui nisi
habeat memoriam maioris et minoris propositionis seu
extremitatis, non pot illas connectere in conclusione. Rur-
sus etiam si non remanent species, adhuc intellectus il-
luminatus ab illis pot se solo inferre conclusionem.

Ad 4.am r.o proiecta moveri, vel ab aere, vel a virtute
impressa a proiiciente corpore.

Dr 4.o contra, et ponamus aliquem comburi [illegible]
videre non [illegible] in pluvia, [illegible]
[illegible] in mortuo, aliquando breve tempus remanet ali-
quis calor, remanent cicatrices, et alia similia, sed
illa accidentia sunt eadem quae erant antea, ergo non
fuit data separatio [illegible]
fo.

Rant

10

Resp. Adversarij quod illa accidentia sint eadem specie, numero vero diversa.

Sed contra, quia videtur negari id quod patet ad sensum. 2. si illa accidentia sint diversa, assignanda est causa a qua sint producta, nam non est frigus, nam habet vim producendi calorem cicatricis. Neque valet quod respondent ea produci per accidens, nam causa per accidens habet etiam vim producendi effectum, ac proinde continere debet effectum in sua virtute, frigus autem non continet in sua virtute neque formaliter, neque eminenter calorem et cicatrices. Neque valet quod alij dicunt produci calorem illum a forma cadaveris, nam forma cadaveris non exigit calorem cicatricis.

Causa per accidens habet vim producendi

Obj. et sunt fundamenta sententiae contrariae. Aristoteles ait quod generatio est mutatio totius in totum, nullo sensibili remanente ut subiecto eodem, ergo nulla debent remanere accidentia, alioquin remaneret subiectum sensibile cum sensibilitas cadat ab accidentibus.

R. Licet remaneant aliqua accidentia in generatione, adhuc verum est quod ait Aristoteles, quod nullum remaneat subiectum sensibile, id est quia Aristoteles per subiectum sensibile intelligit subiectum denominationis, quod est totum compositum, non autem subiectum inhaesionis quod est materia; sensum ergo non remaneat idem subiectum denominationis quod sit hoc aliquid demonstrabile, verum est nullum remanere subiectum sensibile. Aristoteles n. textu illo 23 et 24. ait in hoc differre generationem ab alteratione, quod in alteratione remanet idem subiectum sensibile, in generatione vero non remanet idem, quod necessario intelligendum est de

de facto denominationis aliquin falsa esset doc-
trina, nam factum inhaesionis semper manet tam re-
manet in alterato, quam in genito. Confirmatur quia ut
docuit 5° Phys. altero cum sit quidem motus debet
esse transitus de facto in factum, quod intelligit de
facto denominationis, quod sit hoc aliquid demonstrabile:
mutatio vero est transitus de non facto in factum i. de
non facto denominationis, quod sit hoc aliquid demon-
strabile ad factum quod sit hoc aliquid demonstrabile.
Confirmatur 2°, quia Aristoteles in textu 24° ait in praedicta
generatione posse remanere quasdam qualitates in materia, ut
u. g. cum ex aere fit aqua posse remanere humi-
ditatem et perspicuitatem, si ergo Aristoteles per factum
sensibile intellexisset materiam affectam aliquo acci-
dente, debuisset negare ea accidentia remanere in materia,
cum ergo dicat aliqua accidentia remanere, et non
neget remanere factum sensibile, signum est quod
factum sensibile intelligit factum denominationis, quod
ideo dicitur factum sensibile, quia totum est hoc ali-
quid demonstrabile.
Obj. 3° Aristoteles 1° Physic. textu 82° ait materiam esse
illud in quod ultimo resolvitur quicquid corrumpitur
ergo in genito remanet materia eadem.
Resp. neg. conseq., ibi Aristoteles solum voluit significare ma-
teriam esse incorruptibilem, ita ut licet corrumpe-
rentur cetera omnia, ipsa tamen maneat incorrupta.
Obj. 4° 3. factum accidentium est compositum, in genito pe-
rit compositum, ergo perit factum accidentium, et
ad conseq. ipsa accidentia quae non ponunt esse sine
facto. Resp. ma. accidentia sunt proprietates compo-
siti:

siti; sed proprietates sunt in eo cuius sunt proprie-
tates tanquam in subiecto, ergo 2.° compositum est sub
potentia ad recipienda illa accidentia, ergo debet etiam
sic se recipere illa accidentia. 3.° compositum deno-
minatur tale ab talibus accidentibus, ergo accidentia sub-
iiciuntur in ipso.

R.° dist. ma. est subiectum denominationis, conc. inhaesionis
neg. Ad probationem dico quod accidentia dicuntur pro-
prietates compositi, quia sunt in materia propter com-
positum, sed hoc tantum non fit quod subiiciantur in toto
composito. Ad 2.am probationem dico quod compo-
situm dicitur esse potentia ad recipienda accidentia, quia
habet in se materiam quae est ipsa potentia. Ad 3. [illegible] de-
nominatur compositum potius quam materia, quia materia
est pars compositi, et ordinatur ad compositum ita
ut sit receptiva accidentium propter compositum,
cum accidentia primario ordinentur ad bonum compositi et
ideo principalius dicuntur accidentia compositi, itaque
denominant potius quam materiam, tum quia non est
hoc aliquid demonstrabile, propterea etiam non denomi-
natur ut subiectum accidentium. Videantur quae diximus
in Phys. de hac re.

Accidentia dicuntur proprietates compositi

Obs. accidentia subiiciuntur in materia unita formae, sed
materia unita formae est totum, ergo accidentia subiici-
untur in toto.

Confir. 1.° materia prius recipit formas substantiales quam
accidentales, ergo etiam prius recipit formas substantiales
quam accidentales, cum idem sit ordo in respiciendo
vel recipiendo, ergo accidentia recipiuntur in materia ha-
bente formam, ergo in toto.

Confir.

Confir. 2°. quia prius debet esse ens per se, quam ens per accidens, quare prius erit materia unita formae substantiali qua facit unum ens per se, quam unita accidentibus quorum unio facit ens per accidens.

R. accidentia subiectari in materia quae est unita formae, et dum est unita formae cons. accidentia subiectantur in eo quod signat per materiam unitam formae rei ... materia unita formae, i. materia, forma et unio collective accepta est totum, cons. distributive accepta neg. accidentia ergo subiectantur in materia quae est unita formae non tamen prout est unita et constituit totum.

Ad primam confirmationem ... materia ordine intentionis prius respicit formas substantiales quam accidentales, ordine tamen executionis prius respicit formas accidentales, quia semper etiam nos prius intendimus finem, quam media, in executione tamen prius exequimur media quam obtineamus finem, sed accidentia sunt media ad formam, cum sint dispositiones ad illam introducendam, ergo debent antecedere ipsam formam. Neg. ex his patet responsio ad 2am confirmationem, prius in ordine intentionis debet esse ens per se, quam ens per accidens cons. ordine executionis neg., prius non debet esse materia disposita quam adveniat forma.

Quaestio 4a

An Genus sit actio distincta à praedicatione aliorum

Cal=

Caietanus p.ª parte quaest. 54.ª art. 3.º cum alijs dicit generationem substantialem non esse propriam actionem, sed esse terminum excedentis motus, seu alterationis, ac proinde ut ad productionem formae substantialis sufficiat alteratio quae necessario praebet actionem quae producuntur accidentia, quibus positis dicitur resultare formam per modum sequelae.

Dicendum tamen est generationem formae substantialis esse propriam actionem distinctam a praecisa alteratione.

Genito est actio distincta [marginal]

Probatur ex hoc quia genito, ut diximus lib. 5.º Phys., ut distinguitur a caeteris motibus, est motus ad substantiam, et ergo est motus distinctus a caeteris, debet etiam esse actio distincta a caeteris, cum motus et actio sit idem, cum ergo genito sit motus ad substantiam, est etiam actio ad substantiam, et per consequens distincta ab alteratione quae est actio ad accidentia.

Confirmatur. Item non potest ut una actio sit ad duos terminos realiter distinctos, quia nihil aliud est actio, nisi productio termini, cum ergo sint duo termini realiter distincti, calor v. g. et forma ignis, necessario debent etiam esse duae actiones.

Confirmatur 2.º quia forma substantialis quae producitur de novo, fit per hoc quod fiat ex vi alicuius actionis quam recipit, sicut esse ab agente, si non illam esse, si non habet, ergo debet illam recipere ab agente per aliquam actionem, non potest autem esse illa actio quae generatur accidentia, quia terminus illius actionis non est substantia, sed accidens, ergo debet dici genito formae substantialis habeat esse ab agente per aliquam actionem quae est genito terminata ad ipsam formam substantialem, ergo genito formae substantialis est actio distincta a praecisa alteratione.

Confirmatur

Confr. pot. produci accidens n. producta forma substan-
tiali, g.º actio qua producitur accidens n. est illa qua
producitur forma substantialis; ex. oes producit accidentia
post Deus suspenderet concursum [illegible] non pro-
duceret formam substantialem, g.º productio formae substantialis est
alia actio ab actione qua producitur accidens.
Confr. quia tunc forma fit quando desinit alteratio g.º
generatio formae est actio distincta et separata ab alteratione.
4.º novus effectus exigit novam causalitatem, sed forma
substantialis est novus effectus distinctus ab effectu alterationis
g.º danda est nova causalitas, g.º causalitas sive actio
qua producitur forma substantialis est distincta a causali-
tate sive actione qua producuntur accidentia. Patet
deinde, sicut forma substantialis incipit in instanti generationis,
ita fit in instanti generationis, g.º factio sive actio ge-
nerativa erit instantanea, et per conseq. distincta
a praevia alteratione quae non est instantanea, sed suc-
cessiva, et successiva.
Resp. formam substantialem n. fieri in instanti in quo p.º
incipit esse, sed fieri quando est alteratio.
Sed contra, quia idem realiter est incipere esse et ac-
cipere esse, sed etiam idem realiter est fieri et accipere
esse g.º realiter idem erit fieri et incipere esse
g.º ista duo n. poterunt separari inter se et quando
erit unum, erit etiam alterum, sed forma substantialis in-
cipit esse in instanti in quo non est amplius actio
alterativa, g.º tunc etiam fit forma substantialis: si
ergo tunc fit, g.º tunc debet esse actio qua termi-
natur ad istam formam et per quam ipsa forma
fit, sed tunc non est actio alterativa g.º ponenda
est

est alia actio distincta, nempe genitio, quae genitio
est actio distincta ab alteratione.

Ob. 1. Si consistat genitio formae substantialis potest dici terminata
alterationis, sed dispositionum, quae terminat immediate
procedit post alterationem, non tamen potest dici terminata in hoc
[illegible], ita est forma [illegible] illa actionis [illegible]
tur et sic ubi actiones alterativae [illegible] distin-

Ob. 2. Secundo quia forma substantialis educitur de potentia materiae, non
est [illegible] in [illegible], quod non est genitio quod est eo
quod actio terminata ad formam substantialem distincta sit
a praevia alteratione, [illegible] est genitio

R. genitio salvari [illegible] actionem
qua forma substantialis educitur de potentia materiae, loquor
autem de genitione compositi, ad quam praevia requiritur alia
actio qua producatur unio formae, etenim si loquamur de
genitione solius formae illa actio educitiva formae de potentia
materiae bene potest dici genitio.

Quaeres, cur praeter actionem educitivam formae requiratur
alia actio unitiva ad hoc ut generetur compositum, quod
consistet [illegible]

R. ea ratio est, quia si producatur forma et non producatur
unio, nunquam fit totum compositum, quod ad hoc ut fiat
totum debet produci etiam unio. Quod vero illa actio
qua producitur unio sit distincta ab illa qua producitur
forma, est quia termini ex natura rei distincti postulant
distinctas actiones, sed forma et unio sunt termini ex
natura rei distincti, ergo postulant distinctas actiones.

Quaestio 5a

Quid

Quid sit generatio viventium

Multiplex acceptio generis.

Multis modis accipitur generatio viventium, primo late pro productione viventis dependenter a causa quomodocumque illa fiat, quo modo dicitur generatio viventis tam productio caloris ex calore, quam ranae ex putri. Secundo sumitur generatio aliquando strictius pro tali productione viventis, quae sit productio similis producenti, quo modo productio ranae ex putri non dicitur generatio ob defectum similitudinis. 3° modo sumitur generatio pro productione viventis, non solum cum convenientia similitudinis cum producente, sed etiam cum denominatione patris et filii, propter cuius defectum generatio plantae ex alia planta non est generatio, quia una planta non dicitur mater aut filia alterius plantae.

Si ergo generatio viventis late accipiatur primo modo, sic definitur: generatio est productio seu processio rei ab aliquo: seu potest illi aptari definitio communis generationis est mutatio totius in totum nullo sensibili remanente ut subiecto eodem.

Si generatio accipiatur 2° modo, sic definitur, est origo, seu processio viventis a vivente, principio coniuncto, in similitudinem naturae. Dr.

Dr. origo, seu Processio loco generis, quia hoc convenit cum generatione viventium: accipitur autem origo pro ut praescindit ab origine sive aeterna, sive temporali, hoc pro inde convenit tam generationi temporali huius, vel illius hominis, quam generationi aeternae Verbi, quam tamen examinare modo non spectat ad nos.

Dr.

Pr.³ viventis a vivente, loco dicta, quia per has particulas differt a gen.ne non viventium. De principio conjuncto, quia per [illegible] excludit productio alicuius viventis facta a Deo, qui licet possit dici principium vivens non tamen pot. dici principium conjunctum, principium n. conjunctum est illud quod dat aliquid sui desinendo ad formandum foetum [illegible] similem [illegible]bili ut est semen, [illegible] ipse Deus dei foetui coniungi, cum ergo Deus nullam sui partem det, ex qua foetus producatur, non pot. dici principium conjunctum illius.

Pr.ª in similitudinem naturae, vel in imaginem naturae, per quas particulas differt hac gen.º a gen.e [illegible] modo acceptae, ut est gen.º natae ex putri, [illegible] non est similitudo naturae.

Alio etiam modo accipit gen.º viventium, et sic definitur origo, seu processio viventis a vivente principio conjuncto, per cognitionem cooperantem, in similitudinem naturae. Quae def.º [illegible] differt a superiori, nisi solum per istas particulas, per cognitionem cooperantem, per quas [illegible] volunt de gen.e [illegible] qui cognoscunt, et qui sortiuntur nomen Patris ac Filii, [illegible]. Hae sunt definitiones gen.is quae sunt bonae, et communiter a Philosophis et Theologis receptae.

Obj.¹ Evae productio ex Adami costa videtur gen.º, et tamen illi non convenit def.º 2.º et 3.º loco tradita, [illegible] illa def.º non conveniat, [illegible] definito. major pr. [illegible] illa non est vera gen.º, nisi [illegible] quia Adamus respectu Evae non fuit principium [illegible]

R.º dist. major. fuit gen.º accepta p.º modo conc. 2.º et 3.º modo

Principium conjunctum est quod dat aliquid sui

modo, nec quia Eva non processit in similitudinem Adami et ex ipsius Adami, qui solum dedit costam ex qua eam formari oportebat. Eva quamvis esset, merito ergo quia non fuit propria et rigorosa generatio, Eva non dicitur filia Adami, nec Adam ex illius productione contraxit ullam consanguinitatem cum Eva, ut notat S. Thomas 1.a parte quaest. 92.a art. 2.o

Ob. 2.o Id ad veram generationem requiritur principium coniunctum, gallina fovens ova pavonis, non esset mater per veram generationem pavonum qui nascuntur, gallina non. Tamen dat id ex quo formatur pavones, cum ova illa sint pavonis et non gallinae ut supponimus.

R.o concedo, quia non sunt parentes in quorum similitudinem nascuntur pulli, cum ergo pavones illi referant similitudinem eius pavonis qui ova progenuit et non gallinae foventis, merito gallina non potest dici mater illorum pavonum. Et ratio alterior huius rei est, quia parentes illi sunt qui generant materiam ex qua foetus efformatur, ut patet experientia, quia ergo illa ova non sunt gallinae, merito gallina quae non exhibuit materiam ad efformandos pavones non dicitur mater illorum. Narrant, a Perdice aliena ova foveri, sed pulli qui nascuntur statim ac audiunt vocem eius cuius ova sunt, a qua sunt ova producta, relicta perdice quae fovit ova, advolant ad eiusdem vocem tanquam ad matrem, quia parentes sunt non qui materiam disponunt aut formam educunt, sed qui materiam generant aptam formando foetui.

Confirmo, quia multi disponunt unionem animae rationalis cum corpore produci a Deo, nullus tamen dixit Deum esse pa-

patrem natum hominis conceptum ex foemina et viro. Ratio est quia non vocatur pater nisi qui materiam agit. [illegible] foetui formando.

Obiicies 3.° Mulus generatur et tamen non succedit in similitudinem naturae, cum sit diversae speciei a suis parentibus, generatur nempe ab equo et asina vel ab asino et equa. Ergo ad veram generationem non requiritur similitudo naturae.

Respondeo aliquos in [illegible] mulo adhuc reperiri similitudinem cum parentibus; nam similitudo requisita ad veram generationem non consistit in hoc, quod filius sit eiusdem speciei cum Patre, sed in hoc quod filius sit imago repraesentativa patris; mulus autem utrumque parentem repraesentat, unde dici potest oriri in similitudinem naturae. Ita Saranensis apud Vasquez disp. 115.ª cap. 5.° et 7.°

Respondeo 2.° hic definitam esse generationem naturae, et quae fit ordinario modo, non autem generationem quae est praeter naturam, qualis est generatio muli, ut [illegible] ex [illegible] 2.° Metaph. textu 28.° Respondeo 2.°

Respondeo etiam in istis generationibus naturam tendere ad formandam prolem sibi similem, sed per accidens impeditur ista similitudo contra operis naturam; itaque semper ad generando semper in generatione naturali reperitur similitudo naturae licet per accidens aliquando impediatur.

Eodem modo solvenda est alia similis obiectio. Scribit Delrius lib. 2.° Disq. mag. quaest. 14.ª quod olim foemina quaedam quae vocabatur Alcippa peperit Elephantem; et alia apud Elvetios peperit leonem. Alia Brixiae peperit canem. Ergo potest dari generatio sine similitudine naturae.

Resp.

R.3 p.o fortasse illas bestias de quibus natas agitur, ui [illegible] supernaturali [illegible] Deo [illegible] ad [illegible] effrenatam libidinem mulierum quae etiam cum feris [illegible] coierunt. Narrat Thomas Cantipratensis nobilem quandam qui venationis causa dies festos non colebat, natam fuisse prolem capite viri, auribus [illegible] ac pedibus. Sicut ergo hominum scelera his aliquando monstris punit Deus, ita forte divina vi natas fuisse ex foeminis bestias illas, vel ad poenam [illegible], vel alterius peccati.

R.o 2.o huiusmodi genus ortum habuisse ex peccato illarum foeminarum concumbentium cum feris, ex quo [illegible] tertia quaedam, et monstruosa species nata est sicut ex equo, et asina nascitur mulus. Et licet dicant quidam canes, leones [illegible] tamen vere non erant animalia talium specierum, sed tertium quid, habentes in ipsis etiam generis aliqua similitudine in natura [illegible]; nam illae bestiae erant magis similes illi speciei, cuius [illegible] erat validius semen in concubitu, quod quotidie videtur in mulis, quorum aliqui magis accedunt ad equos, alii ad asinos.

Obs. Dari aliquod genus viventium, quod tamen non fuit a generatione, et [illegible] a principio conditum, quod male dispositum est genus viventium. Pro quo daemones incubi coeundo cum foeminis [illegible] aliquando generant humanam prolem, sed huiusmodi genus non fuit a Deo [illegible] neque a principio conditum, quia licet transmittant semen in uterum foeminae, illud tamen non est ipsius daemonis qui est incorporeus, [illegible] Pro [illegible] auctoritate, et ratione, et primo quidem S. Augustinus lib. 15.o de

C=

Gaviet cap. 23.o ait quosdam Demones quos Galli appellant Dusios cum foeminis concumbere, Apuleius vult et congressu Demonis cum foemina genitum fuisse Merlinum Anglum vatem celeberrimum. Plutarchus refert et [illegible] lib. 7o. potest eodem modo genitum fuisse Homerum. Ratio vero est quia nulla apparet ratio cur hoc fieri non possit a Demone, nam licet Demon sit incorporeus et proprium semen gignere et [illegible] non possit, cum semen sit excrementum, et superfluum alimenti quod non fit nisi ab iis qui nutriuntur, potest tamen Demon semen aliunde translatum in uterum foeminae transmittere ita ut foemina concipiat. Nec obstat quod docent nonnulli Medici virtutem seminalem [illegible] partibus tenuioribus seminis i. spiritibus qui cum facile evanescant, per consequens Demon licet possit illud colligere, non tamen poterit per illud generare. hoc inquam non obstat, quia cum Demon perfectissime [illegible] naturalium cognoscendis, scit etiam adhibere talia medica ut retineantur in semine illi spiritus in quibus est virtus generativa.

Semen est excrementum et superfluum.

2o. [illegible] a Demone fieri posse huiusmodi generationem probat argumentum [illegible] foemina, dicitur [illegible] prolis generis non esse tribuendos Demoni, ut applicant; sed tribuendos esse illi homini ex cuius seminis genere [illegible] qui non est dicendus filius Demonis, sed illius hominis ex cuius semine [illegible] concursu genitus est cum similitudine patris. Atque eodem modo se habet in ista generatione Demon sicut foemina quae supponit ovum foecunda gallinis, quae foemina non [illegible] hoc dicitur genitrix pullorum.

Obj.s Magi possunt arte Magica animalia gignere
sine semine, q.o principium conveniens generationi exper:
tum non est solum semen, pr. ajunt Magi applicando
activa passivis possunt generare muscas, vermes ra:
nas, et alia hujusmodi, quae nascunt. ex putri, ut
concedit S. August. lib. 3.o de Trinit. cap. 7.o S. Bo:
naventura, Alexander et alij: cur a Magis Demonis
ministerio non possint ita applicare activa passivis
ut tandem producant in materia dispositiones debitas
hujusmodi imperfectis animalibus, ita ut tandem nas:
cant., sicut nata nascunt. ex putri. Ergo sicut hoc
possunt Magi, ita poterunt etiam generari sine semine
animalia perfectiora, ut equum, leonem, et forsitan
etiam hominem.

R.o concedendo Magos posse generare animalia quaedam
imperfecta, nam sicut illa generant. ex putri, ita
applicando activa passivis poterunt etiam generari, prae:
sertim ministerio Demonis, qui bene scit dispositio:
nes requisitas cum soli concurrentes ad productionem
hujusmodi animalium imperfectorum, venire hujusmodi
genus, cum genus p.o modo definita. Licet autem Ma:
gis hoc concedamus, non tamen concedimus posse ab ijs:
dem generari animalia perfectiora, et ro dispari:
tas est, quia ut fiat animalium perfectiorum, debet
ad illorum generationem concurrere non solum semen masculi:
num seminibus cum foeminino ut multi volunt, sed
praeterea debet etiam concurrere anima matris, sicut
v.n. non repugnat dari formam, quae ad sui dispo:
sitionem, et productionem requirat concursum alienae
formae, hoc praecipue videtur significandum de hujus:
modi

modi formis perfectioris. Videbo quae diximus hac super re in Phys. ubi vidimus quomodo in rebus eos imitare possit natura.

Quaestio 6.a

Quid sit Corruptio

Non quaerimus an detur ista corruptio substantialis, quia patet experientia, quando n. generatur ignis, corrumpitur lignum cum duae formae substantiales non possint esse simul. Supposito ergo quod detur ista corruptio substantialis, quaerimus quid illa sit.

Corruptio substantialis sic definitur. Est mutatio totius ex toto vel eadem communi materia in non totum. Haec definitio colligunt interpretes hic cap. 4.o et 5.o Dicitur mutatio, non ita quidem ut conveniat in hoc univoce cum generatione, quia generatio est mutatio positiva, corruptio vero est mutatio negativa. Dicitur totius vel ex toto, ut significet terminus a quo, qui semper est aliquid positivum. Dicitur in non totum vel significat terminus ad quem negativus, cum omnis mutatio debeat esse inter extrema opposita, ut docet Aristoteles 5.o lib. Physicorum cap. 1.o textu 7. Et in hoc distinguitur corruptio a generatione, quae habet pro termino ad quem ipsum totum. Dicitur sub eadem communi materia, per quam particulam excluditur ea quae non sunt mutationes, ut annihilatio, sicut n. in creatione mutatio non est, ita neque annihilatio, quia in neutra oportet dari commune subiectum quod recipiat in se transitum a non esse ad esse, vel ab esse ad non esse.

Quaeres an corruptio dicenda sit actio. R.o

Corruptio est mutatio totius ex toto [illegible]

Corruptio est denaturalis [?]

R.o natura multis modis accipitur. 1.o pro ut natura contradistinguitur a supernaturali, et in hoc sensu corruptio potest dici naturalis, quia non est supernaturalis.

2.o modo accipimus naturale pro eo ad quod inclinat natura, et opponitur violento, quo modo motus est naturalis, et lapidi naturale est descendere deorsum. In hoc autem sensu corruptio comparata compositio et formae, non est dicenda naturalis, quia nihil inclinat ad id quod est malum sibi, sed corruptio est malum compositi et formae, ergo corruptio non est dicenda naturalis secundum inclinationem compositi, et formae. Si vero corruptio consideretur respectu materiae, potest dici naturalis, non quidem secundum inclinationem illius primam sed secundariam. Probatur quia materia quae est sub aliqua forma, adhuc inclinat ad alias formas quas non habet, ergo inclinat etiam ad omnia ea quae sunt necessaria ad acquirendas formas quas non habet, sed inter ea quae requiruntur ad acquirendas formas quas non habet, est corruptio formae quam habet, ergo etiam inclinat ad corruptionem formae quam habet. Sed hoc intelligendum est 2.o et rursus intelligendum est de materia sub [illegible], non autem de materia quatenus est pars illius compositi, quia ut sic cum habet naturam non inclinat ad productionem compositi et formae quia natura non inclinat ad malum suum, ut diximus in physicis.

Tandem potest accipi naturale pro eo quod sequitur ad naturam, seu quod est ex principiis quae sunt in ipsa natura; et in hoc sensu corruptio potest dici naturalis materiae formae, et composito. Probatur quoad primam partem, quia materia nata sua potest recipere omnes formas, et dispo-

positiones, sed potius impossibile est recipere
unam formam sine expulsione alterius et corruptione
compositi, quod natum est propria natura cum sit [illegible]
generis, et corruptionis debet dici quod illi sit aptis
corruptio, quemadmodum etiam est genito.
Ad quod ad 2am et 3am partem, quod si corruptio sit
connaturalis formae et composito corruptibilitas, sed
potius corruptio connaturalis est, composito et formae, quia
omnia entia natura dicuntur corruptibilia et principiis
intrinsecis, quod etiam ipsa corruptio erit connaturalis,
quia cui connaturalis est potentia ad aliquem actum, est
etiam connaturalis ipse actus, cum potentia ordinetur essen-
tialiter ad actum &.

Quaestio 7a

An effectus corruptus possit reproduci.

Quoniam hic agimus de corruptione, examinanda est praesens
quaestio, de qua tractari solet in Theologia dum agitur de
corruptione.
Quaestio igitur est an effectus corruptus possit naturaliter re-
produci, an supernaturaliter.
Ergo ad 1am partem in qua est difficultas, missa nunc facie
Pythagorae hypothesi qui putabat animas hominum in belluarum
corpora, et harum animas vicissim in hominum corpora trans-
migrare: relinquo etiam platonicorum sectam qui ut refert
S. Aug. 12o de Civit. cap. 13 putabant peracto magno
anno, qui ut vult Ptolemaeus concludit triginta sex mil-
libus annis, omnes effectus iam peractos, et corruptos rede-
bunt

Sententia eorum ... reditionis

1.a Sententia est Riccardi et aliorum qui dicunt posse naturaliter reproduci effectum corruptum. Fundamentum est quia in materia manet eadem potentia passiva ad recipiendam formam iam corruptam, quae debet etiam dari potentia activa naturalis, quae formam illam corruptam possit reproducere; quia unicuique potentiae passivae naturali correspondere debet potentia activa naturalis.

2.a Sententia S. Thomae 4. contra Gentiles cap. 81 negat effectum corruptum posse naturaliter reproduci.

Effectus corruptus non potest reproduci.

Dico est eandem numero effectum corruptum non posse naturaliter reproduci. Probatur quia si causis ipsa reproducens nulla esset ratio cur vel prius, vel tempore determinato effectus non reproduceret; et quia causis, ac per idem eam cognoscit, cur non potest dici quod eadem numero cognitio reproducatur, quod tamen communiter negant Philosophi quia sentiunt eundem numero effectum corruptum non posse reproduci.

Confirmatur 1.o quia hoc debuisset esse delegatum causis 2.is nam ad conservationem, et perfectionem universi spectabat nova et nova generari, et non semper redire eundem numero effectum corruptum.

Confirmatur 2.o quia nunquam visum fuit quod effectus corruptus reproducatur sive a natura, sive alia causa. Signum est quod hoc naturaliter non possit fieri. Probatur quia nunquam a patre reproducens est idem filius mortuus, et sic de ceteris.

Ad fundamentum 1.ae sententiae respondetur ... potentiam passivam ad illam numero formam corruptam ... obstat quod si haec forma corrupta supernaturaliter reci=

pio:

producitur in formalis materia, id n. est, quia
mata semper [illegible] potentia ad actum formalem et
quia forma illa fuit corrupta, si reproducatur semper
participat totum genus formalis, idest totus illius mate-
ria potentia ad illam formam recipiendam. Mata
ergo non est potentia ad formam ut corruptam, sed
ad formam ut actus est.

Ob. 2. Pellicanus mortuos filios suo sanguine resusci-
tat, ergo idem numero effectus potest naturaliter repro-
duci, ant. patet ex S. Hier. qui hoc refert in
psalm. 101 et ex S. Augustino.

R. saepe a S. Patribus referuntur aliqua tamquam his-
toria ab aliis relata, quae non tam historica sunt quam
fabulae referuntur n. ut pleniorem ideam capiant audi-
tor, explicandam Xpi Domini charitatem qui san-
guinem pro humano genere [illegible] fecerit. Adde potest a
Pellicano non resuscitari filios mortuos, sed quasi mor-
tuos, sicut aquae exhibet, et ad pristinam revocat
illum qui [illegible] parat

Ob. 3. Si ex una aqua separantur multae partes quae il-
lius individuum totale aquae, si autem iterum uniantur
partes illae redit idem numero individuum totale, ergo
naturaliter potest reproduci effectus corruptus.

R. si inter partes illius aquae intercedit unio, tunc sicut
in divisione perit illa unio, ita non potest illa
unio reproduci, ac proinde neque illud individuum
totale aquae. Si vero nihil intercedit inter partes
aquae, quia solum uniuntur se ipsis, dico, quod sicut
nihil periit positivum in corruptione illius indivi-
dui sed solum periit illa negatio divisionis, ita

si

si postea uniens partes istas redibit illud individuum, quamvis non sit amplius illa separatio dispositiones.

Ob.^s in anima separata est naturalis propensio, ut uniatur suo corpori; ergo anima potest se naturaliter unire corpori, et facere, ut redeat idem homo qui mortuus est. Probatur antecedens, quia anima est pars essentialiter ordinata ad faciendum totum; probatur consequentia quia aliquando contra naturam suam, et violenter detineretur infinito tempore si Deus illam relinqueret propriae virtuti.

R. neg. consequentiam. Ad probationem dico non dici violentum nisi illud quod ei contingit ab vi extrinseca illarum cui actius resistat, sicuti cum lapis detinetur supra aerem, cum ergo anima separata non conveniat separatio ab aliqua vi extrinseca illarum, non dicetur violenta; eoque quod anima non potest se unire corpori et quod deficiant dispositiones quae non possunt iterum naturaliter reproduci.

Quoad ad 2.^{am} partem quaestionis, quoniam potest esse difficultas, tam de rebus permanentibus, quam de successivis, dico est 1.° effectum corruptum qui sit ens permanens posse eundem numero supernaturaliter reproduci, tam a solo Deo, quam a causa 2.^a elevata a Deo.

Probatur contra, quia hic in re nulla apparet repugnantia neque ex parte causae, neque ex parte effectus, neque ex parte ipsius productionis, ut patebit ex solutione obiectionum.

Confirmatur, quia habemus ex fide multos mortuos divina virtute revocatos esse in vitam, et omnes in fine mundi revocandos, ergo effectus corruptus, qui sit ens permanens, potest idem numero supernaturaliter reproduci.

Ob.^s non potest reproduci eadem actio, ergo neque idem effectus

violentum est illud quod convenit ab

effectus corruptus potest supernaturaliter reproduci

Pr. ant. quia ad unitatem numericam actionis spectat unitas numerica temporis, sed non potest reproduci idem tempus, ergo nec eadem actio, et per consequens nec idem effectus, cum effectus sit idem ad identitatem actionis per quam accipit esse.

Rº nego ant., ad probationem dico unitatem temporis acquiri ad unitatem actionis, si motus fiat uno modo, sicut tamen nostro reproductio repugnaret [?] fieri modo supernatu. – Ratio est quia tempus non est de intrinseca constitutione individuationis actionis: praeter quam quod actio instantanea eiusque effectus nullo modo respicit tempus.

Rº 2º etiam tempus posse reproduci a Deo, et postea redderemus [?].

Ob. 2º non est bona illa ratio quod si Deus coepit reproducere id quod corruptum est, quia in Deo non decipit [?] potentia. Si n. haec ratio valeret, probaret etiam quod posset etiam creatura reproducere effectum productum a Deo, et probo, quia in potentia creatura continetur saltem aliquando effectus productus a Deo, ut v.g. si Deus ante centum annos produxisset equum illum qui continetur in virtute huius equi qui nunc existit, equus iste contineret nunc in potentia equum illum, et consequenter posset illum reproducere.

Rº est discrimen inter Deum et creaturas, quia creatura propter limitationem virtutis est determinata ad effectum per se producendum, causa autem prima cum habeat potentiam illimitatam non determinatur ad effectum per se producendum.

Ob. 3º Deus non potest bis producere eundem effectum sim[ul] in:

in:

interruptionem, ergo res potest eandem corruptam re-
producere. Probatur antecedens, quia producere est trahere ef-
fectum de non esse ad esse, sed effectus semel productus
et persistens in esse, non potest de non esse trahi ad esse,
ergo non potest reproduci sine interruptione, ergo res potest re-
produci quando corrupta est.

Respondeo concedo antecedens, nego consequentiam, et do disparitatem, quia post-
ea corruptionem effectus, iam effectus amisit esse, ergo
per reproductionem potest trahi de non esse ad esse,
at vero quando effectus persistat in esse, non potest
reproduci, quia tunc non trahitur de non esse ad esse.

Obiicies 3 fieri non potest ut id quod semel fuit, non fuerit, ergo res
non potest divinitus efficere ut id quod fuit ite-
rum sit.

Respondeo nego consequentiam et do disparitatem, quia in primo casu est
contradictio quae non est in 2o.

Dices, quando res permanens iterum est, ergo bis est, ergo habet du-
plicem durationem, et duplicem existentiam, ergo non est
eadem res, sed sunt duae res.

Respondeo quia res permanens recuperat eandem essentiam, et
eandem existentiam, et durationem, ideo non potest dici
quod sint duae res, sed una et eadem. Bene tamen
potest dici quod fuerit bis, quia ad hoc ut possit dici
quod fuerit bis, satis est quod fuerit interrupta eius
duratio, et existentia, quam iterum recuperavit.

Si vero idem sit de entibus successivis.

Entia successiva possunt reproduci

Dico etiam esse probabilius huiusmodi entia successiva corrupta
eadem numero reproduci a Deo. Est Suarez, Fabri
et aliorum.

Probatur ... quia in hoc nulla apparet repugnantia
quo

quo minus 1. tempus, et motus potest iterum à Deo reproduci, ut probat plures theologorum.

Ob. 1. reproductio eiusdem entis successivi, vel est simpliciter impossibilis, vel est simpliciter possibilis. Si 1.um ergo nec à Deo fieri poterit, quia Deus non potest facere id quod est simpliciter impossibile. Si 2.um ergo etiam fieri poterit virtute naturae, quae facere potest id quod est simpliciter possibile.

R.o reproductio successivi nec est dicenda simpliciter impossibilis, nec simpliciter possibilis, sed dicenda est possibilis respectu virtutis increatae, et impossibilis respectu creatae, ratio habet successivum ante quam ab agente creato produceretur erat in eius potestate, sed post quam semel ab eo productum fuit, non in eius potestate esse desijt.

Ob. 2. Deus non potest conservare partes temporis iam defluentes ergo multo minus potest illas reparare si lapsae sunt.

R.o conc. ant., et neg. conseq. disparitas est quia implicat conservare entia successiva dum labuntur, esset enim entia successiva, et non essent entia successiva sed permanentia, hoc autem implicantia non reperitur si reproducat Deus entia successiva post quam transacta sunt.

Hinc autem patet quod si Deus vellet reparare mille annos iam peractos, non posset illos reproducere spatio unius diei, quia vel non esset idem tempus, vel certe unus annus penetraret cum alio, quod est contra rationem temporis. Et hoc autem est disparitas inter quantitatem permanentem et successivam, quod permanens v.g. corpus palmi, potest coexistere [illegible], non autem successiva.

Dices, sequeretur quod aliquid sit praesens, et sit praeteritum

etiam, quod implicat.

R.o neg. seq. quia praeteritio signat negationem existentiae eius quod est, quae negatio non reproducitur

Quaestio 8.a

Quomodo se habeat Generatio, et Corruptio

Arist. duobus in locis proponit hoc axioma: generatio unius est corruptio alterius. 1.o hic textu 17.o quaerens n. textu 16. cur ex continua rerum corruptione huiusmodi non sit consumptum universum, textu 17. resp. quia corruptio unius est generatio alterius, et huius generatio est alterius corruptio. Alter locus est 3.o Phys. textu 37.o ubi solvens dubium cur ex continua corporum generatione non sint producta infinita corpora ait generationem unius esse corruptionem alterius. Principium autem in quo fundatur veritas huius axiomatis est materia [illegible] dependenter a qua fit generatio et corruptio, cum n. materia semper maneat eadem, et non possit esse simul cum duplici forma substantiali: et quoniam non possit nuda esse sine omni forma, hinc est quod quando fit nova generatio per introductionem novae formae in materia, necessario expellatur altera forma praecedens. His explicatis

Generatio unius est corruptio alterius.

Dico est 1.o generationem unius esse corruptionem alterius et e contra corruptionem unius esse generationem alterius convertibiliter, ita ut quando unum subiectum generatur corrumpitur alterum, et e contra quando unum subiectum corrumpitur alterum generetur.

Pro. concl. quia unum generari est formam aliquam educi

unius

ex in materia, si sit ~~compositum~~ forma materiae, et aliquid cor-
rumpi nihil aliud est quam dissolvi unionem alicuius
formae substantialis cum materia, sed nunquam forma substantialis
[illegible] vel aperte de novo unit materiae, quin dissolvat unio
alterius formae cum materia, ergo nunquam generat unum
quin corrumpat aliud. Et ideo quia agens naturale semper
invenit ipsam materiam formam aliquam substantialem illi unitam,
et ex alia parte non potest materia habere duplicem formam
substantialem, ideo nunquam potest agens naturale unire novam for-
mam materiae, nisi corrumpat aliam. Quod dictum de
generatione quam corrumpit, idem dicendum de corruptione;
semper enim, cum materia non possit unquam denudari
omni forma substantiali, quotiescumque agens naturale corrumpit unam
formam, vel eius unionem, debet aliam formam substantialem
materiae unire, ac proinde semper corrumpit unum, ge-
nerat aliud. Sic ne ergo semper verum est axioma

Obiicies aliquam generationem sine corruptione, ergo falsa conclusio.
Probo: ars generat benedictionem, et nullam aliam formam
corrumpit. Et e contra corrumpit benedictionem, et nullam
aliam formam generat, ergo nec generatio unius est corruptio al-
terius, neque contra.

R.o non loquimur de generatione substantiali quae semper con-
nexa est cum corruptione alterius, sed etiam loquimur
de generatione accidentali, qualis est generatio benedictionis.

Obiic. agens naturale spoliat omni forma, et educat ex illa
aliquam formam, illa erit propria generatio, et tamen non erit
connexa cum corruptione alicuius, ergo generatio substantialis
non semper est connexa cum corruptione alterius.

R.o non hic loquimur non de quacumque generatione substantiali quae
fieri potest

quo:

quomodocumque, sicut potius sed solum de generatione substantiali
quia communiter datur in rerum natura, et corruptionis modo
fit in qua semper materia supponitur informata aliqua
forma, quae prius corrumpitur in adventu novae formae.

Obiicies: ideo semper cum generatione substantiali reperitur concomitanter corruptio.
generatur forma cadaveris in homine mortuo, et tamen
non corrumpitur forma hominis, nempe anima rationalis, quia generatio
animae non est corruptio alterius. Rursus corrumpitur forma
embrionis, et tamen non generatur forma hominis in generante(?)
materia, ergo corruptio unius non est generatio alterius.

R. ad hoc ut verum sit axioma philosophorum, sufficiens(?) est
de completivo, quando ergo generatur forma cadaveris,
licet non corrumpatur forma hominis, tamen corrumpitur forma

R. 2° quando generatur forma cadaveris, potest etiam dici quod
aliquo modo corrumpatur forma hominis, non quidem in se
et simpliciter, sed secundum quid et in esse animae. Eodem
modo dicendum de forma embrionis quae corrumpitur
et tamen non generatur forma hominis secundum se, generatur tamen
in esse animae.

R. 3° ad solvendas similes obiectiones potest dici axioma
philosophorum verificari ut plurimum, immo semper in genere na-
turali(?); licet non semper in genere universali(?), quam res-
ponsionem afferunt ii qui ponunt formas rationales(?)
de quibus non agimus hoc loco.

Obiicies 2°: generatio unius consequenter est corruptio alterius,
sed non e contra, nam generatio unius causat corruptionem
alterius, sed corruptio unius non causat generationem illius, ergo
generatio est causaliter corruptio alterius, et non e contra.

Corruptio unius non est causaliter generatio(?) [margin]

Solvitur(?) quia ad generationem pertinet, quia ignis causalis est forma(?),
quia generat ignem, ideo corrumpit lignum, et haec

alia

alia, ideo non corrumpitur in hoc instanti forma ligni
quia in hoc instanti generatur forma ignis in ea ratione,
quod generatio unius est causa corruptionis alterius.
Altera pars eiusdem antecedentis probatur quia corruptio unius
sit causaliter generatio alterius, quia quae non possunt duo esse
sibi invicem causa in eodem, sed diverso genere causae, cum
ergo generatio ut probavi sit causa corruptionis, non potest corruptio
causare generationem ut videtur quod diximus in Physicis de mutua causalitate.
Quaeres si generatio est causa corruptionis, in quo genere causae illam
causet.
Respondeo corruptio potest comparari tripliciter, primo cum generante, 2°
cum ipsa actione generativa, 3° cum forma genita.
Si comparetur cum generante, dico corruptionem ab illo
pendere per modum tanquam a causa efficiente, non quidem
proprie ille qui generat ignem, aliquid positivum pro-
ducat [illegible] corruptio, sed quia generans producit
formam ignis et consequenter corrumpit formam ligni.
Si vero corruptio comparetur ad ipsam actionem generativam,
dico ab illa pendere tanquam a causalitate efficientis.
Tandem si comparetur forma corrupta cum forma genita
debet dici formam corruptam esse a forma genita tan-
quam a causa formali, nam eo ipso quod forma ignis
[illegible] materiae informata forma ligni [illegible] incompossibilita-
tem expellit formam ligni.
Quaeres 2° quare corruptio non possit dici actio positiva.
Respondeo ea ratione, quia actio positiva semper habet terminum
positivum, sed terminus corruptionis non est quid positivum,
cum sit non forma, ergo nec potest dici quod ipsa corruptio sit
actio positiva.
Dices generatio praedicatur in recto de corruptione, dicitur generatio unius
est

Corruptio non potest dici actio positiva?

est corruptio alterius, ergo generatio identificatur cum corruptione, quia quod praedicatur in recto de aliquo, cum sit praedicatio essentialis, identificatur cum illo, ergo sicut generatio est actio positiva ita etiam corruptio.

R. praedicatum in recto non semper significat identitatem cum subiecto, cum possit aliquando significare causalitatem, sicut cum dicimus eclipsis est interpositio terrae, est enim praedicatio causalis, quia praedicatum est causa subiecti, significat enim quod interpositio terrae est causa eclipsis, similiter etiam in casu nostro, dum dicitur generatio unius est corruptio alterius, generatio est corruptio, aliquando enim significatur praedicatio [illegible] significare simultatem, videlicet generatio fit, generatio est simul cum corruptione.

Dices corruptio est transitus rei, ergo est terminus realis, probatur consequentia, quia transitus quando terminatur ad aliquid terminatur realiter.

R. corruptionem non esse transitum proprie, sed improprie significative, vel ut etiam concedimus corruptionem transitum de esse ad non esse, quare negatur consequentia. Ad probationem dico transitum non dici realiter tantum, nisi transire ratione corruptionis, sed ratione termini a quo transit qui est positivus.

Quaeritur 3: an corruptio sit prior, vel posterior generatione.

Corruptio est posterior generatione. — R. est posterior non quidem tempore, sed natura, nam in eodem instanti reali est generatio formae novae, et corruptio formae antiquae, si enim in aliquo instanti temporis praecederet generatio ignis corruptionem ligni, essent simul duae formae substantiales ignis et ligni.

Dico 2º posse dici quod in aliquo genere causae sit prior generatio, et in alio genere sit prior corruptio, sicut v.g. ingressus aeris in cubiculum in uno genere est prior apertione fenestrae, quia ipse ventus aperit, et in alio genere apertio fenestrae est prior ingressu venti, non enim intraret ventus, nisi aperta esset

esse fenestra; quod tamen contra potest dici quod
quando in aliquo genere sit prior corruptione, et e contra
contra in alio genere prior sit generatio.

R°. neg. ant. [illegible] intrinsecum est prior apertura fe-
nestrae, cum fenestram non aperiat ingressus venti, sed
impulsus venti ad ipsam fenestram; quare in ista re ta-
lis servatur ordo, praecedit impulsus venti ad fenestram, se-
quitur apertio et tandem ingressus venti in cubiculum.

Dices remotio impedimenti prior est causalitate qua agens ali-
quid causat, sed contra forma praecedentis est remotio im-
pedimenti ad formam sequentem, quod in aliquo genere cor-
ruptio unius praecedit generationem alterius.

R°. remotio alicuius impedimenti est prior causalitate causae,
remotio omnis impedimenti neg. et ratio est quia aliqua sunt
impedimenta quae ipsa met causalitate ponit, aufert autem
neq. est necesse ut auferantur antea, sicut in casu nostro
non est necesse quod ipsa met forma auferatur ante generationem
cum bene possit tolli per ipsam generationem.

Quaestio 9a

De Corruptione viventium et eius causis

Cum dei ipsa corruptio viventium probatur experientia, qua
videmus corrumpi plantas, feras, homines, et eis corruptis
apparet post decessum materia alterata. Est mutatio ex toto viventis
in non viventem, sed eadem corrupi [illegible].

Corruptio viventium est mutatio &c.

Ut autem explicetur causa huius corruptionis &c.
sciendum primum est ad vitam conservandam requiri organa
quaedam, et partium commixtionem et quorum defectu vita periit
se-

sequitur corruptio, et mors viventis ut v.g. ex separatio-
ne cordis, vel ex destructione alicuius alterius organi requi-
siti ad vitam. 2° ad conservandam et faciendam unionem
animae cum corpore requiritur temperamentum quoddam
primarum qualitatum i. caloris, frigoris, humiditatis et sic-
citatis, unde ex intemperie istarum qualitatum sequitur cor-
ruptio viventis.

Secundum 2° organa vel temperiem qualitatum dissolvi
vel ab intrinseco, vel ab extrinseco agente, cum n. extra ipsum
vivens sint multa agentia quae possunt agere in ipsum
vivens, dici pot. ab huiusmodi extrinsecis vivens corrumpi.
Rursus quia in ipso vivente sunt alia intrinseca, nempe ipsae
qualitates quae cum sint contraria pugnando inter se dissolvunt
illam temperiem requisitam ad vitam, ideo pot. dici quod vi-
vens corrumpatur etiam a principiis intrinsecis, licet hoc ne-
getur a nonnullis Medicis.

Vivens pot. corrumpi ab extrinseco

Quo igitur est vivens saepe corrumpi ab extrinseco.
Pro 1°, quia aeris imperfectio, et inordinationes saepe nos occi-
dit, sed haec omnia sunt extrinseca ergo corruptio saepe est ab
extrinseco. Pro 2° aer, cum ab externis qualitatibus infectus
per respirationem in pectora trahitur, huiusmodi novis qualitatibus
perturbat temperiem illam qualitatum debitam viventi, et per con-
sequens causat corruptionem. Nobis enim ad hoc ut dent alimentum
viventi, debent corrumpi et converti in substantiam aliti, ac pro-
inde suis qualitatibus pugnant cum qualitatibus ipsius viventis
a quibus licet in statu [illegible] vincantur, sed cum omne agens
agendo repatiatur, sequitur aliquid qualitatis ipsius alimenti
praevalet in qualitatem viventis, atque ita paulatim continuo
alimento temperies viventis dissolvitur, praecipue in provecta ae-
tate, quando fere plus agunt qualitates alimenti quam na-
turae:

ratione a vivente. Arg. ex his habet contrario viven-
tis passio tam ab extrinseco ut inserit misceri motum cu-
oppositam quam conveniret ei a se ipso, ubi ab ipso.

Dico 2° corruptionem viventis etiam esse a principio intrinseco.

Como pot. erit [illegible]

Pr° viven. constat ex partibus etherogeneis, saltem accidentalibus;
v.g. ex cerebro humido, et corde calido, q. hinc habent
ab qualitatibus praedominantibus in una parte agentes in oppositas
qualitates in alia parte, et sic tollunt temperamentum qua-
litatum necessarium ad conservandam vitam.

Obj. ergo natura dedit viventi vires ordinatas ad ipsius corruptionem.

R° dist. cons. natura dedit viventi agenti ad sui destructionem
primario et per se neg. 2ario et veluti per accidens et ex consequenti
quadam necessitate conc.

Nota forma viventis talis est, ut ad sui conservationem in
diversis partibus petit diversas et contrarias exigat dispo-
sitiones, quarum ipsae dispositiones inter se contrariantur
atq. agant in mutuam perniciem, ex necessaria quadam
consequentia fit ut qualitates quas natura primario dat ad conservan-
dam vitam perniciem per accidens ad eorum illius, quod
nullum est absurdum, imo ipsi etiam Auctori hoc licuit
facere: natura n. dedit homini ad vivendum non solum
formam sed etiam materiam et in natura sensus appetitum
ad destructionem hominis, cum sensus appetit alias formas
quas non habet, et per consequens appetit 2ario destructionem il-
lius [?] sibi in homine est.

Obst 2° nihil agere pot. in se ipsum actione contraria, ergo a-
gens non pot. corrumpi a principio intrinseco

R° neg. conseq. neg. n. viventis corrumpit se actione propria, sed
una pars etherogenea viventis agit in aliam ac per actionem
qualitatum [illegible] corrumpit subiectum.

Quaer.

Quaeres an homo natura sua sit corruptibilis et mortalis an tm in poena peccati, s. si Adam non peccasset non moreretur cum mors intraverit per peccatum ac per inde homo natura sua est incorruptibilis et immortalis. R.

R° homo natura sua est corruptibilis et mortalis. Probatur illud est corruptibile quod pot ab agente nat corrumpi, sed homo ante peccatum poterat corrumpi, sive ab intrinseco sive ab extrinseco ergo homo natura sua est corruptibilis. Maior patet, et min etiam constat ex supradictis. Verum tamen est quod si Adam non peccasset homo non fuisset mortuus, sed hoc tu non fit quod non fuisset mortalis, quia id hoc contigit non sed speciali Dei cura hoc posse moriendi quod erat in homine non fuisset reducta in actum 2um mortis.

Disputatio 2.a

De Causis Generationis

Quaestio 1.a

De Causa Mat.li, Formali, et Finali Gen.is

Quo ad 1.am partem causa mat.lis sive subiectum inhaesionis est mat.a 1.a

Mat.a 1.a est causa mat.lis gen.is

Pr. quia gen.o realiter loquendo est quidam transitus, seu mutatio de termino a quo ad terminum ad quem, sed subiectum huius mutationis est sola mat.a, nam sola mat.a est illa quae transit ergo subiectum inhaesionis gen.is est ipsa mat.a. Dixi subiectum inhaesionis, nam subiectum denominationis est totum quod de novo generatur illud n. dr. subiectum denominationis, quod denominatur generatum, sed hoc est totum, nam ipsum dicimus generari, ergo subiectum denominationis est totum.

Dices si mat.a est subiectum inhaesionis gen.is quare mat.a n. dr. generari?

R.o quia forma non semper tribuit denominationem subiecto cui inhaeret, alioquin frustra distingueremus subiectum inhaesionis, et denominationis in concreto ergo denominat quidem mat.am ut ... et ... est, sed generatio vero denominat totum quod fit, quia ut sic importat terminum gen.is, creatio vero gen.o est vero non denominat id in quo est, sed causam efficientem gen.is nempe ipsum agens, ut patet ex iis quae diximus de actione et passione.

Quo

Quo ad 2.am partem. Causa formalis intrinseca genis cum ex: plicata sit, nam quia sit ea, sive ea formalis definis eo et eius definitio: causa vero formalis extrinseca est forma et unio quae sunt termini ad quem genis.

Causa formalis est forma

Quo ad 3.am partem. Causa finalis genis sive finis duplex est alius extrinsecus, alius intrinsecus. Finis intrinsecus genis principaliter intentus est compositum, sive totum substantiale quod de novo producitur ut colligitur ex 1.o Metaph. cap. 1.o 7.o Metaph. cap. 7.o et ro est quia finis ultimus est com: =positum non autem forma quae ex parte compositum.

Causa finalis est duplex

Probatur Quia ille est finis ultimus genis qui est finis ultimus generantis, sed finis generantis est compositum, ergo finis genis est compositum, et ro mi. quia generans nihil aliud intendit, quam ut assimilet sibi passum, ergo finis generantis est compo: =situm quod simile est sibi generanti, forma vero licet sit etiam finis intrinsecus, sed non est minus principalis, cum for: =ma intendatur in ordine ad compositum.

Finis extrinsecus genis est propagatio speciei et eiusdem per: =petuatio, cum res naturales sint obnoxiae corruptioni, ne: =pereant vero species data est gena ad propagationem, et perpetuitatem ipsarum.

Quaestio 2.a

De Causa efficienti Generationis

Utrum substantia agat immediate, an mediantibus accidentibus.

Sensus quaestionis est an actio generativa immediate oriatur a substantia, an ab accidentibus.

Dico

Sed p.o excepta natura quamlibet substantiam efficere in se proprias naturae proprietates? *[margin: substantia efficit in se suas notas.]*

Pro: primo exemplo experientiae, quando aqua calida se reducit ad suam naturam, semper ad pristinam frigiditatem, et nullum aliud est principium cui tribuenda sit ista reductio, quam ipsa et substantia aquae, ergo substantia aquae est in se immediate activa, et producenda suae proprietatem.

Resp. nonnulli ad hoc rem per occultam qualitatem relictam aquae qua se infrigidat.

Sed contra p.o quia ista qualitas est adeo occulta, unde illam nosti? et gratis ergo illam ponis. 2.o dicit illa qualitas occulta potest infrigidare aquam in qua est, cur non infrigi: debit etiam aliam aquam cui applicetur?

Dicunt quia frigus in alia aqua producit ab alio frigore et non ab occulta illa qualitate.

Sed contra, si frigus aquae infrigidum in suum frigus quia potest infrigidare aliam frigus non infrigidaret; Negandus est etiam iste influxus huius qualitatis occultae propter eandem rationem.

3.o Ista qualitas vel potest intendi et remitti, vel non potest. si p.um quaero quomodo intenditur? non potest assignari a quo intendatur, et remittatur. ergo aqua agit immediate in ipsam qualitatem.

Non potest dici quod illa qualitas intendatur a Deo, p.o quia gratis hoc ponitur. 2.o quia idem potest dici de frigiditate, quod nimirum intendatur a Deo, ergo sol: tanda esset e medio illa occulta qualitas, et ignota.

Si vero dicas illam qualitatem occultam et ignotam non posse intendi nec remitti, contra quia huiusmodi qua: litas esset magis ignota et occulta, cum omnes qua: litates praeter potentias mirabilis sint intensibiles, et re: missibiles.

perceptibilibus, et de per superioribus, sine fundamento fingitur ista nova qualitas, incapax intensionis, et remissionis. Atque ex his patet quamlibet substantiam excepta natura ad intra haec immediate agere producendo suas proprietates.

Substantia non efficit accidentia

Dico 2.° substantiam non efficere immediate accidentia in subiecto a se distincto.

Probatur ex communi sententia Philosophorum, et ipsa experientia videbimus produci accidentia, sine concursu immediato substantiae, ergo substantia non efficit immediate accidentia in subiecto a se distincto. Probatur antecedens, calor qui est in aqua calefacta calefacit manum, ergo producit calorem in alio subiecto quem tamen non efficit immediate substantia, quia nulla est substantia, quae possit concurrere praeter formam aquae, sed forma aquae, ut patet non potest producere calorem, ergo calor qui producitur in manu immediate producitur ab eo calore qui est in aqua calefacta. Sicut igitur calor qui est in aqua calefacta immediate calefacit manum, ita potest etiam dici, quod calor qui est in igne immediate producat calorem in ligno sine alio concursu immediato formae ignis. Ratio autem a priori huius rei est quia effectus commodius efficitur a causa univoca, aut minus aequivoca, quam ab aequivoca, hic enim effectus similior evadit suae causae, sed ita se habet calor producens, respectu caloris producentis, ergo

Quaeres utrum accidens in productione accidentis debeat dici causa principalis, vel instrumentalis.

Respondeo factus dicitur esse causam principalem, nam illa dicenda est causa principalis, quae continet effectum in sua virtute, sed calor continet absque calorem in sua virtute, ergo calor est causa principalis

Probatur

Pr. 2° quia efficiens assimilatur causae principali et non instrumentali, sed calor producens assimilatur calori et non igni, ergo calor in productione caloris non est dicendus causa instrumentalis, sed principalis.

Superest ut videamus an [illegible] immediate producat substantiam.

Sensus autem quaestionis est quid immediate producat substantiam, an substantia, an accidentia, an utraque simul.

Dico 3° a solo accidente non produci substantiam.

Accidens non potest producere substantiam.

Pr. causa efficiens debet in se continere effectum, vel formaliter, vel eminenter, sed accidens neque formaliter neque eminenter continet substantiam, ergo solum accidens non potest producere substantiam. Pr. minor, quia nulla causa imperfectior continet in se effectum perfectiorem, sed accidens est imperfectior substantia, ergo. Maior non indiget probatione, quia nemo dat quod non habet, cum ergo causa efficiens dat esse effectui, debet illum continere in se, vel formaliter, vel eminenter. Confirmatur, quia ut v.g. calor et humiditas non est formaliter cana, neque aliud producens accidens est eminenter substantia, nam causa quae continet effectum eminenter, habet perfectius esse, quam ipse effectus, hoc n. est effectum continere eminenter, habere esse tam perfectum, ut non solum adaequabat perfectioni effectus sed etiam illum superet, unde cum dat esse effectui, dat id quod habet, sed non totum, ut qui habet decem aureos dando tres eminenter [illegible], cum ergo accidens neque eminenter neque formaliter contineat in se substantiam non potest immediate attingere productionem substantiae.

Pr. 2° sed hoc ut aliquid dicatur causa adaequata est pec-

pectu alicuius effectus, debet omnis formalitas quae est in effectu correspondere formalitati quae sit in causa, et ideo in productione actus vitalis specialis vitalitas correspondet potentia vitalis, supernaturalitas correspondet habitus supernaturalis. Tum etiam nulla formalitas quae est in substantia producta correspondeat formalitati quae reperitur in accidente, neutri accidens non potest dici quod se solo attingat productionem substantiae.

Resp. Adversarii substantiam contineri in virtute alicuius substantiae, quae licet non sit immediate activa, est tamen mediate, et est causa principalis quae operatur media potentia accidentali.

Sed contra. Tum quia tota virtus substantiae sit accidens ergo contineri in virtute substantiae erit contineri in virtute accidentis, nam contineri effectum in causa activa nihil aliud est, quam contineri effectum in virtute activa causae, sive in causa esse virtutem agendi talem effectum, sed ex se tota virtus activa substantiae est accidens, ergo continere effectum in virtute substantiae, nihil aliud est, quam contineri in accidente activo. Quomodo ergo potest substantia contineri in virtute accidentis.

Resp. 2° accidens producere substantiam non virtute propria, sed in virtute substantiae.

Sed contra est Scotus, quid est illa virtus? vel est aliquid distinctum ab ipso accidente, vel non. Si primum quaero vel illud distinctum est accidens, vel substantia, si accidens redit difficultas; si substantia ergo sola substantia attingit productionem substantiae. Si dicatur secundum quod scilicet illa virtus non sit aliquid distinctum, ergo accidens per id quod est accidens, i. per se ipsum, licet imperfectius

atti-

attingit id quod perfectius est, nempe substantiam.

Resp. 2.° ipsam virtutem accidentis esse virtutem substantiae, et eo ipso quod accidens agit per propriam entitatem, agit per virtutem substantiae.

Contra, quia non potest intelligi quod aliquid ex se imperfectius operetur aliquid perfectius solo nomine connexionis, nisi aliquid habeat a connexione, sicut v.g. si aliquis pauper faceret sumptus magnificos nomine Principis, certe ad ipsum pauper deberet habere divitias, vel accipere a Principe. Accidentia sunt imperfectiora, et vos dicitis quod nomine vel virtute substantiae producant substantiam, vel ergo accidentia habere debent ex se vires ad producendam substantiam, et hoc non, vel debent accipere a substantia et sic redeunt argumenta supra facta. 2.° accidens esse virtutem substantiae nihil aliud est, quam accidens agere tamquam virtutem accidentis, seu tamquam nomine accidentis, cum dicitur tamen accidens sit virtus substantiae in quantum est accidens illius, nunc ergo redit difficultas. Substantia ergo vos nullam habet virtutem activam nisi accidentalem, quomodo ergo substantia continetur adaequate in virtute accidentali alterius substantiae.

Pon. ultimo substantiam produci a sola substantia, ita ut accidens in genere substantiae solum se habeat dispositive v.g. ignis applicatus ligno producit formam ignis, calor vero nihil aliud facit quam disponere lignum, eductio [illegible] generatio formae ignis est immediate a forma ignis producentis.

Substantia producitur a sola substantia §

Pro 2.° contra, quia si forma accidentalis est immediate productiva sui similis, ut supra vidimus, quare non etiam forma substantialis erit immediate productiva alterius formae

mae

materiae potentialis.

Pr. 2° quia ex Ph[ilosoph]o 2° Phys. cap. 7° tribuitur formae triplex causalitas, formalis, finalis, et efficiens; ergo sicut 1a et 2a causalitas proprie convenit formae, ita etiam 3a. Rursus idem Ph[ilosoph]us 2° de gen[eratione] textu 54° et 55° reprehendens eos qui negabant formis efficientiam, inquit, sive accidit quod facultates per quas res gignuntur varia instrumentorum corporis attingunt, atque ipsa etiam causam quae ad formam pertinet [illegible].

Conf[irmatur] quia nulla est repugnantia, neque ullum absurdum si dicatur [illegible] per suam propriam efficientiam: et sicut communiter [illegible], causas 2as habere vim efficiendi quia spectat ad perfectionem creaturae quod habeant virtutem se communicandi, [illegible] rationis ac consentaneum est, ergo idem dici potest de formis potentialibus.

Pr. ult. quia potentia est activa, et habet aequalem [illegible] cum effectu producto, quam non habet accidens ergo debet dici quod in productione potentia immediate concurrat ipsa non autem accidens, quod ut imperfectius solum se habet ut dispositivum.

~~Obiectio 3° nullum agens producere aliquid in distans, quin aliquid producat in medio v.g. ignis non produceret ignem in ligno distanti, quin producat calorem in aere intermedio nec sol producit metalla in terrae visceribus quin aliquid producat in medio scilicet calorem lucem et haec contra [illegible] experientia et ex [illegible] dicendo p°~~

~~Ex his haec colligitur in quo sensu explicandi sunt aliqui Philosophi cum Ph[ilosoph]o asserentes nullum agens naturale agere in distans, quia nec agens naturale nunquam agit in distans~~

quia

quin producat etiam aliquid in medio, cons. cuius connectio aeque cohaeret cum tanta distantia, quamvis mediante non sit ad quod ut non producat aequè in distans, ut producat in medio formam similem illi quam produxit in termino.

Ob.^[2] contra p. concedentem aqua calefacta semper habet aliquem gradum frigoris q. producendo frigoris in aqua calefacta producente ad huius statum non potest tendi tanquam in causam producentem in illum gradum frigoris, et non in ipsam formam aquae.

R.^o conc. ant. et neg. conseq., nam si gradus sint [illegible] ille p.^us gradus frigoris qui remanet in aqua calefacta producente ad huius statum potest tendi tanquam in causam producentem in illum gradum frigoris, et non in ipsam formam aquae.

Ob.^[3] contra p.^{am} solutionem, aqua calefacta semper habet aliquem gradum frigoris, q.^o producendo frigoris in aqua calefacta producente ad huius statum potest tendi tanquam in causam producentem in illum gradum frigoris, et non in ipsam formam aquae.

R.^o conc. ant. neg. conseq., nam si gradus sint etherogenei, ille p.^us gradus frigoris qui remanet in aqua calefacta non potest producere 2.um cum sit perfectior, si vero sint gradus homogenei adhuc ille gradus frigoris, ut suo loco videbimus non

nonē pot producere in aqua aliquos gradus frigoris, nam agens non agit quando habet passum sibi similem, cum ergo aqua frigoras similes semper frigida at anima non potest p.us gradus frigoris agere in aqua, sed de hoc redibis infra fe

Obj. 2a si subst. pot immediate producere accidens in se ipsa, ergo poterit etiam producere accidentia in subo distincto a se.

R. neg. conseq. et ro disparitatis est, quia in p.o casu nulla est ro producentia talium accidentium nisi sola forma substantialis dr producere in se illa accidentia. At vero in isto casu cum possit assignari aliam causam producentiam accidentium, nempe ipsa accidentia ideo dicimus accidentia producere accidentia in subiectum [illegible]. 2o quia effectus melius reducendus est in causam univocam quam aequivocam. Cum ergo in productione caloris, vel frigoris in subiecto distincto assignari possit causa univoca, nempe calor, vel frigus, ideo dicimus accidentia quando producuntur in subo distincto produci ab ipsis accidentibus.

Accidentia sunt vera causa §

Obj. 3o Videmus omnem substantiam agere mediis potentiis accidentalibus ergo substantia ex se non est immediate activa. Cui objectioni hic breviter.

R. neg. conseq. substantia n. agit mediis potentiis accidentalibus, quia indiget tali dispositione.

Obj. 4 quando semen comburit stuppam, tunc sola accidentia ignis producunt formam ignis, ergo accidentia immediate producunt substantiam.

R. quando semen comburit stuppam, particulae i-

gneæ

quod inclusa in poris ferri ardentis comburunt stuppam, quia non accidens ignis, sed ipsa substantia ignis producit ignem. Quod sint inclusa illa particulae ignis in poris ferri patet, quia videmus ferrum ipsum flammescere.

Obj. Aristoteles lib. de sensu, et sensibili cap. 4.° ait ignem, non quatenus ignem et terram, non quatenus terram agere, sed quatenus est in eis contrarietas, quia ergo substantiae elementorum non agunt immediate sed mediantibus qualitatibus contrariis. Quod fuit obiectioni ipse breviter.

Ignis non agit quatenus ignis

R.° Ita potest explicari Aristoteles, nimirum ignem non disponere lignum quatenus ignem, sed quatenus calidum, et ut calefaciat ignem non calefacere nisi quatenus calidum, quod etiam nos concedimus. Per hoc tamen non fit quod ignis quatenus ignis non producat ignem.

Obj. Videmus interdum ignem generari ex reflexione radiorum Solis v.g. ex radiis per phialam aqua plenam traiectis, vel attritione corporum, his in casibus nihil aliud concurrit ad productionem ignis praeter calorem, et siccitatem quae resultat ex reflexione radiorum, vel attritione corporum, cum nulla alia possit assignari substantia quae immediate concurrat, quia sola accidentia possunt immediate producere substantiam.

R.° in utroque casu posse dici, quod concurrat ad productionem ignis vel Solem.

Dices. Sol tanto intervallo distans, sine ullo contactu non potest producere ignem immediate, aliquin ageret in distans.

R.º neg. ans. ut videbimus quaest. seq.
Ob. 3.º quando producunt metalla nulla est substantialis causa efficiens quae immediate concurrat, g.º metalla producunt à solis accidentibus. P.r ans quia formae substantiales à quibus fiunt haec metalla non erant quando producitur forma mixti, quia alioquin duae formae substantiales essent in eadem materia. 2.º cum producuntur herbae et plantae ex seminibus, nulla est causa substantialis efficiens. 3.º cum producuntur ranae ex pulvere, neq. pot. assignari substantia, quae agat immediate, g.º sola accidentia in virtute substantiae producunt aliam substantiam.
R.º ad p.am ad metalla concurrere solem, et coelum.
Ad 2.am ad plantas et herbas quae nascuntur ex seminibus ut ut virtutis concurrere etiam solem et astra, licet n. aliquem gradum viventis plantae sint perfectiores quam coelum quod non vivit, considerat. tn. omnibus coelum praestat plantis, quis n. dicat rapam esse nobiliorem coelo. Rent alii plantas quando producunt à solo semine, produci à solo Deo in genere causae efficientis, et in tali casu substantia illa producta nullam habet efficientem causam creatam. Vidi planta quando à solo semine producuntur, nam saepius una planta producit aliam.
Ad 3.am in productione animalium quae nascuntur ex putri recurrendum etiam est ad auctorem naturae, neq. mirum hoc esse debet, nam cum nulla causa 2.a efficiens valeat efficere:
re:

tum homo attingat, cum sola accidentia, et substantiae non possint attingere productionem substantiae, sed defectus effectus producti pro causa, recurrendum est ad Deum qui ut factor naturae supplet omnes defectus naturae

Obj. Non posset salvari quomodo homo generet hominem, nisi dicamus accidentia seminis attingere unionem animae cum corpore.

R. Generatio hominis bene salvatur per concursum activum partis ut videbimus, unde non est necessitas dicendi accidentia seminis producere unionem substantialem.

Dices, ergo pater non erit Pater

R. neg. conseq. ad denominandum patrem sufficit dispositio activa per semen praestitanda, sicut in sententia . . . femina vere est mater, licet per illam non concurrat activus, ergo pari ratione pater dicetur Pater, licet immediate non attingat unionem animae cum corpore: Imo homo mortuus dicitur generare, quia concurrit eius semen, cum tamen constet hominem mortuum non generare, neque in rigore esse Patrem.

Accidentia non attingunt unionem

Quaestio 3.a

An Agens immediate possit agere in distans

Inter coeteras conditiones requisitas ad agendum est contactus, seu propinquitas causae et effectus agentis et passi: Sicut ex Philosopho, illa dicuntur se tangere quae habent extrema simul. Multiplex autem est di

Contactus divisiones 4.

Divisio contactus.

1° dividitur in formalem, et virtualem. Contactus formalis est cum duo corpora habent extrema simul, hoc est nihil extraneum mediat inter illa. Contactus virtualis est cum aliquid habet applicatam alteri suam virtutem.

2° Contactus formalis subdividitur in Mathematicum, et Phisicum. Mathematicus ille est qui convenit corporibus mathematicis, nempe prout corpora illa possunt invicem agere et pati, prout non. Contactus Phisicus est inter corpora phisice considerata.

3° formalis contactus Phisicus dividitur in mediatum, et immediatum. Immediatus est cum duo se tangunt nullo corpore intermedio. Mediatus est cum aliud corpus medium est, tamen etiam potest aliquando dici illa corpora se tangere.

4° Contactus formalis, phisicus, immediatus de quo hic est, alius dicitur immediatus immediatione suppositi, alius immediatione virtutis. Contactus immediatus immediatione suppositi ille est cum nihil mediat inter suppositum agens et passum. Contactus immediatus immediatione virtutis est cum virtus agentis non distat a passo, sed transfunditur immediate usque ad passum, licet utriusque suppositum s. agens et passum distent. His Notatis.

Quaestio est an ad actionem Phisicam requiratur contactus formalis Phisicus immediatus, immediatione virtutis, certum enim est non requiri contactum immediatum immediatione suppositi, ut patet experientia in magnete qui trahit ferrum ad se et tamen distat a ferro.

Scotus pro 1a sententia negat necessarium esse huiusmodi contactum, ut probat multis experientiis, de quibus infra.

2a sententia S. Thomae 1a parte art. 2° quaest. 8a, et 3° contra gentes cap. 68° ait actionem requiri contactum

pam immediatam, immediatam virtutis. Prob. ex Arist. [illegible]
de Gener. textu 27. Si quis, inquit, ipse de ipso fa-
ceret et pati, et de mistione dicendum sit, necesse est
etiam de tactu, nam ea facere [illegible], et pati proprie non
sunt quando non est possibile se tangere, nam nec con-
gerit se invicem aliquo [illegible] contingit [illegible]

Prob. 2. quia agens creatum non potest immediate exercere distans
quin aliquid agat in medium. Ergo requiritur con-
tactus immediatus virtutis.

Agens non potest agere in distans [illegible]

Prob. 3. quando non sit inter agens et passum aliquid
quod impediat applicationem contactum virtutis, nulla
requiritur actio; [illegible] Prob. quia si inter solem et
nos interponatur corpus aliquod opacum, et impe-
tum, ita ut non possit transparere ad illu-
minandum, requiritur illuminatio, quod si non sit con-
tactus immediatus virtutis inter agens et passum non
requireretur actio.

Prob. 2. ex modo agendi naturae causarum, nam ut [illegible]
qualitates activae agant uniformiter difformiter,
unde quo magis quis accedit ad ignem, eo plus sentit
caloris, et e contra, quo magis recedit ab igne,
semper sentit minus caloris.

Prob. quod habent qualitates illas prius agere in pa-
tiens proximum, quam in remotum.

Prob. 3. Non requiritur inter agens et passum contactus
virtutis productivae, in medio eiusdem formae
quam producit in termino, unde non requiritur
ut agens producat in medio simile illi quod
producit in termino.

Prob. ex experientia, ignis producit ignem in ligno, non
pro-

producens ignem in aere, quod inter agens et
passum acquirit contactus virtutis productivae in
medio eiusdem formae, quam producit in ter-
mino.

Pr. 2° in genere substantiae ad quam concurrit sola
substantia materiae non potitur eam formam, sed
illam tangit in aliquas superficies, et sic concur-
rit immediate ad producendam animam, vel il-
lius unionem, quod agens non potest operari aliquid in
termino distanti quin non operetur in medio. Atque ex
his habemus solutio difficultatis propositae quaestionis
superioris, quomodo sol, ad [illegible] possit concur-
rere ad productionem metallorum, et tamen non di-
catur agens in distans.

Agens producit aliquid in medio

Pr. 3° nullum agens producere aliquid in distans,
quin aliquid producat in medio, v.g. ignis non pro-
ducit ignem in ligno distanti, quin producat ca-
lorem in aere intermedio, neque sol producit me-
talla in terrae visceribus, quin aliquid producat
in medio scilicet calorem, lumen etc.
Hoc enim patet experientia, et suppositis in di-
cendo primo.

Atque hinc colliges in quo sensu explicandi sunt ali-
qui Peripatetici, cum Arist. asserentes nullum agens
posse agere in distans, quia vere agens potest nunquam
agere in distans, quin producat etiam aliquid in medio
ratione cuius connectitur agens virtualiter cum passo dis-
tanti, quamvis necesse non sit ad hoc ut non dicatur
agere in distans, ut producat in medio formam simi-
lem illi quam producit in termino.

Obj.

Obs. 1° multa sunt experientia quib. vr dari actionem in distans, ita ut nihil omnino producat in medio, q° dat. actio in distans. Pr. cas.

1° piscis qui dr torpedo obstupefacit brachium piscatoris nihil producendo in arundine vel filo, ut docet Fracast. lib. de Simp. cap. 8°

2° alius piscis qui dr remora detinet navem in medio cursu nihil producendo in intermedio, ita Plin. lib. 32° cap. 2° Sanctus Basilius hom. 7° in Hexam. et in Hexam. S. Ambrosius lib. 5° cap. 10°

3° Basiliscus solo occidit ~~[illegible]~~ intuitu

4° Galgulus avis sanat ictericum oculis a se distantes, ita Plin. lib. 13° cap. 11°

5° Aranea Apulia suo veneno et morsu infectos homines [illegible] cogit, quandiu durat vita [illegible] araneae

6° ~~[illegible]~~ [illegible] qui [illegible] in Calabria reficiunt si reficiant ex carne [illegible] comedunt bene quando comedit, et deinde vivere ille ex cuius carne facti fuerunt.

7° Homo oscitans provocat alios distantes ad oscitandum.

8° Lupus hominem p. intuens causat in illo raucedinem.

9° Qui lippos habent oculos simili morbo afficiunt quos aspiciunt.

10° [illegible] obstupefacit ceteros solo intuitu fascinant.

11° Cadavera occisorum ad praesentiam occisoris iterum emittunt sanguinem.

12° Appetitus matris imprimit in foetu maculas et signa rei appetitae. Ex quib. patet ad actionem non requiri contactum.

R. ad 1um torpedinem piscem non solum obstupefacere piscatorem sed etiam ceteros pisces, nam torpedo se[illegible]

abscondit in arena, et obstupefacit pisces, et hic
illos devorat, ut ait Arist. de Hist. anim. cap. 37°
et Plin. lib. 9. de nat. hist. cap. 32°. Ista autem
obstupefactio fit a torpedine producendo aliquam qua:
litatem nocivam in medio, vel emittendo quidam vaporem qui oppri:
mit spiritus vitales requisitos in animali ad motum, quod non
fit actio in distans, ut [illegible] Scali:
ger Exerc. 128ª de quodam pisce qui vocat. febris
eo quod febrim causet in illo qui illum tangit, et tan:
tus diuturnus febrim [illegible] sicut ergo iste piscis
tangendo causat febrim, ita torpedo per aliquem con:
tactum virtualem facit torporem in membris.
Ad 2am de Remora dicunt multi piscem illum nunquam
comprehendere tabulam ei a natura sibi datam, ut illam
possit detinere. Addit Accessorius non tam detineri
navim quam trahi a pisce ad se. affert ipse exem:
plum illorum montium a quibus pro magna copia magnetis
naves propter ferrum in illis existens attrahuntur.
Utraque responsio probat non esse actionem in distans.
Ad 3am de Basilisco v. id potius fieri per emissionem pes:
tiferae qualitatis ab oculis. simile quid refert Arist.
de somniis cap. 2° de mulieribus menstruatis sanguineis ma:
culis inficere speculum quod inspiciunt, quia scilicet ex
oculis talium foeminarum evaporat spiritus ille seu vapor
sanguineus, qui per aerem volans ut facilius ad speculum
speculo quam aliis ita speculum inficit non aerem.
Ad 4am de Galgulo, dico id fieri per emissionem a se et
immissionem in alios bonae qualitatis, ita ut per Gal:
gulus oculos sanare, sicut e contra basiliscus per emissio:
onem malae qualitatis occidit.

Ad

Ad 5.um de araneis in Apulia v.o fabulam esse, tum
quia nobis experientiâ visû est fieri, et internosci
araneus ille qui momordit, tum quia causa potest con:
tingere ut simul homo [illegible] sit sanus, et araneus
sit mortuus.
Ad 6.um de Nato, potest dici id contingere propter idem
temperamentum et complexionem quâ regnabat in corpore
illius [illegible], et in corpore illo unde desumpta est:
hinc q. fit ut eodem tempore utrumq. commutatur, vel quia
caro nati aliquid [illegible] ex complexione [illegible],
vel quia cum in utroq. corpore sit similis complexio qua:
litatum activarum, quamprimum in utroq. excedit [illegible]
qualitatum, et simul ad [illegible] veniunt.
Ad 7.um de oscitantibus, dico contingere id accidere [illegible]
solum quando [illegible] est otiosa, quo tempore facile ex:
citatur [illegible] ad oscitandum [illegible]. Potest etiam dici ab
oscitante transmitti quosdam vapores graves et molestos
natos, quos nato per oscitationem conatur a se repellere.
Ad 8.um de Lupo negat Scaliger id esse verum. [illegible]
tn illa reddi ro, quod is incidens ex improviso in lu:
pum conicit [illegible] oculos in ipsum, et oculos illos
[illegible] vehementer timet, [illegible] causat [illegible] et
inducit raucedinem. Vel potest dici per [illegible] mala
qualitate causari illam raucedinem. Haec eadem mala
qualitas est causa quae facit obmutescere [illegible] equorum
[illegible] lupi [illegible] sequuntur. Propter eandem cau:
sam lupi cauda in praesepio suspensa impedit equos et
boves ne comedant. Et lupi caput in columbarijs positum
arcet noxia animalia a columbis, [illegible] di:
camus ipso aspectu capitis lupini terreri animalia.

Ad

Ad 9.um de lippientibus Aristoteles qui hoc refert sect. 7.a problem. affert duas causas. 1.a est quia ab oculo lippo spiritus aliquis egreditur qui ipsumque oculum inficit, cur autem potius inficiat oculum quam genas, vel est propter similitudinem oculorum, vel quia oculus est pars [illegible] est facile alterabilis, unde est ut facilius inficiatur quam ceteram [illegible]. Altera causa quod [illegible] ab Aristotele est mirabilitas ipsius oculi qui facillime perturbatur ab [illegible] et [illegible] sibi

Ad 10.um de fascinatione quam admittit Aristoteles sect. 2.a problem. resp. S. Thomas quando talis fascinatio non fit per incantationem et ope daemonum, fieri per emissionem noxiae qualitatis ex tota facie, et praesertim ex oculis. Solet n. nonnullis vel ex innato, vel acquisito temperamento corporis venenum quoddam inesse, quo corpora alios inficere &. Scribit Plin. lib. 7. cap. 2. et lib. 33. cap. 10. in Africa fuisse certas quasdam familias in quibus singuli vim habebant fascinandi.

Ad 11.um de cadaveribus resp. Landinus, id [illegible] acquirendo accidere miraculo, et eiusmodi occisionis manifestandae. Resp. 2.o Delrius id naturaliter posse accidere ex antipathia in ipso cadavere relicta: quod sic ita explicant. qualitas aliqua genita fuit in moriente ante quam moreretur ex odio vulnerantis: remansit ea qualitas etiam post mortem aliquamdiu in membris [illegible] quod cadaver ob antipathiam, et contrarietatem cum alia qualitate eiusmodi ob occisorem excitatae, emittit denovo sanguinem de vulneribus, sed facilior est quae responsio.

Ad ult.um resp. Fracastorius et Delrius id oriri ex eo quia excitatur ob inspicationem appetitus qui facit in par-

partis ubi deficit illud quod appetit: sugens aliquid aliud, ut patet in planta, oriuntur ... solam dum ... aliquem appetimus. Et ea ratione quamlibet quam sugens appetit sit aliqua mutatio in sanguine per quam nutritur foetus, vel etiam in principio generationis unde etiam conveniunt signa illa, cum s. foetus sit tenerrimus et maxime pendeat a matre, quamlibet illius mutationem facile percipit. Simile est quod hac super re refert Cardanus lib. 2° de subtilitate, cum duae mulieres quarum altera erat gravida colloquerentur simul, accidit certo alia et collapsa ... capita, ex quo gravida mulier foetum concepit ... ut illum ... in foetu ... duas ... in fronte usque ad ... Avicenna lib. 9° de Animalibus refert natum filium nigrum ex progenitoribus albis, eo quod mater saepe aspiceret picturam quamdam nigram.

Obs.^es 2° magnes trahit ferrum a se distans, ergo datur actio in distans.

2° fulmen comburit remota et non proxima, ut cum illaeso vase absumit vinum.

3° ignis calefacit in lebete aquam superiorem et aquam inferiorem quando relinquit frigidam, vel minus calidam. Rursus si in corda vel vase sonat aliquid ... ignis ... comburit ... integram relinquat ... vel linteum.

4° si dentur duae cytharae in eodem cubiculo bene concordatae, et una sonat e regione alterius, pulsata chorda unius citharae sonat etiam chorda alterius concordis.

5° chordae lupinae si iungantur chordis ovinis dissiliunt.

Tandem pulicea a ... movetur in distans.

q.o dab. actio in distans.

R.o ad pr.um magnes trahit ferrum per qualitatem trans-
missam patet hoc, quia [illegible] actio intercidit si
inter magnetem et ferrum interponatur [illegible]
[illegible] dicitur de [illegible] [illegible]

Ad 2.um ad fulmina v.o quia fulmen est exalatio valde
tenuis et subtilis, nec [illegible] adhaerescit, unde si fulmen
incurrat in aliquod valde porosum, [illegible] transit, nec
comburit, quia non pot. adhaerere, si vero [illegible] ob
[illegible] densitatem in aliquod densum, illud comburit, atq.
hinc fit quod aliquando comburit gladium, [illegible] vagina
illa [illegible] non [illegible], unde illi non adhaeret exalatio. 2.o
pot. dici fulmen per aliquod exiguum foramen penetrasse
in dolium et vinum absumptum relicto dolio integro

Ad 3.um de lebete, quod refert et approbat [illegible] v.o [illegible]
[illegible] quando aqua incipit calefieri in lebete
ign.e supposito totus calor est in fundo, quia ad aquae
frigiditatem prohibetur ascendere, sed paulatim [illegible]
[illegible] vincit aquae frigiditatem, et ascendens fundum le-
betis frigidum relinquit, ita [illegible] in prob. [illegible] ita
sunt intelligendae exalationes calidae excitatae ab igne sup-
posito in principio per frigus aquae [illegible], et eius-
dem densitatem non ascendere ad partes superiores aquae, [illegible]
[illegible] remanentes in fundo, maxime calidum fundum effi-
ciunt, in decursu vero calefactionis aqua [illegible], et in-
calescit, atq. ita exalationes illae [illegible] [illegible] et ca-
lidae nullo [illegible] ascendunt, et deserunt fundum le-
betis, unde illud minus calidus apparet. Simili modo solvunt.
alia de papiro, et [illegible]. Nam illa [illegible] supra
cartam [illegible] [illegible] combusta ipsa carta, quia par-

partes humidiores ipsius mixti pertendant in ipsa cor-
ta, illamque humectant et defendunt a calore extrinseco,
partes vero subtiliores illius mixti accenduntur, quia faci-
lius calefiunt, ac tandem dissipantur. Deinde [illegible] pro-
ducit calor in mixto prius combustionem, quam producatur et-
iam in ipsa corta, quia in corta statim comprimitur ab
illa humiditate [illegible] unde non sequitur combustio cortae.

Ad 4um de chordis [illegible] cum [illegible] id contingere, quia
chordae unisonae si tonus [illegible] [illegible] eademque ha-
beant dispositiones facile recipiunt easdem commotiones aeris
commotiones, quare aer commotus movet alteram chordam
unisonam.

Ad ultimum de proiiciente, fortes dicunt proiecta moveri ab aere,
alii a virtute aliqua impressa ab ipso proiiciente. Ut
cumque sit non datur actio in distans. Et ad id quod dixi-
mus de chordis lapideis [illegible] cum [illegible], [illegible] hoc
esse fabulam vel certe quod chordae lapideae transmit-
tant qualitatem aliquam noxiam quae faciat illum ef-
fectum.

Obiicies: ignis producit ignem in ligno distanti, imo sol pro-
ducit metalla in visceribus terrae, ergo datur actio in
distans.

R. neg. conseq. quia ignis quando producit ignem in ligno
distanti, et sol quando producit metalla in visceribus
terrae etiam producit aliquid aliud in medio, ac
proinde non datur actio in distans. Sed ad hoc melius
explicandum attendenda est alia quaestio an agens im-
mediate agat in totam suam sphaeram activitatis.

Quaest=

Quaestio 4a

An Agens immediate agat in totam suam sphaeram activitatis

Sphaera activitatis est totum illud spatium intra cuius fines pot agens nat. extendere suam actionem. Patet ex experientia agens nat. pot. certos quosdam limites ultra quos non extendit suam actionem, v.g. ignis necessario calefacit et ignefacit ad decem, vel plures passus in sphaeram, et ulterius non pot calefacere, nec ignefacere propter suam finitam virtutem. Illa ergo dr sphaera activitatis. Quaeritur ergo, an agens immediate agat in totam suam sphaeram activitatis, v.g. an calor ignis immediate producat calorem in decem, vel plures illos passus, ad quos calor extenditur; an vero solum agat immediate in partem proximam suae sphaerae quae est in primum palmum, in alias vero partes suae sphaerae non agat immediate, sed mediate i. mediante calore a se producto in primo palmo, vel in prima parte suae sphaerae.

Agens agit immediate in totam sphaeram.

Dico est agens immediate agere in totam suam sphaeram activitatis. Pr. experientia, nam si quis aperiat os alicuius fornacis ardentis, statim in recta linea calefiunt tres vel quatuor cubiti aeris ambientis, qui calor producitur ab ipso calore ignis, nam si calor ignis solum produceret calorem in primo cubito aeris, et calor productus in eo cubito aeris produceret calorem in sequenti, et sic deinceps quia si quis manum apponat in 2o cubito, aut 3o aeris aperto ore fornacis, maiorem profecto sentit calorem,

quam

quam ... calefaciat os fornacis, quod tamen non accideret
si calor ignis non produceret immediate calorem in 3°
cubito aeris, sed illum produceret calor productus in 2°
cubito, cum sic pertranseret, saltem ad aliquod tempus et-
iam cubito ore fornacis. Sed in ipso cubito ore fornacis
non sentiatur calor adeo vehemens, signum est quod [illegible]
ore fornacis ille calor vehemens immediate producatur
a calore ignis, quod agens agit immediate in totam suam
sphaeram activitatis.

Sed licet haec ita sint, non tamen est negandum quod simul
cum calore ignis agat etiam calor productus in partibus
vicinioribus calefaciendo partes remotiores v.g. calor ignis
non solum producit se solo calorem in tertio palmo aeris
sed etiam producit simul cum calore producto in 1° et 2°
palmo. Et quia calor est agens necessarium, et positis re-
quisitis necessario agit, quod calor productus in 1° palmo aeris
habens sibi applicatum 2um palmum aeris sibi dissimilem
necessario agit in illum producendo ibi calorem iuxta
suam virtutem, eodem sicut in eundem palmum agat calor
qui existit in igne.

Dices. Impedit actio caloris primi palmi in 2um ab actione
caloris existentis in igne, ac proinde solus calor existens in
igne agit, etc.

Sed contra nulla potest afferri ratio cur illi calores qui sunt
in igne, et in 1° palmo aeris non possint integrare unum
agens quod [illegible] actionem [illegible] agat in 2um
palmum etc. Quod videtur experientia [illegible] constare, nam
si detur ignis bipalmaris aeris, certum est quod calor qui
est in 1° palmo ignis et calor qui est in 2° palmo inte-
grant unum agens, quod iunctis viribus agit in proximum
ae-

aeris palmum, ergo non &c.

Ob.a Si calor ignis ageret immediate in totam suam sphaeram activitatis, daretur actio in distans. Pr. seq. ponamus calorem aliquod bipalmare agere in frigidum bipalmare; si agens calidum agit immediate in totam suam sphaeram, ergo primus palmus calidi bipalmaris aget in primum palmum frigidi; sed 2.us palmus calidi non aget in 2.um palmum calidi bipalmaris, quia supponitur ei similis in qualitate et intensione caloris, ergo agit omnino in distans, dum agit in primum palmum frigidi.

R. neg. seq. maioris. Ad prob. neg. ant. consequentiam. Nam, ut detur actio in distans, primus et 2.us palmus calidi bipalmaris non sunt duo agentia per se, cuius actio tendit ad frigidum calefaciendum, unde non datur actio in distans, ad quam requiritur ut agens aliquid producat in distanti nihil producendo in medio; in casu autem nostro 2.us palmus calidi non est medium inter agens et passum, cum sit partialiter agens. 2.o si valeret obiectio, probaret etiam quod 2.us palmus calidi ageret in distans, quia per se [illegible] ergo dixisti agit in frigidum non agendo in 2.am partem quae supponitur aequalis primae in calore et intensione. Sicut ergo hic non sequitur quod agat in distans, ita neg. ibi.

Partialiter agens est medium &c.

Ob. 2.o Si calor in 3.o palmo aeris produceretur non solum a calore existente in igne sed etiam a calore producto in primo palmo, sequeretur quodlibet agens habere sphaeram suae activitatis [illegible], et quasi infinitam, et hoc est quia si calor ignis cum calore producto in primo palmo aeris producit calorem in 2.o palmo, calor productus in 2.o producet in 3.o, et sic deinceps, ergo

R.o

R.° neg. seq.am ad prob. neg. pariter seq. neg. n. bene infertur per hoc quod calor ignis potuit producere calorem in 2.° palmo cum calore existente in 1.° palmo quod potuit etiam producere calorem in infinitis palmis, nam virtus ipsius est limitata, nec pot agere ad quamcumque distantiam, tum quia agendo uniformiter difformiter magis caloris producit in 1.° palmo, minus in 2.° minus in 3.° et sic deinceps, si ergo minor calor est in 3.° palmo, consequenter etiam calor existens in ipso minus poterit producere in 4.am palmum minus in 5.° et sic ac proinde non poterit extrahere ignem extra suam spheram.

Dices calor 1.i palmi producit calorem in 2.° palmo et hic producit calorem in 3.° et calor 3.ii palmi producit in 4.° et sic in infinitum. sic etiam candela producit lumen in 1.° palmo aeris, quod lumen illuminat etiam 2.am palmum et sic in infinitum, ergo vel exiguus calor, vel exiguum lumen se extendere poterit in spatium infinitum, quod videtur absurdum.

R.° calorem non posse se extendere in infinitum et eadem ratio est de lumine, ratio est quia calor ignis ut octo non producit calorem ut octo in 2.° palmo, sed aliquid minus, puta calorem ut septem, et calor ut septem producit ut sex, et sic ulterius. Et ita ut tandem deveniet ad tam exiguum calorem quod vel ex defectu virium, et ex assistentia contrarii negabit producere aliquem calorem, non quia ille calor ex natura sua non sit productivus caloris, sed quia non habet requisita ad agendum, scilicet aliquam virtutem et multitudinem virium. Lumen vero licet non habeat contrarium, tamen quia exiguum est non pot amplius agere.

Dices non pot devenire ad aliquem gradum caloris qui est

et si n. pt. achus, qo. ille gradus penes produceb ali-
quod caloris qui nunquam devenit ad ultimum gradum qua-
tenus pars caloris est divisibilis in partes minores, qui penes
potentis producere partes maiores

Rd. nego antecedens, nam partes, illa n. tota non reducetur in
actum, quia ipsum partium impedit actio, cum aliqua
multitudo partium sit conditio requisita ad agendum.

Quaeres quomodo calor ignis agat in totam suam spheram

Rd. agit uniformiter difformiter, patet experientia, nam quo
magis quis recedit ab igne, eo minus et minus caloris sentit,
et quo magis accedit plus caloris sentit, sic etiam lucerna
magis, et magis illuminat aerem sibi proximum, et semper
minus et minus illuminat aerem magis remotum, donec
veniatur ad aerem, quem nullo modo illuminat propter limi-
tatam virtutem ipsius agentis, hoc autem est agere uniformi-
ter difformiter.

Quaestio 5.a

De Causa Efficiente Generationis Viventium

Tria requiruntur ad foetum f.

Tria requiruntur ad formationem foetus primum
id ex quo formetur foetus. 2um ipsa formatio foetus, 3um
ipsa unio animae cum foetu organizato, et si anima viventis
sit materialis, ipsa eductio animae materialis. Nos ergo in praesen-
tia haec tria examinabimus, 1o a quo generetur id ex quo
formatur foetus. 2o quid nam sit agens formationis foe-
tus. 3o quid nam agens sit unionis, vel productionis
animae.

Ab:

Articulus 1.us

A quo generetur id ex quo formatur foetus

Dicitur esse causam efficientem eius ex quo formatur foetus esse marem et foeminam. Est grata fere omnium medicorum et multorum philosophorum ac Theologorum ut videre potes hic disp. 2.a sect. 5.a et 6.a

Probatur. Materia foetus est semen, et aliquid menstrui sanguinis, ergo causa efficiens materiae foetus est mas, et foemina. Probatur antecedens, sed quidem de semine maris videtur clarum, quia generatur a mare tanquam a principio continente, ergo semen maris est materia ex qua foetus formatur, alioquin mas non coniungeretur cum foemina. Neque valet quod dicunt semper marem coniungi cum foemina per ipsum semen, non quia ex illo tanquam ex materia formetur foetus, sed quia ab illo tanquam a virtute activa formatur foetus, ex menstruo sanguine foeminae quem solum dicunt esse materiam foetus. Hoc inquam non valet, quia si semen maris tantum activè format foetum, et non est materia illius, remaneret extra foetum, ac per inde mas non coniungeretur per semen cum foemina. Probatur antecedens, quia licet ignis B actu producens sit activus ab igne A, non tamen dicitur ignis A coniunctus cum igne B, seu non dicitur ignis B produci ab igne A tanquam a principio continente, quia nimirum nihil ipsius ignis A transit in ignem B, et coniungitur cum illo, sed totus remanet extra ignem B, ergo pari ratione non erit dicendus mas coniungi cum foemina, si nihil maris transit in foetum, et cum illo coniungitur.

Nunc

Nunc probanda est altera pars p. c[onclusio]nis, de se-
mine foeminarum, quod s[cilicet] sit mat[eri]a foetus. P[rim]o quod ad-
esset quare mat[eri]a foetus recipit semen foeminae ma-
ximum quia feminae non emittunt semen. Sed hoc est
falsum q[uia] p[ote]st [illegible], foeminae enim semen emittunt,
sed in nullum aliud finem emittunt, quam ad for-
mandum foetum, ergo mat[eri]a foetus est etiam semen foe-
minarum. Pr[obatu]r maior auctoritate Anatomicorum qui repe-
rerunt in foeminis omnia ea vasa quae ad semen
efficiendum habent viri, semen testes, alias [illegible] vas[a] praepara[n]-
tia quae si comprimantur, sicuti mamillarum papillae, semen
album, et crassum ex illis exeundit, ergo foeminae habent
proprium, et prolificum semen.
Confirmatur, nam mulieres solius imaginationis vi nocturnas il-
lusiones patiuntur, ut ait Rodericus, non secus ac viri
sed ille humor quem emittunt cum tanta voluptate
nullus alius esse potest quam semen, ergo foemina habet semen,
et per consequens sunt causae efficientes eius ex quo formatur
foetus. Nec valet quod dicunt adversarii foeminas emit-
tere quidem humorem aliquem album, illum tamen non esse
verum semen, et ineptum esse gen[erationi]. Hoc inquam non va-
let, quia gratis dicitur cum humor ille fiat in vasis, et
ex eadem mat[eri]a et sanguine ut fit in maribus.
Remanet probanda 3a pars p. c[onclusio]nis, quod s[cilicet] mat[eri]a foetus
non solum sit semen maris et foeminae, sed etiam sanguis
menstruus foeminae. Sed hoc nullus est qui neget, imo ait
Arist[oteles] l. 1o de gen[eratione] anim[alium] cap. 20. et lib. 2o cap. 3o
Pr[obatu]r 2o quia ut celeberrimae vulgarium [illegible], ijs
constantes quibus nutriuntur, sed foetus in utero matris nutritur
sanguine menstruo, ergo de illo etiam constat. Pr[obatu]r min[or]
quia

Ijs constamus
quibus nutrimur

quia prohiberet foemina dum foetum gestat menstruum sanguinem non emittit, quia communiter ille intentio in nutrimentum foetus.

Dices 3°: nobis hoc argumentum, semen non esse materia foetus, sed potius sanguis menstruus, cum in foetus nutritiva partim gaudet, et non seminis, sequitur quod foetus constet ex materia sanguinis, et non seminis.

R.o nego seq. secundum enim dico est in foetu ex partes quasdam molliores et quasdam duriores, molliores, ut caro et viscera nutriuntur sanguine, ac proinde etiam sanguine formantur; at vero partes duriores, ut ossa nutriuntur medulla, quae est materia quaedam durior, et magis compacta, ac proinde similes partes formantur ex semine, materia scilicet magis compacta et concocta quam sit sanguis: unde medici plerique docent partes duriores foetus formari semine, carnosiores sanguine.

Dices sanguis menstruus est corruptus, ergo non potest ex illo formari foetus qui fieri debet ex optimo.

R.o sanguis qui dicitur menstruus de se optimus est, et purissimus, ergo a natura institutus ad formandum foetum et alendum, cum sit aliquid superfluum ad alimentum ipsius matris. Quando ergo foetus fit et nutritur eo sanguine, bene est bonus et non est corruptus. Corruptus vero est quando foemina non est foeta in conceptu, cum sanguis ille non habeat in quo consumatur, congregatur, putrescit, et foras eicitur, et ideo sanguis menstruus dicitur malus et corruptus.

sanguis menstruus est perfectissimus

Obj. semen viri non potest esse materia foetus, quia cum semen viri contineat etiam activitatem ad formandum foetum sequeretur quod idem ageret in se ipsum actione corruptiva quod est falsum.

R.o

R.o in semine patris partes quaedam spirituosiores quaedam
crassiores illae agunt active, istae concurrunt passive et
sunt materia in qua agunt partes spirituosiores ac proinde
non sequitur quod idem agat in se ipsum, quia partes spirituo-
siores non agunt in se, sed in partes crassiores.

Obj. 2o ex frequenti coitu foeminae nullum patiuntur damnum nec
fiunt steriles sicut accidit viris, ergo signum est quod ne-
cum semen, neque efficiant neque emittant.

R.o neg. ant. etiam illae patiuntur damnum, licet minus quam
viri, vel quia non tam intense concurrunt emittendo semen, vel
quia minorem copiam, vel quia ob partes humidiores ita fa-
cilius reparant damnum.

Dices foeminae videntur similes pueris, voce, et impuberitate,
sed pueri semen non efficiunt, ergo nec foeminae.

R.o vox et impuberitas in foeminis non proveniunt ex defectu
seminis, sed potius ex defectu caloris.

Obj. ex S. Thoma 3a parte quaest. 32 art. 4o foemina non
[illegible] concurrit active in prolem, quia foemina est pati
non agere ergo neque semen efficit nam hoc est activum.

R.o neg. ant. nam foemina in genere et agit et patitur: agit
quidem semen emittendo producendo [illegible] cum formam
patitur vero recipiendo in se semen viri, patitur quia ex
semine viri et [illegible] formatur foetus in eius utero.

Obj. sequeretur ex dictis quod etiam Christus Dominus conceptus
fuerit ex semine B. Virginis quia B. Virgo concurrit ad
generationem Christi sicut ceterae mulieres, ergo sicut ceterae mulieres
concurrunt per semen, etiam B. Virgo per semen; hoc autem
asserere videtur absurdum, 1o propter verba Ecclesiae quae dicit
de Xpo Domino (procedens [illegible] seminis). 2o quia mi-
nueret ex parte virginitatem B. Mariae, nam sicut [illegible] a-
bit.

mittit virginitatem effundendo semen etiam sine congressu
cum foeminis, ita etiam foemina virginitatem amittet, si
semen emittat sine congressu cum viro. 2° quia multi The:
ologi cum S. Thoma aliisq. S. Patrib. hoc requirunt ad perdendam.

R° esse seq. neg. hoc est ad perdendam. Ad 1am auctoritatem dico
quod Ecclesia dum dicit de Christo ... hominem sine semine
... de semine viri, an vero Christus fuerit genitus ex semi:
ne foeminae de hoc nihil definivit Ecclesia cum sit mera
quaestio Philosophica. Ad 2am Scripturam dico B. Virginem
... integritatem etiam si pro semine Christum formaverit pe:
... mater quidem quia virum ... neq. optavit
cognoscere, ... non cognoscere, virgo etiam fuit
intemerata, quia facta non fuit illo congressu cum viro,
neq. illo ... semine, et eius genitalia ... carne ...
... sunt cum Christus ... cum corpore matris ...
fuit. Si cum vero semen B. Virginis ad Christi corpus formandum
delatum sit in uterum, virginitatem non minuit 1° quia
hoc factum fuit opera Spiritus Sancti qui bene hoc po:
tuit facere sine laesione virginitatis. 2° quia neq. semen
delatum fuit per contactum viri. 3° quia neq. delatum fuit
cum voluptate sensus. Non est autem simile quod dictum de
viro, quia vir amittit virginitatem voluntarie procurando
effusionem seminis cum sensus delectatione, quod dici non potest
de Virgine. Sunt etiam Patres et Theologi pro nostra sententia
ut videre est apud Suarez in 3am partem D. Thomae tom. 2°
disp. 2a, quia argumentum hoc in utramq. partem exacte
tractat et utramq. partem securam esse docet in Theo:
logia.

Christus fuit conceptus ex semine virginis

Obj. 4° Mas et foemina concurrunt aeque ad formandum
foetum, ergo causae totales concurrentes ad producendum

e:

eundem effectum, sed hoc non pot[est] fieri taliter q[ui]a neq[ue] sunt duae causae partiales, ita ut una non possit sine alia, neq[ue] in foemina sol[um] pro toto semine generat foetum, cum respirat etiam semen viri

Articulus 2us

De causa quae actius organizat, et efformat foetum.

Foetus organizatur in carnem, ossa, caeterasq[ue] dispositiones, quae sunt necessaria pro animar[um] diversitate, quaeritur ergo à qua causa hoc fiat. Referunt Conimbricenses aliquorum opinionem qui dicunt causam formantem non esse naturam, sed quoddam principium superius, ac divinum, ideo mirabilis est illa structura. Alij dicunt foetum immediate formari à patre. Alij tandem dicunt formari vel à solo semine maris, alij à semine utriusq[ue] parentis.

Foetus formatur à semine.

Dico 1o. foetum formari à semine utriusq[ue] parentis. Probatur quod ideo formet à semine est quia in semine reperiuntur aliquae partes valde spirituosae et quae ipsum ordinantur à natura ad foetum, sed non possunt esse ordinata nisi ut tanquam ex natura formet foetus, ergo debet dici quod sint ordinata à natura ut actione formet foetum, maior est certa ex Neotericis, nam in semine sunt partes crassiores, quaedam spirituosiores, et leviores. Minor probatur quia partes illae spirituosiores cum sint parvissimae et volatiles, non possunt coagulari, ac proinde non possunt esse materia foetus, ergo cum non possint esse materia ex qua formatur foetus debet dici quod sint à natura ordinatae ut acti-

ve

ad formandum foetus, cum non sit assignari alius finis
ad quem sint ordinata.

Nunc probanda est 2a pars propositionis nempe, quod scilicet foe-
tus formetur à semine utriusque parentis.

Pr. eodem modo, quia cum in seminibus maris et foeminae sint
quaedam partes crassiores, quaedam tenuiores, et quasi
igneae, et cum ista non possint esse inutilia, à natura ad
hoc ut sint nata foetus, quia propter suam tenuitatem
non possunt coagulari, nonnulla dicendum est quod sint institu-
ta ad hoc, ut formetur actius foetus.

Pr. 2o argum. Saepe filii assimilantur patri et matri, ergo fi-
lii formantur à semine patris et matris. Ans. non indiget
probatione. Consequentia pr. Causa cuius similitudinis debet poti
dici quod sit semen utriusque parentis ex quo formantur
filii: cum n. ad formandum foetum concurrant actiue
spiritus quidam semini inmixti, qui convocantur ex omnibus
partibus corporis paterni ac materni, illi spiritus dum foe-
tum formant assimilant partes illius iis parentum partibus
ex quibus ipsi spiritus originem habuerunt, plus eveniet
tunc. Unde accidit, ut praevaleant spiritus maris foe-
tus magis assimilatur patri quam matri. Si vero è contra
praevaleant spiritus foeminae, foetus magis assimilatur matri
quam patri. Communiter autem foetus magis assimilatur ma-
tri quam patri, quia spiritus foeminae praevalent, cum sint
in proprio loco, et consequenter vivaciores calore uteri, quam
sint spiritus maris, qui extra proprium locum non ita bene
conservantur.

Pm. 2o licet ad formandum foetum concurrat semen utriusque
parentis, ex formatione foetus pendere etiam immediate
ab actu maris pro productione animalis perfecti, et quia ex
pu-

foetus pendet et ab actu maris

patri generari id formet.

Pr. ex eo et iis quae diximus in Phis. quia nihil pot. reddi ratio cur non possit ab actu accepto semine formari ejus aut partus, extra operam patris, nisi dicatur ad formationem foetus, et ultimam dispositionem ejus materiae ad formam requiri immediatum concursum animae patris.

Ob. foetus aliquando accedit similius alicui alteri homini vel foeminae, et est omnino dissimilis parentibus, ergo non bene probatur similitudinem foetus formari ex semine utriusque parentis. Pr. ans. experientia. Narrat Plinius ex patre et matre Aethiope natam esse filiam albam, quae deinde filiam nigram peperit.

R. conc. ans. et neg. conseq. causa similitudinis id est solum semen, cum id possit etiam oriri ex aliis causis, praesertim ex imaginatione quae multum conferre pot. ad similitudinem. Atq. hoc modo dicunt accidisse, quod nigra mulier filiam pepererit albam, quia nimirum in cubiculo imaginem albae puellae frequenter spectabat, et forte in ipso congressu cum viro suo, candidam imaginem vehementi imaginatione sibi repraesentabat. Verumtamen regulariter loquendo non pot. negari quod filii nascantur similes patri vel matri, et hoc propter spiritus insitos semini qui formant foetum.

Ob. 3. si anima patris immediate concurrit ad foetum formandum, quid producet?

R. 1. dari formas partiales subtiles de qua re supra, anima patris producet illas formas partiales, quia potius non pot. produci ab accidentibus seminis, sed debet produci ab alia substantia; si vero non dantur istae formae partiales subtiles.

R. 2. ab anima patris immediate produci in foetu quaedam ac-

accidentia, quae cum non sint ex genere accidentium ae-
ternorum, nec oriantur ex mixtione primarum qualitatum, non
possunt produci à similibus accidentibus, vel dissimilibus,
unde immediate producuntur ab anima rationali: sicut in supra
diximus quod illa accidentia quae veluti proprietates conse-
quuntur aliquam formam substantialem, non nisi ab ipsa for-
ma producuntur: ita potest dici in organizatione foetus, et
ad formandum domicilium animae praeparata eius quaedam acci-
dentia, quae non nisi à simili anima possunt produci. Nec
dicas hoc repugnare cum eo quod supra diximus, quod
omnia accidentia in alieno subiecto producuntur ab accidentibus
et non à substantia, nam illud verum est communiter, et de
iis accidentibus quae ab aliis accidentibus possunt produci, non
est autem verum de quibuscunque accidentibus, ut patet in
motu qui est accidens, et tamen non producitur nisi à substantia
anima, cum v.g. homo progreditur, atque eodem modo philosophamur
de illis accidentibus requisitis ad formandum domicilium animae,
quae non nisi ab anima possunt produci.

Articulus 3.us

De causa efficiente unionis formae rationalis, vel eductionis formae naturalis

Aliqui dicunt solum Deum esse causam efficientem unionis
animae rationalis cum foetu, unionem vero formae materialis, ideo animam
ipsam nolunt produci à genitore. Alii tamen dicunt causam
efficientem unionis animae rationalis cum foetu, et causam effi-
cientem animae materialis esse naturam cum est applicata. Ri-

Ubi semen est applicatum, quia ipsa virtute producendi ad quae producenda non est applicata alia potentia, ut generis v.g. a patri generativa; nisi autem concurrit deus et patris ...

Causa efficiens est matris.

Dico esse causam efficientem unionis animae cum foetu, et causam efficientem animae matris cum matrem sum est applicata. Probatur contra, quia insita nostra principia substantia non possit producere nisi ab alia substantia, aequali vel magis perfecta, ergo homo equus per eum sibi virtutem non possunt immediate producere nisi ab anima patris cum accidentia principiis et imperfectiora non sunt sufficientia ad talem effectum producendum.

Dices, ergo puer qui nascitur non debet dici genitus a Patre si sola anima matris concurrit ad uniendam animam matris vel ad ... animam matris.

Respondeo negando sequelam, nam ad hoc ut Pater dicatur generare filium, satis est quod generet semen ex quo tanquam ex materia formatur foetus, et quod activus concurrit ad formationem foetus.

Quaeres si anima Patris esset applicata ad agendum sicut est anima matris an produceret unionem animae cum foetu, vel animam ipsam matris.

Respondeo affirmative, quia nulla videtur esse ratio in contrarium ... minus dicatur anima patris esse eiusdem perfectionis ... ac anima Matris.

Articulus 4us

Expediuntur alia dubia circa hanc materiam

Primum dubium est quid sit semen. Respondeo ex Arist. p. de gen. ani.

Anim. cap. 17.o et 18.o semen est superfluum alimenti,
quod efficitur ex parte quadam sanguinis, ad tertiam atque
ultimam concoctionem perducti, quod relinquitur a natura
ut nutritioni superfluum, sed toti generi necessarium. Sicut si-
viuens ad se conseruandum habet vim conuertendi alimentum
in suam substantiam, ita pari ratione ad conseruandam speciem
quandam partem alimenti seponit ad generationem, hoc autem est
semen quod in vasis ad id institutis a natura, accipit vim
generandi aliud individuum simile in specie.

2.um Dubium an semen viuat. R.o semen non viuit, ita Aristo- — semen non viuit
teles 2.o de Anima cap. 4.o textu 10.o, et lib. 2.o de gen. anim.
cap. 3.o S. Thomas lib. 2.o contra gentes cap. 89.o Scotus,
Albertus Magnus et plurimi. Pr.o quia semen ut dixi, est
superfluum alimenti quod vita caret, 2.o quia si semen esset
animatum vel haberet eandem animam quam habet totum viuens,
vel aliam, si primum ergo semen deberet esse continuatum cum
toto viuente, sed non continuatur, quia semen continetur si-
cut aqua in vase, ergo semen non habet eandem animam cum
toto. Si 2.um ergo semen iam esset integrum viuens, ergo vel
animal, vel planta, quod est absurdum.

Pr. 3.o quia si semen esset viuum deberet nutriri, ut nutriuntur
omnia viuentia, sed semen non nutritur, ergo semen non viuit,
sed dicis, quia semen augetur ex accessione partium, sicut v.g.
augetur aqua per accessionem alterius aquae.

Dices stirpium semina dum inhaerescunt matri nutriuntur, ergo viuunt,
ergo pari ratione semen animalium viuit. Confirmatur, quia stirpium se-
mina habent determinatam figuram, sed hoc conuenit viuenti,
ergo stirpium semina viuunt.

R.o concedo stirpium semina viuere dum matri inhaerescunt,
saltem aliqua, sed tunc debent dici fructus, et non semina,

atque.

atq. ita ut fructus uiuat cum sit pars uiuentis, at uero semen animalis cum non sit pars animalis, quia non continuat. cum illo, non uiuit.
Ad confirmen. dico, quod semina uendicant sibi certam speciem sicut plantae. uiuentium ex quib. orta sunt, cum fuerint prius animata quando nimirum adhaerebant matri tanquam fructus, et partes illius. sed de his plura in lib. de Ana.

Quaestio 6.a

An aliquid possit produci efficienter a duplici causa totali

Non est dubium an alicuius effectus possit habere duplicem causam totalem adaequatam in diuerso genere causae. Neq. est dubium an alicuius effectus possit pendere a duab. causis totalib. in eodem genere, sed diuerso ordine, certum n. est quod causa pr.a et 2.a sunt causae totales in suo genere, et tn̄ ab utraq. dependet effectus. Sensus ergo quaestionis est an duae totales in eodem genere causae, et in eodem ordine possint producere eundem effectum, ita ut unaquaeq. concurrat efficienter p suum concursum qui solus sine alio concursu sufficeret effectum illum producere. Ubi n. intelligimus p causam totalem, id est causam illam, quae ita concurrit et influit in effectum, ut concursus ille, et influxus sit sufficiens ad dandum esse effectui.

Non pot. aliquid ... Pr.m est ratiber loquendo non posse aliquid produci a duplici

plici causa totali eiusdem generis et ordinis. Est
opinio S. Thomae 1a parte quaest. 33a art. 3o Scoti in
3o dist. 1a 3

Pr. 1. contra, quia dicit superflua, quia quando ad unum effectum
concurrit una causa efficiens quae est sufficiens ad dan-
dum illi effectum, non potest concurrere alia causa ad eam
similem actionem.

Pr. 2. 2o. effectus est incapax concursus qui fit a duabus causis
totalibus, quia duae causae totales non possunt concurrere ad e-
undem numero effectum. Consequentia est certa, quia possibi-
litas causae dicit ordinem ad possibilitatem effectus,
sicut potentia activa respicit potentiam passivam, cum ergo ef-
fectus non possit in se recipere duplicem concursum, duplicis
causae totalis, sequitur quod non duplex causa totalis
possit concurrere ad eundem effectum, et ergo etiam expe-
rientia, si sint duo homines trahentes aliquod pondus, et ac-
cedat alter qui adiuvet, minuitur pondus in iis duobus
hominibus, ut quisque tot in se experitur, quod si primi duo
homines, deberent trahere eundem ponderis accedente etiam
tertio, vel tertius nihil faciet, vel conatus est inutilis, nam
quo maiorem unus adhibet concursum, conatus ad perfectionem
tantum, vel trahendum pondus, et minus pertinet ad alium, non
aliud de causa, nisi quia effectus non est capax utriusque
concursus.

Contra, quia si semel duae causae totales possunt concurrere
ad eundem numero effectum, possent etiam concurrere plu-
res et plures causae, cum non sit maius fundamentum de
pluribus quam de duabus, sed hoc non debet concedi, quia
nec illud. Tandem contra est Arist. 2o Physic. textu
38o, et 5o Metaph. textu 2o, ubi ait posse dari plures cau-
sas

tas eundem effectum, sed addidit non eodem modo, i.
non in eodem genere causae, sed solum in diverso, ut v. g.
causa efficiens, et causa materialis licet causae totales concurren:
tes ad eundem effectum, sed tamen in diverso genere.
Hinc solvuntur fundamenta sententiae contrariae, quam tenuit
Caietanus.
Obiicitur 1.º si duo ignes aequales applicentur ad eandem lignum, tunc
illi duo ignes ut duae causae totales producent ignem, ergo
duae causae totales in eodem genere causae efficientis pos:
sunt producere eundem effectum. Probatur antecedens, quia uterque
ignis est agens necessarium, ergo applicatus ad lignum agit
quantum potest, potest autem saltem quantum sufficit ad
dandum esse effectui, ergo saltem agit quantum sufficit
ad dandum esse effectui, ergo uterque ignis est causa totalis
concurrens ad producendum ignem.
Respondeo in casu posito illi duo ignes non essent causae totales, sed
partiales, ita ut concursus quo influit ignis A simul cum
igne B in 3.um ignem C non sit sufficiens ad dandum
esse 3.º igni C nisi influat etiam ignis B. Unde illi duo
ignes attemperant suum concursum, et neuter agit totis vi:
ribus. Et licet illi duo ignes sint agentia necessaria, quae
non impedita agunt totis viribus; tamen in isto casu impedi:
untur ab invicem ne .s. aut alteruter nihil agat aut alteru:
ter frustra agat quod sequeretur si alterutrus ex iis duobus ignibus
ageret totis viribus. Rursus illi duo ignes licet sint agentia
necessaria, impediuntur ne agant totis viribus, quia effectus
ille, nempe ignis productus non est capax duplicis con:
cursus totalis, ut supra dixi.
Dices. Si miraculose duo ignes essent eiusdem intensionis, et
penetrati in eodem loco applicarentur ligno, tunc illa con:
fus:

butio esset ad utrumque ignis totaliter ergo

R.º neg. aliter agerent in isto casu duo ignes, quam attentendo suum concursum, ita ut quilibet ignis esset causa partialis.

Vrges 2.º non est repugnantia, quod idem effectus et idem effectus esset communis a duplici principio totali, u. g. ambulatio potest esse propter sanitatem, et propter recreationem, et non repugnat sit idem effectus a duplici agente totali.

R.º neg. paritatem, quia si effectus sit a duplici fine totali nulli[us] repugnantia sequitur; repugnat autem, si effectus sit a duplici agente totali, quia in hoc casu unum agens esset superfluum.

Ob.º potest velle imperare etiam [illegible] per [illegible] duos actus quorum unusquisque sit sufficiens, ergo possunt duae causae totales concurrere ad eundem effectum.

R.º vel ille actus imperans voluntatis ponit physice totam ambulationem, vel ponit moraliter: si p.um neg. ant., si 2.um conc. ant. et neg. conseq.em, explico si actus imperans voluntatis ponit physice, et per physicum influxum, tunc si est unus est effectus ille unus, etiam erit concursus totalis, quia non est capax alterius concursus totalis. Quando si contendas ambo concurrere, dico concurrere partialiter et non totaliter. Quod si actus voluntatis imperans ponit moraliter, qualis esset actus qui moraliter produceret effectum, dico non esse absurdum quod concurrant duo actus ad eundem effectum, quia non concurrunt per aliquem influxum physicum cuius effectus sit incapax.

Quaeres, an Deus possit ponere unus effectus simul a duabus causis totalibus efficientibus.

R.º aliqui negant, aliqui affirmant. Legitur scire per

facto

positio, et alii auctores.

Quaestio 7.a

An Deus praedeterminet causas secundas

Vidimus in Phys., Deum immediate concurrere cum cau-
sis secundis ad omnes effectus qui perveniunt eadem et in-
divisibili actione; nunc videndum est an Deus praedeterminet
causas 2.as ad operandum seu an concurrat cum causis 2.is
media praedeterminatione physica. Nomine autem praede-
terminationis intelligitur entitas physica, sive sit de genere
qualitatis permanentis, sive transeuntis quae immediate pro-
ducta a Deo in ipsis creaturis antecedenter ad operationem
earum, talis nam illa qualitas ut secum trahat infallibi-
liter operationem creaturae: nam posita illa qualitate non
potest causa 2.a non operari, v.g. posita praedeterminatione
physica in Petro ad aliquid faciendum, v.g. ad amandum,
non potest Petrus non amare. Videndum ergo est hac
quaestione an Deus hoc modo praedeterminet causas 2.as

Non datur praedeterminatio physica

Dico: est non dari hanc praedeterminationem physicam, nec Deum
per hanc praedeterminationem concurrere cum causis 2.is ad
suos effectus.
Prob.o 1.o contra hanc physicam gratis et sine fundamento ponitur ista prae-
determinatio, ergo non est ponenda. Prob. ant., nulla est ne-
cessitas illam ponendi, ergo gratis et sine fundamento ponitur. Pr-
ob. p.um in causis necessariis in quibus non est ponenda ista
praemotio, et praedeterminatio, quia cum necessariae causae ex se
sint determinatae ad suos effectus producendos, ergo non est
necesse quod praedeterminentur a Deo, v.g. calor ex natura
sit

habet vim productivam caloris, et de se est determinatus ad calefaciendum passum approximatum, quod frustra posito actu praedeterminatio physica.

Rursus, neque est necessaria ista praedeterminatio in causis liberis, quia licet ista sint indifferentes ad hunc, vel illum actum, v.g. ad odium, vel amorem, tamen sibi ipsis sunt sufficientes, quia se determinant ad amorem potius quam odium: hoc enim est esse liberum, posse amare, et odisse.

Arg. 2°. quia haec praedeterminatio tollit libertatem, ergo saltem in causis liberis non est concedenda, probatur antecedens causa libera est illa quae positis omnibus praerequisitis ad agendum, potest agere, et non agere, sed posita praedeterminatione in voluntate non remanet indifferens ad agendum et non agendum, ergo posita praedeterminatione voluntas non est libera, maior patet ex definitione causae liberae communiter recepta, minor conceditur ab Adversariis qui docent praedeterminationem infallibiliter necessario trahere operationem unde si Petrus v.g. praedeterminetur ad amandum infallibiliter amat, nec remanet indifferens ad amandum, et non amandum.

Respondent Adversarii stante illa praedeterminatione physica, adhuc remanere iudicium indifferens ad operandum, et non operandum, ac proinde non tolli libertatem v.g. posita praedeterminatione in Petro ad amandum, adhuc remanet in illo libertas, quia remanet iudicium indifferens, quod indicat in illa operatione esse aliquid boni s. voluptatem et aliquid mali, s. defatigationem, vel periculum ac proinde relinquitur voluntas indifferens ad eligendam, vel relinquendam operationem.

Sed contra hanc responsionem est quia potentia, et indifferentia

ad venandum, et non venandum non includit solum iu-
dicium indifferens de obo quod proponitur amandum,
sed etiam includit concursum Dei paratum in actu primo ad
utrumque, scilicet ad amorem, et odium, si ergo Petrus habeat
iudicium indifferens de venatione, sed Deus habeat paratum
concursum ad odium venationis, nunquam Petrus erit liber
et indifferens ad amorem et odium venationis, ergo ad
hoc ut Petrus dicatur liber debet non solum habere iudicium
indifferens, sed etiam concursum in actu primo paratum ad
utrumque; ergo non debet praedeterminari ad hanc potius
partem quam aliam.

Resp. neg. seq. Non tollit libertatem per physicam praedetermina-
tionem, quia licet manente praedeterminatione ad amorem non
possit voluntas odire, et componere odium cum praedetermina-
tione ad amorem, tamen si non ponetur praedeterminatio ad a-
morem voluntas posset odire, et dicitur seu separata prae-
determinatione a voluntate, posset ponere odium. Unde quod
posita praedeterminatione ad amorem infallibiliter sequatur
amor, nec possit sequi odium, est necessitas consequentis,
quae non tollit libertatem. Sic licet ego in sensu compo-
sito cum amore non possim odire, seu non possim si-
mul cum amore coniungere odium, adhuc tamen dicor li-
bere amare et libere cessare ab odio, quia in sensu diviso
ab amore, ego possum odire, et necessitas non ponendi odium
sequitur tantum ex suppositione prioris amoris. Atque haec est celebris
illa distinctio inter sensum compositum et in sensu diviso, qua
conantur adversarii solvere difficultatem.

Sed contra, quia tunc sensus compositus non tollit libertatem
quando est in nostra potestate ponere id cum quo fit sen-
sus compositus: et tunc sensus compositus tollit libertatem

quan-

quando non est in nostra potestate ponere, aut non po-
nere id quod fit ex suppositione. Pono exemplum in hoc
instanti elicio actum amoris, et dicor libere amare, licet
in sensu composito cum amore non possim simul componere
vel coniungere odium, quia .i. in mea potestate est ama-
re, et non amare in hoc instanti, unde licet stante amore
non possim odisse, quia tamen in mea potestate est amare et
non amare, ideo habere sensum divisum amoris cum odio,
mea libertas non tollit. Contra vero finge me per vim
ab aliquo catenis ligari sive teneri, non dicor libere sedere
nec libere carere ab ambulatione, nec dicor potens ambulare
quia in sensu composito cum tali termino non stat posse
ambulare, licet in sensu diviso a catenis possim ambulare.
Ratio autem est, quia coniunctio illa cum catenis non est in mea
potestate, unde necessitas ex suppositione sive non tollit liber-
tatem quando id quod supponitur est in potestate operantis, si
vero quod supponitur non est in potestate operantis, sed
ab illo ab extra ponitur, talis necessitas ex suppositi-
one tollit libertatem. In casu nostro praedeterminatio ad
amorem non est in nostra potestate, et cum in sensu compo-
sito cum illa praedeterminatione non possim amare, et odire,
ideo illa praedeterminatio tollit libertatem, cum reciperet an-
tecedenter ad amorem.

Pr. causa errorum. Si Deus praedeterminaret causas 2as, Deus
esset vera causa peccati, quia si Deus praedeterminet vo-
luntatem ad odium, nec Deus interveniat, 2am quod Deus
intendit actum illum, et ipse radicaliter moveat eum ad
illum praedeterminet. 3um quod Deum non stat quo minus ponat
formas oppositas, nempe amoris quia ad contrarium amorem re-
quiritur carentia praedeterminationis ad odium, et praedetermina-
tio

non ad amorem sub ratione adversarii? sed bene praede-
terminationem ad amorem Deus non dat Francisco, et illi solum
dat praedeterminationem ad odium, ideo Deus dicitur causa pec-
cati.

Pr. ult.o contra, quia ex praedeterminatione quod homines qui
de facto non convertuntur ad poenitentiam, non possunt con-
verti, quia nimirum non habent praedeterminationem aequi-
tam ad conversionem, quare possunt se excusare coram tribunali
Christi. Nam non possum converti ad hoc, quia tu nos non praede-
terminasti.

Resp. Deus est causa prima, ergo prius et principaliter concurr-
it quam 2.a, ergo concurrit praedeterminando causam 2.am

Confir. 1.o quia causa ad apicem Philosophorum est causa 2.a, quae non
movet nisi mota a causa prima, sicut [illegible] instrumentum physi-
ce subordinatum.

Confir. 2.o quia causa dicitur causa 2.a a Deo applicari ad
agendum.

Confir. 3.o quia causa prima dicitur facere ut causa 2.a operetur:
quae omnia requirunt applicationem sive praedeterminationem physi-
cam, ergo datur praedeterminatio physica.

R.o conc. ant. et neg. conseq.a cum Deus dicitur causa prima
non quia actualis concursus Dei sit prior tempore vel natura
concursu causae 2.ae ad eundem effectum, vel quia aliquid impri-
mat praedeterminando causam 2.am, sed dicitur causa prima prioritate
dignitatis cum sit alterius ordinis, et independens. Dicitur prior
prioritate ordinis, quia causa prima producit 2.am, et illi dat
vim operandi. Dicitur prior prioritate logica, seu subsistendi
consequentia, quia valet ab actione creaturae arguere actionem
Dei, sed non e contra, unde creatura se habet ut inferius, Deus
ut superius.

Deus est causa prima quia est prior 3

Ad confirmationem: vt causae 2.ae movere motae, quia movent cum receperint etc. a Deo. Respondeo agere cum subordinatione ad Deum, quia indigent concursu ipsius Dei. 2.o dum dicitur causa 2.a applicari a Deo ad agendum, intelligendum hoc est, concomitanter, non antecedenter. 3.o dum dicitur quod causa 1.a facit ut agant causae 2.ae, intelligendum est, quia causa 1.a offert causis 2.is suum concursum, et cum illis concurrit, nam causa 2.a non potest agere sine concursu Dei.

Obj. si Deus non concurrit cum causis 2.is illas praedeterminando et applicat suam omnipotentiam ad agendum cum creaturis per libertatem indifferentem, qua vult concurrere ad actionem vel aliam ut creatura voluerit, sequitur quod causa 2.a praedeterminet 1.am, quod est absurdum.

R. dicendo ergo quod causa 2.a determinet concursum causae 1.ae unde S. Thomas quaest. 1. de pot. art. 4. ad 3.um dixit influentiam causae 1.ae per causas 2.as determinari, et specificari, et 3.o contra gentes cap. 6.o docet 2.a agentia esse quasi particularia, et determinantia actionem 1.i agentis. Hinc autem non sequitur causam 2.am esse 1.am liberum nam Deus 1.o liberum est, non praerequirere ad suam operationem aliquod exercitium alienae libertatis. Voluntas autem creata, seu causa 2.a praerequirit voluntatem Dei applicantis suum concursum, ut causa 2.a possit operari. Obj.

Quia Deus non praerequirit

Obj. si non datur praedeterminatio, tollitur gratia efficax, quia gratia efficax est illa quae secum trahit necessariam operationem bonam, et cui ex vi suae entitatis repugnat negatio consensus.

R.o neg. ant. et illius probationem, nam si talis esset gratia efficax, tolleret libertatem, quia cum illa stare non posset dissensus. Est ergo gratia efficax illa quae datur a Deo cum praescientia consensus futuri, quare determinatio gratiae efficacis

non

non est intrinseca ipsi actibus gratiae, v.g. inspirationi, et illuminationi, sed est extrinseca a conceptu potentiae per concursum dei, bene hic et nunc. Sed haec de Theologia. Interim nobis haec breviter dixisse sit satis ad ostendendum non dari praedeterminationem.

Quaestio 8.a

A quo determinetur individuatio effectuum

Quaestio est quid sit causa quae illam determinat ad producendum hunc potius effectum quam illum in individuo.

Primo est causam indifferenter ad producendum hunc potius effectum quam aliam determinari a causa prima, ita ut hunc potius producat quam alium. Explicatur exemplo, v.g. ignis applicatur huic ligno, in hoc loco, hoc tempore, et aliis circumstantiis requisitis ad calefaciendum; ignis est de se potens producere calefactionem, ut octo, tamen ex se non connotat potius hanc numero calefactionem ut octo in particulari, nec illam, cum ex se sit indifferens ad omnes, non quidem collective, sed divisive, ita ut nullam petat in particulari, sed omnes indifferenter, nec magis hanc quam illam; eius vires hic et nunc applicatae cum connaturaliter dicat hanc, quam illam. Ista igitur indifferentia et indeterminatio tollitur a causa prima, ita habent Scotistae, Thomistae, et Nominales.

Probatur autem exemplo: ignis in se habet virtutem ad plures calefactiones, cum aequalem ordinem dicat ad illas. Rursus lignum est indifferens ad recipiendas plures calefactiones ab igne

ign.e nec enim requirit recipere hanc, quam illam.
Locus n. determinat causam, deinde nec permictam ad hunc potius quam alium calorem, tum quia locus non est operativus caloris, tum quia in eodem loco etiam possunt plures calores. Nec tempus determinat causas ad hunc effectum 1o quia tempus est extrinsecum, 2o quia non est operativum, nec aliquid imprimit causis 2is, 3o quia nihil interesset temporis, si alius calor produceretur. Cum ergo nihil possit assignari in rebus creatis quod determinet hanc indifferentem causam ad producendum hunc potius effectum individuum quam alium, u.g. in casu nostro cum nihil determinet ignem applicatum ligno ad producendam potius hanc numero calefactionem ut octo, quam aliam, vel aliam calefactionem ut octo, quam continet in sua virtute recurrendum est ad causam primam atque dicendum ab illa determinari causas 2as indifferentes, ita ut producant hunc potius effectum quam alium.

Pr. 2o Materia ea qua ab initio mundi a Deo fuit creata et quae fuerat educta forma substantialis, quatenus erat ex se, erat indifferens ad recipiendam potius hanc formam, quam aliam, ergo debuit determinari a Deo.

Pr. 3o in libero arbitrio voluntas nostra repraesentato obiecto et cognita illius bonitate et malitia potest illud amare et odisse. Item potest illud amare intense, vel remisse, nam sicut potest amor esse in eius potestate, ita quaelibet determinata causa intensionis illius actus est in eius potestate: hoc autem totum fit per solam cognitionem bonitatis vel malitiae, non autem per cognitionem reflexam amoris, vel odii, itaque voluntas eligit actum remissum, vel intensum solum per hoc quod cognoscit bonitatem, vel malitiam obiecti, ut nunc pro principio moveri

pot

potest voluntas etiam inter actus remissos, vel intensos, cur

eligat hunc quam alium, cum ipsa non cognoscat maiorem
bonitatem in hoc actu remisso, quam in alio actu remisso,
quia supponimus esse aequales, non pot[est] se determinare ad
hunc potius actum, quam alium, ac proinde recurrendum est
ad causam p[rim]am quae videns voluntatem nostram hic, et
nunc indifferentem ad hunc potius amorem remissum quam
alium amorem remissum vel ad hunc amorem ita intensum, vel
alium amorem similiter intensum, dat concursum ad hunc
numero amorem, et non alium.

Dices hoc pugnat cum libertate nostra.

R[espondeo] neg[o], quia voluntas pot[est] amare et pot[est] odisse illud objectum,
et ad utrumque actum pot[est] se determinare; item pot[est] illud
objectum amare amore taliter intenso vel taliter remisso, et hic
de odio, tantum quia inter actus amoris, vel odii taliter inten-
sos, vel remissos, hunc potius eligat quam illum, oritur a de-
terminatione p[rim]ae causae, sine ulla laesione libertatis.

Dices, libertas non solum est ad actum specificum, sed etiam indivi-
duum, quia non solum est nobis liberum amare, et non
amare, sed etiam est liberum amare hoc amore ita intenso,
vel ita remisso, ac proinde si ad hunc amorem determinamur
a Deo, iste amor non amplius erit nobis liber.

R[espondeo] libertas est ad individuum actum exercendum et non exer-
cendum, non tamen ad hoc individuum eligendum potius
quam aliud eiusdem speciei, nec proprie afficientem, quia
hoc individuum supponimus alteri individuo eiusdem speciei
omnino aequale, sed quia id exercemus potentes non exer-
cere.

Dices, ergo datur praedeterminatio physica, si causa p[rim]a nos
determinat, ad hunc potius actum, quam alium.

R[espondeo]

R.º neg. seq. quia non determinamur antecedenter à Deo, cum à Deo nobis praeb. concursus ad hunc actum, et ad alium oppositum speciei, ita ut cont. amore, et odio, nec me cogit ad unum, licet cogat quod alicui dicere amorem ita indifferentem, determinet ad hunc actum.

Dices, ergo Deus est causa peccati, quia Deus est causa cur voluntas potius hoc peccatum, quam aliud est n. vera sive causalis, sive moralis ratio nunc quia Deus vult illam determinando causam liberam ad hunc potius actum, quam alium eiusdem speciei.

R.º neg. conseq., ut videbimus quaestione sequenti.

Quaestio 9.ª

Utrum Deus sit causa peccati

Ad solvendam difficultatem quomodo Deus concurrendo cum causis 2.is ad actum peccati, imo determinando voluntatem ad hunc nec: prae actum, non dicatur esse peccati, et illius causa.

Notandum 1.º quaestionem esse inter Theologos, utrum id formale malitiae à quo actus denominatur malus et peccaminosus sit aliquid privativum, an vero aliquid positivum, et 9. an malitia quae reperitur in actu sit aliqua carentia, an vero aliquid positivum. S. Thomas vult malitiam esse aliquid privativum et carentiam rectitudinis, seu bonitatis debitae. Vasquez vult esse aliquid positivum. Alii distinguunt duplicem malitiam, aliam appellant radicalem, sive fundamentalem, aliam formalem: malitia radicalis est ipsa entitas, et substantia actus, formalis est ipsa carentia rectitudinis.

Malitia quid sit

Notandum 2.º ad hoc ut aliquis dicatur causa alicuius privationis, seu carentiae, debet ipse illam ponere quo minus ponatur forma contraria,

si

hic et nunc quia ipsum non stat quo minus ponat formam contra-
riam, etiam si concurrat ad id ad quod necessario sequitur
talis privatio, non potest dici causa illius. Exemplum. Anto-
nius est paratus inservire Francisco et elevare simul cum ipso
vel pondus centum librarum vel aliud pondus centum viginti librarum;
Franciscus sua voluntate determinat Antonium ad elevandum pon-
dus centum librarum, et consequenter pondus centum viginti librarum
nemo dicet Antonium esse causam quod non fuerit elevatum pon-
dus centum viginti librarum, licet concurrerit cum Francisco ad ele-
vandum pondus centum librarum, ad cuius elevationem et motum
sequitur necessario carentia alterius motus, id est quia per Antonium
non stetit quo minus elevaret pondus centum viginti librarum. Idem
apparet in moralibus, v.g. aliquis dominus dat eleemosynam facien-
dam uni ex duobus pauperibus qui simul illam petunt; famu-
lus determinat eum, et dat eleemosynam uni, quae eleemosyna venit
in bonum huius pauperis, et in damnum alterius qui caret eleemo-
syna. Quis dicet dominum esse causam incommodi, et damni
quod patitur pauper qui non accepit eleemosynam, id est quia
per dominum non stetit quo minus ille eleemosynam haberet.
Notandum 3.° Ad hoc ut aliquid dicatur simpliciter causa alicuius
effectus, debet per se influere in effectum; causa enim definitur
quae per se influit in effectum. Causa vero per accidens dicitur illa
quae non per se, sed per accidens influit in effectum. Hoc autem
influere per accidens dupliciter esse potest, vel quia operatur per
aliud, vel quia operatur ipsa sed praeter intentionem suam. Sic
monstra aliique similes effectus quos casuales nominamus, dicuntur
fieri per accidens a natura, quia fiunt praeter intentionem a
natura, quae ex se semper intendit id quod perfectum est. His
explicatis

Deus non est causa malitiae

Dico Deum licet concurrat ad actum odii non posse dici causam
ma-

malitiae formalis quae in illo actu reperitur.

Pr. contra. Ad hoc ut aliquis dicatur causa alicuius carentiae debet ipse illum stare quo minus ponatur forma opposita, sed per Deum non stat quo minus ponatur forma opposita illi carentiae quae est malitia formalis in actu malo, ergo Deus non est causa illius carentiae. Maior constat ex 2° notando, probatur minor quia Deus offert unicuique suum concursum indifferentem, vel ad actum odij, vel ad actum amoris, vel alterius effectus, et de se est paratus concurrere vel ad hunc, vel ad illum actum, ut homo determinaverit quamquam ipse Deus per ordinem suum praecipiat actum bonum, et prohibeat actum malum, cum ergo ipse homo determinet hunc, vel illum actum in specie, ergo per Deum non stat quo minus ponatur forma opposita malitiae formali quae est in actu odij. Si vero dicatur causam Deum causam 2am volentem actum odij habere intentum, determinet ad hunc potius actum, quam illum, quia Deus ex sese causa libere creata parat concursum indifferentem ad actionem bonam, vel malam, homo autem est ille qui determinat concursum, et proinde quod homo vellit elicere actum odij intentum ut suo u.g., quid refert si determinetur a Deo ad hunc potius actum quam illum.

Dico 2° neque Deum posse dici causam simpliciter malitiae permissiue: obliquae quae identificetur cum ipso actu.

Neg. causa simpliciter.

Pr. quia ad hoc ut aliquis dicatur simpliciter causa alicuius effectus, debet per se influere in illum, sed Deus non per se, sed per accidens influit in actum odij, ergo non est dicendus simpliciter causa ipsius odij, maior constat ex ultimo notando, probatur minor, quia Deus influit in actum odij praeter intentionem, cum potius vellet influere in oppositum, unde oppositum praedictum ponatur, praecipit, exigit.

Contra ex fine prim. aut obiectio negatur perditionem huius esse opus proprium Dei,

Dei, quia est praeter intentionem ipsius Dei, contra Calvi-
nistas qui dicebant non minus esse opus Dei perditionem Iu-
dae, quam vocationem Pauli.

Ob.° Ideo homo dicitur causa malitiae formalis peccati, quia homo
influit in actum, ad quem necessario sequitur malitia sive ca-
rentia ~~[illegible]~~ bonitatis debitae, sed Deus influit in talem
actum, ergo Deus erit causa malitiae peccati.

R.° distinguo majorem, quia homo est vera causa illius actus, ad quem
necessario sequitur malitia, et per ipsum hominem stat quominus
ponatur forma opposita, at vero Deus nequaquam est causa per se talis
actus, nec per ipsum stat quominus ponatur forma opposita
et ideo Deus non est causa [illegible]. Deus ergo praebet concursum
indifferentem requisitum ad libere operandum, sed ita ut ipse
Deus quantum est ex se velit a nobis elici operationem bonam,
ad quam nos hortatur, ac proinde operatio mala cum sit
praeter intentionem ipsius Dei, ideo Deus non potest dici vera
causa illius. Videantur plura apud Theologos.

Quaestio 10.a

De Conservatione

Hactenus de productione rerum [illegible] de conservatione dicamus,
non enim satis est dixisse quomodo res natae generentur, nisi
etiam observamus quomodo conserventur. Nomine conservationis
intelligimus eam actionem per quam res semel productae con-
tinuatae pendent in esse ab agente. Duo hic explicabimus, primo
an sit conservatio, 2.do quomodo distinguatur a prima productione.

Quo ad primum dico esse necessario ponendam esse conserva-
tionem.

tionem suae actionem, et quod res factae quamdiu sunt in rer. natura pendent immediate in conservari a causa prima. *Conservatio*

Probatur 1° ex Scriptura: ex Sap. 11° quomodo posset aliquid permanere nisi tu voluisses, aut quod a te vocatum non esset conservaretur? Actor. 17. In ipso vivimus, movemur et sumus. Probatur ex Patrum sensu, 4° Gen. ad litt. cap. 12° ubi explicans ea verba Gen. 2°, et requievit Deus die 7° ab omni opere quod patrarat, ait ea verba intelligenda esse de requie a novis generibus condendis, non autem a continuis gubernandi et conservandi; alioqui inquit continuo dicens: Creatoris namque potentia, et omnipotentis et omnitenentis virtus causa subsistendi est omni creaturae, quae virtus ab eis quae creata sunt regendis si aliquando cessaret, simul et illorum cessaret species, omnisque natura concideret. Addit: neque enim sicut structor aedium, qui post operationem artificis stare potest, mundus vel ictu oculi stare poterit si Deus ei regimen subtraxerit. S. Greg. 16 Moral. cap. 18 ait: Cuncta per opera Dei subsistunt, nec ad subsistendum eis quidquam sufficit, et sicut cuncta de nihilo facta sunt, ita eorum esse in nihilum tenderet, nisi ea auctor omnium regiminis manu teneret. Plura patrum loca quae probant res creatas pendere immediate in conservari a Deo, habes apud P. Suarez disp. 21a sect. 1a.

Probatur 2° ratione a S. Thoma 1a parte quaest. 8a art. 1°: Deus est causa creaturarum quoad esse, ergo est causa illarum non solum quoad primum esse, sed etiam quoad secundum esse, id est conservationem.

Probatur 3° iis rationibus quibus ostendimus in thesi: Deum immediate concurrere cum causis 2is ad earum operationes.

Quaeres an sicut res aliae pendent in conservari a causa prima

sic

sic etiam dicerent a causis 2is. Pro solutione

Notandum 1o ex S. Thoma 1a parte quaest. 104a. art.

1o Conservatio duplex est, alia per se et directa, alia per accidens et indirecta. Conservatio per accidens, et indirecta illa est quae res protegit a contrarijs ne ab ijs corrumpatur, ut caro conservatur a sale. Conservatio per se, et directa, est illa qua res conservatur in esse suo per positivum influxum, vel immediatum, vel mediatum. Influxus immediatus est ille quo v.g. lumen conservatur a sole, mediatus, quo fructus conservantur a sole mediante calore, et lumine.

Conservatio duplex

Notandum 2o conservatio si consideretur respectu causae materialis duplicium non est compositum ut ijs conservari non secus ac materia et forma ipsum componunt compositum, ita semper illud conservant; sed quaestio est de causa efficiente creata, quomodo conservat res creatas.

Dico 2o aliqua accidentia realia dependere directe, et immediate in conservari a causa 2a efficiente.

Probatur; lumen pendet in conservari a luminoso, ita ut eo ablato pereat lumen, sic etiam species continuo pendent ab obiectis, et genera vitalis a suis potentijs et motus a virtute motrice.

Dico 3o aliqua accidentia realia non dependere in conservari a causa efficiente.

Probatur; calor productus in aqua a calore ignis, etiam recedente ipso igne conservatur per aliquod tempus, sic etiam calor productus a sole aliquandiu durat recedente sole, ergo aliqua accidentia realia non conservantur ab efficiente.

Dico 4o substantia creata non pendet directe a causa 2a conservante. Non loquor hic de substantia spirituali ut est anima rationalis, quae sicut a causa 2a non producitur, ita neque ab illa

Substantia non pendet a causa 2a.

illa conservat, sed a suo creatore. Nec urgeat de motu
pa quia eodem modo non conservat ab agente creato, eu
sit illo non producat; pro igit exemplo de alia substa mat
ii. g. de forma ignis quae non pendet direct a causa 2a
conservante. Si forma ignis exigeret conservari ab aliqua
causa 2a maxime ab illa a qua producta est, sed ab
illa non conservat; g a nulla causa 2a conservat. ma
ior videt certa, pro min ignis producens conservat in
esse suis ignem productum, g ignis producens non conser
vat a causa 2a producente, et per consequens a solo
Deo conservat. Nec dicas substas creatas immediate con
servari ab accidentibus, cum sicut immediate non producunt
ab accidentibus et virtute eorum, ita nec pro ab iis
conservari; ceterum non est conservari indirecte, quatenus re
movens accidentia dimovent contrarium, atque hoc modo
sol conservat carnem impediendo contrarium ad carnem
corrumpat.

Dices, non est maior ratio cur potius aliqua accidentia in
digeant conservatione causae 2ae et non omnia; g vel
omnia indigent vel nulla.

R. esto nulla possit assignari disparitas, adhuc tamen ipsa ex
perientia cogit fateri quod aliqua accidentia pendeant in
fieri et conservari a causa 2a et quod remota causa
evanescant, et e contra aliqua non pendeant in
conservari, quia remota causa adhuc durat, ut calor
in aqua. S. Thomas 1a parte quaest. 67a art. 3o ad
3um dat rationem, et disparitatem, aitque
eas qualitates quae recipiunt in aliquo subiecto simul cum
forma ad quam consequuntur retinere tales qualitates,
quamdiu remanet forma, si vero non recipiat forma

in

in esse perfecto, seu ingenerantis, sive intelligere dispositiones sicut cum recipitur calor in aqua, remanere etiam aliquandiu. Ptae quia est disparitas quam assert S. Thomas quia qualitates quae remanent in facto, vel sunt cum forma, vel sunt dispositiones vel sunt dispositiones ad formam, sed quia lumen neutrum est, ideo recedente luminoso, lumen etiam perit. De motu et actionibus vitalibus cur non remaneant ablata causa, sicut remanet calor, reddit optimam rationem, quia videlicet esse motus nihil aliud est nisi quam fieri, et quia fieri non potest, esse sine agente, ideo nec motus sine movente. Sic etiam actiones vitales exigunt conservari a sua causa efficiente quia essentialiter fiunt a principio vitali.

Constat igitur ex dictis aliqua conservari a causis 2.^is et a Deo, aliqua a Deo solo, nunc videndum est quid ipsa sit conservatio.

Sanctus Thomas 1.^a parte quaest. 104.^a art. 1. ad 4.um de potentia quaest. 3.^a art. 3.º ad 6.um et communiter omnes Thomistae dicunt conservationem non esse realiter distinctam a 1.^a rei productione, sed tantum ratione connotati.

Conservatio non est realiter distincta a 1.^a productione

Pbatur 1.º conservationem esse rem quae semper pendet ab eodem agente non esse realiter distinctam a 1.^a rei productione, sed tantum ratione connotati.

Pbatur 2.º ratione, quia id quod ad 1.^am pertinet, quia v.g. in conservatione lucis a sole, omnia quae sunt in 1.^a productione, sunt etiam in conservatione, ergo non debet dici quod conservatio sit actio realiter distincta a 1.^a productione. Pbatur ans quia est idem realiter terminus actionis, scilicet lumen, aliquin non esset conservatio, sed semper nova productio alterius rei. 2.º idem est principium actionum, Deus scilicet et sol, nec interest

excedit tempori ulla discontinuatio, v.g. per instans tamen non conservaret, annihilaret in illo, unde postea non deceret conservari, sed denuo produci, ergo simpliciter conservatio non est actio realiter distincta à prima productione.

Confr. quia conservatio est una actio, quatenus durat toto tempore post primum instans, ergo realiter est eadem actio cum prima productione.

Ad 2.am partem, quod sit ratione connotati distinguatur conservatio à prima productione, probatur, quia productio connotat negationem antecedentem termini qui de novo producitur, quod idem est, connotat novitatem essendi, conservatio vero connotat ipsum terminum non tunc primo existere, sed prius existisse, ergo ratione huius connotati distinguitur conservatio à productione.

Obm. ubi conservationem caus. rer., quae non semper pendent ab eodem agente, sed fiunt à causa prima et 2.a, et postea conservant à sola causa prima, dum inquam est conservationem esse actionem distinctam realiter à prima productione.

Resp. Neg. quotiescumque non persistens idem agens operando circa eundem terminum non persistit eadem actio, quia actio non solum individuatur à termino, sed etiam ab agente, pendetque sed ipsa formaliter à tali agente, atque adeo impossibile est, ut ea permaneat, nisi permanet agens in operando, sed ita se res habet in casu nostro, cum sermo sit de conservatione caus. rer. quae non semper pendent ab eodem agente ergo. Et licet permaneat actio causae primae conservans eam, actio quae pendebat etiam à causa 2.a quia tunc illa actio erat prius identificata cum actione causae 2.ae si pereat actio causae 2.ae, perit etiam actio causae primae, quae erat

erat identificata cum illa, et statim supplet alia loco illius

Atq. haec breviter de conservationū.

Disputatio 3.a

De Alteratione

Quaestio 1.a

Quid sit Alteratio

Bene definitur Alteratio hic textu 27. Alteratio est mutatio manente subiecto sensibili existente in eius categoria aut contrariis, aut mediis. Per mutationem locus generis, in quo convenit cum genere. Per subiecto sensibili existente, etc. per hoc differt a generatione, cum in generatione non maneat idem subiectum sensibile, i. specificum denominationis cum utroque termino. Per illas partes: passionibus aut contrariis, aut mediis. Per istas particulas differt Alteratio a reliquis aliis motibus, alteratio n. est ad qualitates contrarias quod non convenit aliis motibus, vel ad qualitates medias quae componuntur ex his qualitatibus. Ex quibus tres colligitur (in-) telligentiam conditiones alterationis notandae sunt, 1.a ut sit ad qualitatem sensibilem, 2.a ut qualitas quae per alterationem acquiritur non sit cum aliquo alio, ita ut sequatur tantum ad alterius acquisitionem, quae non acquiratur per propriam actionem. 3.a ut ea qualitas habeat in subiecto aliam sibi contrariam, ita ut acquisitio eius sit

[margin:] Alteratio est mutatio etc.

[margin:] Tres conditiones Alterationis

sit dependenter ab alio. Hinc autem colligitur verum esse id quod docet Arist. 1° Phys. textu 25°, non dici alterari illud quod fit domus, aut cum mutat figuram, primum quidem ex defectu 3ª conditionis non est dicendus alterari qui acquirit virtutem, et etiam quia non fiunt necessario ex contraria qualitate acquisita, et nonnisi ex defectu 1ª conditionis, quia non est motus ad qualitatem sensibilem. Illud vero quod mutat figuram, neque est dicendus alterari ex defectu 2ª conditionis. Item ex defectu 3ª conditionis non est alteratio ad lumen cui nihil est contrarium.

Terminus alterationis est qualitas s.

Breviter ergo. Alteratio est mutatio ad qualitates, et ad eas quae fiunt ex principiis 1arum qualitatum. Atque ex his habes quis sit terminus alterationis, i.e. est qualitas sensibilis, et quo differt alteratio a generatione, quia haec per terminum primum respicit.

Quaestio 2ª

An alteratio sit continua

Continuitas duplex. s

Duplex continuitas consideratur post divisionem alterationis, altera ratione formae, seu qualitatis ad quam est alteratio, cum ea forma habeat latitudinem seu plures gradus; altera continuitas potest considerari in motu alterationis ratione subiecti quod est quantum et extensum. De utraque continuitate hic est quaestio, an scilicet alteratio ita sit motus continuus ut successive et continue sine ulla interruptione, unus gradus acquiratur post alium, et continuatio etiam ac successive una pars subiecti alteretur post aliam ac non cum aliqua interruptione.

Plures Thomistae negant continuitatem alterationi, differunt tamen inter se, nam primo Capreolus, Soncinas, Javellus fa-

vel:

velut, [illegible] [illegible] neq. est continua [illegible]
extensiva. At [illegible] nego continuitatem successivam, concedo
autem extensivam. [illegible] [illegible] q. si [illegible] [illegible] 6.a [illegible]
[illegible] quo ad 1.um gradum caloris v.g. et 2.um [illegible]
[illegible] [illegible] non ens successivam per continuatum, sed cum 1.um
accedit [illegible] v.g. ad aquam [illegible] [illegible] gradum minimum
caloris in [illegible] instanti introducitur [illegible] minima aqua
[illegible] [illegible] in [illegible] albedinem est continua tam [illegible]
formae, quam [illegible]

Primi fundatur in hoc [illegible], quia [illegible] albedo [illegible] eandem con:tinuitatem [illegible] in quolibet instanti temporis assignabili in quo fit albedo extensam est qualitatem ad novam partem continui [illegible] et novam partem [illegible] [illegible], [illegible] instanti cuiuslibet temporis assignabilis [illegible] [illegible], [illegible] in [illegible] v.g. [illegible] in qua [illegible] albedo [illegible] qualitatem est extensam, et [illegible] in [illegible], quia in quolibet instanti [illegible] est qualitatem ens extensam ad novam partem [illegible], et novam partem qualitatis est [illegible]

Secundi vero [illegible] in eo, quia qualitas contraria [illegible] omnes gradus intensivos expellit simul [illegible] in instanti a [illegible], q.a [illegible] qualitas [illegible] expellit [illegible] omnes gradus intensivos simul introducitur in [illegible] [illegible], et [illegible] non per modum intensionis successivam et continuum. [illegible] [illegible] [illegible] gradus frigoris v.g. quos habet aqua [illegible] [illegible] [illegible] atq. [illegible], q. non est maior [illegible] quare unus [illegible] prius expellatur, quam alter, quare vel nullus expellitur, vel omnes simul [illegible] expelluntur per introductionem caloris, q.o omnes gradus caloris introducuntur, et [illegible] successive [illegible] continuum.

Tertii denique fundatur in eo quod [illegible] accidentibus [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] minima parte [illegible], [illegible]

calor

calor potest introduci usque ad summum gradum, et ita vel
successive introducetur etiam forma ignis, vel calor summus
insensibilis habet eum formam aquae. Probatur quoad [illegible]
absurdum, primum quidem quia forma ignis non potest esse sub
qualibet minima quantitate minore, et minore in infinitum.
2um vero quia ultima dispositio ignis non potest esse simul forma
ignis, et forma aquae, quae debet expelli simul uno tempore
g. non potest introduci calor intensior, et etiam calor minimus
est quod introducitur aliqua minima pars, in minima adhuc sibi
determinata, statim ac agens applicatur passo, quia agens debite
applicatum statim debet agere.

Dico contra sed Auctores et primum Philos. 5o Phys. textu 59 ubi
ait, alteratio quaedam motus continuus est, et simpliciter
quidem unus, et continuum esse necesse est, et 3o Physicorum textu
primo ait motum esse de genere continuorum, sed Alteratio per
se est motus in qualitate, et in ipsa Alteratione est proprissimus
motus, g. [illegible] et textu 45o ait de Divisione numerica mo-
tus ait motum esse unum numero, si sit continuus, con-
tinuum vero esse si fiat tempore continuo, si autem inter-
rumpatur tempus, et mobile quiescat, postea vero moveatur
non esse eundem numero motum, sed alium numero distinctum
g. unus motus Alterationis non potest fieri in tempore discreto
sed continuo, et sine interpositione quietis.

2o. Contra est ratio, et quidem contra primum modum, quia si
Alteratio fieret dispersim per minima, sequeretur quod agens remis-
sissimum, et agens intensissimum aequaliter agerent, quod est
absurdum. Sequela probatur quia utrumque agens produceret mini-
mum gradum in minima parte passi, ac per inde aequaliter
agerent. Neque dicas agens intensum agere celerius, et re-
missum tardius, quia dum agens intensum producit suum mini-
mum

mum, quia debile, vel nihil aget, vel aliquid non p.am quia utrumque agens est necessarium, si 2.am, hoc est est contra rationem minimi, nam hoc est producere minus minimo, quod erit contra utrumque. Atque hoc eo militat etiam contra 2.um modum.

Contra 2.um modum est alia ratio, quia si alteratio non esset continua, requireret agens necessarium debite applicatum passo non statim agere, quod est contra naturam agentis necessarii. Item 2.a ex quia post quam agens acquisivit p.um minimum, tempore illo quo quiescit, antequam acquirat 2.um, est debite applicatum passo, ergo toto illo tempore debet agere et consequenter continue.

Atque hoc argumentum urget etiam contra 1.um modum ut patet.

Neque dicas ideo fieri, quia agens non inducit formam in aliquo minimo disponere illam ad formam suscipiendam, atque adeo adhuc quamvis licet non introducat formam v.g. caloris. P.o quia illa dispositio est superflua, praesertim vero in intensione formae, nam hoc casu gradus debet disponi ad alium, quia forma accidentalis et sic est dispositio ad formam accidentalem, et si requireres aliam dispositionem daretur processus in infinitum, nam haec dispositio requireret aliam dispositionem.

Contra 3.um est quia si p.um minimum qualitatis in p.a parte sibi simul acquireret, eodem modo reliqua qualitas dicenda esset in reliquo subiecto acquiri, cum non sit maior ratio [illegible]. Atque ex his manet impugnata p.a sententia.

2.a sententia communis est alterationem tam quo ad intensionem quam quo ad extensionem continuam esse, ita omnes Aristotelis interpretes, Burleus, Conimbricenses, [illegible].

Alteratio est continua

Ad intelligentiam autem notandum est, nos hic non agere de alteratione quomodocumque sumpta, v.g. de intellectione,

et:

illuminationis, separationis, quae ratio sua fiat in
instanti, et si se [illegible] requirant aliquam successionem:
resp. ergo loquimur de alterationibus, quae successivis in quib.
agens est eodem modo applicatum omnibus partibus pass.,
ut cum aqua [illegible] ad principium [illegible], vel ab extrin-
seco frigore congelatur in [illegible] casibus [illegible] agens sit ap-
plicatum omnibus partibus pass. eodem modo producit in partibus
[illegible], licet debeat sit successio in [illegible], quatenus prius ac-
quirit [illegible] unum gradum, et postea [illegible] alium. Loquimur ergo
de iis alterationibus, quas ag. producit quando habens [illegible]
contrarium, vel [illegible] producendo qualitas successive [illegible]
quando agens non est eodem modo applicatum omnibus partibus pas-
si, [illegible] est propinquius, et ab altera [illegible].
Vm est [illegible] hoc modo explicari [illegible], nec [illegible]
[illegible] interpolari, [illegible] aqua applicata igni continue
calescit.
Pro contra, agens [illegible] applicatum [illegible] necessario
agit, et sine ulla intermissione, si ignis debitè applicatus
aquae per horam [illegible] continue, et sine intermissione calefaciet
aquam.
Contra, quia si ignis applicatus aquae post quam in 1° instanti
produxit aliquid caloris, per aliquod tempus [illegible] cessat ab
actione calefaciendi, quaero, quanto non debet [illegible]?
numquid unum momentum? et cur non potius sufficeret dimidium
momenti? et cur sufficit unum momentum, et non requiritur
duo?
Confir. 2°, [illegible] ratio cur ignis applicatus aquae per
horam non continue calefaciet, [illegible] interpolata in-
terpolata.
Resp. Thomistae contra [illegible] quia quantitas [illegible] minimum
[illegible]

pote, quo minus ad post natiter produci, nec minimum illud caloris producendum est post ... ex quo necessario sequitur illud debere produci in instanti. Ad ergo p.um minimum caloris producitur in p.o instanti, 2.um minimum caloris non poterit produci immediate post p.um quia post instans non sequitur instans, sed n. tempus [illegible] et [illegible] p. a p. ad ultimum fit ut post p.um instans in quo p.um minimum caloris est productum debeat elabi aliquod tempus donec veniat 2.um instans, in quo producatur 2.um minimum caloris.

Sed contra, p.o quia non dantur talia minima in qualitate, et momentum consequent: 2.o quia talia minima ex ipsis adversarios esse partialia qualitati non possunt indivisibilia, sed divisibilia, cum ergo non possunt produci successive prius una pars deinde alia. 3.o quia si darentur minima deberent produci per intervalla [illegible], ut bene probat obiectio, sed hoc est absurdum, imo plane impossibile, q.o [illegible] necessarium applicatum passo semper agit, et si non semper ageret [illegible].

Minima natia non dantur.

Dices dantur talia minima natia in viventibus, ergo etiam in qualitatibus.

R.o neg. conseq.am, disparitas est, quia viventia de ratione sua et operari ex quibus organa quaedam quae non possunt conformari nisi in quadam certa mole magnitudinis ac: debeat, ut necesse sit dicere intra quandam certam magnitudinem, [illegible]. Hoc autem ratio non militat in qualitatibus, neque in illis, ideo [illegible].

Dices, in mixtis inanimatis et elementis dantur minima natia, ergo etiam in qualitatibus.

R.o p.o neg. ant., probabilius n. est in mixtis inanimatis atque elementis nullam esse tam minimam partem, quae dari

non

non ponit alia minor, quod si propter exiguitatem
non possunt conservari, hoc ideo est, quia propter exi:
guitatem non habet vires quibus resistat contrario ambienti.
R.o 2.o si admittatur talia minima in mixtis, et elementis, non
per hoc admittenda sunt in qualitatibus, disparitas est quia
elementa et mixta, formas habent substantiales multo
nobiliores quam accidentales, hoc igitur est, et aliquid
exigant formae substantiales certam q. magnitudinem quam non
exigatur a formis accidentalibus.
Dices, qualitates habent terminum magnitudinis, ultra quem
non crescant pariter ergo habent etiam terminum parvitatis,
infra quem non possunt decrescere, probatur ergo quia calor non
est naturaliter productibilis supra octavum gradum.
R.o neg. conseq. et parit., quia calor non est dispositio ad formam
substantialem ignis, unde non potest naturaliter crescere supra exi:
gentiam formae substantialis, at nulla est substantialis forma ignis
a.g. quae exigat ultra octavum gradum caloris. At vero
parvitatis terminus non est unde ponatur calori in parvitate.
Nunc solvenda sunt fundamenta 2.ae sententiae.
Ad primum r. non sequi infinitum sive in extensione, sive in
intensione, nec syncategorematicum quia non dantur assignabilia in:
divisibilia neque in toto, neque in qualibet assignata, neque
in toto infinito, item quia mediant partes aequales non
communicantes, sed tamen finita, possunt autem assignari in:
finita inter quae mediant partes proportionales, quae ut
olim diximus non faciunt infinitum syncategorematicum. Imo
in nostra sententia cum non admittamus partes actu in
quanto neque indivisibilia actu, sed tamen potentia, neque sequitur
infinitum actu nisi [illegible] syncategorematicum, sed tamen potentia,
cum sit assignationis [illegible] dabuntur partes neque indivisibilia
actu

actu in medio continuus.

Ad 3.um resp.o pendet ex opinione infra explicanda an gradus qualitatis sint homogenei an ethereogenei. Si quidem sint homogenei, nulla est difficultas, nam a causa determinatur quae prius nec illa pars destruatur vel introducatur. Si vero sint ethereogenei, facilior est solutio, quia sicut unus gradus constat prius produci quam alter, ita etiam per [illegible] ordinem in destructione.

Ad 7.um etiam supponit quod formae accidentales habeant hoc minimum.

Obst. Arist. 8.o Phys. texto 23., ubi ait, dicere continuo alterari, valde manifestum est repugnare, ergo Arist. negat continuitatem alterationis.

R.o Arist. eo loco agit contra antiquos Philosophos, et praecipue contra Heraclitum, asserentem omnia continuo in perpetuo moveri et alterari, negat autem Arist. non dari hanc perpetuam alterationem.

Obst. 2.o ex Arist. 8.o Phys. texto 69. quodlibet permanens sit p.um sui esse, sed si alteratio esset motus successivus continuus etiam [illegible] sit [illegible] quantitatis quia sit p.um durationis, quod est quod permanens non habet p.um sui esse ergo.

R.o rem permanentem quatenus est ex se incipere per p.um sui esse si aliquid, non obstat, quia quatenus est ex se fit tota simul, sicut tota simul est, atque adeo est ex se p.um sui esse, sed sicut non repugnat illi ut sit divisibilis, fieri non tota simul, sed pars post partem in tempore, ita illi non repugnat incipere per ultimum non esse, et ita fit quatenus continuum est ex se. Quando autem Arist. 8.o Phys. texto 69.o docet res permanentes incipere per primum

pri

principij et terminatione explicari debet de inceptione for-
marum substantialium, . . . inveniuntur. Addit autem ibi
exemplum de albo, non quod possit albedinem . . . ta-
men earum formarum quae incipiunt intrinsece, sed ad mai-
orem explicationem. Addo qualitates posse dici incipere intrin-
sece in gradu determinato, quia verum est dicere nunc
primo habet v.g. quartum gradum caloris in subjecto, immediate ante
non erat. Sed hoc petit longiorem explicationem, quomodo
nimirum incipiat, et desinat qualitas et forma substantialis, quae
desideratur pro libro.

Quaeres unde proveniat continuitas a tempore

R. provenire primo potest ex continua applicatione agentis
ad passum, quia continuitas reperitur etiam in ijs
quae non habent contrarium, ut illuminatio, quae successive
fit per successivam applicationem causae illuminantis. 2°
ista continuitas provenire potest ex resistentia contrarij,
nam quilibet motus ad primas qualitates est cum resistentia
contrarij, ergo nullus motus ad primas qualitates poterit esse
instantaneus, sicuti est illuminatio quae fit sine resisten-
tia contrarij. Probatur ergo quia prima qualitas v.g. calor
ut quatuor non producitur totus simul, ut patet experien-
tia, atque hoc propter resistentiam frigoris, cum ergo quae-
libet pars caloris sit homogenea, habebit etiam suam
resistentiam, et consequenter non poterit produci instantanee
sed successive.

Quaestio 3a

Quomodo qualitates contrariae possint esse simul

Prima sententia ait qualitates contrarias in summo i. gradu perfectissimo
posse esse simul. Fundamentum est. Qualitates contrarias certum
esse simul in gradibus remissis, ergo etiam in summo. Sed ante
experientia aquae tepidae, in qua est aliquid frigoris et caloris,

sed

pro 2ª sequentia quia virtutem istius est gradus remissus et summus,
praeterea 8 gradus sibi proponere, quare duae qualitates
possunt esse simul in gradu remisso, etiam in summo.

2ª Sententia negat qualitates contrarias, vel in summo, vel in gra-
du remisso posse esse simul. Fundamentum est, quia eadem ratio est
qualitatis contrariae in gradu remisso, quam in summo, sed in
summo non possunt esse simul, ergo neque in remisso:

3ª Sententia tandem ait qualitates contrarias in gradu remisso posse esse
simul, non tamen in gradu summo. Pro intelligentia

Notandum est qualitates habere maiorem, et minorem intensionem,
ut patet in calore, et frigore, quod modo maius, modo minus
est. Haec tamen intensio non potest crescere in infinitum, quia non
datur quantitas infinitae intensionis, sed habet certam latitudinem et
certos terminos: communiter philosophi accipere dividunt hanc
intensionem in octo partes aequales, vel in octo gradus.

Notandum 2º. Auctores 3ª sententiae ita se explicant, ut velint in
subiecto semper esse debere latitudinem octo graduum ex qualitatibus
contrariis, neque enim posse excedi. Loquuntur autem de primis
qualitatibus; non enim verum est id de aliis omnibus, quae ali-
quando possunt esse remissae in subiecto, et non habere latitudinem
octo graduum, ut patet in lumine, quod modo est maius, mo-
do minus sine admixtione contrarii. At vero in primis
qualitatibus contrariis, non hoc modo se res habet, sed aqua
aqua habens frigus in summo, quantum recipit caloris, tan-
tundem amittit frigoris, si recipit duos gradus caloris, du-
os amittit frigoris, ac ergo inde fit simul sex gradus fri-
goris et duo caloris, ita ut ambo expleant latitudinem octo
graduum; ac per inde volunt istas qualitates in gradu
remisso posse esse simul hoc modo explicato.

Prima qualitates contrarias in summo non posse esse simul in
eodem subiecto, supponendo habere latitudinem, hu-

Qualitates contrariae non possunt esse in eodem subiecto

repugnat possunt esse simul per Dei potentiam, sicut d[uo]
plura corpora possunt esse in eodem loco per Dei po-
tentiam, et se penetrare, quod aliter repugnat, ita poter-
unt esse simul duae qualitates contrariae in summo in eo-
dem subiecto.

Pr[obatur] contra 1° experientia qua nunquam habemus in eodem subiecto
summum frigus et summum calorem, imo quantum intenditur
calor, tantum remittitur de frigore; ergo patet experientia quod aliter
qualitates contrariae in summo non possunt esse simul.

Pr[obatur] 2° quia si qualitates contrariae in summo possent esse simul
nulla substantia corrumperetur, nam qualitates non corrumperentur
a contrariis, manentibus autem qualitatibus, manerent dispositi-
ones ad formam, et per consequens posset remanere forma; ergo
nulla [illegible] corrumperetur.

Pr[obatur] 3° ex fine generationis, nam si qualitates contrariae possent esse
simul in summo, non possent se invicem expellere a subiecto; ergo
non posset fieri generatio, nec corruptio. 2° pr[obatur] ex fine
mixtionis, nam non posset fieri mixtio quae requirit re-
fractionem, et temperationem qualitatum. Ratio autem quia non est
quod qualitates in summo non possint esse simul in eodem
subiecto, est subiectum ipsum, quod non est capax nisi certo gra-
duum qualitatis, ex quo fit, ut quantum producitur unius
qualitatis, tantum deperdat alterius, ideo [illegible] a potentiori,
succumbit [illegible] ita fieri.

Qualitates possunt esse in remisso gradu

Dico 2° qualitates contrariae in gradu remisso possunt esse
simul in eodem subiecto, et modo quo explicatum est supra
in [illegible]

Pr[obatur] 1° ex textu 5° Phys. textu 19. ubi ait qualitates unit-
ri et remissioni contrarii; ergo si [illegible] frigus remit-
titur per admissionem caloris; ergo qualitates contrariae

sunt

pert simul in gradu remisso - 2° pr quia agens
calidum agit in contrario frigido, ut ferrum can-
dens immersum in aquam calefacit aquam, et e con-
tra refrigerat ab aqua, si aqua dum calefit retinet ali-
quid sui frigoris, et recipit aliquid caloris, et ferrum
dum frigefit retinet aliquid sui caloris

Confir quia in aqua tepida certum est ibi esse calorem et
frigus, ergo simul sunt qualitates contrariae. Ro quod resp
si ponatur in aquam tepida aliquid quod sit calidum
in summo u.g. ferrum ignitum, aliquantulum minuitur
calor ferri, quia frigefit, cum ergo ille calor in ferro
minuatur, et continuo ibi debet produci aliquid frigoris
sed illud frigus non producitur nisi a frigore existente in
aqua tepida, ergo vere in ea aqua est aliquid frigoris
Datur etiam et aliquid caloris ut patet ex terminis.
in ea aqua simul est calor et frigus quae sunt qualitates
contrariae

Dices in aqua tepida non esse simul calorem et frigus sed
unam quandam qualitatem quae virtualiter est calor et
frigus

Sed contra est pr quia illa aqua ex frigida pervenit
ad teporem per calefactionem, per hanc autem producitur
calor non qualitas media

2° intermedio tempore in illa aqua fit calor et frigus plenus
si lassimus ibi eiusmodi calorem et frigus quod non est ne-
cedenda illa media qualitas virtualis calor et frigus. Rursus
quaero an frigus aliquando fuerit in illa aqua vel non
si fuit quando ergo totum frigus desijt? an quando in-
cipiebat calefieri, an vero aliquanto tempore post: si primum
est contra experientiam, continet n. frigus totum in aqua
non

non statim corrumperet aquam quia contrarium agit in ignem, alio:
quia deberet esse aliquando [illegible] idem cum qualitates [illegible]
illa essent in summo, sed ea non sunt in summo, [illegible]
ibi aliquid contrarij introductum est, per quod aliquid sit
expulsum. Ad 2um tam facile expellitur, quia cum pa:
timus contraria aliquanto tempore in gradu remisso cons
esse simul. 3o quia quando ignis calefacit aquam, non
esset agens a quo produceretur illa qualitas remissa, quia
ignis quantum est intendit producere calorem et siccitatem
quibus tanquam instrumentis producat sibi simile, unde per
tandem calefactionem continuatam auget calorem usque ad
octavum gradum, sed ergo per calefactionem nihil aliud
producit quam calorem non est aliquod agens a quo
produceretur illa qualitas media.

3o Probatur, quia certum est in mixtis esse elementa,
vel actu vel virtute, hoc autem non potest esse nisi ra:
tione qualitatum contrariarum remissarum in materia mix:
torum.

Probatur 1o quia si non essent qualitates contrariae in subiecto
ad qualitates producendas in infinitum non necessarium, sed
esse quia si non essent qualitates contrariae non esset re:
sistentia, sed autem non sit resistentia, neque etiam necessario.
Ult.o pro, quia habitus temperantiae in gradu remisso, potest
esse simul cum habitu intemperantiae, quia temperantia ge:
nerat paulatim ut plurimum per plures actus, [illegible]
non corrumpit habitum intemperantiae nisi paulatim [illegible]
per consequens simul est cum habitu temperantiae, sed idem
potest dici de contrarijs qualitatibus in gradu remisso.

Negat [illegible] sunt fundamenta [illegible] contraria

Ad 1um dico 1a [illegible] qualitates contrarias non possunt esse
simul

simul in gradu summo, possunt tamen in gradu remisso, saltem
licet gradus sint eiusdem nominis, quatenus remissi; et habeant
contrarietatem radicalem, quatenus ab eis tanquam a radice
sequuntur [illegible] conditionem necessariam, ut simul eas [illegible]
qualitas excedat [illegible] non gradum, [illegible] quae condi-
tionem non potest unum contrarium [illegible] contrari-
etatem cum altero [illegible] expellere ab eodem subi-
ecto [illegible] respondet et ad fundamentum 2.um [illegible]

Obj. 3a si qualitates contrariae possunt esse simul remissae, quia
possunt esse simul formae [illegible] v.g. aquae, et ignis

R. negando paritatem, quia formae substantiales sunt principia ab
[illegible] exigentes [illegible], et merito vindicant
sibi totum subiectum, quod non convenit formis accidentalibus
quae possunt esse plures in eodem subiecto, et [illegible] sepa-
rabiles.

Obj. 4a ex Arist. 4.o Metaph. textu 27. unum contrarium conti-
net negationem alterius, ergo si in eodem subiecto sint simul
duae qualitates contrariae licet in gradu remisso simul
in eodem reperirentur [illegible] contradictoria, esset cali-
dum et non esset calidum, quia [illegible] simul esset frigidum
quod sit negationem calidi, ergo [illegible] esset dicendum non
esset calidum, et nihilominus esset frigidum, et non esset frigidum

R. ita explicandus est Arist. unum contrarium includere ne-
gationem alterius in subiecto, non quidem in omni gradu in quo
possit esse simul, sed in eo gradu in quo se non compatiuntur
v.g. in gradu summo, cum enim qualitates contrariae se compa-
tiantur simul in gradu remisso, ideo non sequitur quod in
eodem reperiantur praedicata contra-
dictoria, videlicet simul esset calidum et frigidum, quod est contra
[illegible]

Contrarium continet negationem alterius [illegible]

R.o

R.º quando sunt duae qualitates contrariae simul in eodem subiecto, denominatur ab ea qualitate intensiori, et quia licet non sit ut in eodem gradu calidum et frigidum, tamen eadem res non potest denominari calida et frigida, tamen quia calidum et frigidum intelligimus quando calor et frigus excedit. Dicitur per calidum et frigidum intelligitur id quod habet calorem et frigus [illegible], etiam remisse idem potest esse calidum et frigidum, sed non solum [illegible].

Ob.º Non potest idem esse remissum et calidum, quia res frigidum et calidum.

R.º Neg. conseq. et patet, [illegible] quod est remissum habet [illegible] perfectionem [illegible] in ordine ad [illegible], quia non potest simul habere [illegible] perfectionem [illegible], et non [illegible] calidum [illegible] in calore, et frigore remisso, cum se compatiantur simul ut patet experientia.

Quaestio 4ª

De intensione qualitatum

Art. 1

Quid sit qualitatem intendi, et remitti

Experientia certum est qualitates intendi, et remitti, ea- lor enim modo maior est modo minor in eodem subiecto, videndum ergo est quid sit haec intendi et remitti.

4

Experientia est maior vel [illegible]

Notandum est 1.º quod intensionem et remissionem communiter intelligi maiorem, vel minorem perfectionem qualitatis

in

in rebus. haec autem maior vel minor perfectio non potest
esse in ista, cum ista sit invariabilis, si n. aliquid addas
sive detrahas de ista essentia iam non est amplius eadem
essentia, et merito Arist. 8° Metaph. textu 10 ait essentias
ad similitudinem numerorum se habere; sicut enim numeris in quibus
si quid addas vel minuas, iam nova species numeri;
itaque essentia ex additione non est magis talis quam est
alia: at vero intendi et remitti convenit eidem rei
quae manens eadem fit perfectior aut imperfectior. qua-
re ad intelligendum in quo consistat haec maior perfectio.
Notandum 2° in essentia duplicem reperiri partem et duplici-
ces partes reperiri; aliae sunt essentiales, aliae totales, et essentia-
lis. Partes essentiales sunt genus et differentia quae si maneant
non remanet eadem res, sed est alia. Partes totales et
essentiales sunt partes quas quaelibet continet in se
gradus genericos et specificos cuiusque rei, cuius est pars
et se habent sicut plura individua eiusdem speciei
quae tamen simul coniuncta faciunt aliquid perfec-
tius vel imperfectius, v.g. [illegible] quae sibi [illegible] gra-
dus genericos et specificos [illegible] habet illius
est in sua essentia quia ipso pertinent ad essentiam. Se-
quaelibet illarum continet totam essentiam quaelibet, et singu-
gradus essentiales illius, et simul unita faciunt perfectio-
rem quantitatem seu maiorem, vel minorem illius essen-
tiam. Appellantur autem hae partes totales, quia
continent totam essentiam et sunt quasi unita illius
cum illam in se contineant dicuntur essentia integrales,
quia simul unitae integrant totam illam perfectionem
rei, quae ex [illegible] et quasi plurius
individuis eiusdem rei unitis integrat et constituit

ass.

atq; has partes integrales extensiuas habet quali:
tas quae dr̃ magis vel minus perfecta, magis vel mi:
nus intensa ratione partium integralium
Notandum 9° has partes mathe, ratione integrans qualitatis
esse duplicis generis, aliquae n. sunt qualitas ratione
subiecti in quo est, et dicuntur partes extensiuae, quas
habet a subiecto quanto, sicut n. alia est pars ligni,
alia 2ª ita etiam alia pars caloris producti in 1ª
parte ligni, alia in 2ª &, et ratione harum partium
dr̃ qualitas extendi seu extensa. Reliquae vero partes
sunt qualitatis quae ubi sint conueniunt in eadem parte
subiecti, et sunt plures uel pauciores in eadem parte subi:
ecti ratione quarum ipsa qualitas dr̃ perfectior, uel imperfectior
secundum intensionem. In hoc autem distinguuntur istae partes
a primis, quod istae ex quibus fit una extensa obtine:
bit necessario sint omnes in eadem parte subiecti, unde illae dicuntur
partes intensiuae, istae extensiuae. Istae conueniunt quia ac:
cidens qualitas ratione quantitatis illis non conueniat se
se qualitas et ideo ratione earum. Item possunt illae vena:
tum etiam perfectam quantitatem stare eandem
Unde est sicut aliqua eius qualitatem intendi, et remitti quia
habet plures uel pauciores partes magis, plus extensiuas in
eadem parte subiecti, ut infra explicabitur confutando prius
alias opiniones

Art. 2

Quomodo qualitas intendatur et remittatur. Et:

1°. utrum sit per additionem ratione subiecti

Secundus Thomas ait intentionem qualitatis fieri per maiorem radicationem formae in subiecto; Thomistae explicantes istam maiorem radicationem, dicunt nihil aliud esse formam radicari in subiecto quam formam magis actuare subiectum, magis educi de eius potentia, transire ex imperfecto ad perfectum. Sed per quos modos Thomistae conantur defendere hanc sententiam. [illegible] de gen. quaest. 24a et 25a dicit formam remanere [illegible] complexionem maiori dispositione subiecti. Alii dicunt formam non recipere gradus, sed recipere extensionem [illegible] quia ad radicari in subiecto est formam applicare novos gradus [illegible]. Alii dicunt potentiam subiecti recipere gradus, et per alterationem formam eam producentem actuare alios atque alios gradus potentiae subiecti. Alii denique aiunt omnia [illegible] recipere gradus, sed non dicunt formam radicari in subiecto, sed magis actuare subiectum. Videndum per quos vias tradit sententiam S. Thomae.

Dico et est intentionem qualitatis non fieri per maiorem radicationem ut illam explicant Thomistae, sed per solam maiorem dispositionem subiecti.

Intentio non fit [illegible]

Probatur 1o quia agens [illegible] disponit magis subiectum nisi aliquid producat in subiecto, at non [illegible] formam quod producere potest agens producit in subiecto [illegible] non est intelligibile quomodo subiectum magis disponat.

Probatur 2o quia aut eadem [illegible] dispositio modo est maior, alias modo minor, quare intensio non est ex maiori dispositione subiecti, sed ex additione formae.

Probatur 3o ex qualitatibus [illegible] et [illegible] et [illegible] dispositionis ad subiectum [illegible] est aliquam quae sit illa dispositio, et aliquid [illegible] n. illa dispositio est maior et [illegible] deberet esse [illegible] dispositionem subiecti, et sic in infinitum. Nego [illegible] qualitates

in:

intenduntur; et non per maiorem dispositionem subiecti, quae maior aptitudo non consistit in maiori dispositione subiecti.

Dices 2°: nequit intendi qualitas per plures gradus quos recipit existentia ipsius.

R. non distinguitur entitas ab existentia, ergo eius existentia accipit novos gradus etiam ipsa.

R. 2° existere nihil aliud est quam esse extra suas causas, hoc autem non suscipit magis et minus, quia [illegible] sit entis nobilior [illegible] homo est nobilior [illegible] aequaliter tamen sunt in hoc quod est esse extra suas causas, licet [illegible] existentia [illegible] dispares; ergo existentia non suscipit magis et minus; non potest dici quod qualitas intendatur per plures gradus quos recipit existentia.

R. 3° [illegible] est maior [illegible] formalis gradus in existentia et non in forma ipsa.

Dices 3°: nequit intendi qualitas quia magis radicatur in subiecto quam [illegible] radicatione [illegible], et quia et ipsa quae facit formam in forma per intensionem debet [illegible] et dicitur for[illegible] magis [illegible] et imperfectio [illegible] intelligi[illegible] aliquid [illegible] perfectius, nisi aliquid addatur de novo.

R. 2° quia experientia non potest quod sit ista maior radicatio quod qualitas non intenditur per maiorem radicationem.

Dices 4°: nequit [illegible] quod plures gradus possit subiecti acquirere a qualitate. 1° quia [illegible] formalis gradus in potentia subiecti quam excluduntur a qualitate. 2° quia [illegible] non potest [illegible] et idem individuum [illegible] qualitas [illegible] magis ac magis [illegible]. 3° quia [illegible] formam [illegible] se ipsa minuere aliquid entis subiecti, [illegible] habe[illegible] formam [illegible] quam [illegible] subiecto [illegible] restat quod [illegible] in [illegible] tempore [illegible]. 3° [illegible] aliquid

est:

efficit de novo ut ... si ... eodem modo se habet forma sicut enim si aliquid efficit quando quid illud sit, si aliquis modus qui ... magis et minus ... non ... calor et frigus si efficit aliquid ... tandem ... ad ... sicut ... aliquando ... ita ... et ... per ... intensionem qualitatis ... maiorem admixtionem

Art. 3.

Refertur alia ratio de intensione qualitatis

Alii vero recentiores dicunt qualitatem intendi et remitti ex admixtione contrarij, ita ut intendatur qualitas v.g. calor quando minus admiscetur contrarium frigus, et e contra remittatur quando magis admiscetur contrarium.

magis inaequalis

Verum tamen est intensionem et remissionem qualitatis consistere in maiori vel minori admixtione contrarij.

Intensio consistit in admixtione

Probatur primo quia intenditur et remittitur et quod non habet contrarium, sicut ista qualitas est intensa, ita etiam aliae qualitates.

Probatur 2o quia nulla est alia ratio cur qualitas minuatur in subiecto nisi quia augetur contrarium, ergo prius est unam qualitatem augeri in se quam alteram oppositam minui, ergo debet dici intensionem consistere in ipso augmento qualitatis.

Probatur 3o frigus non facit ad constitutionem caloris, ergo quamvis frigus non intendit calorem, si non minuatur frigus et nihil fiat de calore, calor non augetur, si intenditur, ergo intensio caloris formaliter non est ex minori admixtione contrarij.

Quando vero Art. 4 dixit intensionem consistere in maiori admixtione

novi contrarii explicandus est. R. ita quidem, ut in eo formaliter consistat, sed quia natura exigit in iis quae sunt contraria, et quia haec notitia est idea per quam agnoscit [illegible] intensionem et remissionem: vel potius debet explicare quomodo fiunt intensio, et remissio, non autem in quo formaliter consistunt intensio, et remissio.

Alia sententia Scoti in tractatu de [illegible], Durandi et aliorum qui ponunt in generatione [illegible] instanti alterius corrumpi praecedentem qualitatem, et poni novam intensiorem, quae non debet [illegible] ipsam, et [illegible] remissior qualitas et perfectior producatur: quod adhuc debet de perfectione.

Intensio non fit per productionem [illegible]

Contra 2. Intensionem qualitatis non ita fieri, ut in quolibet instanti producatur perfectior qualitas et praecedens corrumpatur.

Probatur 1. quia praecedens qualitas non est a quo corrumpatur, ergo non corrumpitur: consequentia est bona et antecedens non corrumpitur a contrario quia tamen non fit contrarium, et [illegible] si aliqua qualitas sit contraria, illa non [illegible] [illegible] aliquo gradu, et [illegible] minus [illegible] [illegible]. Rursus non potest dici quod corrumpatur a qualitate quae sequitur quae est eiusdem speciei, et eum habet aliquam [illegible] non est prior in [illegible]

Probatur 2. qualitas quae de novo producitur in [illegible] instanti, aut est divisibilis vel indivisibilis; si [illegible] in ea [illegible]

pene

simi pars aquae q., frustra ergo dr corrupta
a pars, posito q. maneat, et tot illi addi nova ca-
loris q. sit cum q. d. qualitas est indivisibilis non
est intensa, intensio n. est magis vel minus in eadem
specie modo remissa et indivisibili.

Ob. 2o. aqua cum redeat no fit intensioris, quod est
intensioris, quando aqua reducit ad pristinam fri-
gus, in principio intensionis quo producet frigus inten-
sius, deberet etiam producere calor remissior, sed non
est a quo producatur ille calor remissior, q. 8.
Resp. neg. ma. non est dici quod ille calor remissior
producatur ab aqua, quia non est [illegible] ipso
potius intendit corrumpere calorem, neg. [illegible] dici
posset calor remissior producatur a causa antecedente,
quia jam non est, et quia [illegible] non producit, [illegible]
ab aliquo existente. ergo non producitur calor re-
missior de novo, sed solum ille calor qui erat an-
tea, [illegible] necessarius per gradus remittendi
[illegible] actuales quos habet [illegible] sit per
[illegible] ibi e contra intensio fit per
superadditionem partium.

Quae solvenda sunt fundamenta contraria.

Ob. 1o. frustra erit qualitas succedens cum contrario
[illegible] in qualitate [illegible] ca-
[illegible] calor antecedens et novus [illegible]
[illegible]

Resp. neg. ass. nam cum [illegible] est eiusdem speciei, et
homogenea cum antecedente, non potest constituere [illegible]
[illegible] cum non sit perfectior.

Ob. 2o. sic deperdet qualitas succedens [illegible] in eadem

[illegible]

R.° sub dico quod qualitas remissa [illegible]

Neg. seq. [illegible] una qualitas constans ex gradibus par-
tibus quae in ea non sunt aeque [illegible] sed [illegible] de
qualitate

Ob. 3. Si remanet qualitas praecedens, qualitas esset infinita
et in quolibet instanti [illegible] esset aliqua pars qualitatis
sed in eo tempore in quo durat alteratio sunt instantia in-
finita, ergo producta sunt infinitae partes qualitatis.

R.° Neg. seq. instantia [illegible] in tempore [illegible] sunt
infinita actu, sed finita in infinitum, neg. in instanti
[illegible] aliquid qualitatis, sed solum [illegible] aliquam pro-
ducitur in tempore [illegible]. Ex quo [illegible] sequitur
[illegible] ad [illegible] in tempore sunt infinitae partes
[illegible], et in [illegible] quod nihil est [illegible]
[illegible] finitum actu, sed divisibile in infinitum, ita
etiam ipsa qualitas est actu finita, divisibilis tamen in infini-
tum [illegible] de qualitate

Ob. 4.° Si qualitas praecedens et subsequens sunt incompossi-
biles, ergo [illegible] alteratio, [illegible] quia ter-
minus a quo et terminus ad quem eiusdem motus sunt
incompossibiles, sed qualitas praecedens est terminus a quo, et
qualitas subsequens est terminus ad quem, ergo qualitas praecedens et
subsequens sunt incompossibiles.

R.° Neg. ant. ad [illegible] neg. [illegible] neg. quod qualitas prae-
cedens est terminus a quo subsequentis [illegible], [illegible]
[illegible] quam [illegible] atque ita [illegible] termi-
ni ad quem [illegible] qualitas praecedens, sed solum [illegible]
[illegible] qualitatis subsequentis.

3. [illegible] in [illegible] qualitatem [illegible]
[illegible] quae non [illegible] ab eo [illegible] sed [illegible]

sit

bit pars minima, quae licet sit realis, indistinguibilis tamen est a parte priori.

Dices 2° intensionem non fieri modo dicto [illegible] per additionem indi-stinguibilium [illegible] ad ea quae addit [illegible] quae a-dditur est [illegible] distinctum [illegible] ad extensionem qua-litatis [illegible], et [illegible], et quaevis [illegible] est [illegible] [illegible] per [illegible] partes distinguibiles.

Intensio non fit per partes indistinguibiles

Art. 4

Explicatur nostra sententia de intensione qualitatum

Sententia in 1. dist. 17 q. [illegible] Gregorius, Gabriel et com-muniter Recentiores intensionem qualitatum fieri per additionem gra-duum gradus ad gradum, ita ut unus gradus sit distinguibilis ab altero [illegible] intelligenda.

Notandum est 1° intensionem qualitatis [illegible] ut qua-litatem acquisitam [illegible] [illegible] [illegible] qualitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in hoc [illegible] est [illegible] qualitas [illegible] quantitas [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] quantitas [illegible] est [illegible] [illegible] et in eadem parte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Intensio ita acquiritur per adventum

Notandum 2° [illegible] intensionem qualitatis ita acquiri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

partis minima, ita nec datur minima pars qualitatis
ea pro tunc in instanti nihil qualitatis acquiritur altera-
tione per [illegible] temporis [illegible] aliquid acquisitum
esse quod inceperit et in aliquo [illegible] tempore sequenti.
Nam autem quod dicitur ita fieri unum cum [illegible]
sicut una gutta aquae cum alia gutta. His explicatis

Intensio fit per additionem [illegible]

Dico intensionem qualitatis fieri per additionem gradus ad gradum
in eadem parte subiecti, et e contra remissionem fieri [illegible] per
[illegible] partis qualitatis detrahunt in eadem parte subiecti.
Probatur quia [partem] quantitatem [illegible] intensionem est quantitatem [illegible]
perfectiorem in eadem parte subiecti, sed non [illegible] qualitas
esse perfectior in eadem parte subiecti, nisi addatur gradus ad
gradum, ergo intensio fit per additionem gradus ad gradum.
Maior constat ex communi hominum sensu. Minor patet ex
confutatione aliarum opinionum, cum nullus alius modus explicandi
possit qualitatis intensionem.

Obiicies 1° [illegible] 4° Phys. textu [illegible] ait ex calido fit ali-
quam magis calidum nullo facto in materia calido [illegible] er-
go intensio qualitatis non fit per additionem alicuius
partis.

Confirmatur ex 8° Metaph. textu 10 ubi dicit formam susci-
pere magis et minus, sed [illegible] ratione materiae, sed si intensio
fieret per additionem partis ad eandem formam susciperet
magis et minus, ergo.

Respondeo ad primum [illegible] non negat intensionem fieri per additio-
nem gradus ad gradum, ait solum in intensione caloris
non fieri aliquam partem subiecti calidam quae prius non
esset calida, sic enim ait ex calido fit magis calidum nullo
facto in materia calido, quod [illegible] esset calidum quando erat mi-
nus calidum, i. nulla parte materiae facta calida quae prius

non

non esse calida quando minus est calida. [illegible]
potius fauet nostrae sententiae.

Confirmatur. [illegible] semper [illegible] est essentialiter [illegible]
magis et minus [illegible] [illegible] natura [illegible] est
[illegible] [illegible] et [illegible] ut [illegible]
[illegible] huius quaestionis de [illegible] qualitatis.

Ob. 4°. [illegible] non [illegible] aliquid addatur, vel [illegible]
[illegible] qualitati [illegible] ab illa, vel numerus vel
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] pro
[illegible] aliquid [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est distinctum numero contra [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] numero distinctis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est distinctum [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] una [illegible] qualitas.

R°. [illegible] quod additur esse numero distinctum [illegible] [illegible]
[illegible] quia [illegible] qui additur [illegible] in
[illegible] numero qualitatem [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] numero
distincta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Dices ex [illegible] in [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
ex [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] una qualitas.

R°. [illegible] est [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] in

di:

dividuum aeque completum, et nulla ratio [illegible] potest
ad aliud: huiusmodi autem non possunt partes promove-
re eandem rei; quia [illegible] esse incompleta, [illegible]
[illegible] coniunctionem possunt facere unum, sicut et par-
tes quantitatis [illegible] et partes aquae, et partes cor-
poris.

[illegible] contrariorum vel est additio ex parte formae, vel ex
parte [illegible], neutrum dici potest, q. i. in conversione nulla fit
additio, nam [illegible] quia ad [illegible] partem; non fit
additio ex parte formae, [illegible] suscipit magis et minus ca-
tegoria [illegible] [illegible] ad additionem ad suscipere
magis et minus [illegible] indivisibilis sicut numeri [illegible]
[illegible] ad [illegible] partem, quia [illegible] [illegible] et
[illegible] est [illegible] magis, vel minus calidum, [illegible] additio
non est ex parte [illegible].

R.o ut dixi, art. [illegible] plures qualitates additionem fieri ex parte
[illegible], ita ut partes et partes extensionis, [illegible] subiecta-
bilis qualitatis [illegible] in [illegible] partes [illegible] in qua-
litas [illegible] [illegible] [illegible] partes, ac [illegible] ex par-
tibus antecedentibus et subsequentibus fit una numero qua-
litas intensior, vel unum extendimentum qualitatis [illegible]
sicut in augmentatione fit una numero caro [illegible] ex
partibus praeexistentibus carnis et ex [illegible] de novo additis.
[illegible] non [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible]
ex additione vel detractione partium [illegible] quae sub-
[illegible] et [illegible] et [illegible] partium [illegible]
et [illegible] sicut numerus, et non [illegible]
[illegible] magis et minus. [illegible] ex additione partium [illegible]
[illegible] per [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible]
[illegible] ex additione, vel detractione partium [illegible];
ita

q[uo]d est sicut
numeri.

ubi ait venit ex additione, vel detractione partium intensivarum. Et licet in qualibet parte qualitatis quae additur [illegible] [illegible] qualis, non tamen est dicendum quod veniat etiam per solam unionem [illegible] numerici

Ob.: Quando candidatur album, [illegible] alia additione [illegible] fit magis album ergo magis et minus non fit per additionem alterius [illegible] graduum, sed qualitas potest esse magis intensa [illegible] additione alterius gradus.

Conf.: Item curva fit magis curva, et tamen curvitas non habet gradus, ergo eodem modo qualitas [illegible] potest magis intendi sine additione gradus.

R.: neg. ant. [illegible] quod nova albedo [illegible] fit magis album, sed magis aptum [illegible] albedinem [illegible] [illegible] species ad visum, per quas perficitur [illegible] [illegible] intensio. Quando autem [illegible] perficitur [illegible] per solam condensationem [illegible] [illegible]

Confirmatio [illegible] [illegible], et [illegible] curvitatem [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] additionem gradus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] additionem alicuius gradus.

Ob.: si hoc modo [illegible] intensio qualitatis posset esse intensio maior et maior in infinitum, sicut extensio quantitatis quae fit per additionem partium ad partem potest esse maior et maior in infinitum, sicut quantitas [illegible] intensio.

R.: neg. seq. ad prob. [illegible] extensionem [illegible] posse esse maiorem et maiorem in infinitum, ex eo quod fiat per additionem earundem ad partes eiusdem [illegible] et [illegible], sed ex eo quod habet quantitas [illegible] [illegible], non sicut [illegible] potest esse maior et maior in infinitum [illegible] [illegible] intensio qua-

Extensio potest esse maior et maior [illegible]

quia tota quantitas rarefacti est maior, et maior in infinitum iuxta extensionem suam: forma vero intensio quam non potest esse maior, et maior in infinitum; tum quia contrarietas debet limitari a subiecto in quo fit, quod cum sit certa, et limitata; tum quia contrarietas debet sortiri subiectum quod debent qualitates intensa tanquam proprietates, tum quia proportionem debet capacitati suae, quod habet tamen capacitatem intensionis certa et limitata: illa autem capacitas ideo est certa et limitata, quia intensio quantum est debita alicui subiecto nisi tanquam perfectio vel tanquam dispositio, sicut ergo illa forma est certa, et limitata, ita exigit certam, et limitatam dispositionem et perfectionem, ac consequenter habet capacitatem aliquam certam et limitatam intensionis qualitatis.

Ob. In condensatione et rarefactione quantitas magis et minus extenditur sine ulla additione vel detractione partium quantitatis, ergo similiter intensio, vel rarefactio fieri poterit sine ulla additione vel detractione partium qualitatis.

R. quomodo fiat condensatio et rarefactio indefinimus in loco interim res corporis et dicit quia quantitas per rarefactionem non extenditur in ordine ad se, ita ut sit simpliciter maior sed tamen variat per ordinem ad locum, eo quod maiorem occupet locum. At vero qualitas quando intenditur, intenditur in ordine ad se et in ordine ad subiectum, cum respectu utriusque sit perfectior, quia fieri non potest sine nova certae qualitatis superadditione. Quare intensio qualitatis perinde debet comparari cum extensione quantitatis facta per additionem partium, non cum extensione facta per rarefactionem; quae est dissimilis, quia intensio est motus ad qualitatem, motus autem debet fieri per acquisitionem realem, at rarefactio non est motus ad quantitatem, at ad locum indefinitum.

Quaedam:

Quaestio 5.a

Utrum gradus quibus fit intensio qualitatis sint homogenei vel ethrogenei

Difficultas 1.a est an hi gradus quibus fit intensio qualitatis habeant propriam individuationem, hoc 1.a est certum quod cum 1.us gradus fuerit ens simpliciter 2.o et 2.us simpliciter 3.o [illegible] omnes ens [illegible] est, et non [illegible] habeant unusquisque propriam individuationem. Difficultas deinde est an hi gradus sint ethrogenei in perfectione, ita ut 2.us gradus sit perfectior quam 1.us et 3.us quam 2.o et sic deinceps, quae quidem ethrogeneitas vel potest esse in specie vel in individuo, vel in [illegible]. In specie an scilicet gradus sint ethrogenei id est diversae omnes specificae et [illegible] in individuo, an scilicet hi gradus sint ethrogenei individualiter, id est diversae perfectionis individuales eo modo quo dicimus aliquem esse [illegible] esse perfectiorem alteram [illegible]. Tandem an hi gradus sint ethrogenei [illegible], ita ut 1.us non possit [illegible] 2.us [illegible] 2.us nec 3.us 2.us [illegible] 1.us et 3.us 2.us [illegible] est certum hi gradus sint homogenei [illegible] vel [illegible] vel in perfectione individuali vel [illegible] ita ut unus gradus alium non excedat in perfectione etiam individuali, [illegible] unus gradus [illegible] ...

Triplex potest [illegible] in hac quaestione sententia

1.a est communis qui dicunt gradus qualitatis esse ethrogeneos [illegible] perfectionem [illegible].

2.a sententia est quae dicunt gradus esse ethrogeneos [illegible] in per-

fec-

fectionem individualem.

3a. Sibi gradus qualitatis esse homogeneos duplici modo [illegible] accidit via. Aliqui dicunt esse homogeneos in perfectionem exactam et individuationem, heterogeneos in ordinem, eo quod 2us non ponit esse 1. [illegible] Alij vero dicunt esse omnino homogeneos non solum in exacta et individuationem, sed etiam in ordine [illegible] universimque [illegible] contraria [illegible].

Gradus qualitatis non sunt heterogenei

Dico 1o. gradus qualitatis ex quibus fit intensio non esse heterogeneos in ordine specifico.

Probatur 1o. si gradus differrent specie non possent facere unam qualitatem, sed in intensione remanet una qualitas per se, ergo. [illegible] est [illegible] quia remanet [illegible] ex Philosopho 8. Metaph. text. [illegible] et 5 Phys. text. [illegible] generis componitur per accidens quod fieret ex iis quae differunt specie inter se.

Probatur 2o. quia si 1us gradus specie differret a 2o, sicut in 1o gradu possent assignari infinitae partes, ita possent assignari infinitae species, si gradus ipsi differrent specie, non est maior ratio cur unus [illegible] quam aliae partes cuiusque gradus differant specie inter se.

3o. si gradus differrent specie, nobis [illegible] species notas, sed essent sub specie nobis [illegible] speciei [illegible] [illegible] in [illegible] gradu.

4o. nulla est necessitas ponendi tantam diversitatem specificam in gradibus, ergo non est ponenda. Probatur ant. quia tantum [illegible] etiam si gradus non differant specie [illegible] non [illegible] differant specie, quia non possent facere unam qua-

qualitatem per se, sed solum per accidens, ut dixi.

5.° Gradus qualitatis ad invicem differunt tantum magis et minus, seu magis et minus non mutant speciem; ergo [illegible] gradus [illegible] tot dicis [illegible] sub eadem specie.

Tm Q.° gradus qualitatis quin sit [illegible] ad eas [illegible] tm perfectionem individualem.

8.° [illegible] [illegible] ulla necessitate ponere in gradibus ista [illegible] individuali, ergo non est ponenda. consequentia est certa [illegible], non ob aliam [illegible] ponimus ista [illegible] individuali quam ut salvemus qualitatem [illegible], sed ad hoc non est necessaria ista [illegible], ergo frustra ponitur ista [illegible]. Maior est certa quia non potest assignari aliqua [illegible]. [illegible] hoc [illegible] intensio etiam si gradus sint homogenei in perfectione individuali, ergo [illegible] isti gradus homogenei, quia per eosdem [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] simul [illegible] facere qualitatem perfectiorem et intensiorem, ergo [illegible] maior intensio etiam si gradus sint homogenei in perfectione individuali. [illegible] plures perfectiones [illegible] simul [illegible] faciunt maiorem perfectionem in eo genere in quo ipsae sunt perfectae, et [illegible] [illegible] quantitas addita alteri [illegible] eiusdem [illegible] facit maiorem quantitatem [illegible] extensam, ita [illegible] qualitatis vel [illegible] gradus additus alteri facere [illegible] magis intensam. [illegible] sint [illegible] gradus [illegible] [illegible] individuales, [illegible] in virtute motiva [illegible] gravitatis quam si sit unus tantum gradus, ergo una qualitas [illegible] ex pluribus gradibus eiusdem [illegible] magis a[illegible] quam si sit unus tantum gradus, ergo [illegible] maiorem ac-

acquirantur in quacumque homogeneitate graduum sy-
stema [illegible] etherogeneitas propter hanc [illegible]

[illegible] experientia: sit circulus cuius diameter sit viginti
palmorum, ponantur in eo circulo decem candelae accensae inter
se aequaliter distantes, ut occupent totum circulum, et candelae
sit talis numerus, ut in centro illius circuli habeatur [illegible]
productio [illegible] graduum luminis, cum graduum apparen-
tia luminis [illegible] in centro illius circuli ex decem illis
candelis, quam [illegible] unica tantum candela producit [illegible]
[illegible] non [illegible] de causa, nisi quia illi decem gra-
dus luminis qui fiunt a decem candelis, quamvis [illegible]
sint [illegible], faciunt lumen intensius quam si [illegible]
tantum gradus luminis, [illegible] gradus homogenei possunt fa-
cere quandam intensionem [illegible] propter [illegible]
[illegible] intensionem [illegible], [illegible] et [illegible] requiritur
[illegible] in gradibus homogeneis [illegible]
[illegible] de decem [illegible] ita ut unusquisque ha-
beat unam candelam accensam, ut unum [illegible] existens in
medio, omnes [illegible] gradus caloris essent independentes [illegible]
dualiter, quia omnes essent ut unum et tamen facerent calorem
intensiorem [illegible] [illegible] in [illegible] a gradibus
homogeneis tantum [illegible] individualiter [illegible]
[illegible] etherogeneis.

2. [illegible] contra [illegible] quae [illegible] gradus essent e-
therogenei [illegible] 2.[illegible] gradus caloris a
[illegible] gradus vel [illegible] vel esset [illegible], [illegible]
[illegible] quia non esset a quo [illegible], [illegible] dicere
2. [illegible] quia in [illegible] nihil est [illegible] [illegible] quia [illegible] gradus
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] gradus vel esset [illegible], vel [illegible];
quia

quia quo [illegible] nullam dat perfectionem, quam [illegible] forma-
liter, et intensive continet aliquam perfectionem et prop-
ter hanc [illegible] differentiam [illegible] dari forma
[illegible] quia [illegible] esse gradus [illegible]
continet intensive in forma [illegible]. [illegible] 2us
gradus continet intensive 1um [illegible]
[illegible] ut duo [illegible] gradum caloris, 2us gradus qui [illegible]
ret esset [illegible] 1us [illegible], non autem 1us: [illegible]
vero si hoc [illegible] ut duo [illegible]
[illegible] unum gradum caloris, [illegible] dato [illegible]
[illegible] ut produceret 1um gradum caloris, vel 2um. Non
pot dici quod produceret 2um quia calor non pot pro-
ducere 2um gradum [illegible] [illegible] dispositio
[illegible] dispositio 2i [illegible] 1um gradum caloris.
Nunc sic argumentor. 2us gradus [illegible] 1o 2us
gradus continet intensive 1um et hoc [illegible]
quia nulla causa pot producere effectum quem non con-
tineat vel formaliter, vel intensive [illegible] 2o quia in hoc
[illegible] consistere [illegible] perfectio in eadem specie, quod
perfectius contineat [illegible] quod continet imperfectius
cum sit eiusdem speciei, et [illegible] ut contineat aliquid
aliud

2um inconveniens quod sequitur si gradus essent distincti est
hoc [illegible] quod [illegible] calorem acquireret [illegible]
[illegible] ab [illegible] hora quam [illegible] per
duas horas in eadem [illegible] in eadem distantia quod mani-
festo [illegible] contra experientiam. Hoc autem sic
[illegible] [illegible] per duas horas apud ignem in
tanta distantia, ut acquirat 1um gradum caloris, deinde
post duas horas [illegible] [illegible] [illegible]
mi:

minutus, quod est sexagesima pars horae: in hoc minuto manus quae iam habet conceptum primum gradum caloris acquirit calefaciendo secundum gradum caloris, qui cum sit perfectior est prior primo gradu, ita faciet manum calidiorem ..... cum primus gradus, et consequenter ..... : et manus et calida, in eadem distantia in minuto horae quam per duas horas, quod .... videtur.

Resp. .... quam secundum gradum non esse perfectiorem solo primo gradu, sed

Contra, quia sicut primus gradus est ..... dispositio ad 2.um gradum, sic primus gradus imperfectior est quatenus ..... 2.i gradus, quia dispositio semper est imperfectior eo ad quem ordinatur dispositio, ut patet inductione.

.... fundamenta contraria.

Obijcies: si gradus essent homogenei, sequeretur ..... in ..... consequens est falsum, ergo et antecedens ..... quia calidum ut unum potest agere in aliud calidum ut unum producendo in 2.um gradum caloris ..... ad ..... quia unum calidum ut quatuor, cum habeat unum gradum caloris, potest producere alium gradum, ergo produceret 2.um et sic etiam posset producere 3.um ..... cum nullus gradus sit perfectior altero. ..... calidum ..... recipiendum 2.i gradus, 3.ii et .... ad actionem, quando ..... in agente est potentia ad producendum et in passo est capacitas ad recipiendum ..... necessario sequitur actio in agente necessario, sed ita se res habet in casu posito, ergo.

R.o .... dico quamvis 2.us gradus caloris sit

sit eiusdem perfectionis cum [illegible]; dico 2° calidum ab
agente [illegible] produci in alio ca-
lido [illegible] ut [illegible] a priori [illegible] est [illegible] agens
naturale in [illegible] agat, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Agens naturale in-
ducit omnibus sibi [illegible]

Hinc [illegible]

[illegible]

Ob.ⁿ 2° si omnes gradus qui [illegible] eiusdem perfectionis indivi-
dualis, [illegible] quolibet [illegible]
[illegible] calida ab
[illegible] gradus [illegible] ab [illegible], in ipsa quali[illegible]
[illegible] proportionales [illegible] in ea parte,
quia

quod assignatis partibus proportionalibus illius quantitatis [illegible] una
graduum caloris, seu gradus assignabiles sunt infiniti, quia infi-
niti essent gradus caloris ad unum. Si ergo Deus acciperet
omnes istos gradus, et poneret in subiecto indivisibili, v.g.
in Angelo, verum esset dicere quod in Angelo esset calor
infinitè intensus. Hoc autem inconveniens non sequitur si
ponatur gradus [illegible], quia 1.us gradus caloris [illegible]
cum alio 1.o gradu non [illegible] habere intensionem [illegible]
ad intensionem requiritur [illegible] gradui [illegible]. 2.a quia [illegible]
à [illegible] individualis.

[illegible]

R. negando [illegible] dico illos gradus [illegible] in subiecto
indivisibili non posse facere intensionem. Ratio est quia sicut
quantitas quae est accidens materiae, et inclinat ordinarie ad ex-
tensionem [illegible] partium, vel non potest poni in subiecto immateriali,
vel si poneret [illegible] quantitas
est [illegible] intensionem [illegible] po-
sita in subiecto spirituali [illegible] sit
incapax huius effectus [illegible] poneret in An-
gelo [illegible] intensionem [illegible]
quod illa qualitas esset [illegible]

Dices: si Deus poneret omnes illos gradus [illegible] in una [illegible]
[illegible] quantitatis, tunc verum esset dicere quod ibi esset
calor infinitè intensus.

R. neg. [illegible] ille calor esset infinitè intensus, quia [illegible] omnes
illi gradus essent in eadem parte subiecti.

Dices: si Deus conservaret illos gradus sine subiecto, tunc ille esset in-
finitè [illegible]

R. sicut illi gradus quando erant extensi non erant [illegible] infiniti,
ita [illegible] quando sunt [illegible], et sicut [illegible] erat [illegible]
calor in toto illo subiecto [illegible], divisibili [illegible] in partes infinitas

sin:

sine categorematice in partes tantas ille tamen remanentem
et intensus est finitus, divisibilis tamen in infinitum, ac propterea
inde non sequitur quod sit infinitus corpus.

Ob. 4 Si intensio fiat gradus superaddi ad aliud gradum, perfectio
intensiva tam erit qualitatis quam accidentibus omnibus, sicut perfectio
extensiva, sed hoc est absurdum, quia sequitur sicut quaedam
ut deus nihil erit aliud quam [illegible] partes [illegible]
perfectas in eadem parte subiecti, quia duae partes si essent in diver:
sis [illegible] faceret perfectionem extensivam. quod autem
hoc sit absurdum patet quia qualitas per intensionem acquirit [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] quod [illegible] per extensi:
onem [illegible]

R. Dist. maior perfectio intensiva qualitatis tam erit qualitatis et acci:
dentibus sicut extensiva, hoc est utraque perfectio fiet per
additionem partium [illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible]
et accidentibus in [illegible] [illegible] per [illegible] intensionem [illegible]
[illegible] [illegible] modo, quo non perficitur per extensionem
[illegible] sed per additionem partium [illegible] in eodem
[illegible] quia partes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] partem [illegible]
[illegible] [illegible] extensio [illegible] sit per additionem [illegible]
partium in diversis partibus [illegible] et partes [illegible] [illegible]
[illegible] quae ponit unam partem extra aliam. Et quia ex
illa additione, et unione partium oritur in qualitate maior qua:
[illegible] efficacia ad operandum, et ad extendendum [illegible]
[illegible] qualis [illegible] oritur ex [illegible] unione partium extra partes, [illegible]
[illegible] qualitas per intensionem dicitur formaliter [illegible] [illegible] ex:
tensionem [illegible]

qualitas per intensionem dicitur formaliter [illegible]

Quaeres hic [illegible] in intensione partes graduum [illegible]
an quilibet gradus [illegible] sit [illegible], an unus [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], an
[illegible]

aere non tam inter se habeant unionem. 2° an omnes
gradus uniant immediate subiecto.

R. ad 1um gradus unit inter se, et quemlibet cuilibet ga:
[illegible] gradus unit 2°, 3°, 4° etc. [illegible] et e contra 1us
[illegible] uniunt 1°, 2°, 3° etc. Quod uniant inter se patet aliter
[illegible] quia 1us gradus intendit per 2um, quod requirit [illegible]
[illegible] quia 2us gradus et 2a pars unit. Quod unus
quilibet gradus uniat cuilibet patet eodem modo, quia quili:
bet gradus per quemlibet intenditur, deinde quia si omnes se:
pararent, nec unus esset extra alium, unde sicut ut omnes se
tangant, et consequenter uniant. Tandem, quia isti gradus fa:
ciunt unum calorem, non sicut multi milites faciunt unum e:
xercitum, nec sicut tres [illegible] faciunt unam [illegible]
[illegible] uniunt inter se. Ad 2um [illegible] omnes gradus
uniri immediate subiecto, quia omnes educuntur de potentia subiecti
et omnes pendent a subiecto. Quod si quaeras an una et eadem
unione omnes uniant subiecto. R. una et eadem, sed tamen qua
libet partes correspondens partibus caloris quas unit.

Ob. Si gradus intensionis sint homogenei, tamen calor produ:
cere potentes octo gradus caloris omnes existentes in eadem
parte subiecti, et facientes calorem intensum ut octo, quam
octo gradus caloris existentes in diversis partibus subiecti, ita
ut singuli faciant partem calidam subiecti intensam ut unum; sed
hoc est falsum, quia experientia patet ut quod gradus sint homoge:
nei. Ubi patet experientia, nam si applicetur in [illegible]
octo partes singulae calidae ut unum [illegible] non pro:
ducent ibi [illegible] calorem ut unum, cum tamen si applicetur
aliquod calidum ut octo, producet calorem ut octo.

R. neg. seq. Et probo dico illos gradus esse eiusdem rationis, sed
non in iisdem circumstantiis, nam primi sunt in eodem subiecto uni:
cas

[illegible] [illegible] [illegible] ita ut unus gradus non ponat extra alium, et contra [illegible] gradus qui sunt in diversis partibus [illegible] unione quam unus ponit extra alium. [illegible] [illegible] igitur [illegible] unionem [illegible] ut aliquis plus ponat [illegible] gradus [illegible] omnes eidem [illegible] et inter se penetratione, quam non ponat [illegible] diversis [illegible], et inter se unus extra alium [illegible] [illegible] videri debet quod [illegible] gradus in aliqua circumstantia plus [illegible] [illegible] quam in alia [illegible] experientia constat, quod quando [illegible] in aliqua circumstantia quam in alia. [illegible] qui [illegible] accipiat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicimus [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] et [illegible] sed [illegible] [illegible] quemadmodum [illegible] de [illegible] in [illegible], gradus [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible].

Obiicies: [illegible] gradus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] gradus [illegible] et consequenter [illegible] [illegible] unus gradus [illegible], non [illegible] assignari gradus [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] maior [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habeat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Respondeo: [illegible] obiectio probat ad summum gradus esse [illegible] [illegible] ordinem

Dices: in [illegible] est gradus quatenus [illegible] esse [illegible] [illegible] ordinem, ita ut unus possit produci [illegible] et [illegible] 2us [illegible]

Gradus [illegible] [illegible] [illegible] ordinem.

Respondeo: [illegible] [illegible] gradus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], non [illegible] assignari [illegible] unus possit produci [illegible]

p.us et alter 2.us et 2.o [illegible] posse reduci [illegible] ex ipsis cau-
sis quia ex alio [illegible] et propria individuatione [illegible] deter-
minatio ad producendum prius hunc quam illum gradum, quia
ut supra diximus causa 2a determinatur a Deo ad producendum
hunc potius effectum quam alium, itaque in casu nostro calor
ut 8 determinatur a causa 1a ad producendum prius hunc gra-
dum quam alium. Ex his patet solutio [ad] objectionem.
R.o posito determinari a Deo qui non gradus [illegible] debeant
prius produci, [illegible] determinatur a Deo qui non gradus caloris
debeant prius produci.
Peres an aliquid intensum ut duo possit aliquid facere intensum
ut quatuor.
R.o in causis naturalibus aliquid intensum ut duo non posse aliquid
facere intensum ut quatuor. Ratio est quia agens ut duo cum
[illegible] sibi passum [illegible] illud calefaciendo ut duo potest
non amplius agere quia posita similitudine inter agens et passum
cessat actio. In vero in causis aequivocis dicunt aliqui pro-
babile esse quod agens intensum ut duo possit facere aliquid
intensum ut quatuor quod patet quia habitus potest esse
intensior actu eius [illegible] quia habens habitum intensum
ut tria circa aliquam materiam si eliciat actus elicient eum-
dem intensum [illegible] u.g. ut duo, acquiret semper maiorem
facilitatem ad illum agendum [illegible] tamen [illegible] fieri
potest habitus intensior. Sed haec [illegible] in disp. de
habitibus.

Quaestio 6a

Solvuntur aliquot dubia circa alterationem.

Quae

Quaeres dubium est circa in qualitatibus debet computari, sicut debet prae: dicari, quidem potest an productio unius qualitatis sit contra habentem eo modo quo [illegible] maximum de gratia.

R. in genere formali productio unius qualitatis non est contra alterius nec e contra, ratio est quia productio formaliter accepta est via ad eam qualitatem, contra vero formaliter accepta est via ad [illegible], productio formaliter non est contra nec e contra. [illegible] opponuntur [illegible] [illegible] est [illegible] quod productio unius qualitatis sit contra alterius quia productio [illegible] in [illegible] nullius qualitatis est contra et e contra [illegible], [illegible] et nulla alia qualitas [illegible] est [illegible] [illegible] est in [illegible] quod productio unius qualitatis sit contra alterius et e contra [illegible] [illegible] [illegible] producit contra [illegible] [illegible]. [illegible] et [illegible] [illegible] quia producit [illegible] in qualitatibus contrariis [illegible] est verum. Tandem in genere [illegible] productio unius qualitatis est contra alterius, quando ista [illegible]: [illegible] e contra, [illegible] [illegible]: [illegible] de gratia [illegible] [illegible] quae [illegible] est contra [illegible] [illegible] non [illegible] e contra contra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] capacitas.

Productio unius qualitatis est contra alterius

2.um dubium quid sit [illegible] qualitatis.

R. remissio qualitatis est deperditio [illegible] contra [illegible] [illegible] qua [illegible] [illegible] sicut [illegible] qualitas est [illegible] est acquisitio [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible], ita remissio est deperditio aliquorum [illegible] ex [illegible] quae [illegible] in [illegible].

Remissio est deperditio.

3.um dubium a quo effective corrumpatur aut remittatur qualitas.

R. qualitas imperfectior corrumpitur [illegible] [illegible] corrumpatur [illegible] [illegible] qualitas cum non [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] ipsa corrumpatur. 2.o [illegible] desit aliqua causa 2a

Qualitas imperfectior corrumpitur

contrariam, sic tamen corrumpit a(liam) ... 3° denique qua-
litates consequuntur introductionem qualitatis contrariae in ... [illegible]
sic corrumpit in aqua frigus introductionem caloris.

4° An duplex est generatio quae parat alterationem ad formam substantialem.
R. duplicem alterationem: una est praevia dispositio ad generationem ... eductio
et eductio dispositionis ad ipsam. Alia alteratio est quae non
ordinatur ad generationem, sed tantum ad perfectionem accidentalem ipsius
... [illegible], quae est calefactio, quae non disponit ad ... [illegible]
generationem, sed tantum ad perfectionem accidentalem ... [illegible]
... ; ergo duplex alteratio, una est praevia dispositio ad
generationem.

5. An quaestio: An qualitates quae per alterationem producuntur habeant
aliquem terminum intensionis et extensionis, an vero possint
magis et magis in infinitum intendi et extendi.

Qualitates habent terminum extensionis etc.

R. Si loquamur de qualitatibus quae naturaliter producuntur,
habent certum terminum intensionis et extensionis; sic, quia qua-
litates sunt institutae a natura ad disponendam materiam ad for-
mas substantiales, vel ad perficiendas formas ipsas substantiales; ergo
... [illegible] non petunt ... ultra capacitatem ... [illegible]
... extendi ultra extensionem ... sed tam intensionem
quam extensionem petit sibi ... certos ... limites
et terminos; ergo etiam ipsa qualitas. Dices: potest a Deo ...
... produci magis ... ergo ... [illegible]
magis intendi ultra limites ... [illegible]. R.
In hoc nulla est repugnantia, solum dico qualitates consistere
in intensione et extensione intra limites quos habet ...
ita.

Alteratio duplex

6. An dubium quotuplex sit alteratio.
R. duplex: alia est corruptiva, alia perfectiva. Alteratio
corruptiva est motus per quem producitur qualitas corruptiva
a.g.

v. g. calor qui est extremum oppositum frigori possit etiam calorem rigere, aut alia qualitas quae appellatur media v. g. color rubeus et viridis qui dicuntur qualitates mediae quia de albo et nigro participant. Alteratio autem alterato improprio modo ad qualitates corruptivas definitur a Philosopho Mutatio ingressivus in qualitatem contrariis aut mediis naturae subiecti debitis eadem. Alia alteratio est perfectiva quae est productio qualitatis quae perficit subiectum, et nulla alia qualitas praecedens contrariatur, ut aer producendo lumen. Alteratio autem alteratio perfectiva non potest bene ab Philosopho definitio, quia Aristoteles non loquitur nisi de alteratione quae est via ad rem, haec autem est alteratio corruptiva: bene tamen potest alterationi perfectivae accommodari eadem definitio, si dicatur hoc modo, alteratio perfectiva est mutatio in qualitatem perfectivam quae subiectum contrarium non patitur eidem subiecto debitam. Quod si quaeras quomodo possit definiri alteratio in communi, definiri potest hoc modo, mutatio in qualitatem eidem subiecto sensibilem naturam.

Obiicies. Si poneretur materia posita sine forma substantiali et in ea produceretur qualitas, esset vera alteratio, et tamen non posset dici quod generaret eidem subiecto debitam vel competentem naturam. Secundo naturaliter dicitur quod in alteratione debet manere subiectum sensibile, in primo sensu determinationis. 2° etiam in intellectu producitur nova intellectio, sit alteratio, et tamen nullum manet subiectum sensibile nec subiecto competentem, cum sit subiectum simplex. 3° in alteratione non semper manet idem subiectum sensibile. 3° mutatio in colorem medium extremis medii non est corruptiva, quia color albus non agit in colorem nigrum nec ut inimici contrariantur et multo minus colores medii; ergo non est verum quod alteratio corruptiva dicitur mutatio in res:

perfectionis corporalis [illegible] tradit.

R.° ad 1.am hic non dicitur quaecumque alteratio sed illam quae fit ad gradus contrarios, nomine [illegible] autem sensus sup: ponit non [illegible] in materia [illegible] sed in forma [illegible] perfecta. Ad 2.um eodem modo dico hic non [illegible] quae- cumque alteratio sed illam tantum quae est ad qualitates sensibiles [illegible] non est, si non conveniat operationi [illegible] in angelo [illegible] et voluntas [illegible] [illegible] [illegible] hoc mo- do [illegible] [illegible] mutatio in qualitatibus [illegible] [illegible] [illegible], hoc non [illegible] convenit [illegible] [illegible] intellectionis in [illegible]. Ad 3.um [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] quia [illegible] fit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] sed quia [illegible] [illegible] qualitatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc [illegible] [illegible] ut dicit [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] licet hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quaestionibus de [illegible]

Quaestio [illegible]

Utrum et quomodo [illegible] [illegible] in [illegible]

In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] formam

[illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] 5. Metaph. [illegible] 20. [illegible] [illegible]

simile quod est una qualitas ejusdem omnino spe-
ciei, hinc .n. est simpliciter similitudo, quia si qualitas so-
lum esset eiusdem generis, esset eadem quare certa similitudo
quaere quando quaeritur utrum simile possit agere inter se
et sic, duplex pot[est] esse sensus quaestionis. P[rim]us utrum agens
quod est simile solo suo [illegible] qualitatis u.g. in albedine
possit agere in illud passum inducendo aliam qualitatem quam
non sit, ut u.g. si unum album calidum calefaceret aliud
album frigidum, et hic sensus qui d[icitu]r materialis nullam habet dif-
ficultatem, quod nimirum simile pot[est] agere in simile, quia
.n. [illegible] quod unum album calidum possit calefacere ali-
ud album quod sit album. 2us sensus quaestionis est an pot-
entia agens possit agere in passum sibi simile actione qua
produceret illam qualitatem secundum quam sibi simile, ut u.g. si
calidum calefaceret calidum. Et hic sensus d[icitu]r formalis
quia illa [illegible] simile agit in simile, et [illegible] de simili
formaliter, i. non sub quacumque ratione sed de simili eo
ut simile est. In hoc 2o sensu procedit nostra quaestio an
simile eo ut simile est possit agere in simile, ita ut
illa qualitas sub qua est similitudo sit ratio agendi et
principium actionis.

Notandum 2o est sensum quaestionis posse tripliciter intelligi.
1o utrum simile in qualitate non tamen in gradu possit agere in
simile.
2o utrum simile in qualitate et gradu diminutis [illegible] ma-
gnitudinis sive in contactu et densitate possit agere in
simile.
3o utrum simile in qualitate gradu, magnitudine contactu et
densitate possit agere in simile.

Dico 1o quo ad primum sensum quaestionis simile in qualitate sed non in
gra-

simile in qualitate potest agere in simile. f

gradu potest agere in simile.

Pt. aqua calida ut sex potest calefacere manum calidam ut quatuor, quae est dissimilis illi in gradu qualitatis; ergo simile in qualitate non tamen in gradu potest agere in simile. quamvis potest dici quod aqua agat in dissimile, quia manus calida ut quatuor est dissimilis aquae calidae ut sex, non quidem in qualitate sed in gradu.

Dissimile in magnitudine potest

Ad 2. quae est 2.ae partis quaestionis, simile in qualitate et gradu, dissimile tamen in magnitudine, puta in densitate et raritate non potest agere in simile v.g. ferrum calidum ut quatuor et similiter aerem non potest agere in aliquod ferrum cal:dum tamen ut quatuor, ita Doctores Bagnes cum multis.

Pt. 1. quia ex Philosopho quod vult agens et passum debere esse dis:similia secundum formam, quae dicitur in agente sit principium et ratio agendi, quales v.g. est calor dum aliquid calefacit, illa n. requiritur dissimilitudo inter agens et passum, quia a:gens intendit excedere à passo, illud sibi assimilando, sed agens calidum non aliter comodius assimilat sibi passum frigidum, quam illud calefaciendo, ergo agens et passum debent esse dissimilia secundum formam quae dicitur in agente sit principium et ratio a:gendi, at vero in casu nostro tam agens quam passum sunt similia secundum formam caloris quae est principium et ratio agendi, ergo non potest unum agere in aliud. Licet n. agens et passum essent dissimilia secundum magnitudinem densitatem et raritatem, quia tamen non sunt principia actiua, nec ratio agendi, agens n. non intendit assimilare sibi passum secundum magnitudinem densitatem, vel raritatem sed solum secundum prin:cipium actiuum et formam quae est ratio agendi, ferrum n. dum calefacit aliquid rarum non intendit illud efficere sibi simile in densitate, sed solum intendit illud sibi assimilare

secundum

tm calorem, qui est principium activum, et forma agendi
in ferro.

2°. Pr. quia iuxta doctum 77. art., agens in tantum agendo, in quantum est actu talis, patiens vero in tantum patitur, in quantum est potentia talis i. agens in tantum producit in quantum habet principium productivum, et patiens in tantum patitur in quantum potest in se recipere ab agente talis principium productivum cum illud in se actu non habeat hoc est est in potentia talis in quantum opponitur ei quod est actu talis, sed inter agens et patiens debet esse dissimilitudo secundum formam quae sit principium activum. Et confirmatur quia si non requireretur haec dissimilitudo, sed satis esset aliqua alia, posset similis agere in omnino simile, et in eisdem gradibus, dummodo esset dissimilitudo in aliis qualitatibus, atque ita calidum agere posset in aliud calidum om:nino similis in calore, dummodo unum esset siccum, aliud humidum, quod est contra [illegible]

3°. Pr. ratione, quia alioquin possent duo agentia omnino in calore se se mutuo intendere usque ad octavum gradum. Ponatur e.g. duo ignes [illegible] calida ut quinque, ponantur al:terum [illegible] utroque altero, [illegible] argumentum, dentur [illegible] agere posset in [illegible] utrinque, possent producere sextum gradum caloris, nam [illegible] habent sextum gradum caloris, possent producere unum gradum caloris supra [illegible] quinque [illegible] utrinque. [illegible] hoc [illegible] utrinque [illegible] sexto gradu caloris, quia est utrinque possent producere alium gradum caloris in altero utroque calore, et sic usque ad octavum gradum quo duo agentia re:pugna in calore possent se mutuo intendere usque ad oc:tavum gradum, quod est absurdum, et contra experientiam;

qua

qua constat, quod duo ligna hoc modo calida simul
posita, nunquam se augeant in calore, et nunquam pro-
ducant ignem.

Obiiciunt 9° similis in qualitate gradu, magnitudine, densitate, non
potest agere in aliud simile.

Probatur experientia, videmus n. duo ligna aeque calida, et om-
nino similia in magnitudine, densitate, non intendere simul
eorum suum calorem, alioquin semper crescerent calor quo
usque producerent ignem quod tamen est contra experientiam.
Sic etiam si duae aquae similes in calore, magnitudine,
ponantur simul, videmus quod non se amplius calefaciunt.
Ratio autem huius rei a priori est quia omnis actio de-
bet esse inter aliquam contrarietatem, quia agens per actionem nihil
aliud intendit agens, quam assimilare sibi passum, cum nihil
quaerendum est, ut colligitur ex 2° de an. textu 54. et hic
textu 54°. Si ergo ante actionem passum sit omnino simile a-
genti, non potest agens intendere per actionem illud sibi assi-
milare. Haec contra verum explicari potest communiter respondetur
in 2° dicendo quod facile hoc potest accomodari.

Obiicitur 4° Patet experientia [illegible] agere quando est
in materia densa ut in ferro, quam quando est in ma-
teria rara ut in stuppa, si ergo sit duo corpora ae-
que densa, alterum tamen habeat qualitatem aeque intensam
potent corpus densius licet similis in qualitate in eundem
gradum agere in aliud corpus rarius.

Confirmatur ex textu 8° Phys. textu 8°, ubi dicitur, in maiori ma-
gnitudine esse virtutem maiorem, quo agens maius est magis
activum licet habeat aequalem qualitatem. Potest autem ar-
gumentum hoc modo formari: magis activum potest agere
in aliud minus activum, sed aliud densius est magis

ac-

actiuum, quia maiorem sit respectu p.ᵒ calidum densi-
tas potest agere in aliud calidum, tanquam quod est
minus actiuum, licet habeat eandem in gradu in-
R.ᵒ tens. modis dr̃ agens magis actiuum et maioris efficaci-
tatis. 1.ᵒ quia producere potest effectum intensiorem quam
aliud agens. 2.ᵒ quia producere potest effectum celerius
et in maiori distantia. Si in 1.ᵒ sensu accipiatur, neg-
atur in nostra sententia esse magis actiuum, tum quia
non producere calorem producere, esto quem non habet
in se, quia nemo dat quod non habet, tum ipso
formalis calidum ut quatuor, quia non potest produce-
re quam calorem ut quatuor, ideo non potest magis
calefacere; probatur quia etiam si calidum ut
quatuor, quia deberet producere quintum gradum, et quintum
gradum non est in se, et non potest producere in alio.
Si vero 2.ᵒ intelligatur in 2.ᵒ sensu, potest concedi quod
calor in nostra doctrina sit magis actiuus, id est agat inte-
nsius, celerius et in maiori distantia, et hoc non
est contra nos. Ratio autem cur agat magis et dens-
ius potest agere celerius et in maiori distantia est quia
sicut in illo sunt plures partes materiae, quam in agente
tenuiori et rariori, ita etiam sunt plures partes ex-
tensiuae quantitatis et virtutis actiuae, quae omnes applicantur
ad agendum; sicut autem cum plures agentia concurrunt
ad effectum, ita se inuicem corroborant et iuuant
ut citius et facilius agant et possint in magis distan-
tibus agere; ita cum in agente maiori vel densiori sint
plures partes extensiuae virtutis actiuae applicatae ad agen-
dum, hae se inuicem corroborant, ita ut citius possint
agere, et ad maiorem distantiam. Propter eandem ra-
tio:

Corpus actiuum duobus modis dr̃

rationem, si duo ignes, ac duo lumina generarentur
ab uno agente et ad maiorem distantiam.

Ad secundum dico esse intelligendum hoc modo, quod ignis in
maiori magnitudine sit maior virtus, et ad agendum ce-
lerius, et in maiori distantia, neque tamen ignis propter
suam magnitudinem ac molem sit maiorem perfectionem acti-
vitatis quam habeat ignis minus licet extensive intensive.
Et ergo agentia natura agunt aliquando difformiter, ac
ignis habens maiorem extensionem activitatis eius quantitas pro-
ducit in certis licet sit in activitate quam producat ac-
tus minus, et habens maiorem extensionem.

Dices tertio contra 2° 48 ait si ignis elementaris esset
infinitus omnia in se converteret, hoc autem non esset nisi
ratione magnitudinis.

R. 1° si in elemento ignis esset quantitas infinita, tunc
verum est quod converteret in se omnia elementa quae habe-
rent quantitatem finitam.

R. 2° si in elemento ignis esset qualitas infinita ca-
loris, tunc ageret elementum celerius et in maiori di-
stantia non tamen supra id quod sit in se et supra distans.

Dices ferrum ignitum non solum sic producere unum gradum
caloris supra illos gradus quos sit in se, sed producere etiam
generare ignem, nam ferrum ignitum et candens comburit
et habet ...

R. ut bene notavit Conimbricenses dist. 44 quaest. 5 ad 2um
in ferro candenti esse verum ignem, non quia tota sub-
stantia ferri sit ignis, sed quia ferrum a calore rare-
factum habens poros aliquantulum dilatatos, in illis con-
tinet multas exhalationes quae vere sub ignis continet
etiam alias particulas ignis, quod patet ex scintillis quae

scin-

inde existunt dum à fabro percutit. Itaq. non fer-
rum calidum, sed ignis in ferro latens ignem producit in
stupa.

Ob. 2º duae phialae vitreae omnino similes in temperatura, dum i-
ctu et motu mutuo collidunt. frangunt. g. simile agit in simi-
le. 3º unum speculum aequè perfectum pot in aliud speculum
aequè perfectum transmittere species et imagines quas habet in
se g. simile agit in simile.

R. Dist. conseq. utrumq. argumen. simile pot agere in simile spe-
cificatiuè et materialiter acceptum conc. reduplicatiuè qua-
tenus simile est et formaliter neg. ad hoc enim requiritur
ut producat in passo aliquid, in quo cum illo conve-
niat, illiq. sit omnino simile. Quod non convenit in
casibus allatis. nam phialae collisae non producunt in se
duritiem in qua conveniunt, sed divisionem partium, in
qua sunt dissimiles. sic etiam speculum habens imagines
eas producit in alio speculo quod iis caret g. agit in dis-
simile.

simile agit in simile materialiter

Ob. 3º manus calida et humida sentit aquam calidam et
humidam, g. recipit ab illa actionem et calorem g. aqua
similis in qualitate et gradu agit in aliud eodem modo simile.

R. Si sensatio fieret per species intentionales, etiam si con-
cederetur iste casus, nihil sequeretur contra nos, nam calor
et humor qui est in aqua produceret in manu speciem
qua manus carebat. Quod si sensatio fit alio modo
negandus est casus.

Ob. 4º Si duae candelae aequaliter lucidae et luminosae invicem
producerent in medio interposito lumen, quam sit in una sola
candela, g. ex multiplicatione agentium similium pot
produci effectus intensior, et consequenter agens magis et

den-

53

dentes, cum habeat plures partes, producit effectus inventiones

R.º [illegible] opportune [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] est ... ex [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ex [illegible] [illegible] ... [illegible]

[illegible]

R.º [illegible] ... [illegible] non agunt in [illegible] ... [illegible] ... [illegible] in [illegible] ... [illegible] ... [illegible] producit ... in [illegible] parte [illegible] ... [illegible] ... [illegible]

R.º [illegible] ... [illegible] ... ex [illegible] ... [illegible]

et

et aquam usque ad congelationem, ut apparet in nive, et grandine, et tamen aqua est magis frigida quam aer. 3.° plures aeris partes iacentes intendunt calorem, quo minus agitantur singuli, et agens magis operatur intensius.

R.° Ad 1.um licet a pluribus trahentibus fit motus velocior, seu velocior tractio navis, quam fieri posset ab uno tantum, ita a pluribus agentibus producitur effectus, u.g. qualitas velocior et in maiori distantia. Quod vero plures simul trahere navim quam unus solus non posset trahere, ideo est quia tunc causa aequivoca operatur effectum, causa vero aequivoca cum sit sufficiens parte, univocam agit in latius, nec, per eam determinationem quam habet causa univoca, ut colligitur a posteriori. Et hoc etiam patet responsio ad 3.am instantiam, aer enim non est causa aequivoca respectu caloris.

Ad 2.am instantiam nix aeris 2.ae regionis producere magis frigus quam habeat in se, illa autem maior intensio frigoris, quae est in nive et grandine, provenit vel a natura aquae, vel ab aliis causis frigidis in ea 2.a regione existentibus.

Plures obiectiones praetermitto ob temporis angustias.

Quaestio 8.a

Utrum repugnet idem agere se ipsum, et in se ipsum

Aliud est agere se, aliud agere in se. Ad primum requiritur ut hoc det seipsum esse, ad 2.um requiritur ut in se aliquid producat, vel aliquam sui perfectionem acquirat.

Notandum est agens esse duplex, alterum quod producit in passo aliquid simile, vel accidentaliter quoad perfectionem id quod in se formaliter habet, u.g. ignis producit ignem, atque hoc agens dicitur

Agens duplex.

dr̃ agere actionē univoca. Alterum est quando agens ali-
quid producit actionē æquivoca, i. diversæ rationis ab ipso pro-
ducente, u.g. quando sol producit aurum dr̃ agere actionē æ-
quivoca. His positis videamus 1°. utrum aliquid possit agere se
ipsum. 2°. utrum possit agere in se ipsum.

Agens non potest agere se ipsum.

Quo ad 1.am partem, dm̃ est 1°. nullum agens posse agere se ipsum
i. actionē qua producat se ipsum.
Pb. 1°. ex Aug. lib. 2°. de ani. cap. 47. Nihil generat se ipsum.
Pb. 2°. ratione. id quod agit debet præexistere actionē suam
saltem ratione, ergo independenter à sua actione, si autem produ-
ceret se ipsum, existeret dependenter à sua actione, quia om-
nia producta dependent in suo esse ab eo à quo producuntur
per actionem illam productivam, esset ergo dependenter atq.
independenter à sua actione quod implicat contradictionem.
Difficultas hic est utrum aliquid possit producere se ipsum 2.ario
u.g. an aliquid aliqua actione iam factum, et productum pos-
sit se alia actione efficere, et producere. dm̃ hic est non posse etiam
[illegible], Pb. 1°. quia omnis causa sub illa ratione qua causat
debet præsupponi ad suum effectum, et esse prior illa saltem
ratione, sed idem non potest præsupponi sm̃ suum esse sibi
ipsi, nec esse prius se ipso, ergo idem non potest causare, nec
producere se ipsum. maior patet ex iis quæ diximus de
causis in communi, quod scilicet causa debeat esse prior suo
effectu saltem ratione. Pb. min. quia prius et posterius sunt re-
lativa, ergo prioritas et posterioritas debent esse inter distincta
et plura, ergo idem cum non sit distinctum à se ipso non potest
esse prius se ipso.
Hic non valet responsio eorum qui dicunt non esse absurdum quod
aliquid productum per unam actionem sit prius se ipso pro-
ducto per aliam actionem. Non valet, inquam, nam pro-
ducta

dicens, non solum debet esse prius actione qua effectus producitur, sed etiam ipso effectu, quare licet omnibus bene intelligi quo modo [illegible] actio [illegible] [illegible] [illegible] ipso

Dices causa [illegible] actionem [illegible] actionem, [illegible]

R.° [illegible] producens debet esse prius effectu [illegible] [illegible] productione [illegible] debet esse effectum [illegible] [illegible] causa debet esse prior actione, quia actio accipit [illegible] esse a causa, ita etiam causa debet esse prior effectu, quia effectus accipit [illegible] a causa.

Producens est prius productione [illegible]

Ob.^a Nisi dicas idem [illegible] a se ipso [illegible] [illegible] [illegible] in corpus, et sanguinem Christi, [illegible] [illegible] a se ipso [illegible] [illegible] solum [illegible] corpus [illegible]

R.° [illegible] corpus Christi [illegible] [illegible] Christi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corpus Christi [illegible] corpus Christi [illegible] [illegible] [illegible]

cum:

causa nobis ipsa subtracta panis. Atq. hec que ad p.am partem quaestionis.

Quo ad 2.am partem an idem possit agere in se ipsum

Notandum est actionem qua agens agit in passum posse dividi in actionem perfectivam, et corruptivam. Actio corruptiva est illa quam consequitur corruptio eius in quem agens agit ut actio caloris ignis qua agit in humidum radicale est corruptiva illius humidi, quia per illam actionem humidum deficit, et absumitur. Actio perfectiva illa est qua aliquid perficiens eum in quem agens agit

Idem non potest agere in se ipsum actione corruptiva

Dico esse 1. idem non posse agere in se ipsum actione corruptiva

Pro. 1. ex Arist. qui cum neget idem agere in se ipsum maxime loquitur de actione corruptiva, nam ex illo infert quod nihil esset incorruptibile.

Pro 2. experientia, quia omnia quantum possunt conantur se conservare.

Pro 3. absurdum est dicere datam esse a natura rebus vim, ac potestatem ad propriam destructionem si aliquid agit in se ipsum actione corruptiva etc.

Obijcies Arist. 3. Coeli textu 12. ignis extinguitur duobus modis, p.o cum corrumpitur a contrario, 2.o cum a se ipso marcescit ergo ignis agit in se ipsum per marcorem.

R.o duobus modis ignis corrumpitur primum agentia contraria in illum agente, ut cum calor opprimitur vi frigoris, 2.o extinguitur per marcorem. Hic autem 2.a corruptio non fit ab ipsis qualitatibus, et virtutibus activis ipsius ignis s. a calore, et siccitate neq. fit ab ipsa forma ignis, nam neq. calor, neq. siccitas producentes aliquid in igneo corrumpunt sui, aut ipsius ignis, hoc n. est impossibile, tum quia calor et siccitas tantum pro-

producunt calorem et siccitatem, sed quia nata non de-
bent nec aiunt ad propriam corruptionem: Sic ignis licet consu-
mat, quia non debet se conservare ~~[illegible]~~ quia qu-
ando consumptum est totum pabulum ignis, unde ex defectu
materiae conveniendae in qua non producitur alius ignis, unde
extinctus ignem extinguit cum sit in aere non tamen extin-
guat ignis, quam alius de novo non producat. Si etiam
accidit cum deficit oleum aut alia materia inflammabilis, unde de-
ficit inflammari bombix aut lignum, cuius partes antea in-
flammabantur, sicut cum ex eo in quo candela decrescit lucernam
extingui, quando totum pabulum consumptum esset, nihil amplius ac-
cendi. Itaque non est dici quod ignis agat in se ipsum cum
ignis non agat, nisi dum extinguitur non agit. Ideo au-
tem agit agens consumendo materiam [illegible] ut se ipsum [illegible]
~~[illegible]~~.

Ob. 2° animal se ipsum destruit et corrumpit, ergo agit in se ipsum
actione corruptiva.

R. Nego antecedens [illegible] accidit, vel quia calor nimius opprimit hu-
midum radicale, vel e contra, ergo idem non agit in se
ipsum sed per diversas agit in aliam, scilicet calor in humidum
et calor [illegible] quantitas sit ad vitam necessaria, una de-
structa, aliam quoque destruit. Quando vero aliquis se ipsum
interficit, tunc directe non agit corporaliter in se ipsum, sed indi-
recte: neque hoc est primo directe, nec volunt finem, sed ten-
dit in bonum, seu ad aliquam felicitatem, quam sperat
vero non amplius vivendo.

Dico 2° idem non posse agere in se ipsum actione univoca
perfectiva.

Dico non posse actione univoca perfectiva.

Prob. [illegible] Arist. 8. de Gen. [illegible] 48 [illegible] ad probandum
similiter non agere in similia, [illegible] idem, non agere in se
ipsum

ipsum. Ad 2um ex experientia, frigentia [illegible] agunt [illegible]
[illegible], neq. in se, neq. in aliud [illegible], neq. n. calor
ut tria pot. in se vel in [illegible] producere calorem ut qua-
tuor [illegible] quia dat [illegible] ut tria non producit et non
[illegible] calorem ut quatuor in alio [illegible] cadem [illegible] quia a-
gens debet in [illegible] excedere perfectionem passi, sed hoc e-
[illegible] [illegible] idem non potest agere in se ipsum, qd idem
non pot. agere in se ipsum, [illegible] quia calidum ut tria
non [illegible] excedit, sed neq. aquas calorem ut quatuor,
[illegible] non pot. illum producere [illegible]

Ad 3um In antiperistasi idem agit in se ipsum actione univoca
[illegible] qd est idem agere in se ipsum.

Pro solutione [illegible] est quid sit antiperistasis. [illegible]

Antiperistasis

[illegible] antiperistasis denotat circumobsistentiam contrarij [illegible]
[illegible], vel debilioris. Solet autem dari in antiperistasi,
ut notat [illegible] in calidis et frigidis, in his n. accidit, ut
aliquando [illegible] circumobsistentiam frigoris intendatur calor,
sic in hieme aqua puteis aliquantulum calescit, et prop-
ter circumobsistentiam caloris intenditur frigus aquae in [illegible]
[illegible] quo patet solutio ad argum.

Ad 3um [illegible] negando ass. aqua n. frigus [illegible] intendit a se ipso,
sed a calore circumobsistente [illegible] neq. e contra calor intenditur
a se ipso, sed a frigore. Quod ut explicetur
sciendum est calorem in hieme augeri in aqua a calidis
exhalationibus quae insident sub aqua, quae exhalationes ob-
sistentes circum frigore [illegible] ex aqua [illegible]
[illegible] ad locum sibi debitum, unde in magna copia il-
lic [illegible] agunt in aquam, illamq. calefaciunt [illegible]
[illegible] idem non agere in se ipsum, sed in aliud, nam exa-
lationes non agunt in se, sed in aquam. Videtis etiam
quo-

quomodo concurrit frigus extrinsecum ad calefactionem
aquae, revera impediendo exhalationes quae exibant ex aqua.
Eodem modo dicendum de frigore, quod in aestate augetur
in aquis, i.e. per circumobsistentiam caloris ambientis, nam ae-
state et tempore majoris caloris solis datur ad ipsas exhalationes
quae ex aqua abeuntes in altum, debeant violenter agere in
aquam, quae reducit se ad suum frigus naturale, eaque fri-
gus auget a propria forma.

86 Ad reflexionem luminis dicendum aquae agit in se ipsum. Sed quia
in qualibet reflexione illius luminis videtur quasi in alia
parte [illegible], unde lumen istud non potest ibi produci
a lumine directo, quod non est iam [illegible] perfecte produci
produci a se ipso.

Ad solutionem notandum est lumen dici reflexum quando radius a
sole procedens incidit in corpus aliquod opacum, et ita sequitur
[illegible] obiicitur, vel dicendum [illegible]
pendere [illegible], quasi retro reverteretur, et lumen quod in spe-
culo ulterius producere deberet, [illegible] producit in
spatio anteriori: quare reflexio luminis ad speculum non est
[illegible], quamvis est [illegible] pilae ad parietem, nam cum pila ad
parietem reflectitur, ipsa eadem redit quae iverat, lumen vero
non redit illud idem quod in speculo erat, sed quod in spe-
culo fuit producit aliud lumen in spatio anteriori. Licet
autem hoc reflexio duplici[ter] fieri. Primo si radius recens e-
missus a sole in speculum [illegible] recedat, sed fa-
ciat angulum. 2° cum sol multos radios mittit ad spe-
culum aliquod concavum, sive multi radii retrocedant, et
reflectuntur, et quidem ita ut conveniant in puncto aliquo
in quo omnes lumen producunt. Hoc autem puncto [illegible] di-
reflexionis in eo apparet maximum lumen, maximusque calor

ibi

ibi fit, ut appositum fomitem deflagrat et comburat
lignum. Difficultas ergo est in assignanda causa productionis
huius luminis.

R. itaque ad argum. lumen in puncto reflexionis productum a-
... quod lumen produxit in ipso speculo, hinc m° con-
cavo quia a minore speculi emittuntur, quare non idem
perficit ... sed perficitur ab alio.

Dices: cur quando sol per lumen producit in puncto reflexio-
nis ... in ipsis causis.

R. quia sol ... applicat per plures radios, unde
plus etiam luminis producit cum a sole necessario in speculum
emittit radios, emittit ... decem per rectam lineam
ad totam circumferentiam speculi, post cum ... radii per
eum ... decem luminis in speculo productis applicantur
... decem ... ad producendum lumen in puncto reflexi-
onis, unde mirum non est si plus luminis producat in puncto
reflexionis quam in quolibet puncto terminativo radii recti in
ipso speculo, ad singula n. illa puncta ... unicus ut
lineam applicatur, cum e contra ... omnes radii simul
applicentur ad punctum reflexionis, ac proinde mirum non
est si ibi plus luminis producatur.

Dices 3° ... idem potest agere in se ipsum actione aequivoca per-
fectiva. R. quia anima ut potentia agit in se pro-
ducendo actus vitales immanentes, quibus ipsa anima et potentia
perficiuntur, sed talis actio est aequivoca et perfectiva, ergo
... potest agere in se actione aequivoca perfectiva.

2° ... aqua non impedita a calore ... redit ... ad
... frigus, sed huiusmodi reductio est actio aequivoca per-
fectiva ergo.

Qua:

Quaestio 9a

De Reactione

Art. 1

Quid sit et an detur

Reactio est actio

Nihil aliud est reactio quam actio qua passum convertitur contra agens, et conatur illud destruere; sicut reactio nihil est aliud nisi [illegible] ab eo in quod hoc agens agit; [illegible] ignis ab aqua quam primum calefacit. Quaerimus ergo hoc [illegible] quid sit reactio, an detur.

Pro solutione

Notandum 1° [illegible]. Nam ut explicandum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]. [illegible] in hoc [illegible] agens [illegible] [illegible] quod [illegible] agit quam [illegible] appellatur agens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aquam ac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appellatur [illegible] ab aqua [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in quem aqua [illegible] agit appellatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] aqua, sed [illegible] [illegible] [illegible] appellatur [illegible] 2a vero [illegible] appellatur [illegible].

Notandum 2° quoniam patiens resistit agenti, dicendum est quid sit resistentia proprie dicta. Nihil aliud est resistentia quam impedimentum quo agens impeditur ne introducat formam vel saltem certo ne introducat totam formam quam introduceret nisi impediretur. Haec autem resistentia duplex est, alia effectiva alia formalis; effectiva est impedimentum quod est ab actione alicuius causae effectivae, quae conservando formam resistit contrario. Haec autem resistentia effectiva duplex est, intrinseca et extrinseca. Intrinseca est quando a[qua] ipsa conservando calorem in se, resistit contrario frigido; extrinseca est quando ipsa conservando calorem in aqua resistit contrario frigido. Itaque, ut videtis, haec resistentia effectiva in actu 2° consistit in aliqua actione. Resistentia formalis est capacitas vel ad resistendum vel ad recipiendum actionem contrarii agentis. Quod autem det haec resistentia formalis quae non consistit in aliqua actione sed ex eo quod resistit introductioni contrarii, nec tamen resistit per aliquam actionem, sed solum illa resistentia provenit ex oppositione formae impedientis ne detur.

Notandum 3° hanc esse potissimam quaestionem quae agitatur inter Philosophos, utrum agens cum patitur agit in aliquid, debilitetur ab illo repatiatur. Verum quia pluribus modis potest agens repati, pluribus etiam modis contingere potest reactio. Primus modus est ut agens non repatiatur eodem tempore quo agit. 2us ut licet repatiatur eodem tempore non tamen secundum eandem partem secundum quam agit sed secundum diversam. 3us si repatiatur quidem eodem tempore secundum eandem partem, non tamen secundum eandem contrarietatem, hoc est si, dum agens calefacit, [illegible] non frigefiat sed humectetur; humiditas autem non est contraria calori. 4us modus est si agens repatiatur eodem tempore, secundum eandem partem, et secundum eandem contrarietatem, ut [illegible] eo tempore, quod ferrum

Reactio quadruplex.

i:

ignitum calefacit aquam eodem tempore, et pro eodem
[illegible] ab aqua frigefiat. Reg. de hoc aliter modo reactionis
in sequenti disputatione.

Notandum 4° requiri aliquas conditiones ad Reactionem. 1a
ut agens habeat naturam eiusdem generis cum passo. 2a ut a-
gens sit immediatum passo, seu intra sphaeram activitatis con-
tineat. 3a ut agens non habeat excessum incomparabilem supra passum,
qualem habet [illegible] majus ignis respectu plumae [illegible]
ca, quae iniecta in ignem non potest reagere. 4a ut agens a-
gat in passum [illegible] contraria [illegible] extra-
rias, nam [illegible] agit in aere non repatit. Quan-
do ergo interveniunt omnes conditiones requisitae, quaestio est de
[illegible] reactione.

Reactio requirit quatuor conditiones.

Dico est cum S. Thoma 1. de gen. et cum omnibus fere agens
[illegible] quaest. 15 dari Reactionem in eodem
casu, sibi eodem tempore in eandem communicatam.

Pr. 1° ex [illegible] text. 52° et 54° ubi docet actionem et
immediatam moveri, et etiam patiens et moveri. Explicat
hoc exemplo cibi qui dum exigit [illegible] patitur etiam calo-
rem [illegible] calefit [illegible], aut infrigidatur, aut aliquam aliam pa-
titur simul passionem.

Idem etiam alibi asserit [illegible] hoc principium quod omne a-
gens a patiente repatitur, quod explicat 4° de part. animal.
cap. 9° exemplo serrae quae dum secat lignum hebetatur a li-
gno quod secat: ex quo principio deducit ibi non esse cur
agentia habeant determinatam sphaeram activitatis, ultra quam
non agant.

Omne agens r[illegible]

Pr. 2° Ratione: Omne agens applicatum passo apto ad recipiendum
effectum agit in illud, nisi obstet aliquod impedimentum; sed
ita se habet passum principalis respectu agentis principalis,

q.

g.o formam principalem potens reagere in agens principale.
Atqui ex. Dato formam ignis agit in aquam frigidam
nullum est inconveniens, cum enim aqua non possit reagere
frigefaciendo ipsam formam ig.r in eo casu aqua reagit in
ignem formam ignis sed frigefacit, et calor in illo existens
potest corrumpi, quamvis eadem forma habeat principium an-
doris, et ex alia parte aqua frigida est sine agere resistere
formam ignis. g.o ex nullo capite sed ignis in illo remanet
quod impediat reactionem aquae in formam.
Contra quia dab. mixto et mixtione g.o dab. etiam reactio
ut constat; quia si elementum aquae non repateret, maneret
in sua actione et eum suis qualitatibus integris g.o non re-
frangeret. Et mutaret aliud in se, et per consequens non
posset mixtio.
Pr.o aut. experientia: si ignis igniter concipiet in aquam
frigidam aqua fit calida, forma fit frigidior g.o dab.
Reactio. R. ut aqua frigida communicat calidae illa quae
erat causa frigefacit et frigida incalescit. 3.o si contra-
tenet: quinque manus frigidet et aer aliquo modo calefacit
cum liquescat. 4.o si duas manus calida alteram frigidam
foveat una frigefit, altera calefit, g.o datur experientia
pro reactione.

Art. 2us

Solvuntur objectiones

Ob. 1.o ex est fundamentum contra contrarium, quamvis per se
haec et aliis omnibus, et 2.o sicut corpora solvunt
sibi et partes, vel per aequales virtutes, ut indigent.
[illegible]

si æqualibus, quo [illegible] agit, si inæqualibus, quo quod est
majoris virtutis, ita agit ut non [illegible], nam si id
quod est minoris virtutis reagere [illegible] patiens quod vero non
esset a proportione majoris inæqualitatis ut [illegible] [illegible]
agit quia non habet virtutem activam majorem supra
resistentiam alterius

R° agens est majoris virtutis quam passum [illegible] et [illegible] quod
[illegible] reagere [illegible] in agens, quando agens dicitur [illegible]
[illegible] a proportione majoris inæqualitatis intelligendum
est de agente cum victoria, ita ut id quod est debilioris
[illegible] etiam reagere in [illegible] non [illegible] comprehendo
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] interesse [illegible]
aliquo modo [illegible]

Agens est maioris virtutis quam passum.

Ob.ne 2° si daretur reactio agens nunquam posset sibi assimilare
perfecte passum [illegible] [illegible] ut [illegible] si [illegible] a-
gendo [illegible] aliquid [illegible] [illegible] nunquam posset producere
in passo calorem ut octo, et consequenter [illegible] sibi perfecte as-
similare passum

R° 1° agens [illegible] sibi assimilare passum [illegible] [illegible] gradus qui
[illegible] [illegible] aliquid [illegible] in [illegible] 2° non est
[illegible] quod agens non [illegible] communicare passo [illegible]
[illegible] [illegible] quantum est in se [illegible] ita agens non
[illegible] sibi assimilare passum perfecte in [illegible] accidentalibus ut
patet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] magis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illam
[illegible] [illegible] [illegible] in se communicaret [illegible]
per illam [illegible] majorem [illegible] [illegible] majori
calorem [illegible] quidem [illegible] [illegible] [illegible] calida [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut octo [illegible] communicare [illegible]
[illegible] æqualem calorem ut octo, et [illegible] 3° et [illegible]
[illegible]

rum, unde ignis non agit uniformiter difformiter.

Ob. 3° si daretur reactio augmentum absolute aeris, sed procederet in infinitum. Pr. quia dum agens agit in passum, passum reagit in agens, deinde agens agit in passum, et iterum passum reagit in agens, et sic in infinitum, ergo augmentum absolute datur.

R. neg. seq. nam licet agens agat et passum reagat, tamen in eadem [illegible] passum, at non potest reagere, ut e contra ita [illegible] agens at non potest amplius agere producendo qualitatem ad [illegible] [illegible].

Ob. 4° si daretur reactio, sequitur dari motum motibus contrariis, pr. cons. nam exemplo, si ignis frigefaciens [illegible] ab aqua, quae fit agens principaliter applicatum aquae separatum [illegible] ab [illegible], quae fit calore [illegible]. Contra aqua reagere in calorem ignis quia venit pars separata [illegible] vero [illegible] ignis venit pars non separata, at [illegible] in p° dicenda. Nec [illegible] argumentatur [illegible].

R. concedimus agens et deficienter applicatum [illegible] et in tota [illegible] in [illegible] quo aqua reagit in calorem ignis [illegible] ignis [illegible] calorem ignis deficienter applicat, et hinc illi [illegible] ignis agat in illum calorem, quae [illegible] non est amplius [illegible] et consequenter [illegible] a tota ad [illegible] eodem tempore dari [illegible] calorem ignis moveretur motibus contrariis, [illegible] frigefieret et calefieret [illegible] ab aqua quae [illegible] et calefieret a duobus calore ignis.

R. in reactione partem separatam non moveri motibus contrariis, [illegible] quia in eodem tempore pars separata fri-

ge:

Pars separata non ult. motis contrarij.

pateretur à passo frigido et calefieret a parte cali-
da non separata, sequeret idem simul produci et corrum-
pi, sed seq.a patet si e.a passivy ipsius reciperet simul a-
liquid caloris à parte non separata et aliquid frigoris a
passo, cum in illo p.o instanti ipsius esse per frigus
quod reduceretur ad aquam a passo frigido et eun-
dem frigus etiam deberet a parte non separata idem
simul produceret et idem corrumperet, nam si non cor-
rumperet, q.o essent plus quam octo gradus frigoris in uno
subto

2.o facilius est expellere calorem iam productum quam
producere aliquem de novo, q.o cum sit quia non sit con-
servare calorem iam productum, nec potest produ-
cere novum, et quando passum reagit in partem sepa-
ratam, pars non separata non pot. expellere calorem iam
productum in parte separata q.o multo minus tunc tempo-
ris poterit producere aliquid caloris. Atq. ex his patet
solutio ad obiectionem nam si pars illa simul susciperet
et calorem in casu posito, haec simpliciter non repu-
gnaret, quod in illo aliquo simul produceretur calor et
frigus, ita ut ambo qualitates contrariae non excederent la-
titudinem rei producendae

Dices ergo pars non separata calida non incipiet agere in par-
tem separatam simul atq. inciperet reagere passum frigidum
sed debet expectare aliquo tempore, quo usq. passum pro-
ducat aliquid frigoris, et tunc incipiet agere corrum-
pendo frigus antea productum, et interea passum reagendo
producet aliud gradum frigoris.

Resp. contra, quia non potest assignari quanto tempore debeat
expectare pars non separata, cum nullus gradus productus

sit

sit divisibilis in infinitum et producatur successive

quaecumque parte antecedenter deberet prius incipere, quia

prius pars separata erat jam divisibilis post non separatae

et haberet aliquid frigoris quod posset ab illa corrumpi

Quaeres an agere posset pars non separata, si v.g. ponamus quod

pars separata etiam antequam caliditas ab aqua sit di-

visibilis parti non separatae, v.g. si partes ignis habeant

septem gradus caloris et unum frigoris, aliquam vero duo

partes quae non separantur habeant octo gradus caloris, tunc

si in parte separata a reagente aqua produceret 2us

gradus frigoris et corrumperet 7us caloris: a parte vero

non separata produceret 8us caloris et corrumperet 1us

frigoris. Ratio est; casus [illegible] apparet absurdus 1°

quia non excedet [illegible] octo [illegible], 2° quia non

sequitur quod idem gradus produceret et corrumperet si-

mul, de aqua produceret aliis ex antecedentibus corrumpe-

ret, nam 2us gradus frigoris produceret ab aqua et 1us

corrumperet a parte non separata ignis.

R° neg. in isto casu pars non separata agere in partem se-

paratam, ratio est quia pars non separata non est compe-

tens producendi eundem gradum caloris, dum alius eiusdem

caloris corrumpitur a parte [illegible] potest con-

servare gradum eius [illegible] non corrumperet

a parte, cum facilius sit aliquid conservare quam de novo

producere, et cum alius [illegible] effectiva seu [illegible]

conservativa contra [illegible] aquae [illegible]

[illegible] pars non separata non est sufficiens con-

servandi gradum caloris ipsius producti praesenti et reagente

parte [illegible] multo minus est sufficiens producendi eundem

gradum caloris reagente parte [illegible] neg. in isto casu pars

non

non separata, sed in parte separata.

Quaestio alta

De inceptione et desitione

Pro intelligentia supponendum: inceptionem et desitionem esse principium et finem durationis rei quae incipit esse, vel desinit. Duo autem termini sic se habent ad invicem indivisibiles, ut est instans in tempore et punctum in linea; cum in quacumque parte lineae aut temporis sit semper divisibilis in duas medietates, nulla potest dari prior aliqua quae sit initium vel finis, nam cum illa pars sit divisibilis, deberet assignari eius medietas altera quae sit initium, et cum illa medietas sit etiam divisibilis, assignanda esset medietas eius medietatis, et sic in infinitum. Propter hanc rationem Aristoteles et communiter Philosophi constituunt terminos ac durationem indivisibiles, quae sunt in tempore, correspondentes tempori divisibili eius initium et finis; nam inceptio et desitio non potest assignari in ulla parte divisibili temporis, sed assignatur in instanti terminativo temporis, v. g. cum quis a privatione et non esse per transitum ad esse, inter illud tempus quo durabit eius privatio et tempus totum quo durat et existit, assignatur aliquod instans terminativum prioris temporis et initiativum sequentis, et in hoc instanti dicitur incipere esse. E contra, ubi desinit esse, assignatur instans inter illud tempus quo res habuit esse et inter tempus totum quo amplius non existit, et hoc dicitur instans desitionis, atque in hoc instanti de-

Inceptio, et desitio sunt principium et finis

desinit ignis.

Notandum 2°. Duobus modis res incipere, et desinere. Primo est quo res incipit, et desinit intrinsece. 2° quo res incipit et desinit extrinsece. Res quae existit tantum in tempore, vel fit etiam in instanti, incipit et desinit extrinsece, quia nimirum non est extra instantia, in quibus designetur assignari inceptionem, vel desitionem rei. Res vero quae existunt etiam in instanti, incipiunt, et desinunt intrinsece, quia nimirum coexistunt etiam illis instantibus a quibus desinit incipio, et desino.

Notandum 3°. hos duos modos inceptionis et desitionis, qui per se faciles sunt, esse ubi difficultatem propter modum loquendi Philosophorum, qui res omnium inceptionem et desitionem explicant quadam terminis. Res ergo quae incipiunt et desinunt intrinsece dicuntur incipere per primum esse, et desinere per ultimum esse, quo modo loquendi affirmatur esse et existere in eo instanti in quo incipit vel desinit, ita ut idem est dicere hanc res incipit intrinsece, seu per primum sui esse ac dicere, nunc res est immediate ante non erat et similiter idem est dicere hanc res desinit intrinsece seu per ultimum sui esse ac dicere nunc res nunc est immediate post non erit. Res vero quae incipit et desinit extrinsece, dicitur incipere per ultimum non esse, et desinere per primum non esse quo modo loquendi negatur eam tam coexistere illi instanti quo incipit, vel desinit, per idem enim est dicere hanc res incipit extrinsece seu per ultimum non esse, ac dicere hanc res nunc non est immediate post erit et similiter idem est dicere, hanc res desinit extrinsece seu per primum non esse, ac dicere, hanc

res

ut nunc non est, tempore immediate antecedenti stabat.

Motus incipit et desinit extrinsece.

Pbtur 1a pars quia motus et tempus, quae sunt entia successiva, incipiunt et desinunt extrinsece.

Pbr 2o quia ista entia successiva non possunt existere in instanti, quia non possunt incipere per primum sui esse, quia non possunt incipere intrinsece, et per consequens incipiunt extrinsece, id est per ultimum sui non esse, id est nunc non sunt, immediate post erunt.

Pbtur 2o entia quae producuntur in instanti incipere intrinsece, id est per primum sui esse, id est nunc est, et non immediate ante non erat. Pbr quia quae producuntur in instanti in illo sunt, et consequenter verificatur de illis affirmativa nunc est, ergo incipiunt intrinsece. Eodem modo incipiunt et desinunt intrinsece operationes immanentes, et spirituales, ut sunt actiones intellectus et voluntatis et generationes instantaneae. Ratio est quia id quod est indivisibile, et nullas habet partes, incipere debet in eo instanti in quo producitur, et tamen debet desinere, cum verificatur, ut dicitur, 2o est ergo illud instans cum verificatur, ut diximus, ens illud, quod antea non fuerit, et dicitur ultimum ens post illud quo fit ...

Dices: quomodo incipiunt et desinunt singulae formae in particulari, nam formae divisibiles quae producuntur et corrumpuntur per partes et successive, v.g. calor qui producitur et motum incipit et desinit extrinsece, ratio est quia nulla eius pars producitur vel corrumpitur in instanti, sed omnes successive et in tempore, et ideo incipiunt et desinunt extrinsece sicut cum ipso tempore. Nota tamen quod dixi intelligendum esse de entitate caloris v.g. et aliarum formarum divisibilium, si absolute

lum considerat, vel etiam in fieri, nam si respi-
ceret formae consideret secundum aliquod eius complementum
et in facto esse, cum ita habeat omnes partes simul,
ita accipitur incipiens intrinsece; et per oppositum, nam
de colore et quantitate v.g. verum est dicere, nunc esse
calor et quantitas in facto esse, et secundum omnes partes simul
immediate ante non erat.

Formae vitales per se loquendo incipiunt intrinsece, et
desinunt extrinsece. Probatur 1a pars primo, quia forma vitalis
per se loquendo producitur in instanti, ergo incipit intrin-
sece. Dixi per se loquendo, quia quando contingit simu-
lum et palea, forma ignis incipit extrinsece, cum pro-
ducatur successive et per partes; sed hoc est per accidens.
2a pars probatur, quia si forma vitalis desineret intrin-
sece, et per ultimum esse, in eodem instanti esset in
materia duae formae vitales incompossibiles, quia in hoc
instanti esset primo in materia forma nova, quae producitur
in instanti et incipit intrinsece, ergo si in eodem instanti
forma quae corrumpitur, per ultimum esse in materia, in
eodem instanti reperiretur in materia duae formae vitales
incompossibiles. Plura hac de re apud Auctores.
Atque haec satis de alteratione.

Disputatio 4.a
De Rarefactione, et Condensatione.
Quaestio 1.a
Quid sit Rarum, et Densum

Quia Rarefactio et Condensatio est etiam motus ad quantum, ideo post dicenda de his agit tanquam de speciebus Alterationis.
Definitur rarum et densum hoc modo. Rarum est quod sub magnis dimensionibus parum habet materiae. Densum est quod sub parvis dimensionibus multum habet materiae. utraque definitio colligitur ex Aristot. 4. Physic. textu 84°, et utraque fun: datur in communi sensu quo loquuntur homines de raro ac denso, nam cum videant v.g. fumum vel aquam [illegible] dilatari, et occupare maiorem locum, di: cunt illud rarefieri, et rursus cum remoto igne idem videntur concrescere, et minus loci occupare, dicimus densari.

Rarum est quod parum sub magna [illegible] hab. Densum est quod multum sub [illegible] hab.

Sed notandum est, dum dicitur magnis, vel parvis dimensionibus, id est extensionibus in ordine ad maiorem vel minorem lo: cum, non debet intelligi de actuali extensione, sed de ap: titudinali, seu de exigentia magnae, vel parvae dimensionis, ita

ita ut saepe sit, rarum est quod paucam habens materiam exigit magnas dimensiones, sive extensiones in ordine ad maiorem locum, densum vero, quod multam habens materiam paucas exigit extensiones in ordine ad minorem locum. Ratio hujus rei est quia potest reperiri rarum, sine actuali magna extensione in ordine ad locum: et e contra potest reperiri densum sine actuali parva extensione in ordine ad locum, quando dicitur magna, vel parva dimensio vel extensio, non est intelligenda actualis dimensio, sed aptitudinalis: sit ergo v.g. in Eucharistia, caro Christi rarior est quam ossa ipsius, et tamen ibi neq. caro, neq. ossa magnam aut parvam habent extensionem localem actualem, sed solum aptitudinalem, seu caro quantum est ex se, quia rarior est exigit magnam, ossa vero quia densiora exigunt parvam dimensionem.

Notandum 2. Dictas particulas paucam aut multam materiam accipiendas esse comparative ad ipsas extensiones cum v.g. dicimus quod aer habeat paucam materiam, et ignis tamen magis, si ea materia comparetur ad parvam extensionem dicitur parva; et contra vero si eadem pauca materia comparetur ad extensionem quam habet in condensatione dicitur multa, ergo paucam aut multam materiam accipi comparative ad ipsas extensiones.

Explicata definitione Rari, et densi, videndum est per quid fiat Rarum et densum.

Quaestio 2ª

Per quid fiat Rarum, ac Densum formaliter

Sensus quaestionis est quid sit illud ratione cuius Rarum exigit

git maiorem extendi et densum parum extendi, v.g. ut participamus in exemplo supra posito, à qua forma habeat rationem exigendi maiorem locum, vel parvum, ea forma est raritas vel densitas.

2a. Sententia vult illud corpus esse rarum, quod intra suas partes habet vacuitates: et è contra illud esse densum, quod non habet illas vacuitates.

Haec sententia non est vera, et à nobis impugnata est in Physicis ubi probavimus non dari vacuum in natura.

3a. Sententia ait in rarefactione acquiri novam quantitatem, et in condensatione amitti, unde rarum illud est quod habet plus quantitatis, densum vero quod habet minus quantitatis, nam ex illa maiori, vel minori quantitate sequitur exigentia ad occupandum maiorem locum, vel minorem.

Rarefactio non fit per maiorem augmentationem.

Haec sententia impugnatur hoc modo. Si in Rarefactione acquiritur maior quantitas, sequitur dari absurdum, vel quod duae partes quantitatis sint in una, et eadem parte materiae, vel quod aliqua pars quantitatis non sit in subiecto. Probatur sequela ~~[illegible]~~ quando funiculus erat densus, cuilibet parti materiae correspondebat pars inhaerens quantitatis, ergo quando in rarefactione acquirit novam maiorem quantitatem, partes novae quantitatis vel recipiuntur in eadem parte materiae, in qua est quantitas antiqua, vel remanent sine subiecto, ergo sequitur vel quod duae partes quantitatis sint in eadem parte materiae, vel quod aliqua pars quantitatis non sit in subiecto. Neque potest dici produci etiam in rarefactione novas partes materiae in quibus recipiantur novae partes quantitatis: productio non est quia materia non producitur, sed creatur. Ratio est quia si in Rarefactione producerentur nova materia, et nova forma non esset Rarefactio sed augmentatio. Rarefactio autem fit manente prorsus eadem materia quae prius erat, mutatis solum dimensionibus.

3a Sen:

3.a senta ait rarefactionem fieri per intrusionem aliquor(um) corpusculor(um) in partes ac poros illius quod rarescit, condensationem vero fieri per extrusionem eorundem corpusculor(um) ex poris corporis quod densatur. Ita Democritus, Volupt. p.

Haec senta impugnatur quia si rarefieri esset dividi partes corporis quod rarescit et intrudi corpuscula inter partem et partem distinctam, et e contra si condensari nihil aliud esset, quam extrudi ea corpuscula, et partes reconiungi, sequeretur quod ignis esset maxime rarus et maxime densus quod est absurdum. pr. seq. quia ignis habet partes maxime coniunctas ergo esset maxime rarus, et maxime densus pr. ant. quia ignis habet partes maxime homogeneas, et ex alia parte habet maximum calorem qui congregat homogenea, ergo ignis esset minime rarus, et maxime densus.

Impugnatur 2.o quia si rarum est id quod habet partes disunitas in mixtis corpusculis sequeretur quod ignis esset densus, quia ex sententia distinctio partium in rarefactione fit a calore dissolvente temperiem et dispositiones debitas illi unioni, qua partes uniuntur, sed calor in igne quanto magis crescit, tanto magis roborat dispositiones debitas igni ergo calor in igne non poterit disunire partes, ergo ignis habens partes bene unitas erit densus.

Impugnatur 3.o dantur multa rara, in quibus assignari non pot(est) quod corpuscula contineantur, ergo ratio non est quod intra partes sint corpuscula pr. ant. ignis est rarus, ut patet, et tamen non potest assignari quod corpuscula contineat in igne ergo. Ultra contra hanc sententiam agit(ur) a Gassendo qui damnata fuit senta ... in terra, et planetis.

4.a senta ait in Rarefactione produci aliquam quantitatem novam, corpori in quo ipsa rarescit; debet enim maior extensio

bo-

localis: et e contra in condensatione producit aliam qualitatem, ratione cuius corpori cui ipsa inest, debetur minor extensio localis. Ita Suarez, Ruvius, Vitadus, Soninus et est communis.

Dico est in rarefactione produci qualitatem ratione cuius debetur corpori maior extensio localis, quae qualitas vocatur raritas. Et in condensatione produci aliam qualitatem ratione cuius debetur corpori minor extensio, quae qualitas vocatur densitas. Haec sententia probatur primo ex impugnatione aliarum opinionum, 2° ex solutione obiectionum in contrarium, 3° quia posita ista qualitate de qua disputabimus quaest. sequenti quid sit, habetur raritas et densitas, ergo raritas et densitas bene salvatur per istam qualitatem ratione cuius debetur corpori maior vel minor extensio in ordine ad locum.

Ob. 1° pro 3ª sententia sicut se habet tarditas et celeritas in motu locali, ita se habet raritas et densitas in corporibus permanentibus, sed tarditas in motu locali fit per morulas interpositas inter partes motus, et celeritas fit per ablationem talium morularum. ergo etiam raritas fit per interpositionem corpuscularum inter partes corporis quod rarescit, et densitas per extractionem talium corpusculorum. Maior probatur quia sicut tarditas in motu locali est id, ratione cuius pars illa motus exigit maiorem extensionem in ordine ad tempus, seu longiorem durationem, celeritas vero est id, ratione cuius corpus exigit breviorem durationem. ita raritas est id ratione cuius corpus exigit maiorem extensionem in ordine ad locum, densitas vero est id ratione cuius exigit minorem extensionem localem, ergo sicut se habet tarditas et celeritas ad motum, ita etiam se habet raritas et densitas ad corpus, cum tamen argumentum quia non potest assignari in quo alio consistat tarditas motus, nisi in in-

ter-

In rarefactione producitur qualitas. 7

terruptione motus, interpositis morulis aliquibus: et e con:
tra celeritas in continuatione partium motus exclusis morulis.
R.o conc. ma., neg. min.: tarditas n. in motu non oritur ab in:
terruptione interposita quietis, seu morae, nec celeritas in
motu, oritur ex continuatione motus, sed maior celeritas
aliquando oritur a minori resistentia medii, per quod fit
motus; et e contra tarditas a maiori resistentia, sic lapis
celerius descendit per decem passus aeris, quam per totidem
passus aquae, quia s. minus resistit aer, quam aqua.
Aliquando celeritas orit. a maiori virtute motiva, sicut tardi:
tas a minori, sic celerius per eundem aerem movetur lapis
proiectus a viro, quam a puero, quia s. maiori vi im:
pellit. a viro quam a puero. Aliquando celeritas in motu
orit. a maiori conatu ipsius moventis, sicut tarditas a minori
conatu: illae n. eadem partes motus, quas successive pertran-
sita, celerius producunt, si maiori conatu nitatur,
quam si minori. Sicut ergo celeritas in motu non oritur a
continuatione partium exclusa mora, neq. tarditas a discon:
tinuatione partium interposita mora, ita neq. raritas in
corpore orit. a discontinuatione partium interpositis cor:
pusculis, neq. e contra densitas a continuatione partium
exclusis corpusculis.

Obs. 2o. Spongia rara dr cava quando sub multos poros variis
corpusculis repletos, et rara dr densa, cum exclusis iis cor-
pusculis clauduntur. Ergo rarefactio fit per intrusionem cor:
pusculorum, et e contra condensatio per extrusionem.
R. transeat ant., dist. conseq.: rarefactio saepius dr quae fit
per intrusionem corpusculorum neg., quandam aliam rarefactionem tran:
seat: vel omnis rarefactio fit per intrusionem corpusculorum neg.
aliqua transeat, nos ergo non solum quaerimus quid sit verum
in

in spongia, sed etiam quod sit rarum in genere. Nota hic cum Scalig. exerc. 74.a num. 8.o rarum ex communi hominum sensu duplex esse, aliud quod habet partes distinctas interpositis corpusculis ut spongia, pumex, aqua, bulla, eiusdem et similia. Aliud rarum est quod habet partes suas tenue cohaerentes, ut v. g. ignis, aqua, aer, et aether. Primum rarum solum etiam quia constat ut supra definitum est, non spongia partes, sed continent corpuscula, quae non sunt idem occupant spatium: at rarum definitum ab Arist. semper suis partibus modo maiorem occupat locum quam eaedem partes in densitate occuparent, adeo ut idem quod densum parum spatii occupat, in raritate plurimum spatii occupare; et sic communis hominum sensus est eiusdem rarum quod dicitur de spongia, aliud quod dicitur de igne, illud omnes concipiunt habere interposita corpuscula, hoc non item.

Rarum duplex

Obj. 3.o si condensatio cerae v. g. non fit per exclusionem corpusculorum et partium coniunctionem sequitur duas partes cerae esse in eodem loco, et se penetrare, sed hoc est absurdum. ergo. Pro seq.a sit cera liquefacta occupans duos palmos loci, deinde redigitur ad unum palmum: tunc hoc casu duae partes cerae quarum una occupabat superiorem palmum vasis, et altera alterum sunt in eodem palmo loci, ergo duae partes cerae in condensatione se penetrant.

Confir. 1.o quia illae partes cerae, quae in rarefactione occupabant inferiorem palmum vasis, retinent in condensatione eundem locum, sed illum eundem locum in condensatione occupat pars altera cerae quae in rarefactione occupabat superiorem palmum vasis, ergo in condensatione duae partes cerae se penetrant in eodem loco.

Confir. 2.o, quia in rarefactione tot erant partes cerae, quot partes

vasis

vasis superioris, et cuilibet parti vasis correspondebat
una pars ceræ; tum quando cera condensatur omnes eius
partes incipiunt correspondere tantum partibus vasis, quæ sunt
in 2° inferiori palmo, ergo partes illæ ceræ, quæ in rarefa-
ctione correspondebant superioribus partibus vasis, in condensatione
correspondent tantum inferioribus, quibus correspondent etiam aliæ
partes ceræ, quæ iisdem correspondebant etiam in rarefactione,
ergo in condensatione plures partes sunt in eodem loco.

Rᵒ. neg. seq., ad prob. conc. ant. et neg. conseq. Atque ergo partes
ceræ, quæ in rarefactione occupabant duos palmos loci, ita con-
densatione occupent unum, aliæ vero plures partes ceræ esse in
eodem loco, primum admittimus, 2um negamus: idque ergo præci-
se per hoc patet, quod cera in condensatione habet aliam intrin-
secam locationem, quod est modus ille, per quem pars ceræ quæ
in rarefactione habebat palmarem extensionem, in condensatione
eam extensionem amittit, et acquirit aliam minorem v.g. semipalma-
rem. Unde pars inferior ceræ, quæ occupabat palmum vasis, in-
cipit occupare medium, et pars superior ceræ amissa extensi-
one palmari, et acquisita semipalmari descendit ad inferiorem
vasis, et venit ad inferiorem ceram, atque ita tota cera, quæ occupa-
bat duos palmos, incipit occupare unum palmum, nec tamen plu-
res partes ceræ sunt in eodem loco.

Partes in condensatione mutant locum.

Rᵒ 2am. Instantiam patet ita, nam in condensatione nulla pars retinet
eundem locum, quem prius habuit, sed omnes et singulæ mutant
locum, et amissa maiori extensione accipiunt minorem, quare
cera superioris palmi non venit ad locum, ubi est cera inferioris
palmi non condensata, sed venit ad locum particularem, ubi fuit
cera inferioris palmi, cum esset rara

Rᵒ 2am instantiam dist. antecedens, partes ceræ quæ in rarefa-
ctione correspondebant superioribus partibus vasis, in condensatione
cor-

correspondent partibus vasis ita ut superiori parti omnibus neque aliquibus conveniat et deinde respondentibus partibus inferioribus vasis correspondet parti cerae, quae in rarefactione respondebat correspondentibus singulis in condensatione illis omnibus neque aliquibus ex illis conveniat et nec alteri correspondeat. Nam illae cerae partes cerae, quae in rarefactione respondebant partibus vasis externis, et duas partes, in condensatione respondent tantum partibus vasis externis et unam partem quod sit profunda in singulis partibus cerae extensione minori, ablata maiori.

Dices, siquidem tu dicis in condensatione partes vasis tangi a partibus cerae quam ab ipsis tangebatur in rarefactione, hoc autem quomodo fieri potest, nisi duae partes cerae quae in rarefactione tangebant duas partes vasis, in condensatione tangunt unam tantum partem, ergo duae partes cerae sunt penetratae.

R.° a duabus partibus cerae a quibus in rarefactione tangebatur duae partes vasis determinatae cuiusdam magnitudinis, in condensatione tangi unam tantum certae etiam magnitudinis, non quia duae partes cerae se penetrent, sed quia singulae amiserunt eam extensionem, quae extendebantur illis duabus partibus vasis determinatae magnitudinis v.g. duorum digitorum et acquisiverunt aliam minorem extensionem, qua non extendantur nisi ad unum digitum, unde ita non coexistunt nec commensurantur duabus partibus digitorum vasis, sed uni tantum digito vasis.

Obs. 4.° Nihil in rarefactione admittat discontinuationem partium inter se cohaerentium, quibus unam partem cerae quae in duobus locis, sicut si, sit cera condensata inter se, solum vasis, liquefiat, et rarefiat inter duos calores, quia una pars cerae ponitur in duplici loco, nempe in parte vasis, quam occupabat

bat densa, et in alio spatio, quem cera occupat rarefacta.
Prob. quia tot sunt partes cerae condensatae et non plures, quot
sunt partes vasis in inferiori spatio, unde singulae partes cerae
condensatae respondent singulis partibus solius inferioris vasis; sed
illae eaedem partes cerae et non aliae incipiunt in rarefactione
correspondere etiam partibus superioris vasis, ergo sunt in dupli-
ci loco.

R. neg. seq. ad prob. neg. cons. ad. in rarefactione. Nam licet ut
eadem cera occupet majus spatium, non quia eadem
cera ponatur in duobus locis sed quia singulae partes cerae
acquirunt majorem extensionem.

Ad confirmationem conc. maj. si primo sit de partibus determinatis
proportionalibus, et extensionis [illegible] partes neg. sub-
dist. neg. pauciores sunt in cera densata quam sunt in spa-
tio vasis: dist. tn min. illae partes cerae in rarefactione
incipiunt correspondere pluribus partibus vasis retenta eadem
extensione, neg. acquisita alia maiori conc. et neg. cons.
Nam in rarefactione pars cerae quae extendebatur digito vasis
cum esset condensata, incipit extendi duobus digitis vasis
non quia ea cera ponatur in duplici loco, sed quia, abiecta ex-
tensione digitali acquirit extensionem majorem.

Dices unde fit ut partes illae rarefactae plus distent inter se
quam quando erant condensatae profecto non nisi per intra-
tionem corpusculorum. Ergo rarefactio fit per intrationem corpus-
culorum.

R. in rarefactione partes acquirunt maiorem extensionem ideo
plus distant inter se, et extrema magis ad invicem recedunt

Quaestio 3

De Radice Condensationis et Rarefactionis.

Et

Ut intelligatur sensus quaestionis sciendum in Rarefactione et condensatione duos motus intervenire. primus ex quo producitur ea qualitas ratione cuius ab eodem corpore exigitur maior modo minor extensio, alter motus est localis quo producitur illa maior vel minor extensio. Itaque dicimus primum esse rarefactionem et condensationem, cum qualitas illa producta sit raritas vel densitas. 2dum non dicimus esse propriam rarefactionem, cum potius dari raritatem et densitatem sine extensione locali quam per illum motum producitur. Quaeritur ergo in praesenti quaestione quae sit ea qualitas ratione cuius corpus exigit maiorem vel minorem extensionem, et quia constat rarefactionem fieri per calorem, et condensationem per frigus, non vero quando incaluerit rarefit, quando vero frixerit condensatur. quaestio est an raritas sit distincta a calore, et densitas sit qualitas distincta a frigore.

Duo motus in Rarefactione

Dico: raritatem sive qualitatem illam ratione cuius corpus exigit maiorem extensionem localem esse calorem, densitatem vero esse frigus.

Raritas et densitas est calor et frigus.

Pr. Frustra enim ponuntur multiplicanda alia qualitas cum omnia possint salvari per calorem et frigus, ergo raritas et densitas non est qualitas distincta a calore et frigore.

Confirmatur: quia quae incaluerunt sunt rara, quae frixerunt sunt densa; illum est indicium alicuius qualitatis, ergo raritas et densitas non est qualitas distincta a calore et frigore.

R.s quantitas est ratio cur corpus exigat extensionem, sed rarefactio est productio eius rei, ratione cuius corpus exigit extensionem, ergo rarefactio est motus ad quantitatem, non autem ad calorem.

R.o dato etiam quantitas esse ratio cur corpus exigat aliquam extensionem, esse ratio cur potius exigat hanc, vel illam ma:

maiorem, vel minorem, rar.; et eodem modo dicitur minorem
rarefactio est productio illius, quoniam enim corpus exigit exten-
sionem aliquam determinatam per determinationem seu potius hanc quam
illam esse, est res corp.ta; sola substantia informata quantitate ha-
bet exigat extensionem aliquam habere, tamen ad hanc est indifferens
ad maiorem, vel minorem, unde aqua quae in rarefactione ma-
iorem sibi extensionem, in condensatione illam non exigit: ideo est
indifferens subst.: per condensationem quam diximus esse calorem, et e con-
tra ad rarefactionem, quam diximus non esse distinctam a figura

substa informata quantite est indifferens

R. Si calor est raritas, et frigus densitas, sequitur quod ubi est
maior calor, ibi erit maior raritas, et ubi maius est frigus, ibi
maior erit densitas, quod tamen est falsum, ut patet multis ex-
perientiis.

Rd. neg. seq., nam cum dicimus calorem esse raritatem et frigus
densitatem, quoniam enim corpus exigit maiorem vel minorem
extensionem non est semper quod in quibuscumque subiectis ex in-
cremento caloris augeatur raritas, et ex incremento frigoris augeatur
densitas, hoc enim pendet ab aliis quae in subiecto reperiuntur, sin-
gul. n. convenientia cum humiditate maiorem exigit extensio-
nem, quam convenientia cum siccitate, ex quo fit quod aqua
sit minus densa quam terra.

Disputatio 5.a

In 2um librum de Generatione

Aristoteles hoc 2o libro agit de elementis, et mutua eorum mixtione, quatenus per invicem agunt, et patiuntur et res per eorum actiones ea quae faciunt ad perfectam elementorum cognitionem, deinde vero agemus de eorum transmutatione, et mixtione

Quaestio 1.a

An sint, et quid sint elementa

Nomen elementi variis ab Auctoribus accipitur. 1o pro principiis intrinsecis constituentibus, nempe pro materia, pro forma, et in hoc sensu [illegible] tria principia rerum naturalium [illegible] materia, forma et privatio dicuntur elementa. 2o accipiunt elementa pro proximis constituentibus rei principiis [illegible] materiae [illegible], quia [illegible] dicunt elementa physica, generali autem significatione elementi nomine significatur in quolibet genere res id quo primum est ac simul ultimum, ex quo illud res constituitur, et in quod resolvitur. 3o accipitur elementum pro quatuor corporibus simplicibus, ex quibus plurima alia integrantur, et mixta generantur. [illegible]

Dico 1o est contra 1am partem quaestionis, dari elementa hoc est

Dari elementa

esse aliqua corpora simplicia i. non mixta ex aliis corporibus.

Probatur: corpora, quae mixta, vel sunt ex corporibus simplicibus vel ex aliis mixtis; si primum, ergo habemus intentum, quod elementa dantur ista corpora simplicia, quae nos dicimus elementa. Si 2um, ergo vel datur processus in infinitum, veniendum est ad corpora simplicia, quae non sunt ex aliis mixtis. si ex mixtum constat ex alio mixto, quaero de illo alio mixto an constet ex alio mixto, si concedis, ibimus in infinitum, si negas, quod satius fuerit, descendendum est ad corpora simplicia, quae sunt elementa.

Quo ad 2um, expendenda definitio quae traditur de ipsis elementis.

Elementum esse id quod

Primo est 2o: Elementum definitur ab Aristotele 5 Metaph. tex. 4 hoc modo. Elementum est id ex quo aliquid componitur primo inexistente indivisibili specie, in aliam speciem ~~[illegible]~~. Itaque est elementum esse [illegible] aliquid illud primo componens in quo inexistit actu, vel tota, ita ut unumquodque pars non possit dividi in alias partes specie distinctas. Affert Aristoteles exemplum in litteris, ex quibus componitur syllaba. Haec definitio communiter accipitur ab omnibus Philosophis et convenit omnibus quae habent rationem elementi seu partis componentis, ut ergo sit propria corporum simplicium, quae communiter appellantur elementa, explicanda est hoc modo ita ut elementum primo inexistat in mixto vel actu vel tota, in genere corporis, ut excludatur materia et forma, quae quamvis componant, et inexistant in elementis, quia tamen non sunt corpora, non inexistunt primo in genere corporis. Materia et forma non sunt elementa hic definita. Rursus quando dicitur quod elementa non possint resolvi in alias partes specie dispares, intelli-

legendum est quod non possint resolui in alia corpora spe-
cie distincta. Nam cetera corpora possunt dividi in
alia corpora specie, ut v.g. planta in corpora et alia
quibus ipsa componitur vel possunt dividi in alia corpora
specie per alterationem, ut v.g. caro, et alia dividuntur in
[illegible] [illegible] aquam et aerem. At elementa neque mo-
do dividuntur in alia corpora et ideo sic hoc elementa
[illegible] possunt etiam et dividi in materiam et formam
quae speciem habent incompletam tamen hoc differunt, quod non
resolvuntur in materiam et formam [illegible] in quae corpora
specie diversa et distincta. Ratio hujus elementa possunt
dividi in [illegible], ita ut divisio fiat in partes simi-
lares [illegible] in corpora ejusdem speciei non diversa.

Alia def.o — Aliud modo potest definiri elementum. Est corpus simplex in
quod alia corpora resolvuntur. Dicitur corpus ad excludendam
materiam et formam. Dicitur simplex ad excludenda mixta
quae etiam [illegible] per [illegible] [illegible], in quod alia
corpora resolvuntur.

Def.o Elementi sic modo explicata et [illegible] habet partes
et convenit ad omnia [illegible].

Quaestio 2a

Art. 1us. Quaenam sint forma elementorum

Dicunt aliqui, ut Alexander de sensu et sensato cap. 8o,
[illegible] de [illegible] cap. 2o. [illegible] 2o [illegible] [illegible]
[illegible], formas elementorum esse primas qualitates. Probatur
D. Augustinus [illegible] 2o de Gen. ad litt. [illegible] 7o et 8o. Elementum
est corpus [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] a primis qualitatibus

et

et cap. 8.o ait qualitates tangibiles esse proprias elementorum; et textu 22.o elementorum elementa continent per certas, et contrarias qualitates continentur, ergo elementa continentur per qualitates.

Elementum est corpus tangibile.

Sed haec ad rem probat. R.o ad 1.um elementum est corpus tangibile, quia ex eo fluunt qualitates tangibiles, et qualitates tangibiles esse distinctas elementorum, non vero [illegible] eadem dico elementa constitui ex contrariis qualitatibus, sed non essentialiter. Eadem ratione solvuntur ea quae possunt obiici ex 2.o de Gen. textu 21. ubi ait elementa constitui per combinationem qualitatum, sed idem est principium distinctivum, et constitutivum, ergo elementa distinguuntur per qualitates, ita per qualitates constituuntur. R.o 2.o quod non est principium distinctivum essentiae, sed accidentale, ita nec est principium constitutivum essentiae, sed accidentale. Nec valet si dicas ex textu [illegible] de [illegible] et [illegible] ignis non agit ut ignis, sed ut calidum, [illegible] ignem agere ut calidum in ordine ad disponendum subiectum, agere ut ignem in ordine ad producendam formam substantialem ignis et [illegible] dicimus.

Dices ex textu 3.o Coeli textu 77. gravitas et levitas sunt distinctae proprietates elementorum, ergo per formam constituuntur, [illegible] quia forma [illegible] est [illegible] ex textu 2.o Phys. textu 4. sed natura est principium motus et quietis, ergo forma est principium motus, sed in elementis principium motus est gravitas, et levitas, ergo gravitas et levitas est natura et forma elementi.

R.o gravitatem et levitatem esse distinctas proprietates, sed accidentales per quas distinguuntur accidentaliter elementa. Ad confirmationem gravitas et levitas non est principium quietis [illegible]

motus, sed 2.um, ad quod inde non est natura quae est princi:
pium effectivum motus illius in quo est

Dico 3.o est nec figuram, neque 3.o qualitates nec primas, aut qualitatem quae formas substantiales elementorum.

figura non est forma substantialis elementorum. P

Probatur 1.o ex Philosopho 7.o Metaphysicae textu 17 ubi ait istas qualitates esse passiones elementorum, et lib. 8.o Metaph. text. 15.o ubi dicit esse accidentia non entia substantiam nec ipsam formam nec ...

2.o Probatur ratione quia quod est accidens ... substantia ex Philosopho ... Physicorum text. 27, sed calor et frigus sunt accidentia in mixtis, ergo calor et frigus non sunt forma substantialis in elementis. Probatur minor ratione ex Philosopho 2.o de anima textu 41 idem est calor in animali, et in igne, sed calor in animali non est forma substantialis eius, ergo nec in igne.

3.o Probatur ... quia si forma elementorum esset calor ... motus generationis esset ad accidens et non ad substantiam, sed motus ad accidens est alteratio, et non generatio, ergo non daretur generatio.

Probatur 4.o si aqua calefacta adhuc est aqua et nihilominus non habet quid: quam frigiditatem ergo frigus non est forma substantialis aquae.

Dico 4.o formas elementorum esse substantiales.

substantia est forma S

Probatur ex similitudine aliorum corporum naturalium, tum ex reductione ad proprium et connaturalem statum, aqua enim calefacta frigescit, et reducit ad naturalem statum propriam qualitatem, quae reductio necessario supponit aliquod principium a quo fiat, hoc autem non est nisi forma substantialis, ut patet ex iis quae diximus in Physicis, quando probavimus dari formas substantiales.

Quaes:

Quaestio 3.a

De Numero Elementorum

Certum est 1.o non esse unum tantum elementum, ut est quia elementum componit aliud corpus ut patet ex eius definitione, ergo non est unum tantum, quia unum solum non componit.

Certum est 2.o elementa non esse infinita, quia non dantur infinita, quod ostenditur quia omnis [illegible] [illegible] in Physica non dari infinita principia. Superest videndum quot sint elementa.

Elementa quatuor.

Dico elementa esse tantum quatuor nec plura nec pauciora, scilicet ignem, aerem, aquam, terram.

Probatur hic ex Aristotele [illegible] tot sunt elementa quot sunt possibiles et utiles combinationes primarum qualitatum, scilicet calidi, frigidi, humidi et sicci; sed combinationes possibiles et utiles primarum qualitatum sunt quatuor, ergo quatuor sunt elementa. Probatur maior quia [illegible] elementa, et [illegible] in mixtis, debent dari illa corpora quibus illae qualitates insunt et perfecte conveniant, [illegible] illas qualitates [illegible] in eis [illegible] perfecte [illegible]. [illegible] ergo qualitates illae [illegible] convenient [illegible] experientia [illegible] docet [illegible] et [illegible], ergo singulis elementis duae conveniunt qualitates, ergo quot erunt possibiles et utiles combinationes primarum qualitatum, tot erunt elementa. Nunc ergo probemus [illegible] quod combinationes possibiles primarum qualitatum sint tantum quatuor.

Pr. ergo min. hoc modo. Quatuor p.ª qualitatum tantum sex possunt combinationes, videlicet calor et frigus, siccitas et humiditas, calor et siccitas, calor et humiditas, frigus et humiditas, frigus et siccitas. Sed ex his sex combinationibus p.ª duae sunt impossibiles, non enim potest simul esse in uno elemento calor et frigus in summo, neque etiam potest esse simul siccitas et humiditas cum sint contraria, ergo remanent tantum quatuor combinationes quae sunt combinationes p.ª qualitatum, ergo tantum quatuor, et non plures tantum erunt elementa, quibus istae combinationes qualitatum conveniunt.

Pr. 2° quia in mixtis apparent vestigia quatuor elementorum, ergo quatuor sunt elementa ex quibus fiunt mixta. Antecedens prob. pr. quia in mixtis reperiuntur illa corpora apparenter ex quibus ipsa constant, sed in illis haec quatuor corpora [illegible] in mixtis apparent, haec quatuor insunt in illis.

Pr. ergo p.um ant. quod sit in mixtis appareant vestigia quatuor elementorum. In mixtis perfectis apparet terra, quia sunt solida, et in terra [illegible] in [illegible] quiescunt. Apparet aqua, quia partes mixtorum illis adglutinantur et in [illegible], vel [illegible] facile [illegible], quia est proprius effectus humiditatis ut infra dicemus. Ignem vero et aerem [illegible] in mixtis deprehendit ex temperamento mixtorum, si [illegible] in mixtis solum vinceret terra et aqua, mixta omnia valde frigida sentirentur, cum terra et aqua frigida sint; cum ergo tale frigus in mixtis non experiamur omnibus, signum est illis inesse ignem et aerem, quibus hoc calore contemperatur [illegible] frigus terrae et aquae.

Pr. 3° ex Arist. [illegible] 4. quatuor esse elementa ex quatuor simplicibus motibus, quia ad quatuor differentias [illegible]

mi.

minus tendunt. Et n. semimus simpliciter gravia
et simpliciter deorsum, et sursum, et deorsum inter-
medium, q° sciendum sunt aliorum propria et sciendum ele-
menta principia hoc ... . In loco deorsum sim-
pliciter est terra, in loco sursum simpliciter est ignis,
in loco deorsum sec. quid, seu intermedio est aqua, in
loco sursum sec. quid, seu intermedio est aer.

Obj.s 3° ad salvandas quatuor p.as qualitates sufficiunt duo
elementa dissimbola, et q. ignis, et in aqua continentur
omnes hae quatuor qualitates, vel in aere et terra, q° non
bene probat esse quatuor elementa, ex quatuor qualit.

R. in duobus elementis dissimbolis licet contineantur omnes qua-
tuor qualitates non tamen continent omnes combinationes
quatuor qualitatum, est autem ex quatuor combinatio-
nibus possibilibus p.arum qualitatum colligimus quatuor
esse elementa: sicut n. calor et siccitas dat ignis si-
gnum et humiditas aquam, ita aeri dat calor, et humiditas
et terrae frigus et siccitas, quando est combinationis p.arum
qualitatum quae quadruplex est, quatuor sint elementa
non duo.

R. 2° elementa debere esse quatuor propter bonum mix-
tionis, alioquin si duo tantum essent elementa dissimbola
unum tenderet in corruptionem alterius et natura non
esset bene constitutum universum. Quatuor ita elementa ita
sunt inter se connexa et colligata, ut unum cum
altero sibi proximo una qualitate gaudeat, altera sit
similis.

Obj.s 2° Quadruplex combinatio qualitatum bene probat esse
possibilia quatuor elementa non tamen probat de facto illa
dari, q° nulla ex combinationibus p.arum qualitatum probat illa
dari

dari quatuor elementa.

R. ad arg. probat a dari de facto quatuor elementa quibus illae qualitates inesse conveniunt, cum autem non singulis qualitatibus singulis conveniant elementis, sed binae binis, ut infra ostendemus, sed dari de facto elementa quot combinationes earum qualitatum.

Obj. 3o ex scriptura, duo tantum sunt elementa ignis et terra, cum dicatur in sacris litteris, et 1o Gen. cap. 1o omnia entia universi comprehenduntur nomine coeli et terrae.

Conf. 1o quia elementa sunt illa corpora ex quorum qualitatibus et mixtura reliqua omnia generantur, sed omnia generantur ex mixtura caloris et frigoris, quae sunt qualitates debitae igni et terrae, ergo elementa solummodo sunt ignis et terra. Ita concedunt [illegible] quia omnes gentes [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] calor et aqua fiunt ex mixtura caloris et frigoris.

Conf. 2o nam [illegible] qualitas non debet [illegible] quod et terra [illegible] frigus quod aqua [illegible] ei [illegible] est illi innata ac [illegible] inde [illegible] [illegible] [illegible] corrumpit et transmutat in [illegible] calor qui tribuit [illegible] ab illo distinctum ab eo, quare non est illi connatus.

R. ad 1am licet in sacris litteris non fiat explicita mentio aliquorum corporum sed solius coeli et terrae, non propterea negant reliqua corpora, sed explicant illa et comprehendunt [illegible] sensibilia, ergo non bene probat ex sacris litteris dari tantum elementa.

Ad 2am [illegible] continent [illegible] calorem et frigus [illegible] maxime activa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] agere et [illegible] necessaria ad [illegible] generandum patet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] calorem [illegible] [illegible] activitate caloris [illegible].

Ad

Ignis est in concavo Lunae.

Ad 2am confirmationem dicimus istam calorem esse connaturalem ignis et frigus aquae.

Difficultas est, an detur ignis qui sit in concavo lunae. Negat Cardanus cum [illegible]. Affirmat tamen communis sententia, et videre est apud [illegible], qui dicunt ignem esse in concavo lunae.

Pr. 1o ex [illegible] qui 4o Celi text. 37 probat ignem necessario dari [illegible], quia [illegible] naturaliter ad locum supremum [illegible] locum, et sic ea ratione quiescit, nec [illegible] habet text. 29.

Pr. 2o experientia qua constat [illegible] ignis qui est apud nos [illegible] et [illegible] supra aerem, [illegible] locus naturalis ignis est supra aerem, [illegible] habet, quia ille est locus naturalis cuiusque [illegible], quo [illegible] naturaliter [illegible] et habet inclinationem in [illegible]. [illegible] idem sit locus naturalis totius et partis, et locus naturalis [illegible] ignis qui [illegible] apud nos constet esse supra aerem, sequitur locum naturalem totius ignis esse supra aerem.

Pr. 3o [illegible] ignis in concavo lunae [illegible] est con[illegible], [illegible], quia ibi non potest [illegible] mixtionis et generationis mixtorum, nec [illegible] potest descendere ad locum ubi mixta generantur.

R. 2o nec [illegible] ignis existens in concavo lunae [illegible] potuit descendere ad mixtionem, tum quia propter [illegible] dispositionem et [illegible] exigit [illegible] locum [illegible] ignis, non potest dici quod sit frustra. 2o dici potest ignem existentem in concavo lunae juvare ad conservationem mixtorum, quatenus [illegible] temperat [illegible] aeris et aquae, vel quatenus [illegible] calorem [illegible] et solis [illegible] indirecte

con:

concavus ad recipiendum frigus aeris et terrae, et hoc [illegible] generis temperiei qualitatum necessaria ad con:servationem corruptibilium. 3° licet non quaelibet elementi par:tem debere esse aptam ad generandum mixtum, satis enim est quod ignis in his inferioribus fungatur genere mixtorum.

Ob. 2a Si ignis esset in concavo lunae, tibi luceret et vide:retur a nobis, sicut videtur cometa, si in coelo sit; vi:detur quod ibi non est. Rursum ignis conflagraret haec infe:riora vel saltem calefaceret mediam aeris regionem sibi proximam.

R. Ignem ibi propter maximam suam raritatem nec lu:cere, nec videri posse, imo nec multum calefacere. Cometae autem propter materiae densitatem accensi lucent et calefaciunt. Ratio autem [illegible] quod [illegible] est quod argumentatur contra [illegible], quod si ignis esset igne:us omnia combureret, quia [illegible] [illegible] suo [illegible], et sic [illegible] ad inflammandum inferiora.

Ob. 3a In concavo lunae ignis non habet suum pabulum, et materiam humidam et unctuosam, quod non tamen est conservari.

R. Ignis hic noster pabulo indiget, quia cum continuo [illegible] continuo debet generari; corrumpitur [illegible] debet [illegible] pabulum quod sit pabulum ejus; ignis autem qui est in concavo lunae, non indiget pabulo, quia non generatur de novo, nec corrumpitur, et tum si aliquod pabulum ignis conve:niret ab aere, desumeret etiam ex ipso aere, atque ita aer est pabulum elementi ignis.

Ob. 4a Ignis quo rarior eo est activior, quod in concavo lunae ignis erit maxime activus, et consequenter conflagrabit omnia [illegible] flamma candelae in cuspide rarior est quam in base, et magis activa, quod experimur quo rarior,

cepit magis vehemens.

R.° ignis junior licet tunc non sit contiguus cum maxima caliditate est activior, cum autem sit contiguus cum maxima raritate sic, quia ergo ignis in carcere clausus est contiguus cum maxima frigiditate ideo non est activior. Ad instantiam de flamma candelae dico illam non esse contiguam cum maxima caliditate cum scilicet omnes partes ignis quae dispersae erant per totam flammam candelae uniantur in cuspide, cum ... habeant motionem ascendendi pyramidaliter, propterea plus agunt.

Quaestio 4.a

Quae et quot sint primae qualitates activae Elementorum

P.ae qualitates d. quae non fiunt ex aliis, nec ex se m.

Ordine doctrinae discurrimus philosophi de primis qualitatibus, sicut de primis principiis rerum naturalium, cum etiam primas qualitates definimus illas, quae non fiunt ex aliis qualitatibus, nec ex se mutuo, sed ex his omnes oriuntur. Quaestio est quaenam sint primae qualitates quae conveniunt corporibus corruptibilibus, sive elementis.

Nota 1.° ab Arist. ex 7. ponuntur quatuor tantum primae qualitates tactiles, quae sunt proxima principia agendi et patiendi: calor, frigus, humiditas, siccitas. Arist. autem hoc discursu. Primae qualitates tactiles illae sunt primae quae conveniunt corpori quatenus tangibile est, et ratio est quia reliquae qualitates tactiles vel supponunt tangibile, vel cum

ib:

illis non conveniunt; quare omne corpus sensibile sensu
visus, gustus, et odoratus est etiam sensibile sensu tactus,
et non e contra; nam datur aliquod corpus tangibile, quod
non est audibile, ut v.g. est terra, et datur etiam ali-
quod corpus quod non est sensibile sensu visus, neq. odora-
tus, neq. gustus, ut aer, q. magis dicitur carere corpus sa-
poris, quam sensibile ab aliis sensibus, sed etiam quod
debet corpori ut tangibile est, ut etiam visus et ali-
quis qualitas sensibilis, habet prioritatem consequentiae,
ex qua non valet subsistendi consequentia non vero valet di-
cere est corpus tangibile, ergo est audibile vel odorabile ut
patet de terra, et e contra sensus valet dicere est odo-
rabile, audibile, ergo est tangibile ergo tangibile est
prius prioritate consequentiae ex qua non valet sub-
sistendi consequentia.

Notandum 2.° ab aliis sex reperiri qualitates tangibiles *Qualit. tangibiles.*
in concreto: calidum, frigidum, humidum, siccum, du-
rum, molle, lubricum, aridum, asperum, lene, grave,
leve, crassum, tenue. Quibus enumeratis probabo deinde
q. ad calorem, frigus, humiditatem et siccitatem, quo-
niam primae qualitates reliquas omnes reduci, et ab iis ori-
ri; quia majori difficultate potest ut reducantur
aliquae qualitates sensibiles ad humiditatem et siccitatem adeo
probat inductione de iis quae ab humiditate et siccitate ori-
untur. Probat autem tenue reduci ad humidum, quia
sicut humidum facile terminatur termino alieno, et ipsa
indebitus, ita tenue facile se accommodat continenti;
crassum reducitur ad siccum, quia non facile terminatur ali-
eno termino. Lubricum reducitur ad humidum, aridum
ad siccum, nam lubricum est humidum habens admixtio-
nem

rem aliquam cuius sicco exigat, et aliquam circumscri-
ptam, sicut est oleum. Aridum vero reducitur ad sic-
cum, nam aridum est valde siccum humido carens;
quod fit cum calor extrinsecus extrahit humidum ex aliquo
corpore, et reliquas partes deinde frigore constringuntur
et congelantur. Molle, quod aliud est, quod cedit in se
ipsum, ut u. g. cera, reducitur ad humidum, quod se con-
formet termino alieno. Humidum autem duplex est, alte-
rum quod non solum cedit, sed etiam circumdat corpus
cui cedit, ut patet in aqua, si in ea proiciatur lignum
et sic aqua non dicitur mollis, alterum humidum est quod
cedit, sed non circumdat et hoc dicitur molle, itaque omne molle
est humidum, sed non omne humidum est molle, ut patet
in aqua. Durum reducitur ad siccum quod dicit consistentiam
quod hoc sit, siccitas crescens humiditatem requisitam ad molle.
Dicimus ergo quod illis 4 qualitatibus primis, scilicet ca-
lori, frigori, humiditati et siccitati, conveniant haec 2
conditio primarum qualitatum, ut ab illis aliae qualitates
oriantur.

Nunc videndum est an iis conveniat alia conditio primarum qua-
litatum, ut alterutrum non fiat ex se invicem.

Notandum 3° ad textum sex 15 ostendi has qualitates non fieri ex
se invicem, nam calor non oritur ex frigore, neque e contra
frigus ex calore, neque humiditas et siccitas oriuntur ex calore et
frigore, cum sit eadem humidum et non eadem calidum, ut patet
in aqua frigida, item potest esse humidum et non esse frigi-
dum, ut apparet in aere, ergo humiditas non est a calore,
neque a frigore, rursus potest esse siccum sine calore, ut apparet
in terra, et sine frigore ut apparet in igne, ergo siccitas non
est a calore, neque a frigore. Ergo illis habent has qualitates

[Margin:] Ergo 4 qualitates omnia sunt

cu:

naturalis non fieri ex se sumpto, et per consequens ... p.a

Pro ergo est p.a qualitas elementi, ad quam caetera reducuntur calorem, siccitatem, frigiditatem, humiditatem.

Pr.o ex dictis, quia non fiunt ex aliis sed ex his fiunt caetera omnes, quod patet ... patet consequentia, quia hoc eodem argumento probantur principia rerum naturae.

Dices istae non conveniunt 3.am conditionem p.ae qualitatis, quod scilicet non oriatur ex aliquibus.

R.o quia hoc existimavit Aristoteles quando dixit alias quattuor oriri ex istis primis, neg. n. dari potest prima causalitas in eodem genere.

Ob.3 a lumine procedit calor et a caeli influentiis producuntur istae quattuor qualitates, ergo non sunt primae.

R. 1.o non est per consequentiam, loquimur n. de p.is qualitatibus quae sub [illegible] et [illegible] conveniunt corporibus corruptibilibus, lumen autem et influentia sunt qualitates dignioris ordinis quod est incorruptibile. Neg. istae quattuor qualitates sunt p.ae inter caeteras quae conveniunt corporibus corruptibilibus.

R. 2.o lumen [illegible] est qualitas [illegible], nos autem loquimur de qualitatibus tangibilibus.

Dices calor ignis, aer, et frigidus exiccat pannum humidum, [illegible] calor solis exiccat [illegible], siccitas oritur a frigore et calore, ergo non est p.a qualitas.

R.o pannus humidus exiccatur a calore et frigore, non quia a calore et frigore oriatur siccitas, sed quia actione caloris et frigoris extrahuntur partes aliquae humidiores, et aqueae quibus extractis remanet solum pannus siccus.

Ob.4 si istae quattuor qualitates essent p.ae ad ipsas sequerentur caeterae, sed hoc est falsum, quia non [illegible] qualitas tractiva fieri, quae est vis magnetis, et in pectine respectu paleae, et co:

colores, et alia similes qualitates, et illa principia quae fluunt ex astris et coelo non oriuntur ex ipsis qualitatibus primis, ergo ceterae qualitates ex ipsis non oriuntur, per consequens ratio non probat &c.

R. ad primam, ad probationem dico etiam alias qualitates consequi ad ipsas qualitates primas, nam in tractatu de magnitudine et parvitate facile hoc comprehenditur. Siccitas enim, si incalescat, [illegible] qualitates sequuntur, et frigidum quod rarefactum est, quantitatem iam [illegible] pendere a [illegible] [illegible], nam etiam ab ipsis oriuntur colores, unde quod calor erit, quod [illegible] patet. Idem dico de influentiis coeli, nam aliter agit in corpore in quo praedominatur calor, aliter in corpore in quo frigus.

Obj. ex [illegible] [illegible] [illegible] siccitas et humiditas appellantur qualitates passivae, ergo non sunt activae.

R. disputant interpretes quid sibi voluerit [illegible] [illegible] non improbabiliter dicitur ab [illegible] appellari has qualitates passivas, non quidem simpliciter et absolute, sed in ordine ad quendam effectum, quem in mixtione [illegible] siccitas et humiditas, quia non exigeant, et [illegible], qui est effectus [illegible] praebere dare corpori mixto facile, aut difficile terminari alieno termino, qui est effectus 2.ae qualitatis, vero terminari est quoddam pati, ideo [illegible] siccitatem et humiditatem appellavit [illegible] passivas.

[illegible] 2.o contra [illegible] lib. 2.o de [illegible] [illegible] qualitates non esse meras privationes, ita ut calor [illegible] aliud sit quam privatio frigoris, sed esse positivas et reales. [illegible] quia calor et frigus [illegible] [illegible] non potest esse mera privatio.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 18.o et 2.o [illegible] [illegible] in

Colores ex primis qualitatibus oriuntur.

Primae qualitates sunt reales.

in locis ait frigus esse principium caloris. 2° fri-
gus qui sentitur in cadavere vel in senectute videtur
esse quid privativum caloris et defectus spirituum caloris q.

R. ad 1um frigus esse positivum quando comparatur qualitatibus op-
positis quarum una perfectio est alia appellari quidem per-
fectionem, frigus imperfectionem privationem, atque ita
frigus appellatur privatio caloris.

Ad 2um frigus in cadavere non esse defectum caloris, sed
qualitatem calori oppositam quae est debita formae cadaveris:
in senectute vero sentit frigus quia qualitas illa
frigida inest ut altera pars, quae [illegible] et totum
corpus disponit illud reddit frigidum.

Quaestio 5a

Definiuntur primae qualitates

Definitio primae qualitatis

Dico qualitates ab Aristotele sex 8 definiuntur ut est notum
dicamus definitiones in concreto hoc modo, calidum est
id quod congregat homogenea et disgregat heterogenea.
frigidum quod congregat homogenea et heterogenea
humidum quod facile terminatur termino alieno. sic-
cum quod facile terminatur termino proprio, difficile alie-
no. Haec definitiones non sunt per effectus primo quia effectus
primarius calidi est calefacere, frigidi frigefacere, sed
sunt per effectus 2os nam calor calefaciendo congregat
homogenea et disgregat heterogenea sed etiam frigus
frigefaciendo congregat homogenea et heterogenea ut
dicetur [illegible]

Pro intelligentia primae definitionis notandum est primo. Quando dicitur

quod

quod calor congregat homogenea, et disgregat ethero-
genea, quia attrahit homogeneum, et etherogeneum
quod [illegible] et etiam, sed sub [illegible] [illegible], per
quem tendunt ad eundem locum, vel sub diversum, habet
tam motionem, et inclinationem ad loca diversa. Calor igitur
congregat homogenea, et disgregat etherogenea, quia cale-
faciendo rarefacit, et attenuat partes [illegible], quibus facto le-
viores, [illegible] impedimento ascendunt, ac ita se congregant,
et desinunt graviores, quia sua vi descendunt, et ita se
congregant. Constat hoc tum in glacie, dum calore li-
quat, tum in lapide admixto descendunt, et [illegible], et
leviores separantur, sic etiam cera liquefacta in vase vi-
demus partem ascendere partes leviores, et ad fundum vasis
descendere partes graviores, quae sunt magis terreae. Idem
constat etiam in auro quando per calorem separatur
a ceteris metallis. Quamvis in hoc casu calor per se et
primario congregat homogenea 2do disgregat etherogenea
ut hoc [illegible], nam disgregat et separat etherogenea
et congregat homogenea. [illegible] calor[is]
Not. 2do [illegible] pro intelligentia [illegible] [illegible]
congregare homogenea et etherogenea quia condensat
partes [illegible] et [illegible] condensationis [illegible] impedimento
ne partes etherogeneae separentur ab homogeneis [illegible] simul
constringit et unit [illegible] ut non [illegible] moveri. Constat
hoc [illegible] in glacie [illegible] [illegible] in qua [illegible]
[illegible] videmus paleas et lapillos, vel alia similia simul con-
stricta. Sicut igitur calor dicitur congregare homogenea et
disgregare etherogenea quia rarefaciendo tollit impedimen-
tum ita ut leviora, quae prius detinebantur in loco sibi
innaturali ascendant ad locum suum, ita e contra fri-

gus

gere dr congregare homogenea et etherogenea, quia
condensando tollit impedimentum ne ipsa possit se-
parari, et ad propria loca tendere. Atq. haec de defi-
[illegible]

Not. 3o pro intelligentia defin. humiditatis. Humidum
dr quod est facile terminabile termino alieno, hoc autem
nihil aliud est quam habere cum humiditate ita tale-
[illegible] ut facile possit accipere propriam figuram et ter-
minum, et sic se conformare cum continenti et simul
recipere figuram et terminationem alienam sibi disconti-
nuationem partium: patebat hoc in aqua, quae
facile recipit figuram vasis, et in metallis quae sunt do-
lata [illegible] Aristoteles 4. Meteor. text. 4o cap. 1o cum sint hu-
mida et [illegible] aqua facile fluunt et in varias
formas ducuntur [illegible] discontinuantis. Atq. ex hoc
intelligitur quomodo humidum sit facile terminabile alieno ter-
mino. Atq. haec.

Not. 4o pro intelligentia defin. siccitatis. Siccum dr
quod facile terminat termino proprio difficile alieno
quia siccum caret omni humido, partes illius non
possunt extendi, solum frangunt ut iam se extenderent
et accommodarent alieno termino. patet hoc in arena
quae est arida et sicca, quae potius frangitur quam ex-
tendatur et ducatur in alienum terminum.

Dtm est alteras defin. primas qualitates, hae descri-
ptiones eis sunt bonas et convenientes [illegible]

Dr 1o experientia. Pb. 2o quia tradunt per proprios
effectus illarum qualitatum. Pb. 3o [illegible] rationalis.

Ob. 1o calor est agens [illegible] quia congregat elementa ex
quibus fit mixtum sed elementa sunt etherogenea, ergo calor
congregat etherogenea.

Defin. p. qualitates bene [illegible]

Resp.

Confr. 1° generatio caloris cibi quamvis diversis congregantis [illegible] q.o calor congregat heterogenea.

Confr. 2° actione caloris in venis cum sanguinis [illegible] humores congregari qui statim emisso sanguine extra venas actione frigoris disgregantur. unde videmus partes magis aqueas ascendere, magis terreas descendere.

Confr. 3°. [illegible] et fit stannum et plumbum vi caloris [illegible] [illegible] sunt heterogenea q.o

R.o haec omnia sunt exempla heterogeneorum, vi caloris redduntur homogenea in ratione [illegible] et haec congregantur [illegible] reperitur quod calor congregat elementa homogenea sed [illegible], et si diximus in 1° notando homogenea quae congregat calor, non accipienda sunt [illegible] sed [illegible] et sic [illegible] ad 1.um confirmationem de cibis qui congregantur in calido.

Ad 2.am confirmationem r. per accidens aliquando [illegible] disgregare heterogenea nam [illegible] homogeneitatem ad [illegible] et [illegible] unde [illegible] partes heterogenea tendunt ad [illegible] patet hoc in sanguine [illegible] emisso ex venis, ut probat [illegible], nam humores illi qui [illegible] in venis erant omnes quasi homogenei [illegible] et [illegible] descendunt [illegible] ut [illegible]

Ad 3.am confirmationem de cera et pice [illegible] caloris congregantur [illegible] sunt heterogenea [illegible] calor [illegible] homogenea [illegible] et sic [illegible] est quod calor congregat homogenea.

Dices aqua calefacta partim elevatur in vapores, partim in

in vapor[em] resolvit[ur], q[uo]d calor disgregat homogenea
nam vapor non differt ab aqua, cum sit ipsamet a-
qua.

R[espondeo] etiam in isto casu calor disgregat a[b] heterogenea, nam
pars aquae quam elevat calor [illegible] attenuat, et rarescit
et acquirit levitatem, et pars aquae quae remanet est
[illegible] q[uo]d sunt heterogeneae in levitate et raritate q[uo]d
calor disgregat a[b] heterogenea.

Dices calor [illegible] congregat homogenea, et heterogenea.

R[espondeo] hoc non est per se, sed per accidens dum [illegible] partes
leviores et [illegible] vi caloris e[levantu]r [illegible] remanent
partes densiores, et magis terreae, ex quibus propter [illegible]
[illegible] non poterat [illegible] et [illegible] et coherent a[b] he-
terogeneis [illegible] et [illegible] quae propter [illegible]
[illegible], ac [illegible] per accidens simul congregantur,
hoc etiam modo pot[est] respondere ad argumentum [illegible]
de [illegible] et [illegible] de [illegible] et [illegible] et similibus a[b] he-
terogeneis quae vi caloris congregantur et [illegible] [illegible] est
[illegible] per accidens, nam dum partes leviores vi caloris co[n]-
[illegible] [illegible] [illegible] partes crassiores a quibus
[illegible] ac [illegible] [illegible] simul [illegible]

Dices calor et frigus sunt qualitates contrariae [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] effectum congregandi homogenea [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] contrariarum causarum [illegible]
contrarios effectus.

R[espondeo] congregatio homogeneorum [illegible] effectus caloris [illegible]
[illegible] illa congregatio quae [illegible] a frigore, nam [illegible]
gregat homogenea in [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] quo [illegible] homogenea se [illegible] ad [illegible]
[illegible]; frigus vero congregat, quia [illegible]

[...]idum impedit ne homogenea tendant ad locum quo
eorum virtus inclinat.

Obi. 2. glacies et crystallum sunt humida, et tamen non possunt fa-
cile terminari alieno termino, ergo falsum est quod hu-
midum sit facile terminabile alieno termino.

R. quando dicitur in definitione humidi quod sit facile termina-
bile alieno termino debet intelligi per se, hoc est quod hu-
midum, ut humidum est, sit facile terminabile alieno ter-
mino, quia humiditas ineunt et confert ad hoc ut eius
subiectum conformet alieno termino, licet per accidens ob non-
nullius alterius impedimenti possit non sequi illa facilis
terminatio. In casu nostro glacies et crystallum ut humi-
da sunt possunt facile terminari alieno termino, sed ista
terminatio impeditur a frigore, quia frigus condensando
partes et addita etiam aliqua siccitate quae facit par-
tes compactas, impedit ne facile terminentur alieno termi-
no.

Obi. 3. frigus disgregat heterogenea, sed tale disgregare est a
frigore congregari heterogenea, ergo etc. quia frigore
liceat calidum aut saltem humidum, et quia calor acti-
onis frigoris segregat partes humidiores a siccioribus, ergo
disgregat heterogenea.

R. ista disgregatio est per accidens, nam frigus dum con-
stringit lutum, exprimit partes humidiores, et quasi
exprimat, licet dum constringimus spongiam exprimitur
aqua, quae inclusa in ipsa remanet; ita frigus dum
constringit lutum per accidens exprimit humorem, licet
eodem tempore frigus vi frigoris exprimat humorem
ex luto vel ex [illegible].

Obi. 4. in sola hac sententia sola aqua est facile terminabilis
ar:

frigido alieno q. defectu humidi non conveniet omni humido

R. ita est intelligendus Philos., quod nimium habeat for[mas] peculiares et adeo nec recipiat illas facile terminabiles alieno termino, ut patet in aere, quem effectum non praestat aer, quantum humidus sit

Ob. Ignis facile terminatur alieno termino, sed ignis est siccus, ergo siccum facile terminatur alieno termino. Pro. ma. nam ignis in ferro se accommodat ad figuram ferri, quo modo etiam se accommodat candelae cera

R. neg. ma., ignis n. enim difficulter se accommodat alienae figurae, cum inclusus in aere ut dispuncit. In ferro ergo violenter se accommodat illi figurae, sicut ignis violenter depressus ut exeundo in figuram pyramidalem. Vel pot. dici quod ignis ut accidens se accommodat ferro, sicut etiam lignum cera, sed debet naturaliter inesse et ...

Dices lana est sicca, et tamen facile terminatur alieno termino, ergo

R. Lana propterea non recipit termino alieno et corpori continenti, sed quia non pot. resistere comprimenti, ut resistunt alia corpora dura, quare se accidens tamen, et ex defectu virtutis terminat alieno termino.

Quaestio 6a

Qui gradus conveniant singulis Elementis

Quae sit elementorum

Dico est ignem esse calidum et siccum, aerem esse calidum et humidum, aquam frigidam et humidam, terram frigidam et siccam.

Pr

Pr. q. ex Arle qui hic tex. 16. facit hanc com-
binationem qualitatum et unicuique elemento pro. at-
tribuit. P. q. contra de igne, quia est contrat ex-
perientia calefacit, et exiccat, q. est calidus et siccus.
R. vlt. dispositio ad introducendam formam ignis est calor
et siccitas, ligna n. prius calefiunt, et exiccant. quam
introducatur in illis forma ignis, q. signum est quod igni con-
veniunt hae qualitates, sc. calor et siccitas.
Pr. 2. de aere quod nimirum sit calidus et humidus. Pr.
est levis, cum ascendat supra terram, et aquam, q.
est calidus, ans patet pro conseq. nam sicut gravitas
est a frigore, ita levitas a calore. 2. actione caloris
generatur aer, q. aer est calidus. Pr. ans. aqua cal-
facta abit in vapores, qui si impositio super ollam o-
perculo diligenter colligantur patet quod multo minus
aquae colligit ex vaporibus quam fuerit aqua, quae
evaporavit, q. signum est aliquam partem aquae fuisse
transmutatam in aliud corpus, hoc autem corpus non
est terra, quia frigida est, neque est ignis q. est
aer. Quod non sit ignis pr. quia difficilior est
transmutatio aquae in ignem, quam in aerem, cum ignis
sit contrarium diametraliter aquae, q. cum sit facilior
transmutatio aquae in aerem debet dici quod pars aquae
calefacta convertatur in aerem. Ergo actione caloris
generatur aer, q. aer debet calor. 3. actione frigoris
corrumpitur aer, q. aer est calidus, quia alioquin non
corrumperetur a frigore, pr. ans. nam in terrae cavernis
propter excessum frigoris aer redactus convertitur in aquam
et ita docet Arles in Met. sum. 4a cap. 9. generari
fontes perennes, et fluvios, quia nimirum semper proce-
dunt

deinde vero partes aeris, quae a frigore comprimuntur et convertuntur in aquam; quod vero aer sit humidus probatur aer est calidus, sed non est siccus, quia si esset calidus et siccus esset ignis; imo non est frigidus quia cum sequatur calorem qui convenit aeri in suo statu naturali non potest sequi frigus, quod etiam convenit aeri et videtur quod si ipse cum ipse aer nec nec sit frigidus nec siccus sequitur quod sit humidus, ergo aer est calidus et humidus.

Vide fontes fluuios

Pr 3. ad aquam quod vero sit frigida et humida. probatur experientia, nam humectat et infrigidat ergo aqua calefacta redeunt se ad suum frigus patet quod est frigida vero est facile terminabilis termino alieno, quod est humida.

Pr 4. ad terram quod sit frigida et sicca. Primo probatur patet quam est calefacta a sole postea redeunt se ad frigus quod est frigida. 2° terra est gravis ergo frigida quia [illegible] est frigidi, sicut levitas calidi. Quod terra sit sicca probatur quia difficile terminatur alieno termino. Et licet terra sit continua, non ideo est humida, quia humiditas aliunde requiritur, et habet de [illegible] quod fluxus [illegible] ut in extremo partes [illegible] sequantur et sibi invicem adhaereant, quia est effectus humiditatis aliaquin ignis qui est siccus non esset continuus, et tamen quod non habet humorem nec est continuum.

Quaestio 7.

An elementa assignata conveniant b[illegible] in [illegible] sexto

Binae qualitates summo ...

Utrum est unicuique elemento in suo statu nativo convenire binas qualitates in summo.

Dixi in statu nativo, nam elementa quae de facto habemus impura sunt, et alterata in debitis qualitatibus.

Probatur 1º contra, quia in aliquo corpore debent reperiri intensa et perfecta illae qualitates, quae separatae reperiuntur in mixtis, sed non nisi in elementis, quibus primo competunt, ergo in elementis binae qualitates reperiuntur in gradu summo, et perfecto.

Probatur 2º Illa combinatio duarum qualitatum quae non sint contrariae non implicat, et magis convenit elementis quam si ponatur altera in gradu summo et altera in gradu remisso, ergo combinatio duarum qualitatum in summo admittenda est in elementis. Quod non implicet combinatio duarum qualitatum in summo patet, quia illae duae qualitates cum non sint contrariae non implicat quod simul sint in eodem subiecto. Quod vero magis conveniat elementis ista combinatio duarum qualitatum in summo patet, quia corpori simplici, quale est elementum magis convenit non habere mixtionem qualitatum contrariarum, ideo enim mixta appellantur mixta, et non sunt corpora simplicia, quia in illis debent qualitates contrariae refractae, et simul mixtae, ergo elementis quae sunt corpora simplicia magis convenit combinatio duarum qualitatum non contrariarum in summo quam habere alteram in summo, et alteram in gradu remisso cum admixtione qualitatis contrariae.

Ad Solent singulis elementis dari unam qualitatem in summo et alteram in gradu excedente sed non summo, sine admixtione contrariae v.g. igni debetur calor in summo, et siccitas ut sex, vel ad septem sine ullo gradu humiditatis

Sed

Sed contra est quia sequitur quod rationes non possit reperiri aliquod elementum quod sit in suo statu naturali. Probatur quia natura quantum deperdit alicuius qualitatis, tantum acquirit contrariae; ergo si ille ignis habet tantum sex gradus siccitatis, debebit habere duos gradus humiditatis contra experientiam; hoc ita sentiunt accidere ut semper expleat latitudo octo graduum, ita ut quantum decrescit una qualitas tantum sit alterius oppositio.

Obiicies 3° calor convenit in summo aeri et igni, ergo calor non est proprietas ignis; proprium enim est quod convenit soli et semper.

Proprium est 1

Respondeo calor praecise sumptus non est proprietas ignis, tantum combinatio caloris cum siccitate in summo non est proprietas ignis nec aeris.

Obiicies 4° Aristoteles hoc text. 27° sic habet: terra magis sicca quam frigida, aqua frigida magis quam humida, aer humidus magis quam calidus, ignis calidus magis quam siccus; ergo per ... elementa non habent aequales qualitates in summo.

Respondeo Aristoteles loquitur de ignis qualitatibus in ordine ad 2os effectus, quos, ut supra diximus, non desinunt eodem gradu. Docet igitur terram esse magis siccam quam frigidam quia nimirum in terra magis apparet 2us effectus siccitatis quam frigoris, terra enim difficile terminatur alieno termino, et hoc magis in illa apparet quam congregare homogenea et heterogenea qui est 2us effectus frigoris, et sic de ceteris.

Obiicies 5° terra si esset summe frigida et sicca deberet esse gravissima omnium corporum, sed dantur alia corpora quae terram excedunt in gravitate, quale v.g. est aurum, plumbum; ergo terra non est gravissima et per consequens non summe frigida, et sicca.

Respondeo

Terra est impura

R.° Dato terra, si terra sit pura; sed quia modo est valde impura, et continet aliquid aeris igneis, ideo habet diaphanitatem sibi connexam: e contra vero lapides et plumbum aliaque pura corpora adeo porosa, nec tantas continent exhalationes, et partes aereas, ideo sunt graviora terra.

R.° Aqua magis humectat quam aer, quia aqua est humidior aere. Pr.° quia pluvia humectat aerem, et non e contra, ergo aqua magis humectat quam aer. 2.° aliquis aer magis exsiccat corpora quam alius aer, ergo aer non est humidus ut aqua. Ex alia parte aer videtur magis humidus quam aqua, nam facilius terminatur alieno termino, quia aer est semper cuiuscumque figurae, non sic aqua quae est rotunda ut patet in guttis supra superficiem [illegible] attollit. Et id efficit, ergo aer videtur magis humidus quam aqua.

R.° Ergo aqua [illegible] est aqua ergo propter maiorem densitatem magis agit, et facilius retinet receptam contrariam et magis adhaerescit exterius corporibus. Pluvia vero non humectat aerem, sed aqua vapores aeri admixti magis humectant alia corpora propter maiorem densitatem et crassitiem. Quod si aliquis aer magis exsiccat, oritur maior exsiccatio ab exhalationibus siccis quae in maiori copia admiscentur aeri: contingit hoc in locis maritimis in quibus est magna copia harum exhalationum et potest magis salsedinem afferre in terras et siccas exhalationes magis admiscere. Potest etiam aer purus exsiccare ex accidenti, scilicet si sit calidus attenuando, et expellendo humores et crassities exsiccare [illegible] vel si aer sit frigidus constringendo et exprimendo partes humidiores

po-

potest etiam exiccari.

R° Aliam rationem dico aerem apparere magis seminabi-
lem ob [illegible] seminis quam sit aqua propter maiorem ra-
ritatem. Neque [illegible] est quod d[icitu]r aquam vero propri-
am frigiditatem determinatam, neque valet experientia illa
[illegible] quia [illegible] in illis partibus exiguis aqua non est suf-
ficiens [illegible] ad resistendum resistentiam aeris circum-
stantis, ideo [illegible] aqua [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aliis partibus aquae, cum pondus sit maius, [illegible] de-
fluit.

Dices frigus congelat aquam et condensat in nives et gran-
dines, quod non videt[ur] terra summam frigiditatem ex-
[illegible] aliquando terra esse congelata. 2° maius
frigus sentitur in aqua quam in terra, et [illegible] expe-
rientia quod aqua est frigidior terra. 3° hora maxi-
ma caloris [illegible] [illegible] [illegible], quod videt[ur] quod
aqua sit minus frigida quam terra. 4° si aqua es-
set summe frigida quomodo possent in illa vivere pis-
ces, imo quomodo [illegible] extracta a [illegible] non af-
ferret illis mortem.

R° Aquam non congelari solum propter intensionem fri-
goris sed etiam propter admixtionem siccarum exhalatio-
num, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aquae [illegible]
exhalationes requiruntur etiam ad hoc ut fiat grando et
nix, et multo magis ad hoc ut aqua fiat crystallum
quia [illegible] debet praecipue [illegible] exhalationum [illegible]
[illegible] humiditate aquae [illegible] forma [illegible] aquae
[illegible] [illegible]. Ad 2um aqua sentitur magis frigida
quam terra quia ratione humiditatis magis se insinuat
in poros nostros et magis applicatur ad agendum.

3um

3.° in locis maritimis maior calor oritur ex maiori
copia exhalationum quae a sole calefactae et in al-
tum elatae miscentur cum aere. Ad 4.um licet aqua
requirat natura sua summum frigus, quia tamen aqua est
connexa cum alijs corporibus et insuper vicinior sole a quo
calefit, ideo illius frigus attemperatur, ac proinde semper
se habet in tali temperie ut inserviat vitae animalium.
Aqua ipsa epota [illegible] non laedit animal, quia non
est summe frigida, [illegible] in suo statu [illegible] frigoris.

Aer est summe calidus 7

Dum dices de aere, qui natura sua est summe calidus, sed
propter connexionem cum ceteris corporibus et coniunctionem
cum aqua cuius vapores sibi admiscet, ideo eadem
aer sic redditur ad tale temperamentum ut aptus sit
respirationi animalium, unde si quando contingat aer re-
cedit a natura summum calorem, nam si esset summe
calidus non posset temperare temperamentum illum caloris quod
de facto temperat, sed nimis sufficeret et sic inutilis
esset aer ad respirationem.
Dices aer est magis densus quam ignis, ergo si aer est summe
calidus cum densitas debeat magis calefacere quam ignis,
quod non est falsum.
R. licet aer sit magis densus, tamen quia ignis est magis si-
ccus et siccitas est lima caloris, cum faciat ut ignis
se magis insinuet, ideo ignis est magis activus quam aer,
siccitas n. compensat maiorem densitatem aeris.
D.s ignis est magis rarus quam aer, ergo est magis calidus.
R. nego cons. raritas n. sequitur non ad maiorem
caloris gradum sed ad calorem praecise cum siccitate quam
ad calorem cum humiditate.
Dices. in attritione dum aer calefit, ignescit, ergo est natura
sua

sua primus calidus .

R. In attritione ignescunt particulae calidi (calidi) quae attemperatae
contrat. 2° experientia probatur, ut humentia ferri, et
calidi si proiciantur in ignem facile accendi, et inflam:
mari . Ignis non in aere excitatur ignis, sed in particulis
ferri, vel calidis quae attrahunt . Quod si aer ignis fit,
ideo est quia amittit suam humiditatem atque ita cum
sit primus calidus in statu nat. acquisita siccitate non
est mirum si convertatur in ignem qui est calidus et sic:
cus

Ob. 4 Si aer esset primus calidus inflammaret sicut ignis.
R. neg. ad inflammandum n. non satis est calor, sed
requiritur etiam siccitas, quae non est in aere.
Dices saltem aer inflammaret materiam aliquam aliunde exsic:
catam
R. transeat, si sit ignis positus in suo statu nat.
Ob. 1 aer natura sua frigidus est, ergo non debet illi assignari
calor in summo, prob. ant. aer remoto sole noctu fri:
gescit, ita ut sponte sua redeat ad frigus, recedente
sole, sicut aqua calefacta remoto igne. 2°
2° aer in 2a regione debet esse frigidus, cum ibi ge:
nerentur [illegible] pluviae. 3° oleum natura sua [illegible]
est, unde supernatat aquae, sed oleum est frigidum,
unde facile congelatur, ergo etiam aer . 4° ventus in faciem
allisus [illegible] aer eventilans nos refrigerant, ergo
aer est frigidus . 5° aer inclusus in cavernis terrae
tempore aestivo est frigidissimus, quia s. sine [illegible]
contemperatione ex [illegible] [illegible] exhalationibus
aer intus inclusus ad suum se frigus reducit, ergo aer
natura sua frigidus est

R°

Aer in tres regiones.

Pro solutione sciendum est quod aerem dividi in tres regiones, supremam, mediam, infimam. Regio suprema aeris est pars illa aeris sphaerae ignis contermina, quae regulariter motu diurno ipsius coeli agitur, et semper est calida et sicca. Media regio aeris est illa pars aeris, quae immediate est infra supremam regionem, et perpetuo rigore riget, et nubibus occupatur, ita ut eam regionem nunquam pertingit reflexio radiorum solis et terrae. Tandem infima regio aeris est reliqua pars eiusdem aeris, in qua fit reflexio radiorum solis a terra, quae aeris pars est variabilis, modo calida ut in aestate, modo frigida ut in hieme, modo tepida ut verno tempore et autumnali.

Sciendum 2o actione solis ex aqua et terra extrahi et in sublime attolli partes quasdam tenuiores illorum elementorum, quae per calorem solis attenuatae fiunt leves, ita ut sursum ferantur; et quidem partes tenuiores aquae calefactae et attenuatae dicuntur vapores, qui habent formam substantialem aquae, eiusque humiditatem; partes vero tenuiores terrae eodem modo calefactae, attenuatae et leves dicuntur exhalationes terrae, et contradistinguuntur ab exhalationibus ignis, continent formam substantialem terrae, eiusque siccitatem, et quamvis tam exhalationes quam vapores ab extrinseco sint calidi, paulatim tamen redeunt ad statum frigoris debitum, et connaturalem suae formae substantiali, cum reflexio solis minus pertingat ad loca superiora, quo magis elevantur a terra facilius amittunt calorem et acquirunt frigus. His explicatis

Ro:

R.^o ad 1.um negando ant. ad probat. dico, quod aer noctu se infrigidat, non quia forma aeris noctu pro:ducat in se frigus, ut aqua calefacta se infrigidat remoto igne; sed quia vapores aestu solis [illegible] ele:vati et calefacti, recedente sole redeunt p.^o ad suum frigus aqueum et secum portant, sua aerem infrigi:dant, quod an ex eo patet, quia noctes illae sunt fri:gidiores, quib. maior copia vapor. descendit imo, et propter hoc maius frigus est circa auroram, quam [illegible] aut media nocte frigus, quia circa auroram ma:xime descendunt [illegible] calores.

R.^o 2.um ad aer in 2.^a regione qui, ut dix. in objectione, debet esse frigidus propter formandas pluvias, decet ali:quis aeris illam infrigidari a vaporib. sed hoc [illegible] [illegible] [illegible] quia vapores [illegible] [illegible] facile rarescunt et [illegible], ac [illegible] facile [illegible] descendunt, ut [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] ubi vapores cum incidant in [illegible] [illegible] [illegible] et condensant, et [illegible] facile [illegible] descendunt, quare vapores a sole [illegible] [illegible], in [illegible] [illegible] [illegible] et cum [illegible] ad confinia 2.^a regionis facile prae frigore [illegible] et descendunt, et [illegible] [illegible] vapores qui [illegible] illos [illegible] [illegible] in [illegible], et [illegible] [illegible] 2.^a regionis, ubi frigus est valde intensum, non [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] ad suum [illegible] [illegible].

R.^o [illegible] 2.^a aeris regionem [illegible] [illegible] [illegible], infrigi:dari tamen per accidens ab exhalationib. [illegible], quae cum illuc pervenerint, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] refrigerata, et alte:rius refrigerant, quia [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible]

e:

exhalat, unde reliquae facile se reducunt ad priorem
statum, et cum praecipue exhalationes sint siccae, non coale-
scunt, et agglutinantur inter se, sed remanent divisae in
minutissimas partes, quare sicut tum levitate quam sint
cum tum paucitate et exiguitate non sunt sufficientes sibi
sustentandis ac suspendendis medium quod illis resistit ne
descendant, ac sic inde non descendunt ex ipsa ad 2am
aeris regionem. Non valet solutio 4o quoniam instantia docet rar-
ritatem quam aqua non sentit, si aqua non descendit prop-
ter exiguitatem partium, ita propter eandem rationem exhala-
tiones illae diu suspensae manent in aere, et non descen-
dunt, unde possunt diu agere in superficie aeris. Si
dicas quod aer in 2a regione non potest conservari cum
tanto frigore, nisi frigidus esset sua natura, nam etiam
aqua natura sua frigida est, et tamen conservari potest cum
magno calore, ergo licet tum aer natura sua calidus con-
servari potest cum magno frigore.

Oleum est calidum

Ad 3um r. oleum natura licet calidum est, unde medici
qui contraria curant contrariis oleo curant infirmita-
tes frigidas, verum est quod facile concipit ignem, sed
hoc accidit quia facile admittit ignis [illegible], et
quia cum abundet exhalationibus facile exardescit.

Ad 4um r. ea obiectione solum convinci, aerem hunc
rotundum non esse purum, et habere aliquid frigoris admix-
tum, tum ex circumstanti terra et aqua, tum ex vapo-
ribus et exhalationibus saepius ascendentibus et descenden-
tibus. Ratio autem obiectio solum ostendit sales calorem esse
in facie, quam in aere, unde mentiemur aerem, ut
sensus apparebimus facie quae est magis calida, aerem
aerem frigidiorem.

Ad ult.^mum d.^o ideo esse aerem infrigidari non a propria forma, sed a frigore terrae ambientis, quae per antiperistasim magis est frigida.

Ob. 1. singula elementa gaudent una summe in gradu qualitate, cujus in minutionem exige tenent, ergo unam summe qualitatem habet in summo, per consequens, nam aer siccitatem perit frigore, non idem, ergo aer a igne habet in summo humiditatem quam calorem, ergo solam humiditatem habet in summo, non calorem.

R. neg. ant. aer non tam siccitatem perit quam frigore quando sit nimium siccitas sit ignis frigore sed aqua; quare cum ex aqua exire fiat aer, retinet humiditatem quam caloris, unum quam habebit in summo.

Quaeres an calor ignis et aeris sit eiusdem speciei, et sic de ceteris qualitatibus quae sunt communes duobus elementis, ut frigus aquae et terrae; rursus an sit eiusdem speciei calor qui producitur ab igne et calor qui producitur a sole.

R. affirmative, quia sine ratione et sine necessitate non sunt ponendae species diversae, nec indicium habes adesse illas diversas. Ad 2 quod calor ignis intendit calorem aeris et non expellit frigus aquae.

Quaeres 2.º an calor vitalis sit eiusdem speciei cum calore ignis.

R. affirmative; calor non vitalis differt a calore ignis, imo a calore solis supplementum deferente caloris vitalis excluduntur talia ab omni. Nec dicas ab igne extrahi calorem vitalem et per consequens esse diversae speciei. Id non fit quia calor vitalis debet esse temperatus, et quia ignis si nimius sit, potest solvere temperamentum

dum

ideo pot extinguere calorem vitalem.
Dices: calor ignis extinguitur ab humore aqueo, et
fovetur ab humore aereo, siccitas ignis causat ca-
liditatem et levitatem, siccitas terrae gravitatem et
densitatem, ergo diversae possunt inter se ipsas qualitates
cum causent effectus 2os diversos.
R. isti effectus sunt diversi, non oriuntur pure ab qua-
litatibus symbolis, sed a diversa combinatione earundem
qualitatum, nam humiditas aquea extinguit ignem, et
econtra cum frigore, non ut praecise humiditas est,
et sic de caeteris.

Quaestio 8a

De virtutibus motivis Elementorum

Agendum hic est de gravitate et levitate elemen-
torum quae videmus moveri sursum, et deorsum
Primo videndum est quid sit gravitas, et levitas.
Gravitas definitur ab Aristotele 4° Coeli text. 1° in
concreto hoc modo: Grave est id quod semper natum
est ad medium i. centrum, nam hoc est medium uni-
versi ad quod deorsum fertur grave. Leve definitur quod
semper natum est a medio i. quod fertur sursum a centro mundi
ad ejus circumferentiam. Pendit deinde gravissimum id quod natat omnibus
quae feruntur deorsum, contrarie quod supereminet
omnibus quae feruntur sursum. Ex his patet duas esse
virtutes motivas elementorum gravitatem et levitatem.
Dicunt aliqui non dari levitatem, sed solam gravitatem,
volunt n. omnia corpora esse gravia, et omnia tendere
ad

Grave est id quod semper

Leve est

ad centrum, solumque differre secundum magis et minus in
gravitate. Quod vero illis obiicias ignem ascendere supra
aerem, et aerem supra aquam, et consequenter non omnia corpora
tendere ad centrum: respondetur ignem non ascendere ex
levitate, sed quia aer est magis gravis quam ignis, dum
descendit, suo illo impulsu ignem superat, eum scilicet
qua ipse cum dum dicto contrahitur sursum ascendit; ab
impetu, eodem modo dicendo partes aeris quae sunt circa
ignem, ut potius magis graves descenderent et hoc ignem
ignem inferiorem impellunt ad locum superiorem: ac proinde
dicendum ignis impellitur sursum non ascendit. Eodem mo-
do discurrendum de aere qui est supra aquam.

Sed haec sententia communiter deseritur. 1° quia sequeretur
illud elementum aliquod quod est minus grave facilius
descendi superius, ac proinde facilius ascenderet par-
ticulis ignis vel parvus aer, quam magnus; quod est
contra experientiam. 2° sequeretur quod natura desiis-
set igni, nam cum ignis natura sua exigat esse in su-
premo loco, si non habet principium quo pos-
set quaerere locum sibi natura debitum, cum po-
tius habeat gravitatem qua descenderet deorsum et fer-
retur extra locum sibi connaturalem, ac proinde ignis
non esset omnino perfectus. Sicut enim terra ut sit per-
fecta exigit gravitatem qua possit tendere ad cen-
trum sibi connaturaliter debitum, ita etiam natura ignis
ut sit perfecta exigit virtutem qua ten-
dat ad concavum lunae sibi connaturaliter debitum. Quod
dixi de igne intellige dictum de caeteris.

His explicatis solvenda sunt aliquot dubia, quae faciunt
ad perfectam explicationem gravitatis, et levitatis.

Quae.

Quaeres 1° an gravitas sit quid diversum a densitate et levitas a raritate, nam aliqua magis densa, sunt etiam magis gravia, et aliqua magis rara sunt leviora ergo non videtur, quod gravitas sit distincta a densitate nec levitas a raritate.

R. 1° est distincta, nam alioqui ea quae sunt magis densa essent magis gravia, et tamen experientia probat contrarium, nam [illegible] est magis densus quam [illegible] nec aer sit etiam rarior, sunt densiores quam [illegible] nec aer quod sit quia et fumus et vapores videntur non sic videtur aer, sed fumus et vapores ascendunt supra aerem, ergo cum id quod est magis densum, sit aliquando magis leve, sequitur quod gravitas sit aliquid distinctum a densitate, cum non ubicumque reperitur maior densitas, ibi reperiatur maior gravitas.

Quaeres 2° an gravitas et levitas sit quid distinctum ab ipsis formis substantialibus elementorum.

R. affirmative, nam eadem aqua cum eadem forma substantiali modo est gravior quando est frigida, modo levior quando est calefacta.

Quaeres 3° an gravitas, et levitas sit quid diversum a combinatione primarum qualitatum, id est an levitas ignis sit quid diversum a calore, et siccitate illius, et sic de ceteris.

R. affirmative, nam in ferro calido datur calor, et siccitas ignea et tamen non datur levitas ignea.

Quaeres 4° an gravitas et levitas distinguantur a formis elementorum, et a combinationibus primarum qualitatum simul sumptis, ratio dubitandi est, quia nunquam reperitur forma ignis cum calore, et siccitate sine levitate i-

gnea

ignea, quo videtur esse aliquid distinctum ab illis.
R° Tum gravitatem et levitatem esse quid distinctum a for-
mis elementorum, et a combinationibus primarum qualitatum simul
sumptis, probatur quia gravitas et levitas ex ipso fac-
to, desperditis esse quid diversum a dictis; nam for-
ma probatur facere per desperditur calor non fri-
gus, siccitas, humiditas, atque diverso modo tribuant ra-
tionem facere ab eo quod tribuet gravitas et levitas, ergo
gravitas et levitas est aliquid diversum ab illis.
Contra non sicut ad aqueam propter data elementi for-
mam, tribuet actius distinctum ab ipsis elementis. Ita
probatio est data, quae 4 pendet elementis distinctas vir-
tutes motivas. Sed levis non convincit ipsam le-
vitatem, et non tantum probat quod levitas non sit aliquid
distinctum ab igne, sed solum probat quod levitas sit
aliquid necessario connexum ad ignem. Est igitur gra-
vitas, et levitas accidens de genere qualitatis tangibilis, di-
stinctum a densitate, et raritate, a formis motiva
elementorum, a combinatione primarum qualitatum, et tandem
ab ipsis formis elementorum et combinationibus primarum quali-
tatum simul sumptis.

Quaeres 5° a qua causa producatur gravitas et levitas. — Gravitas et levitas producitur a

R° emanat a formis substantialibus elementorum, posita tamen ex-
tra dispositione primarum qualitatum in gradu, ut in
tota aqua ut sit frigus et humiditas, per emana-
tionem a forma aquae producitur gravitas conveniens
aquae, et sic de ceteris. Probatur quia ex una parte
gravitas et levitas videntur consequi elementa, quare
ab ipsis formis debent emanare. Ex alia parte autem
experientia constat variata combinatione primarum quali-
ta-

tatem, variari in elementis gravitatem aut levitatem
sed ut non immerito assignantur formas elementorum in pro-
ductione gravitatis, et levitatis pendere tanquam a dis-
positione, et conditione, a combinatione primarum qualitatum
ita ut variata combinatione variet etiam in ipsis aliquem
gradum levitas, et gravitas. Confirmatur quia hoc pro-
ductio gravitatis, et levitatis non sunt recurrendum ad ali-
ud principium.
Quaestio 6.a An gravitas aquae et terrae, et levitas aeris
et ignis differant specie inter se.
Respondebimus ad hoc quaest. seq.

Quaestio 6.a

Quatuor elementa specie differunt.

An gravitas aquae et terrae, et levitas aeris, et ignis specie differant.

Dico est cum sententia probabili specie differre.
Probatur primo ex textu 4. Caeli text 33., ubi docet tot esse
ponenda elementa quot sunt motus et virtutes mo-
tivae elementorum, sed motus et virtutes motivae elementorum
sunt quatuor, simpliciter deorsum simpliciter, et convenit
terrae, deorsum secundum quid et convenit aquae, sursum secundum
quid et convenit aeri, sursum simpliciter, et conve-
nit igni. Si ergo Philosophus ex diversitate motuum et
virtutum motivarum infert diversitatem specificam in
elementis, necessario debet dici, quod etiam ipsae virtutes
motivae nempe gravitas levitas, quae conveniunt cuilibet
elemento, differant specie inter se, sicut specie diffe-
rant

sunt ipsa elementa.

Proba[tur] nam Philosophus lib. 3. eiusdem lib. ex diversitate locorum in quibus naturaliter quiescunt elementa colligit diversitatem specificam elementorum; si ergo loca sunt speciei diversae, ergo etiam aiunt motus ad ista loca sunt speciei diversae, tam motus sunt natura sua relativa ad ista loca, sicut caeteri alii motus qui specificantur a suis terminis et obiectis. Resp. ex hoc sequi quod levitas aeris specie differat a levitate ignis, cum levitas aeris respiciat locum diversum a loco ignis.

Obi. 2.° si levitas aeris esset eiusdem speciei cum levitate ignis, sed minus intensa ut volunt Adversarii, ergo levitas aeris quae est minus intensa sit admixtione gravitatis contrariae, sed non est. Seq. 1.um contra, quia corpora simplicia qualia sunt elementa debent habere motus simplices, non autem quod moveant ex praedominio unius virtutis sicut accidit in mixtis. Seq. 2.um contra, quia qualitas quae habet contrarium non potest habere vim suo remissio per admixtionem qualitatis contrariae.

Obi. 3.° levitas aeris quamvis sit intensa, nunquam movet aerem supra ignem, levitas ignis quamvis sit remissa numquam movet exhalationes supra aerem, sic aliud obstet, ergo levitas aeris et ignis sunt essentialiter distinctae. Resp. conced.a quia uterque motus sumit suam specificationem a termino ultimo quem per se respicit et ad quem tendit, sicut alii motus specificantur ab obiecto, sed levitas ignis respicit per se, et tendit ad concavum lunae, et est corpus exigens talem positionem in universo,

et

et levitas aeris movet et tendit ad superficiem
ignis, ut est corpus habens talem compositionem in medio
tempore infra ignem quae hae duae levitates specificantur
a diversis terminis (a quibus), et per consequens erunt species
diversae.

Contra, quia communiter existimatur differre specie virtus
motiva terrae ad centrum, et virtus motiva aliorum
ad solem, quia nimirum istae virtutes movent ad di-
versos terminos, quae pari ratione poterit dici specie dif-
ferre virtutes motivas elementorum, quia moveant ad lo-
ca diversa.

Obiicies ex Philosopho 4° Coeli textu 36° aer et aqua habent
gravitatem et levitatem et aqua propter terram
omnibus subest, aer propter ignem omnibus eminet,
ergo ex Philosopho virtus motiva aeris et ignis non sunt
quattuor motivae simplices realiter distinctae, sed una
componatur ex alia.

Contra primo quia Aristoteles 1° Coeli textu 17 et alibi
duas tantum assignat virtutes motivas simplices, gra-
vitatem et levitatem, ergo quattuor virtutes motivae
elementorum non possunt habere distinctionem.

Contra 2° quia sequeretur quod levitati ignis esset con-
traria levitas aeris, et gravitas terrae et aquae, quod
est contra Philosophum 1° Coeli textu 10, et 5° Metaph. textu
16°.

Respondeo ad primum Aristoteles docet quod aer et aqua habent
gravitatem et levitatem, non quia aer vere et
formaliter participet de levitate ignis, et aqua de
gravitate terrae, sicut calidum tepidum participat
de calore, et frigore, sed quia virtus motiva aeris
et

et aqueos conueniunt aliqua ratione cum leuitate
simpliciter et grauitate simpliciter quatenus aer
et aqua ratione partis eminent descendunt infra aliqua
corpora, et ascendunt supra alia.

Ad primam confirmationem r. ab Aristotele enumerari solum species
subalternas motuum potius simpliciter, ait vero motus
secundum motum simpliciter diuidi in grauitatem et leui-
tatem tanquam in species subalternas, non autem tan-
quam in species infimas, sicut cum diuidit mo-
tum in rectum et circularem diuidit illum solum in
species subalternas, quae deinde subdiuiduntur in alias
species, ut motum in motum rectum simplici-
ter et secundum quid, et in motum circularem simpliciter,
et secundum quid.

Ad 2am confirmationem r. quando dixit Aristoteles unius non esse plu-
ra contraria, intelligendum esse de contrariis proprie
dictis, quae nimirum effectiue se expellunt ut calor
et frigus, non vero de contrariis minus proprie ac-
ceptis, i. quae non effectiue, sed formaliter tantum se ex-
pellunt: ut patet in coloribus, nam cum colore
albo non solum nigro, sed aliis etiam mediis sunt incom-
possibiles, nata tamen quatuor actiones nimium facit
compraehens. proinde licet inter istas una tantum unice
sit contraria, quod perinde non agitur in iis, quae
non se expellunt effectiue, cuiusmodi sunt particulares
motus elementorum.

Ob. 3o 2o. quod differunt solum secundum magis et minus sunt ei-
dem speciei et non differunt essentialiter, sed ignis et aer
secundum leuitatem sunt huiusmodi, ergo ignis et aer secundum leui-
tatem non differunt essentialiter, probatur minor, quia

ignis sit magis levis et aer minus levis.

Contra levitas aeris potest intendi a levitate ignis, q. sunt eiusdem speciei, patet ans. quia si aeri introduceret dispositio ad ignem sit levior.

R. quod differunt sub magis et minus, si illud magis et minus accipiatur intensive, non differunt igitur esse; si vero accipiatur comparative, negatur. Nota minus levis dupliciter accipi potest aer vel eo quod superexcedat paucioribus corporibus, vel pro eo quod sit admixtum plus gravitatis et eodem modo accipi potest minus gravis, vel pro eo quod habeat pauciores corporis, vel pro eo quod sit admixtum plus levitatis. Si tamen secundo sensu magis et minus accipitur intensive et importat maiorem vel minorem imperfectionem, in primo sensu accipitur comparative et datur differentia essentialis inter eos, dicitur etiam plus excessum quam homo contra dicta entis imperfectionis, et accidere dicitur minus et quia probatio, negatur minus levem quam ignis ans. in hoc sensu dicitur aer minus levis quam ignis, vel eo quod habeat levitatem essentialiter diversam a levitate ignis et quia facit aerem excedere paucioribus corporibus quam facit levitas ignis ipsum ignem.

Minus levis dupliciter accipitur

Confirmatur negatur ans. ad cuius probationem dico ans. sit levior si assequitur levitatem quae reddit supra plura corpora esse, sequitur plures gradus levitatis quae eius antecedentibus unit faciunt unam levitatem maiorem negatur ans. imo in eo casu levitas propria aeris minuitur, et minuitur quia minuitur etiam dispositiones aeris, quibus potius separat levitas a propria aeris.

Dices non differunt essentialiter terminus ad quem reddit levitas aeris, et levitas ignis, q. neque differunt essentialiter ipsae

le-

levitates. Ad 2um nego, quia differunt solum ij per:
tendunt ad maiorem, vel minorem distantiam a coelo
R. dicto ergo, illi termini materialiter accepti non differunt es:
sentialiter [illegible], accepti formaliter et praecise [illegible]. itaque
si considerentur ij termini prout dicunt determinatam
positionem inter corpora, quae ordinari debent a natura
sed sic differunt essentialiter, virtutes autem motivae ele:
mentorum respiciunt hos terminos quatenus dicunt [illegible] de:
terminatam positionem ordinatam a natura, sicut n. duae
potentiae licet habeant eundem terminum materialiter distin:
guuntur specie inter se quia petunt diversum terminum
formaliter, vel diversimode tendunt ad terminum
qualis est v.g. potentia creativa ignis, et potentia produc:
tiva eiusdem ignis materialiter, ita virtutes motivae ele:
mentorum differunt specie si sint diversas cir:
cumstantias, et diverso modo tendant ad locum terminum,
licet hic materialiter acceptus esset idem.

Ob. Nulla est ratio [illegible] dici quod virtutes mo:
tivae quae sunt similes, sint eiusdem speciei, sicuti
eiusdem speciei sunt qualitates activae symbolae in elementis.
[illegible] calor [illegible] sursum ascendendum [illegible] ad 2am re:
[illegible] et [illegible] [illegible] aeris oritur ex caliditate
et humiditate, quae sunt dispositiones aeris [illegible]
[illegible] ignis [illegible] sursum ascendit non licet inferre, quod ha:
beat virtutem motivam specie diversam a levitate aeris.

R. neg. paritatem, nam qualitates activae symbolae in utroque elemento
producunt eundem effectum, calor n. [illegible] sit in igne, si:
ve in aere semper producit calorem. At vero virtutes
motivae non causant motum ad eundem locum in utroque
elemento, nam levitas ignis tendit ad locum supre:
ae:

aerem, levitas aeris tendit ad locum supra aerem et infra ignem, ex effectis autem diversis sufficienter colligitur distinctio earundem motivarum.

Ad confirmationem vero nego vaporem moveri supra aerem, quia simul continens est cum exhalatione terrae, quae cum sit calida et sicca habet levitatem ignis, unde fit ut moveatur supra aerem, quando vapores cum refrixerint a frigore 2ae regionis, et separatis ab exhalationibus quae sursum ascendunt, non moventur amplius, sed descendunt in pluvias.

Quaestio 10a

A quo moveantur gravia, et levia.

Gravia, et levia moventur a gravitate etc.

Dico est elementa ad propria loca moveri immediate, efficienter a gravitate et levitate.

Probatur 1o auctoritate Philosophi 4o Physicorum text 86o ubi ait deorsum et sursum quatenus connexa sunt cum gravitate et levitate esse facultas animi. Et 8o Physicorum text 32o ait, si aliquid quod prius erat potentia leve, fiat actu leve statim agit. Deinde docet aliis in locis, quod si Philosophus 2o de generatione text 8o negat gravitatem et levitatem esse qualitates activas, vel passivas, explicat communiter ad contrarietatis de actione vel ratione alterativa, quam producit aliquid simile producenti, id. A distinguit Philosophus gravitatem et levitatem a primis qualitatibus.

Probatur 2o ratione. Quaevis effectui actu existenti assignanda est causa proxima actu existens, sed motui actuali gravium, et levium debet assignari aliqua causa proxima actu existens, sed ista causa non potest esse alia quam gravitas et levitas, ergo gravitas et levitas est causa proxima et efficiens.

specialis motus gravium et levium. Ratio 2a quia est:

Est aliqua causa prius motus, vel esset forma substantialis elementi

vel generans vel removens prohibens, vel locus natus. Non

potest autem dici quod causa motus sit forma substantialis ele:

menti, 1° quia aliquando movet elementum motu repugnan

te ipsi formae substantiali, ut cum v. g. vapores quae sunt

elevati aqua moventur sursum, 2° quia accidentia ex:

secuta in levitas ista movent. [illegible] et [illegible] non est ulla

est forma substantialis 3° Neque potest dici quod causa im:

mediata motus sit generans 1° quia generans saepe

non tangit mobile quando movet. 2° quia saepe gene:

rans corruptum est quando movet res genita. Neque

potest dici quod causa motus sit removens prohibens,

quia hoc solum causat remotionem impedimenti, non au:

tem qualitatem a qua fit motus elementorum. Tandem

neque potest dici quod locus sit causa motus, quia locus

solum se habet in genere causae finalis non efficientis, qua:

tenus autem dicitur quod locus efficienter agat trahendo mo

bile ad se [illegible]. Hic habet solum gravitatem et levi

tatem esse causam efficientem proximam motus dixi proxi

mam, nam remotam, et radicalem esse eam formam

substantialem elementorum, quae exigit hanc gravitatem, et levi:

tatem ut tendat ad suum locum.

Pr. 3° quia constat experientia gravia descendere, levia as:

cendere, 3° huiusmodi motus est a gravitate, et levitate,

pro conseq. quia gravitas et levitas sufficit ad talem

motum causandum [illegible] vero potest dici quod sint causa

totius motus

Confir. a simili, quia motus quo ferrum movetur ad magnetem

solum ad [illegible] fit a qualitate [illegible], ut communiter

con:

conceditur quod etiam motus quo elementa mouentur sursum et deorsum fiunt ab aliqua qualitate, nempe a grauitate et leuitate.

Obijcies 3°: quia Aristoteles multis in locis et praecipue 8° Physicorum tex. 29 docet a generante moueri elementa, seu ab eo qui produxit elementa, ergo non a grauitate et leuitate.

R° certum est non solum Aristotelem docere elementa moueri a generante, tanquam a principio proximo, et immediato, cum saepe generans non sit praesens, uel corruptum sit. Quando ergo Aristoteles dixit elementa moueri a generante, uolebat probare nihil moueri a se ipso, quia cum omnia elementa moueantur ab intrinseco, ergo aliquid mouetur a seipso, ideo dixit elementa moueri a generante non sine immediate, sed tanquam ab eo, quod produxit elementa ex quorum formis substantialibus cum sola combinatione primarum qualitatum emanauit grauitas et leuitas, quae sunt principia proxima effectiua motus. Itaque motus elementorum tribuitur generanti tanquam principio remoto.

Generans mouet elementa per [illegible]

Obijcies 4°: aqua ex [illegible] formam substantialem reducit se ad suam frigiditatem sine ullo medio intrinseco, quod effectiue concurrat ad frigefactionem, ergo eadem ratione elementa debent [illegible] se ipsis moueri ad propria loca sine grauitate et leuitate.

R° negando consequentiam et do disparitatem, quia generans tribuit immediate elementis per formas quendam ordinem, ita ut ipsis tribuit illis ea quae sunt necessaria in ordine ad se sine ullo medio, ne detur processus in infinitum, aliqua uero quae tribuit in ordine ad aliud extrinsecum, tribuit mediantibus accidentibus; motus autem est in ordine ad locum extrinsecum, propterea dat elementis medijs uirtutibus motiuis.

Quod.

Quaestio II.a

Cur gravia, et levia velocius moveantur in fine, quam in principio motus

Antequam veniamus ad quaestionem, quoniam potest esse dubium an gravia, et levia velocius moveantur in fine, quam in principio motus, ideo prius de hoc est statuendum.

Dico 1.o gravia, et levia velocius moveri in fine, quam in principio.

Gravia et levia velocius moventur in fine quam p.

Probatur 1.o auctoritate Aristotelis 1.o Caeli tex. 88. ubi ait terram quanto propinquior fuerit medio tanto velocius ferri, idem docet de igne quanto propinquior fuerit ei quod est supra.

Probatur 2.o experientia apertissima in rebus gravibus, saxum enim quo ex altiori loco decidit, eo maiorem ictum facit, ita ut ossa (?), cerebra (?) confringat; quod non contingit si decidat ex altitudine unius palmi; sic etiam securis quo magis elevatur eo magis scindit ligna. Haec experientia quod arguat motum esse velociorem in fine sic, quia si lapidi decidenti ex altitudine centum palmorum post primum palmum supponat quis caput non adeo laedetur, sicut si supponeret post centesimum palmum quia nimirum in fine est maior impetus, et celerior descensus. Maior autem (?) ictus lapidis non potest referri nisi in maiorem celeritatem motus, patet quia si quis leviter acie (?) securis lignum tangat, securi vel parum scindit vel nihil, quod si celeri motu scindit lignum in duas partes, unde Aristoteles quaest. 19.

Sect.

necesse convenit, ut principium a quo recessus fit, sit necessarium. Confirmatur etiam eundem lapidem difficilius, et minus facilius frangi, quo altius decidit, propter maiorem gravitatem et maiorem impetum quo movetur. Confirmatur: si aqua quo altius decidit eo dividitur in partes minutiores. Quod non potest esse, nisi in maiorem velocitatem, cui praeterea est apposita resistentia contrarii fluidi. Item hic nota quod dicendum intelligendum est caeteris paribus, nam si ex. gr. motus fieret per medium valde densum, et postea per medium tenuius, motus esset tardior.

Dices: sicut lapis dum evolat in altum aliquando descendit, quasi non possit altius tendere, ergo ille motus est tardior in fine.

R. Id provenire, quia lapis currores(?) primum evolant, remanentis partis actionis, quia dum impingunt ab extrinseco cedentes. Nec possunt ita facile superato, ac scindere medium.

Ob. 4 Vicennia celerius graviatur in medio cursu, quam in principio, aut in fine, ergo eodem modo gravia, et levia.

R. Disparitas, quia in motu animalium requiruntur spiritus vitales, qui in membris maiori copia reperiuntur in medio motus, quam in principio aut in fine, nam in principio cum spiritus vitales debeant e corde diffundi in reliqua membra, pauciores in membris sunt, quam postea cor potest subministrare in eo casu; in fine sunt pauciores quam in medio, quia animal illo motu consumit plures spiritus, et cor non potest tam subito et in tanta copia subministrare novos spiritus vitales, unde deficientibus illis deficit etiam motus. At vero non ita se res habet in motu gravium et levium, cum semper sit eadem virtus motiva intrinseca, et maior sit virtus motiva extrinseca

semper

pellit aer, ut explicabimus, ac sic inde motus gravium
et levium est velocior in fine.

Ob. 4. Projecta moventur tardius in fine quam in medio, et tardius
in medio, quam in principio. ergo sunt contra gravia et levia.

R. neg. paritatem. nam projecta moventur à virtute impressa ab ipso
projiciente cum virtus illa paulatim et successive consumatur,
ergo corpus semper erit minor et minor in medio, et fine quam
in principio. Si vero, ut probabilius dictum est, projecta
moventur ab aere, ideo tardius moventur in medio et in fine quam
in principio, quia aer minus pellit tandem in medio et fine
quam in principio, quia scilicet ipse velocius movetur tunc
cum brachio projicientis sentitur quam postea. Statimque vide
exemplum lapis in aqua stagnante, in qua si lapillum pro-
jicias, statim fiunt multae circulationes, quarum prima lapillo
quae celerius facit 2.am 2a minus celeriter facit 3.am 3a tar-
dius 4.am donec veniat ad ultimam quae aliam non facit, quia
1. scilicet pars aquae mota à lapillo maiori cum impetu pellit
2.am partem quam 2a 3.am donec veniat ad illam quae aliam
non pellit. At vero non ita se res habet in motu gravium, et
levium, quae in fine velocius moventur, quia magis impelluntur
ab aere, ut modo diximus.

Explicandum ergo est cur gravia, et levia velocius moveantur in fine
motus, quam in principio.

Aliqui asserunt pene proximitatem velocitatem in ipso loco naturali,
dicunt n. quod locus naturalis cum accedunt gravia, et levia co-
municet iis virtutem, ut sic velocius moveantur.

Impugnatur haec sententia 1o. quia etiam agit haec virtus a loco na-
turali distincta gravis, et levis. 2o. quia sequitur quod eadem celerita-
te moveatur lapis dimissus ex altitudine centum passuum ac ex
altitudine centum passuum, quia ille lapis proximus terrae
de:

debet recipere a suo loco nati eandem virtutem motivam
quod tamen est contra experientiam.

Dixerunt alii: pro motionis origine gravitatem lapidis, ac perinde
moveri velocius in fine. Sed

Sed contra, quia lapis habet eandem gravitatem in fine motus, quam
habuit in initio, ut patet si ponderetur.

Alii dixerunt in ipso motu lapidis produci a gravitate ipsius lapi-
dis aliam quandam qualitatem compatientem motus, sicut qualitas
quae producitur a magnete in ferro.

Sed contra quia gratis hoc dicitur. 2° cur natura dederit gra-
vitati et levitati virtutem producendi talem qualitatem certe
nullus apparet, sicut cum ad motum simpliciter dederit gra-
vitatem et levitatem, quod si voluit esset in illo motu velo-
cior in fine, ut deberet a natura intendi per se, et ad illam in-
stitui peculiaris motiva virtus.

Alii dixerunt causam maiorem velocitatem oriri a medio, nempe ab
aere vel aqua.

Verum est cum hae sunt gravia et levia velocius moveri in fine
quam in principio causa maioris virtutis motivae, non quidem
intrinsecae, sed extrinsecae adiuvantis motum, nempe aeris vel
aquae.

Gravia et levia velocius moventur in fine

Pro explicatione et probatione notandum est, quantum conducat
medium ad celeritatem vel tarditatem motus, sicut in navi quae
secundo fluminis cursu celeriter fertur, contra flumen tardius. Ratio cur
navis feratur velocius secundo flumine est quia aqua anterior
in eandem partem fluens, ad quam fertur navis suo impetu, non
resistit motui navis: rursus quia aqua posterior insequens na-
vim, cum tendat etiam ipsa quo tendit navis, suo impetu im-
pellit ipsam navim. E contra vero difficultas ad movendam
navim in adverso flumine, oritur quia aqua anterior ad

na-

navim retinet motum navis, cum ferat in contra-
rium partem aqua aeris posterior, cum similiter ven-
dat ad eumdem locum a loco navis, illam impellens [illegible].
Hoc exemplo explicatur et id nostrum contra. lapis de-
orsum eadem celeritate movetur in fine quam in principio,
quia aer, et quem fit non debilitat gravitatem lapidis,
ita ut magis moveat in fine quam in principio, et qui-
dem pars aeris exterioris magis iuvabit in fine motum quam
in principio, quia in principio aer quasi immobilis ad
nullam partem movebatur; postea vero impetu lapidis
descendentis incepit post proxima aeris pelli deorsum, ita
ut prima pars aeris pellat 2.am, 2.a 3.am etc. unde iam aer ante-
rior fluens versus terram, quo fert etiam lapis, pari-
ter [illegible] lapidi, sicut aqua fluens ad eandem partem quo
tendit navis, non impedit motum navis. Aer vero qui
post lapidem sequitur iuvat etiam motum lapidis, quia
dum accurrit ut repleat locum quem relinquit lapis, impel-
lit lapidem, sicut dicebamus navim impelli secunda
fluminis ab aqua posteriori.

Ad 3um respondetur quomodo motus gravium et levium fit in
fine velocior, quia nimirum in fine impellitur a
maiori copia aeris concurrentis ad replendum vacuum
quod facit lapis descendendo deorsum.

Quaestio 12.a

Utrum Elementa gravitent, et levitent in proprio loco

Notandum est hic per accipi gravitationem, et levitationem pro
ipsis actibus motivis elementorum, seu gravitate et levitate

non

natu elementa quando sunt in proprio loco adhuc reti-
nent suas ultimas motiones, sicut oculus quando dormi-
entium sit potentia [illegible]. Secundus neg. intelligit ly gra-
vitationem et levitationem ipsos motus gravitationis et levi-
tatis, quia hic non est dari elementa quiescentia in pro-
priis locis: primo intelligit hic medium quid inter ul-
timas ultimas motiones et motum elementorum, quod nil aliud
est quam quidam nisus quo elementa conantur moveri,
et est quasi tendentia [illegible] et quam ultimus motus motus
elementorum. Difficultas ergo est an haec gravitatio et levi-
tatio reperiatur in elementis quando sunt in proprio loco.

Problema an detur gravitatio in proprio loco?

Dico est certum communem sententiam elementa in propriis locis non gravi-
tare, nec levitare.

Probatur 1° experientia. Aer supra nostra capita non gravitat. 2°
natatores sub aqua non sentiunt pondus aquae, quia re-
manente aqua ibi non gravitat. 3° quando extrahimus
aquam e puteis tandiu non sentimus multam difficultatem
trahendo, quamdiu trahimus aquam sub aqua, et ea
tamen difficultas quae sentitur est [illegible] a gravitate va-
sis, vel sub ipsa aqua, [illegible] tamen sit in fundo
quam in summitate. Si ergo aqua gravitaret in pro-
prio loco sentiretur maior difficultas in trahendo, quia
esset adhibenda magna vis contra nisum magnae quantitatis
aquae, sicut opus est adhibere conatum quando sublevamus
pondera, quia nimirum gravitant extra sua loca.

Quaeritur 2° ratio, cur non elementa gravitent quando in proprio
loco quiescunt, [illegible] illam non gravitationem quam vel-
lent tendere.

Dices, quamvis quando trahimus aquam e puteis, sub aqua
non sentimus tantum pondus quantum sentimus, si

eam

eam traheremus extra aquam, sentimus tunc aliquod
pondus valde notabile, quod si sit vas permagnum, non
possumus illud extrahere extra aquam, ergo etiam aqua
quod signum est quod gravitet in proprio loco, quamvis
non tantum quam in alieno.

R. sentiri pondus ob triplicem causam, 1° quia vas quod
trahitur magnum est, et gravitat cum sit extra proprium
locum. 2° quia aqua superior fundo est crassior, et in-
purior quam sit illa quae est supra superficiem, atque ideo
extracta a loco inferiori aliquantulum gravitat. 3°
quia postquam trahimus aquam, opus est scindere medium re-
sistens, et quo maius est vas, maius scindendum est me-
dium, et propterea maiorem difficultatem experimur.

Obi.s vas ligneum aere plenum supernatat aquae, ubi primum
intrat aqua vas ligneum deprimit ad fundum, ergo aqua
in proprio loco gravitat, illa n. ~~aqua~~ quae dum des-
cendit deorsum conatur premit vas.

R. neg. consequentiam, quia depressio vasis lignei ad fundum non
est efficienter a gravitate aquae, sed a gravitate na-
tiva. Dices cur ergo vas ligneum antequam intraret per
aquam non descendebat? R. quia lignum valde porosum
est, habens in poris aerem, qui sua levitate sustine-
bat vas supra aquam, sed ubi intrat aqua expellitur
aer ex poris, remoto autem prohibente descensum, nempe
aere, vas sua gravitate fertur deorsum.

Dices, homo gestans in capite vas terreum plenum aqua
sentit se gravari, ergo aqua gravitat in proprio loco.
R. neg. consequentiam, quia proprius locus aquae est supra ter-
ram, sed non tamen eam est supra terram i. supra fun-
dum vasis terrei, et supra caput hominis terrei,
q.

q.d est in proprio loco

R. caput hominis magis gravatur gravitate aquae quam aqua, unde et gravius ipse homines vult infra leviter descendere. Non tamen negare quod aqua etiam aliquid non gravitet, cum non sit ille proprius locus illius cum habeat infra se aerem, 2o aqua gravitat quia est impura, et habet aliquid terrae admixtum.

Obs. Petrus Hurtado sess. a sexto 26o usq. ad 35um et praesertim sect. 30 hanc probat. In sua regione omnia habent gravitatem praeter ignem, etiam aer ipse. Quod quibusdam confirmat indiciis, 1o quia utres aere pleni sunt graviores vacuis, propendunt deorsum quam si sint sine aere, quod revera evenire non posset nisi quia aer in proprio loco gravitat. 2o lignum centum librarum descendit velocius quam plumbum unius librae, et tamen lignum habet plus aeris quam plumbum, cuius signum est quia aqua plumbum descendit non autem lignum. 3o quia aer sublata aqua descendit, et aqua sublata terra gravibus descendit, ergo gravitat utraque in proprio loco.

Resp. aliqui solum haberi in communi sententia. Alii dicunt, et quidem probabilius, solum loquendo de elementis impuris, quae propter admixtionem gravioris mixtionem aliquam gravitant etiam in proprio loco.

Elementa impura.

Ad 1um experientiam dico utres aere plenos velocius descendere quam vacuos, quia aer quo replentur fit impurus propter multos vapores aqueos, et exhalationes terreas, ad quo inde mirum est si velocius descendant.

Ad 2um dico lignum centum librarum velocius descendere per aerem, quam plumbum unius librae, quia lignum habet ma-

maiorem gravitatem, et medium quod scindendum est non multum resistit; in aqua vero accidit contrarium, nam plumbum descendit et lignum permanet, quia in ligno continentur multae partes aeris, quae non sunt in plumbo, propter quas sustinet lignum.

Ad 3.um dico aerem, et aquam abstracta forma descendere deorsum usque ad centrum, non proprio pondere, sed ad replendum vacuum. Nisi placet haec responsio, potest admitti probabilis responsio Rubij quaelibet aqueum in tali casu descensurum usque ad centrum, et a [illegible] proprio pondere, quia gravitas utriusque sit, nisi habeat impediatur per se tenere vel centrum.

Quaestio 13.a

De transmutatione elementorum

Art. 1.us

An quodlibet elementum possit immediate transmutari in quodlibet

Elementa possunt transmutari. p.

Dico esse unumquodque elementum posse immediate transmutari in aliud.

Probatur p.o ex Arist. [illegible] tex. 24. ubi ait. Quod autem omnia elementa possint ad invicem transmutari manifestum est, generationes inter contraria, et ex contrarijs, elementa habere omnia secundum contrarietatem ad invicem, et tex. 25. dat dispositatem inter transmutationes elementorum, symbolorum, ac dis:

dissimbolor., in eo quod elementa simbola facilius
transmutant., quam dissimbola.

Ar. 2° contra: unumquodque elementum pot. immediate reci-
pere dispositiones alterius, sed illud quod pot. immediate
recipere dispositiones alterius, pot. immediate transmutari
in illud, ergo unumquodque elementum pot. immediate trans-
mutari in quodlibet. Pr. maior, quia si in aliquo elemento
esset deficientia ad recipiendum immediate dispositiones al-
terius, maxime esset in elementis dissimbolis, sed in his
non est ergo, pr. min. nam aqua v.g. quae est elementum
dissimbolum respectu ignis, pot. eodem tempore calorem
recipere, et siccitatem, quae sunt dispositiones ad formam
ignis, ergo poterit transmutari in formam ignis, cum v.g. quando
aqua iniecta in magnum ignem non recipit immediate dis-
positiones ignis, et non convertetur in ignem.

Ar. 3° et solutionem obiectionum.

Non fit transitus ab extremo ad extremum sine medio, sed
aer mediat inter ignem et aquam, ergo aqua non transit in
ignem prius quam fiat aer, conf. quia prius in aquam
introducitur calor, quam siccitas, ergo prius convertitur in aerem,
quam in ignem, pr. ma. quia citius agit calor, quam
siccitas, ergo prius in aqua erunt dispositiones aeris, quam
ignis, nam posito calore in aqua, cum adhuc remaneat
aliquid humiditatis ipsa aqua convertetur in aerem, cuius
dispositiones sunt calor et humiditas.

Non fit transitus sine medio.

R. ista propositio debet intelligi de motu locali, quo quem mobi-
le transit a termino a quo, ad terminum ad quem,
quod facere non pot. nisi transeat per medium, non autem
debet accipi necessario in quacumque transmutatione ele-
mentorum.

Ad confirmationem. Fateor ut flamma ita convertere etiam ignis aquam ... in vaporem ... in ignem. Dico tamen non statim aquam immediate convertit in ignem; probatur: quia ut aquam ... aliquam introduceret aliquam siccitatem in ipso casu ... ignis eodem tempore introduceret et calorem et tantam siccitatem quantam requiritur ad convertendam aquam in ignem. Hoc autem satis est ut [illegible] ... [illegible] ... aliquando immediate converti in aliud.

Obj. 2° non potest quodlibet mixtum immediate transmutari in aliud mixtum, ergo neque quodlibet elementum in aliud elementum.

R. neg. paritatem, nam plures dispositiones requirit forma mixti quam elementi, quarum aliquae praecedunt alias, ut patet in animali; quod in elementis non est; ergo non potest quodlibet mixtum converti in aliud.

Obj. 3° Terra non potest esse pabulum ignis, ergo terra non potest immediate converti in ignem; probatur: quia terra caret exhalationibus et humido aereo quae requiruntur ad pabulum ignis; ergo terra non potest esse pabulum ignis.

R. aliud est loqui de nutritione ignis, aliud de conversione terrae in ignem: plura n. requiruntur ad ignis nutritionem quam ad conversionem terrae in ignem, ... ignis n. [illegible] ... et continuam generationem requirit talis materia quae habeat exhalationes cum humido aereo; ut vero ad conversionem satis est ut terra recipiat ... dispositiones ignis ... per illas dispositiones ... quare ad hoc ut aliquid convertatur in ignem non est necesse ut sit carbonabile vel inflammabile vel combustibili.

stibile

Resp. ad hoc ut aliquid dicatur combustibile in ignem satis est, ut per calorem et siccitatem corporibus ligni formam disponi; ad hoc autem, ut aliquid combustibile sit inflammabile non satis est hoc, sed praeterea requiritur ad combustionem, ut ait Scotus 4. Meth. summa 2a, cap. 2°,

ut materia quae combustionem in ignem mutanda habeat in suis poris partes aliquas humidas, quae actione ignis ex poris expellendae [illegible] dicitur ea materia combustibilis, unde ligna viridia [illegible] quam exprimant partes illas humidas, sunt dicta combustibilia; ad inflammationem vero requirit Scotus, ut in materia quae inflammationem vertenda in ignem, sit apta dissolvi in fumum, flamma enim est fumus accensus, sic oleum et cera dicuntur inflammabilia. Tandem ad carbonationem requirit Scotus ut materia quae carbonationem vertenda in ignem habeat cum multo terreo aliquid humidi aerei, ratione cujus ignis veluti agglutinans teneat materiam carbonandam. Videtur igitur plura requiri ad carbonationem, inflammationem quam ad hoc ut aliquid convertatur in ignem.

Flamma est fumus accensus

Obj. Si terra immediate transmutetur in ignem, deberet majorem raritatem quam habeat aer, ergo est falsum [illegible] et aer [illegible], quia antequam aliquid materia recipiat formam ignis debet [habere] raritatem ignis, sed raritas ignis major est raritate aeris, quod si terra posset [illegible] ignis, deberet esse rarior aere.

Resp. non esse necessarium, ut dum elementa proveniunt habeant omnes dispositiones in summo gradu [illegible], sed satis est si [illegible] qualitates habeant in gradu remisso. Sic videmus aliquando corrumpi [illegible] ab excessiva et nimia raritate, ut patet in vasis

tibus

ridi et exalationis venerij, quare petij est si ele-
menta in fieri habeant dispositiones in gradu antece-
dente in facto esse habeant dispositiones in summo.
Agendum hic esset, quodnam elementa facilius transmutentur
in simbola aut disimbola, sed quoniam huius rei so-
lutio est facilis et semper aliqua nos premunt, ideo
hac de re legito auctores:

Quaestio 14a

De Mixtione. Art. I.

Supponitur primus nomen mixtionis, quod pro actione qua
miscentur elementa quae sunt miscibilia, et sunt conden-
sata potest intelligi compositum seu genus mixti
seu tamen adhuc potest dupliciter sumi, uno modo pro
genere mixti ex alio mixto, alio modo pro genere mixti
quod fiat ex mixtione elementorum, vel miscibilium.

Def. Mixtio

Prima Ratio. dari mixtionem quae est genus mixti, ex aliis mixtis.
Probatur experientia, herbae, plantae, animalia generantur ex
... , chilus ex cibo, sanguis ex chilo, sed haec omnia
sunt mixta quae generantur ex alio mixto, ergo. Ratio autem
huius rei est quia dant mixta de novo generationem
naturae, haec autem non potest esse nisi mixtio quae
sit genus mixti, ergo datur mixtio quae sit genus mixti.
Probatur 2o quia videmus aliqua corpora non semper
convenire in situ motus cum corporibus simplici-
bus, quaedam ascendunt supra gravia, et descendunt
sub levia, ut oleum, et similia, ergo non possunt esse

cor:

corpora simplicia. 2° patet ex quibusdam actionibus, quia
sunt quaedam corpora frigidiora aere, et igne, et calidio-
ra aqua, et terra, ergo sunt media inter corpora sim-
plicia. 3° ex quibusdam passionibus, quaedam enim sunt
[illegible] humida quam aer et aqua, ergo adeo sunt me-
dia secundum has particulares corpora simplicia
quod autem huiusmodi mixtio de novo fiat per actionem
naturalem, quae vocatur mixtio non indiget probatione.

Concursus elementorum. Dico 2° dari mixtionem ex concursu omnium elementorum.
Probatur quia experientia constat novas fieri generationes mixtorum
nulla existente [illegible] causa, sed ex solo elementorum
concursu, nam videmus multa animalia generari vel
ex aliquo, vel limo sed ex concursu terrae, et aquae
sic multae herbae quae nascuntur in tectis et parietibus,
ratio autem huius ei est quia elementa per mutuam
actionem invicem alterantur in quibus ex quibus et
quibus sic effectis facile accommodantur dispositiones ad aliquod
mixtum, unde bene ab illo definitur mixtio, miscibilium
elementorum unio.

Sed quaeres quomodo fiat huiusmodi mixtio.
Respondeo ut est ad huius rei explicationem, quamvis elementa
iuxta formam [illegible] propter
suam ad sui conservationem debet ergo aliqua
causa applicari, quae misceat elementa perturbando a
propriis locis, haec autem causa est calor [illegible]
solis ex elementorum [illegible]
ad temperamentum ad dispositionem requisitam
ad aliquod mixtum, et generat mixtum concurrente
sole, vel coelo, vel Deo.

Quia:

Quaeres 2° quae sint dispositiones requisitae ad mixtionem perfecte dictam

R° Phil. tales requirit conditiones. 1ª est ut miscibilia sint actu, quia debent prae existere in actu ut patet ex Phil. 1° de gen. text. 83. 2ª ut miscibilia habeant contrarias qualitates ut sint invicem activa et passiva ita text. 84. 3ª ut habeant proportionem ad invicem text. 85. 4ª ut elementa nec omnino desinant, nec omnino maneant, sed simul esse actu, et maneant potentia. 5ª ut miscibilia dividantur in minimas particulas text. 86.

Dices omnia corpora homogenea amant unitatem ergo divisionem

R° nego cons. quamvis n. elementa ament unionem, attamen possunt eius partes ab agente extrinseco separari, ut patet in calore exhalante vapores ut ...

Habes ex dictis quam bene Phil. 1° de gen. text. 90 bene definierit mixtionem dicens Mixtio est miscibilium alteratorum unio i.e. Mixtio est unio qua elementa invicem alterata ad unam formam mixti deducuntur, in quo mixto elementa dicantur unita.

Mixtio est miscibilium alteratorum unio

Quaestio 15ª

Quomodo elementa maneant in mixtis.

P° ... ait elementa manere actu in mixto sub formis propriis. Ita Hippocrates apud Gem. ... 2° de Elem. cap. 5 Galenus apud Phil. ... gen. ...

Philoponus in i. textu 34. p.º de Gen.ne Simplicius 2.º
Phy. textu p.º Averroes, et alij quidam veniunt hanc sententiam
cum uno tamen ad omnibus explicatur, nam Averroes vult
formas elementorum manere in mixto refractas et remis-
sas, ita explicant alij. Alij vero dicunt formas elementorum
manere integras in mixto secundum substantiam, et refractas secundum
qualitates.

2.a sententia ait elementa non esse in mixto actu et for-
maliter, sed solum secundum qualitates sive virtutes. Ita S.
Thomas p.º de Gen.e text. 34. et p.a parte quaest. 76.a
art. 4. quam sequuntur Thomistae omnes, Scotus in
2.º dist. 15.a quaest. 1.a Gregorius, Gabriel, Suarez disp.
25.a sect. 10.a Complut. et Rubius in p.º de Gen.e
Sed ut est aptus modus explicandi sane pateat.

Elementa non manent secundum formas refractas p.

Dico p.º elementa non manere in mixto secundum formas re-
fractas. Ut impugnet hanc sententiam
Sciendum est ab Averroe formas dici refractas, p.º quia
participant magis, et minus, ut videtur velle Averroes. 2.º
quia formae elementorum constant ex duabus partibus, ut explicat
Zabarella, quarum una se habeat, ut materia et potentialitas,
alia vero, ut forma, et actualitas.

Pr.º igitur elementa non manere in mixto secundum formas refractas
quia nimirum participant intensionem, et remissionem. Pr.º
p.º ex Arist. in cap. de subst., ubi ait non suscipere ma-
gis, et minus esse maxime proprium substantiae, neque habemus
ullum indicium, unde colligamus, quod in substantia sint par-
tes gradus suscipientes eandem potentiam sese, sicut dicitur de
intensione qualitatum

Pr.º 2.º quia si formae elementorum susciperent magis et minus

hoc

hoc necessario debet consequi ad intentionem, et re-
missionem qualitatum, quod licet sentibus elementis nulla in
alia ratio reddi pot. cur aliquando forma sit intentior,
et aliquando remissior in elemento. Quod autem intentio et
remissio formae substantialis, sequi non possit ad intentionem
et remissionem primarum qualitatum, patet quia in aqua fer-
venti sunt qualitates remissae convenientes aquae, et tamen forma
aquae non potest esse extracta et remissa. Nam videmus,
quod aqua calefacta remoto igne reducit se ad statum
suum, et ad frigus intensum, quod a forma substantiali remis-
sa procedere non potest cum tamen debet. frigus remittunt,
cum remissio formae substantialis, et remissio qualitatum aequaliter
se debeant habere: nam forma substantialis remittitur ad remissio-
nem qualitatum, et propterea competere debet cum qualitatibus
illis remissis. Item ubi cum humiditate debet convenire gra-
dus aequales caloris et frigoris a. g. ut quatuor, erat etiam in
ea mixto quatuor gradus aeris, et quatuor aquae, quare
non deberet deinde reducere se, ad suum statum proprium
aquae, quod autem etiam oppositum constet experientia ut
aqua semper reducat se ad suum statum.

Conf. quia si elementa participarent magis et minus, nunquam
possent se reducere ad propriam perfectionem, quia mini-
mum datur forma elementi ut quinque ut sex & sic autem
formae huius remissae non sequitur ratio eam dispositio-
nibus in eadem intentione ut dixi, ut a. g. forma aquae
ut sex, cum frigore ut sex, imo deo debet forma re-
missa ut sex, quia dispositio erat remissa ut sex,
quando ergo datur aqua ut sex, nunquam potest a
principio intrinseco reduci ad summum frigus, quia illa
for-

forma remissa et tex. quod exigeret maius frigus, quia ut tex.

Nunc probandum est, elementa quod maneant in mixto refracta, i. secundum potentialitatem. Primo quia vel pars potentialis unius elementi est realiter distincta a parte potentiali alterius elementi, vel non, neutrum dici pot. ergo. Non pot. dici primum nam partes istae potentiales, vel non essent simul in singulis partibus mixti, atque ita non omnis pars mixti esset mixta, vel in singulis partibus essent omnes, quod est impossibile quia cum partes illae potentiales non se habeant, ut actus et pota, non possunt facere unum ens per se.

Confirmatur quia nulla est ratio quae colliget istam compositionem ex parte potentiali, et ex parte actuali in formis elementalibus, ergo frustra ponitur.

Formae elementorum non maneant integrae.

Dico 2o formas elementorum non manere integras in mixto. Probatur primo ex Arist. qui 3o Coeli tex. 31o cum dixisset aliquem dicere elementa maneant actu, vel pota, subdit tex. 32o inesse pota, et 1o de gen. tex 84o ~~[illegible]~~ manifestissime docuit nostram sententiam, ait n. duo corpora, et alterationem non misceri, quia salva manent, quod si elementa salva manent, non est mixtio, sed iuxta positio, ut ait tex 86o; quare concludit tex. 87o elementa non manere actu, sed pota.

Probatur 2o ratione, quia vel formae elementorum integrae ~~[illegible]~~ manent omnes in eadem parte materiae, quod est impossibile, quia una forma substantialis explet totam capacitatem materiae, alioquin posset etiam dici, quod cum forma ligni maneat etiam forma ignis, tum quia illae formae elementorum existentes in eadem parte materiae, quod ponent facere

esse unum per se quia una forma non se habet ut potentia
respectu alterius tanquam actus, tum quia si formae
plures elementa in eadem materia non transmutabitur unum
elementum in aliud, sed manerent formae singulis elementis potest
producere formam alterius quia essent compossibiles in eadem ma-
teria. Vel dices quod in una parte mixti sit una for-
ma elementi et in alia parte alia forma et hoc non pot-
est dici, quia non esset mixtio sed iuxta positio, cum unum
elementum sit extra aliud, quemadmodum in caro et ossa in
animali non dicuntur misceri sed iuxta poni. Item
ad mixtionem requiritur ut quaelibet pars mixti sit mixta
et dicitur textu ex 88° quod non potest salvari, si for-
mae elementorum integrae manent in diversis partibus mix-
ti. Atque ideo dicendum est elementa non manere in mixto secundum
formas substantiales refractas vel integras, cum nulla sit ne-
cessitas ponendi huiusmodi formas, ut melius infra patebit
ex solutione argumentorum.

Superest videndum quomodo maneant elementa in mix-

Dico 3° elementa manere in mixto secundum suas virtutes, sive qualitates
refractas.

Elementa manent secundum virtutes 3

Pr° 1° ex textu qui est 84° explicans quare dicantur elemen-
ta non omnino corrumpantur quia virtus salvatur eorum mix-
tis, et in 2° de partibus animalium cap. 1°, cum assignet differentiam
causarum, sed quando aliquid componitur ex aliis et per eam
conveniunt, sicut ex elementis compositum et est talem
compositionem rebus dici ex virtutibus elementorum, puta
calore humiditate &c.

Pr° 2° quia dum elementa debeant aliquo modo manere in
mix-

mixtis, ut mixta distinguat ab aliis generationibus corporum simplicium, et cum non maneant actu sub formis, debent manere sub qualit.

86. Pro 1° lib. 2° Phys. tex. 31. ait elementa esse naturâ mixtionis, et 2° Coeli tex. 37. ait quod omnis gustus, et [illegible] et auditus, sensus, [illegible] accidant in mixtis ex eo quod constent ex elementis carentibus corpore [illegible] et comparantibus ad illorum motum. Et tex. 68. 3.i Coeli docet elementa non habere proprias figuras, quia alioquin non possent manere in mixto. Et 1° de Gen. tex. 82. et lib. 2° tex. 39. ait necessarium esse [illegible], quia alioquin elementa abirent in locum suum, et tex. 52. quaerit quare existentes terra et aliis elementis in organis sensuum non sentiat. Et tex. 112. docet omne corpus, aut esse aquam aut non sine aqua, et lib. 1° de Gen. Animal. cap. 18. docet repeti [illegible] semen ex omnibus partibus quia constet etiam ex ipsis.

87. Artis. solum ait elementa pertinere ad causam materialem [illegible] analogiam ad partes componentes, ad quod satis est si elementa maneant in mixto sub qualit. [illegible] in hoc sensu explicandum est id quod dixi in principio huius disputationis. Item [illegible] de elementis [illegible] de natura proxima mixtionis. 2.° Coeli solum ait quod animalia constent ex partibus heterogeneis quae habeant diversas virtutes motivas et propterea moveat ad diversa loca, quia partes sunt loco distantes. 3.° Coeli docet solum elementa non habere propriam figuram non ut maneant actu in mixtis, sed ut possint concurrere ad mixtionem per minutissimas particulas. Ad loca de anima ex lib.

de

de Arist. 1º Aristoteles loquitur contra Antiquos qui pone-
bant mixta nihil aliud esse quam congregationem cor-
pusculorum ex elementis constantium quos refert in describit Aristo-
teles requiri Arist. quod contingeret vere autem requirit Arist.
ut contineat [illegible] elementorum sub temperamento debitam
mixto animato. Similiter aliqui in locis allegatis ex re-
spectione quod elementa inexisterent actu, ut volebant an-
tiqui, licet 1º non inexistant cum suis aspectibus formis
autem modo inexistant [illegible] [illegible] Aristoteles difficultates ejus
in locis citatis. 3º ipse de partibus animalium [illegible] loquitur
Aristoteles ex [illegible] antiquorum quod in animalibus sit
actu ignis, loquebatur autem Aristoteles in locis ex [illegible]
Antiquorum, quia ibi erat locus disputandi de [illegible] quam-
obrem afferebat solutiones quae [illegible] difficultates [illegible]
[illegible] antiquos.

Obj. 2º elementum est id ex quo inexistente aliquid fit ergo
debet manere actu. Confirmatur ratione 1º Phys. textu 82. et
2º Phys. textu 28. elementum dicitur inexistere eam [illegible]
[illegible] Confirmatur 2º ratione [illegible] in fine dicitur quod
elementa eo modo manent in mixto quo modo [illegible] et
[illegible] manent in syllaba [illegible] [illegible] et [illegible] manent actu
ergo et elementa.

R. Verificatur definitio elementi si inexistat sub virtute. Ad
1um confirmationem dicitur quod natura est id ex quo inexistente
aliquid fit, et dicitur [illegible] [illegible] natura transeunte [illegible]
[illegible] ignis. Verum elementa non sunt solum materia hoc
modo transeunte nam [illegible] inexistunt [illegible] suis virtutibus
et [illegible] [illegible] ~~natura et~~ [illegible] transeunte qui-
dem quoad ~~substantiam et~~ remanent quoad virtutes. Nam
[illegible] elementi, sicut materia universalissime accepta, est compa-
rata

nis ad id quod inexistit actu, et id quod inexistit actu [illegible]

[illegible]. Ad 2am confirmationem Resp. 1° Metaph. solum dici quod syllaba [illegible] non est solum b et a, sed aliquid 3um distinctum [illegible] non est ignis et terra, sed aliquid 3um quod verum est, [illegible] elementa [illegible] actu, quia [illegible] non disputabat eo loco [illegible], ideo [illegible] doctrinam, quae [illegible] [illegible] actu [illegible].

Obj. 3. mixtio definitur miscibilium alteratorum unio, ergo miscibilia debent esse alterata, et non commixta [illegible].

Resp. Arist. definiendo [illegible] causalitatem [illegible] mixtionem [illegible] unionem miscibilium alteratorum, [illegible] unio miscibilium alteratorum est causa mixtionis, [illegible] minime esse debet quandoquidem [illegible] alteratum, et [illegible] mixti. Quare cum in definitione mixtionis [illegible], illa [illegible] per generationem [illegible] causalitatem, ita ut [illegible] unio miscibilium est causa mixtionis.

Obj. 4. Si elementa existerent [illegible] in mixto, essent [illegible] accidens, quae existerent [illegible].

Resp. [illegible] non esse aliquid [illegible] accidens [illegible] potest accipi [illegible] contingenter 2° [illegible] alterius. [illegible] quae [illegible] existerent in mixto cum [illegible] elementorum requisitorum in mixto, ad dispositiones [illegible] 2° modo, quia [illegible] quod est [illegible] alterius, est [illegible] accidens, [illegible] convenit esse [illegible] animalis, et [illegible] est [illegible] causa principalis [illegible] effectum [illegible] [illegible], et [illegible] est [illegible], quae [illegible] dicat [illegible] accidens [illegible] alterius, [illegible] contingenter, vel praeter intentionem [illegible]

Obj.

[illegible] accidens [illegible]

Obj.° Elementa separantur a mixtis, ergo elementa debent esse
in mixtis, prob. maior, quia cum lignum a.g. comburitur
resolvitur in cineres qui sunt vera terra, in vapores
aqueos, in ignem et in aerem qui tandem ad istam exit
egrediuntur e ligno, ergo si mixta quando corrumpuntur re-
solvuntur in elementa, debet necessario dici quod ele-
menta sint actu in mixtis

R.° mixta resolvi in elementa, non ex eo quod contineant
elementa, sed ex eo quod mixtum constat ex partibus hetero-
geneis, quarum aliqua magis participant de qualitatibus
unius elementi, quando autem separantur huiusmodi qualitates
a mixtis sunt dispositiones ad producenda alia elementa
non ita quidem, ut formae substantiales elementorum producantur
ab ijs accidentibus, sed ab alia causa, vel particulari sicut
et, vel universali, ut caelum vel sol, ut auctor natu-
rae. videtis quomodo elementa producantur ad corruptionem
mixti, et tamen elementa actu non sint in mixto

Obj.° Non potest assignari causa, a qua corrumpantur elementa quando
miscentur, ergo elementa remanent actu in mixtis, prob. ant.
quia si accipiamus aliquod mixtum in quo a.g. praedominetur
elementum aqueum, hoc elementum cum praedominetur non potest
corrumpi ab alijs elementis, cum ergo illa forma substantialis
aquae habeat dispositiones requisitas ad sui conservati-
onem, et non possit assignari causa a qua corrumpatur, debet
dici quod actu remaneat in mixto.

R.° Neg. ant., causa corruptionis formae aquae est forma ad-
veniens mixti, quae est incompossibilis cum alia forma
substantiali in eodem subiecto materiae. Et hoc sunt dispos-
itiones sufficientes ad conservandam formam aquae quia
tamen illae dispositiones sunt etiam dispositiones ad formam

mixti:

mixti, et quia natura semper tendit ad id quod per-
fectius est, ideo illae dispositiones non conservant for-
mam aquae, sed ordinantur ad aliam formam nobiliorem mix-
ti.

In Libros de Anima

Proemium

Potest hic aliquis dubitare an pertineat ad Philosophum a-
gere de An(im)a ra(tiona)li, cum sit independens a ma(teri)a, et se-
parata etiam operet(ur). R(espondeo) 2o ad Physicum hunc etiam trac-
tatum pertinere, quia ad Physicum pertinet agere de corpore
na(tura)li tanquam de suo obiecto, et de principijs intrinsecis eiusdem
sed An(im)a etiam ra(tiona)lis est principium intrinsecum corporis
na(tura)lis, ergo ad Physicum etiam spectat agere de An(im)a ra(tiona)li.
2o Dubitabit aliquis quod nam sit obiectum hor(um) trium
librorum de An(im)a. R(espondeo) cum distinctione, vel n(on) consideramus
praecise hos tres libros de An(im)a, vel illos simul cum alijs quos
Aristoteles scripsit de corpore animato, quales sunt de sensibus,
de gene(ratione) animal(ium) etc. Si primo modo An(im)a in communi et in
particulari, est obiectum hor(um) librorum. Si 2o modo
dico esse corpus animatum in communi et corpus animatum
in particulari. 1a pars pr(obatur) auctoritate Aristotelis, qui expres-
se profitetur in his tribus libris se acturum de An(im)a, et ibi
vero se acturum de ijs, quae circa An(im)am, [?] de cor-
po:

pore organico. 2.a prob. [illegible], quia sicut isti libri agunt de anima, ita alii de corpore organico; s. de brutis, plantis animalibus, et hominibus, ergo hi omnes libri simul sumpti continent explicationem corporis organici, ergo ipsorum obiectum est ipsum corpus animatum, species. corporis nat. Hic explicatus ordo doctrinae hic erit. 1° agemus de anima in communi, et corpore organico in communi. 2° de anima vegetativa, eiusque corpore in particulari. 3° de anima sensitiva, et eius corpore. Demum de anima rationali tam in corpore, quam extra corpus, si tamen tempus haec omnia potentius explicare

Disputatio 1.a de Anima

Quaestio 1.a

Definitur Anima in communi

Duas definitiones animae invenimus apud Aristotelem 2° libro de anima, text. 7. ubi dicit anima est actus primus substantialis corporis naturalis organici potentia vitam habentis. Altera definitio habetur text. 24. anima est principium primum quo vivimus, et sentimus, et movemur, et intelligimus.

Pro intelligentia primae definitionis dicitur anima actus primus substantialis corporis physici loco generis, quo convenit cum omni forma substantiali, quae est actus perfectivus materiae. Dicitur actus, ut excludat materiam primam, quae est potentia. Dicitur actus primus, quia actus duplex est, primus et 2.us. Actus 2.us est operatio

ac-

actus primus est principium operationis: forma igitur dicitur actus
primus quia est principium operationis vitae. Dicitur substantialis ut
distinguatur ab accidentibus, qui non est substantialis, et tamen dicitur
aliquo modo actus primus ad distinctionem operationis, licet ha-
bitus, quae dicuntur actus 2us. forma enim ita est actus
primus ut sit substantialis. Dicitur corporis physici, id est naturalis ad dis-
tinctionem formae artificialis, quae non supponit corpus quod informet habens
ab alio quantitatem et figuram artificialem. Sed dicitur natura-
liter organici, et hoc definit formam a corporibus formis quae
non sunt actus corporis organici, sed requirunt dispositi-
ones homogeneas, ut v.g. forma ignis nihil aliud requirit
quam materiam cum dispositionibus, scilicet calore
et siccitate. At vero forma requirit corpus organicum
i. instrumentale, nam ad suas operationes requirit varia or-
gana, quae ut sunt in animali, [illegible] 3o de quo
infra. Tandem dicitur potentia vitam habentis. Vita du-
plex est alia substantialis, alia accidentalis. Vita substantialis est
unio formae cum corpore, sive formae viventis corpori, atque
in hoc sensu dicitur vita longa, et brevis attenta du-
ratione formae cum corpore. Vita accidentalis sunt o-
perationes vitales, et in hoc sensu dicit [illegible] hic ac-
tum [illegible] nutritionem accretionem [illegible]
3o ut [illegible] dicitur, et in eodem sensu dicitur pro-
anima 1o [illegible] est non [illegible]
dicitur quod forma sit actus corporis organici potentia
vitam habentis, intelligendum esse de vita
substantiali, ita ut sensus sit forma est actus corporis
organici i. instrumentalis ultimo dispositi ad recipien-
dam formam ejus unionem. Vel haec verba possunt etiam
intelligi hoc modo: forma est actus corporis organici potentia

vi-

vitam habentis, i. potentis vivere, nam et hoc expli:
cat. quaedam dicant cum organa corporis [illegible]
ut principium sint talia quae possint vivere recipiendo animam.
Quaeres hic an verba haec organici, et potentia vitam habentis sint
synonima cum praecedenti organici, atque significent eadem
rationis, an vero et hae voces significent aliquid aliud.
R. significant aliquid aliud, nec est idem esse organicum, et
potentia vitam habens, nam licet omne corpus potentia vitam
habens sit organicum, non tamen e contra omne organicum
est potentia vitam habens. Pro. cadaver est verum corpo:
ris organici, et tamen illud corpus non est proxime potens
vivere, ergo non omne organicum est proxime potens vi:
vere: pro. nam cadaver manet et diversas partes reprae:
sentat, quae cum post mortem perdant diversa tem:
peramenta et qualitates, partes ipsae manent capaces
organica, et heterogenea sunt, nec tamen possunt proxime
vivere, quia lapides non vivunt, differunt ergo per
[illegible] organicum et potentia vivens, imo haec ultima
differentia [illegible] differt anima a caeteris formis.
Quod attinet ad 2am [illegible]
Anima definitur id quo vivimus, et sentimus, et movemur
et intelligimus. Pro. id quo vivimus, primis verbis si:
gnat principium intrinsecum vitae, nempe animam, non
autem extrinsecum: ex quo patet, Deum non esse animam
hominis, licet in ipso vivamus, moveamur et simus,
ut ait [illegible]. Anima principium et [illegible] intrinsecum operatio:
num vitalium. Pro. quo, non quod, et sic hoc di:
stinguit. Anima ab ipso composito vivente, quod est etiam
principium ut quod vivit, non quo vivimus. Pro. sen:
timus, licet et etiam particulari, vivimus significatur

ope:

operationes vitales scilicet vegetativa, ut nutritio, augmentatio etc., ita ut haec particula primus designat operationes vitales sensitivae scilicet motus, quae voce signat motus progressivus; denique intelligimus, et signat operationes scilicet rationis.

Quaeres quomodo sit accipienda illa particula, et per se primo, et in definitione est, quia si accipiatur conjunctive, definitio convenit soli animae rationali, et non omni animae, nam sola anima rationalis est principium omnium istarum operationum vitalium, nempe nutritionis, sensationis, motus, et intellectionis. Si vero illam particulam et accipiamus disjunctive, definitio erit falsa, nempe quod erit anima quae principium solo vivimus, aut sentimus, at non cuique reperitur in definitione, ut aliquem animam habeant sola haec opera, et exerceat singulas operationes per partes, quod est falsum, cum ut anima particularem habeat vigere, ut sentire et ut animam rationalem habeat vegetari, sentire et intelligere.

R. Illam particulam primo commendas in ordine ad operationes disjunctive in ordine ad totam operationum, sive ipsa viventia, sensus ergo est, anima est principium vivendi in iis quae vivunt, principium vivendi, et sentiendi in iis quae vivunt, et sentiunt, sicut dicimus de natura quae est principium motus et quietis in eo quod movetur, et quiescit, est principium solius motus in eo quod solum movetur, et non quiescit, ut caelum. Atque haec de 2ª definitione.

Nunc solvenda sunt aliae quaestiones quae occurrunt circa explicationem 1ª definitionis. 1ª An anima sit actus substantialis. 2ª Per quid contineat corpus organicum.

Quod 16.

Quaestio 2.a

An Anima sit Ens substantiale

Tria hic examinanda sunt, 1.o an Anima sit substantia 2.o an sit substantia incompleta 3.o posito quod sit substantia incompleta, an sit ens seu forma.

Art. 1us

An Anima sit substantia

Galenus cap. 3. et 4. libri quem inscripsit quod Animae mores corporis temperamentum sequuntur, dicit Animam nihil aliud esse quam temperamentum accidentale quo temperamento dissoluto moritur anima. Haec sententia impugnatur 1.o quia compositum substantiale non componitur ex accidentibus et substantia, sed compositum animatum est compositum substantiale, ergo Anima debet esse substantia, minor probatur quia non minus vere est compositum substantiale equus et lignum quam equus et planta. Probatur 2.o quia sequeretur quod homo et equus differrent inter se solum accidentaliter, si Anima nihil aliud esset quam calor et temperamentum accidentale, ergo non posset dici quod ignis et aqua solum differant accidentaliter.

Probatur 3.o quia operationes quae conveniunt Animae sunt longe altioris ordinis quam quae possunt oriri ex temperamento accidentali, ergo Anima non est temperamentum accidentale, probatur antecedens in cognitione spirituali, ubi nullo magis in intel-

intellectiva, quia per operationes suas excedentes activitatem caloris ceterarumque qualitatum.

Pr. 3. quia forma accidens existit sine corpore per miraculo q. non est accidens, nam accidens sine miraculo non pot existere sine subto. sicut ergo si forma esset accidens non tenetur unitas nata, ita si forma existeret et per miraculum contineret aliud ... quid est ...

Ob.a ante definiens formam: ubi in ... accidens ... primum posuit in quo est entelechiam, quod sane ... interpretatur ... in ... quod nihil aliud ... quam continuationem ac perennem motionem q. forma ... autem est motio, seu motus, q. est accidens, ergo etiam ... est accidens.

R. cum scaligero ... ... perfectio, per perfectionis habitus forma ... est perfectio ...

Dices, animal ... ... est accidens

R. ... ... nam etiam ... ... materia animal ... et tamen forma ... ... animal ... ... quia ... est necessaria dispositio ad formam in materia, sic etiam ... forma ... ... et ... ... non est forma ... ... et accidens ...

Dices 2.o ex diversa temperie qualitatum oriuntur in hominibus diversi mores, a quo qui abundant colera facile ... qui melancholia ... ... ab forma sanguinea ... quod forma est temperamentum accidentium.

R. dist. ma. oriuntur in nobis diversi mores ex diversa

temperie, tanquam ex principali causa, et effectiva
talium operationum, nec tanquam ex dispositione, nam
eius anima magis inclinatur ad has operationes quam ad
illas etc. Nota, iram v.g. posse accipi materialiter, et
formaliter. Ira materialiter accepta est effervescentia san-
guinis circa cor, atque hoc tribuitur temperamento, tanquam
effectiva dispositio ad iram. Ira formaliter accepta
est appetitus vindictae, atque hoc tribuitur animae, licet tribuatur
etiam temperamento tanquam dispositioni.

Dico ergo esse animam vere substantiam

Pr. ex iis constat quibus impugnavimus sententiam contrariam

Nunc venimus ad 2um quaesitum videlicet quid anima sit substantia an
sit substantia completa, vel incompleta

Art. 2us

An anima sit substantia completa vel incompleta

Circa hoc duo fuerunt errores. 1us eorum qui dicunt animam
esse substantiam completam compositam ex materia, et forma
atque huc revocari possunt ii errores, qui, ut ait Arist. 1o de
Anima, docuerunt animam vel esse ignem, vel aerem, vel aquam,
vel elementa omnia simul sumpta, vel sanguinem etc.

2us error eorum est qui dixerunt animam esse quidem substantiam
completam, sed non compositam, sed simplicem, sicut sunt
Angeli, atque si diceremus animam rationalem esse particulam di-
vinitatis, vel divinam auram, et non esse formam informantem
corpus sed assistentem, ut nauta navi, et intelligentia
coelo

Dico esse animam neque esse substantiam compositam nec simplicem.

Pr.

Pr. conced. [illegible] esse compositum cum alio, ad hoc fieri unum per se, sed ex forma et corpore in animali fit unum per se, ergo forma non est substantia compl. nec composita nec simplex.

Pr. 2º quando a deo producitur forma equi per generationem, vel produ-
citur de novo materia ex qua componitur forma, vel non.
Si primum, ergo materia esset generabilis; si 2um, ergo forma equi
vere non generatur, quia forma equi per se est materia illa.

Pr. 3º quia in eodem composito essent duae materiae, quarum una
esset tota actus [illegible], nam forma est actus materiae corpor-
alis, sed forma per se constat ex forma et materia, ergo una
materia esset actus alterius materiae.

Pr. 4º quia si forma non sit substantia completa et composita
ex materia et forma, forma illa ex qua componitur forma
vel est principium vitae vel non. Si 2um, cum neque materia
sit principium vitae, forma absolute neque erit principium
vitae, ac per consequens forma neque erit forma. Si primum, ergo illa
forma est forma, nam forma nihil aliud est quam principi-
um vitae, et quod ipsa addit materiae ad componendum [illegible]
cum deinde forma sine illa materia.

Dices formam illam ex qua cum materia componitur forma prae-
cise sumptam non esse principium vitae, sicut nec materia,
sed si illa forma unitur materiae, tunc erit principium vitae.

Sed contra 1º quia unio non mutat naturam formae quam unit, quare
si forma non est principium operandi vitaliter, hoc non ac-
quireret per unionem cum materia.

Contra 2º si forma illa quae per se est principium vitae uni-
atur materiae, hoc ipso per unionem fieri principium vitae,
cum hoc non haberet ex unione cum corpore, frustra esset
forma composita ex alia materia.

Ob. 1º forma [illegible] componunt elementa, ergo est aggregatum ex elementis

pro

Prō consequ.ª quia simile est concipitur a simili

Rd. neg. conseq. ✝ contra dico quod si ea ro. valeret pro:
baret etiam animam esse omnia mixta, et omnia accidentia,
cum haec omnia cognoscat anima. Quomodo anima cogno:
cat haec omnia infra videbimus.

Dices anima hominis recipit speciem totius hoc est univer:
sitatem, et ex eius esse omnia intelligendo vagatur. Ergo
est ex [illegible] divinae mentis

Rd. neg. conseq. iuxta errorem reprehendit Sanctus Thomas et Scot.
Lib. 9ᵘˢ cap. 5.º et [illegible] de [illegible]
Ratione impugnas quia tunc homo moveret, et modo non
vellet, modo nollet, si hominis anima esset particula divinae
mentis Deus erat mutabilis quod est falsissimum. 2.º anima
componit corpus, ergo si anima esset particula divinitatis, Deus
componeret nostrum corpus.

Aliud. Ex his patet animam non esse substantiam completam com:
positam ex materia et forma, neg. esse simplicem seu par:
ticulam divinitatis vel ut est Angelus, quae substantia sim:
plex completa non potest facere unum per se cum materia,
ut facit anima.

Dico ergo esse animam esse substantiam incompletam.
Patet ex dictis. Videndum ergo est an anima sit materia vel
forma substantialis, neg. 1. dabitur alia substantia incompleta.

Art. 3um

An Anima sit Materia, vel Forma

Dico esse omnem animam esse formam substantialem, non materiam.
Prob. 1.º quia anima differunt composita animata ab inanimatis,

sed

Sed si ponunt differentiam per materiam, quae differunt per animam tamquam per formam, nam hoc videtur(?) in caeteris compositis substantialibus, quae non differunt per materiam, quae est una in omnibus, sed solum per formam, quod idem ex(?) parte dicendum est de compositis animatis.

Confirmatur quia compositum substantiale dividitur in compositum animatum, et inanimatum, haec autem inter se videntur differre per hoc quod animatum continetur(?) compositum substantiale per animam, inanimatum vero per formam, quae non est principium vitae unde differentia est anima et non anima.

Probatur 2.o quia anima debet esse aliquid substantiale ut dixi, vel ergo est materia vel compositum vel forma, non materia, quia anima debet esse principium operationum in viventibus, sed materia non est materia(?), non compositum, quia hoc est animatum, non anima, cum quia compositum non est nisi materia et forma anima, non potest autem compositum esse anima nam materia, quia materia non est effectiva operationum, quae cum anima sit substantia, et non sit materia, neque compositum debet necessario dici quod sit forma.

Probatur 3.o quia corpus est in viventibus materia quae est substantia incompleta, quod debet perfici ad hoc ut vivens sit substantia completa, id autem quod perficit materiam viventis non est nisi anima, quia quaecumque alia forma quae perficiet materiam non potest sibi dare ipsum esse vivens formaliter, ergo anima est forma.

Art. 4us

Utrum omnis anima sit forma informans

Pbtur est quod anima ratione sui qua generatim est quaestio, est forma informans.

Pr 1º ex Arist. qui definiens animam in communi, et generatim hoc patet ex 2º de anima tex. cum dixit est id quo vivimus, et sentimus, et movemur, et intelligimus. et 12º Metaph. text. 16 et 17º

Pr 2º quod forma est unum ens a se, ac species vel genere distincta [illegible] ab aliquo, [illegible] quod dat speciem animalis, [illegible] non communicatur, et natura quae est [illegible] et omnis operis [illegible] quod illud distinguit [illegible] forma, id est anima. Distinguit autem quatenus [illegible] est quod distinguit, id est, a quo constituitur in esse [illegible]: ergo [illegible] anima [illegible] anima vis est forma informans. Pr [illegible] ultima consequentia quia alio pacto anima rationalis non constitueret hominem in certa specie et esset sicut res intelligentia, vel natura, quae eum animat, non constituens entia et esse specificum in ipsa specie.

Confirmatur. Homo libere vult et intelligit, ergo habet principium formale intrinsecum volitionis et intellectionis; sed hoc principium nihil aliud est quam ipsa anima rationalis, ergo anima rationalis est forma intrinseca et informans. Pr [illegible] ultima consequentia quia si esset forma assistens, sicut nec nauta [illegible] neque compositum ex nauta et navi, dicitur quod per operationem [illegible] operationis quae operatur nauta in navi, ita nec homo diceretur intelligere vel velle.

Confirmatur 2º. anima sensitiva est forma informans, et consequenter ergo a

g.o etiam anima rationalis, quae in homine est eadem re-
aliter cum sensitiva.

Confir. 2.o quia si anima rationalis esset solum forma assistens non
requireret peculiares illas dispositiones scilicet organi ad intelligen-
dum quas requirunt [illegible] cui assistit, imo aeque bene
posset anima rationalis assistere corpori leonis.

Confir. 4.o separata anima corpus expirat et interit quod non
accidit in corporibus recedentibus formis assistentibus g.o anima
non debet dici forma assistens sed informans.

Quaeres utrum anima rationalis quatenus rationalis est sit forma in-
formans.

R. et dico 2.o animam rationalem non solum in quantum sensi-
tivam et vegetativam, sed etiam quatenus rationalem, esse
formam informantem.

Pr. 1.o quia homo ut rationalis est, est animal rationale, g.o ex
anima rationali informatur secundum gradum rationalem.

Pr. 2.o homo ut homo est distinguitur ab equo, sed non distin-
guitur ab equo nisi quatenus rationalis, g.o homo ut homo
constituitur per animam rationalem ut rationalis est, g.o anima ut
rationalis est est forma informans.

Confir. non minus anima rationalis unitur corpori secundum gradum rationalem
quam uniatur secundum gradum sensitivum, et vegetativum, sed anima
secundum gradum sensitivum et vegetativum est forma informans ut
concedunt et omnes, g.o etiam secundum gradum rationalem est
forma informans.

Confir. 2.o homo proprie dicitur intelligere, g.o habet intrinsecum
principium intelligendi, quod continetur in esse homi-
nis ut sua forma informante, hoc autem principium
est anima secundum gradum rationalem, g.o ut sic est forma
informans.

Confir.

Const. [illegible] et Concilij. Pro [illegible] 5°.
ubi dr quod asserendo et sequaces, quicumque
deinceps asserere, seu tenere pertinaciter praesumpserit,
quod anima rationalis seu intellectiva, non sit forma corporis
humani per se et essentialiter. Sic etiam Leo X in Conc.
Lat. sub sessione 10. [illegible] ubi damnans, et reprobans
omnes intellectivam mortalem esse, aut unicam in cunctis
hominibus, et haec in dubium vertentes, cum illa non
solum vere per se et essentialiter humani corporis forma
existat, verum etiam immortalis et pro corporum quibus
infunditur multitudine singulariter multiplicabilis, et
multiplicata, et multiplicanda sit.

Ob. 1a. forma quae recipitur in subjecto extenso est etiam ex-
tensa, sed anima rationalis non est extensa, sed indivisibilis, ergo
anima rationalis non recipitur ut forma in subjecto i.e. in corpore.

R. dist. maj. forma quae recipitur in subjecto extenso, et ab illo
dependet in suo esse, est etiam ipsa extensa esse, forma
quae recipitur, sed non dependet ab illo in suo esse, seu non
educitur de potentia subjecti, neg. Hujusmodi est anima rationalis
quae non educitur de potentia subjecti, licet in ipso, et forma re-
cipiatur, ac proinde in eo recte potest recipi sine subjecto extenso, et
esse indivisibilis.

Ob. 2°. Potentia intellectiva, et intellectio ipsa quia sunt
mere non intrinsece [illegible] uniuntur immediate corpori, ergo
anima rationalis quae etiam est spiritualis non potest
uniri ut forma corpori.

R. 1°. quod potentia non distinguatur ab essentia, de qua infra
disputabimus, nihil valet objectio. 2°. quod distinguantur,
cum sint accidentia spiritualia, sicut inhaerere [illegible],
ita ejus unioni dependenter ab ipsa. Non possunt autem haec acci-
dere:

dentia spiritualium dependere a subiecto materiali sed pot
test tamen immediate, quod sit spirituale et corpo-
poreum, ita resp. q. qui distinguunt corpus ab eo
quod quid intelligens, et corpus intellectiva non sunt
hoc, et simul cum materia debeat componere unum per
se. Anima autem rationalis est hoc, q. tenet ipsa recipi:
ri in materia, sine dependentia ab ea: corpus vero intellectiva,
vel intelligens non est.

Ob. 3°. Anima rationalis si est independens a materia non pot. coniungi
cum illa nec. propter bonum substantiale quia iam habet
ex se independentiam a materia, nec propter bonum accidentale
nec. propter bonum accidentale intellectionem quia
pot. intelligere separata a corpore, q. si est independens
a corpore, non pot. cum illo coniungi, nec. propter bonum
substantiale, nec. propter accidentale et consequenter anima non
est forma unibilis corpori.

R°. Anima rationalis esse partem compositi totius substantialis hominis,
licet ipsa sit independens a corpore, adhuc tamen pot. illi uniri
propter bonum substantiale totius, et compositi sub ratione humana:
tum propter intellectionem, seu bonum accidentale ibi ut
ad perfectionem. Quia quidem perfectio accidentalis anima
obtinet perfectione sentiente in hoc statu, licet post sepa-
rationem a corpore aliter se ipsa habeat.

Ob. 4°. Nulla est proportio inter corpus et spiritum, q. anima
rationalis non pot. esse forma corporis.

R°. Neg. ant. proportio exigitur non quidem in entitate om-
nino simili subiecti et formae, sed in ratione perfectibilis et
perfectivi, in ordine ad constituendum unum per se substantiale.

Ob. 5°. Forma corporis debet esse ratione ut quo corporea, quia
debet simul cum materia seu cum corpore constituere cor-
pus,

per quod est praedicabile ut genus de hac et illa
ratione corporea; sed forma illa non posset esse corporea ut
quo, quia non posset esse forma corporis.

R. [illegible] ratio esse non tamen formalem corpoream ut quo in
qua corpus sit constitutum cum ipso corpore altera comparte
corpus in compositum completum, seu terminandi substantia-
litatem cui conveniat quantitas, non tamen animus partis in materia
inclusa in ipso inest composito, non ergo sequitur quod forma
animae ut sit forma debeat esse ratio corporea ut quo
in ratione status ac dependens a corpore.

Obj. 6. Si forma rationis spiritualis est forma compositi, et
ratio ut quo constitutiva illius, efficiet compositum spiritu-
ale, quod tamen falsum est.

R. Forma ratio esse quidem ratio formalem ut quo cor-
poream in corpore constituere cum altera comparte com-
positum [illegible] esset tamen spiritualem ut quo, non ita
non efficere formaliter compositum spirituale, haec enim deno-
minatio importat omnimodam spiritualitatem, quam non
habet compositum ex forma spirituali et materia. Reg. vero
notandum est formam rationis spiritualem communicare ut
formam totam omnem quam ipsa capiebat in se
ita ut sicut ipsa denominatur talis, deberet etiam ipsum
totum denominari tale, quia talis forma denominat totum
aliquam totam talis, quia nullum aliud est impedi-
mentum. Secundo vero vel compositum aliquid habet
ratione cuius communi non spiritum [illegible] tribuat illi
huiusmodi denominatio ut fit in [illegible] in forma
ita repetit spiritualitas ut nihil sit in ipsa ma-
terialitatis; in corpore vero vel composito reperit ma-
terialitas, quia impedit huiusmodi denominationem, ita
ut

ut D. Thomas dicit spirituale.

Quaestio 3a

De Corpore organico, per quid constituatur.

Quoniam corpus viventis debet non solum cognosci, et per partes definiri, v.g. quomodo omnia [illegible] quaeritur an aliquo modo corpus organicum constituatur in ratione corporis talis, an per formam substantialem, an per aliam formam, quam appellant corporeitatis, an vero per alias dispositiones accidentales, singulae opiniones [illegible] examinandae sunt.

Articulus 1us

An Corpus organicum constituatur per formam corporeitatis.

Corpus viventis [illegible] et omnia [illegible] formam corporeitatis [illegible] non debet habere [illegible] formam [illegible]. hoc est [illegible] actus corporis organici, [illegible] corporeitatis [illegible] debet corpus constitui per aliam formam, nempe formam corporeitatis.

Fit [illegible] corpore ex corpore, et [illegible], quod non [illegible] de [illegible] inanimatis, [illegible] dicimus [illegible] constare ex corpore. Et tali forma [illegible] materia et forma [illegible] in viventibus corpus quod est altera pars compositi, [illegible] materia [illegible] aliquam formam [illegible], quae

mento appellatur forma corporeitatis, quia per eam fit corpus. Probatur quia in morte hominis remanet idem numero corpus, ergo remanet eadem numero forma corporeitatis.

Haec sententia impugnatur 1°. quia si daretur huiusmodi forma, daretur formatio substantialis sed supposita generatione [illegible] homo, et corrumpitur substantialiter, et tamen remanet eadem forma corporeitatis quae erat prius, ergo nova generatio cuius [illegible] substantialis non est [illegible] alia generatio quod repugnat [illegible] de generatione, ubi est generatio unius est corruptio alterius, et e contra.

2°. sequitur contra secundam [illegible] dari in rerum natura individuum generis de praedicamento substantiae sine nulla specie corporis contrahentis, quod ita est impossibile, sicut [illegible] dicere aliquod animal in rerum natura nullius speciei animalium.

Dico ergo esse non dari huiusmodi formam corporeitatis, ac proinde corpus organicum non constitui per illam.

Probatur conclusio 1°. quia sine fundamento et sine necessitate multiplicantur formae substantiales in eadem natura. Probatur antecedens, quia ad [illegible] est materia organizata cum suis dispositionibus accidentalibus, ergo superfluum est alia forma corporeitatis. Nec valet quod dicitur, forma est actus corporis organici, ergo supponit corpus constitutum per formam corporeitatis, nam [illegible] dici quod [illegible] corpus organicum [illegible] cum suis dispositionibus accidentalibus [illegible] explicat, forma est actus corporis organici, sicut albedo est actus albi, sicut ergo albedo constituit album, ita forma constituit corpus. Et per hoc patet solutio ad primum fundamentum.

Probatur 2°. conclusio, quia homo est unum per se, et non per accidens, ergo

in

in eo ad 2. pars dicit formam perfectam. Ad confirm. de uno
ens completum et alia forma perfecta non fit unum ens
per se, sed per accidens. Sed mata cum forma specifica corpore-
itatis faceret unum ens per se completum, quod adueniens [illegible]
faceret unum ens per accidens. Neg. dicas mata cum illa
forma corporeitatis ad ens incompletum, quia quamuis for-
ma, cum sit incompleta conficit ad specificam speciem ani-
mans quod constituit speciem completam. Contra [illegible] quod illa
forma non sit actus speciei completae, cum sit actus cor-
respondens in eodem genere ipsius potentiae mata.

Ad aliud quia plures formae perfectae non possunt esse in eadem
mata cum non [illegible] quid [illegible]. Unde quia dicimus
in [illegible] formam corporeitatis non esse eandem mate, nam
vel illa forma corporeitatis daret rationem genericam corpo-
ris vel rationem specificam seu ultimam dat, quod non est [illegible]
[illegible] Sed nec nulla forma dat rationem genericam quin
det rationem specificam, quia genus non reperitur extra spe-
ciem, sed in specie, sic quoque ad 2am partem, quia ratio
specifica corporis debet a tali vel tali forma quae cum
mata constituit corpus quod frustra poneretur alia forma cor-
poreitatis ad hunc effectum. Confirm. illa forma, quae ipsa
dat rationem specificam, dat etiam rationem genericam, sicut albe-
do quae facit album facit etiam coloratum quod est genus
eius, sed eadem ratione ad formam quae facit tale corpus specificum
facit etiam corpus genericum.

Ad 2um fundamentum [illegible] sententia S. Thomae cum dicit mixtum componi ex
corpore et anima, nomine corporis debet [illegible] intelligi mata
ipsa affecta organis [illegible] dispositionibus [illegible] ita S.
Thomas. [illegible] quando dicit mixtum componi ex corpore
et forma, nomine corporis possumus intelligere materiam, ut [illegible]
pro

sed quendam gradum metaphysicum formae seu sicut dicit
comprehendentem materiam, et formam ad quatenus forma est, sed prae-
terquam dat gradum corporeitatis: ut declaratur in [illegible]
[illegible] et singularem gradum speciei, quem addit ex-
tra communem gradum corporis, distinguitur in viventibus se-
parata a corpore, et sequitur corpus per modum partis phys-
icae ad quam forma [illegible] [illegible] [illegible] corporata
ad [illegible], sed quia ita concipit ac [illegible] ac si esset
forma distincta, ita [illegible] [illegible] [illegible] 16. [illegible] 4.
Scotus. [illegible] et alii

Ob. 1° in morte hominis recedit forma, et non statim introducitur
alia forma, ergo non potest dici quod maneat materia sine forma
ergo [illegible] quod maneat sub forma corporeitatis, [illegible] quia
si introduceretur alia forma illa esset diversa pro diversitate
dispositionum [illegible] autem non ita [illegible] in morte hominis
idem manet cadaver [illegible] et [illegible] [illegible]
sine [illegible]. Confirmatur quia non potest assignari causa a qua talis
forma educatur.

R. neg. min., in morte hominis introducitur forma cadaveris
et [illegible] inde non manet materia [illegible] omni forma. [illegible] for-
ma cadaveris in viventibus specie diversis, est specie distinc-
ta. In eodem vivente pro diversitate dispositionum non
est necesse quod sit diversa specie, quia sicut diversae dis-
positiones non [illegible] formam [illegible] cadaveris, ita [illegible]
[illegible] [illegible] non potest [illegible] specifica. Quod attinet ad cau-
sam efficientem, potest dici quod [illegible] [illegible] [illegible] causa
[illegible], sicut generaliter dicitur de his quae per accidens generantur
et putrefactione.

Ob. 2°. si non est idem numero corpus vivum et mortuum, quod
iacuit in sepulchro idem numero corpus quod fuit in Christo vivente.

Ideo identitas numerica duplex est: 1.° completa, quæ resultat ex hac materia, et ex hac Anima vivente, et hoc modo Corpus Christi non fuit idem numero vivum, et mortuum, nam habuerit aliam formam distinctam à priori, nempe formam cadaveris. 2.° identitas numerica incompleta est identitas materiæ, et aliis accidentibus, et hic fuit in corpore Christi Mortui dimissa identitas suppositalis, quæ est eadem suppositalitas, et subsistentia, atque hanc sine dubio habuit corpus Christi mortuum, quod fuit idem suppositaliter. In hoc sensu explicandi sunt sancti Patres quando dicunt, idem fuisse Corpus Christi vivum, et mortuum, fuit enim idem identitate suppositali, et identitate numerica incompleta;

Articulus Secundus.

An

Corpus Organicum constituatur per formas substantiales Partiales.

Cum Anima requirat varia organa ad suas operationes, ut sunt cor, cerebrum, Caput, Manus &c. oritur quæstio an hæ partes organicæ constituantur in suo esse per formas substantiales, partiales, præter diversas totali, nempe Animam.

Dicendum est partes organicas non constitui per formas substantiales diversas.

Probatur 1.° quia non datur in eo composito plures formæ substantiales diversæ, ut supra diximus, ergo. Probatur antecedens. Si darentur plures formæ substantiales in eadem materia, vel essent essentialiter subordinatæ inter se, itaut una haberet se ut potentia, altera ut actus, vel essent ordinatæ ut

dispositio-

ad formam, vel alio modo essent ordinatae, sed se haberent mere in-
comitanter, sed nullo ex his modis plures formae possunt
esse in eadem materia, et nullus alius modus potest excogi-
tari ergo maior constat ex sufficienti partium enumeratione.

Probatur Minor. quoad primam partem nulla est forma substantialis
quae se habeat ut potentia respectu alterius, quia si aliqua forma
hoc modo se haberet, ut potentia respectu alterius, posset perfici a
perfici alia forma, ergo illa forma, quae est perfectibilis
non constitueret compositum in ultima ratione specifica, sed
solum in ratione generica adhuc contrahibili, ut perfectibili
perfici alia forma, sed hoc non potest dici ergo. Probatur minor. quae-
libet forma substantialis est essentialiter constitutiva in ul-
tima aliqua specie completa substantialis formae, sed
quaelibet forma communicat compositi, ut tamen suum esse
suam ergo essentiam, ergo quaelibet forma constituit compo-
situm in aliqua ultima specie, et non solum in ratione ge-
nerica, quae sicuti non reperitur sine ratione specifica, ita
non potest tribui sine ratione specifica. Probatur Maior. Quia
quaelibet forma est essentialiter diversa entitas ab omni
alia entitate diversa specie ergo quaelibet forma est in
ultima specie constituta. Confirmatur primo quando advenienti
formae vel est expleta tota capacitas, vel non, si primum non
ergo potest iterum recipi alia forma; si secundum quomodo
potest materia trahi, ut incompleti actuato. Confirmatur 2°
nulla datur forma accidentalis ita subordinata alteri ut
sit illi potentia respectu alterius formae accidentalis,
ergo neque datur forma substantialis, quae se habeat, ut potentia
respectu alterius formae accidentalis; ergo neque datur for-
ma substantialis, quae se habeat ut potentia respectu alterius
formae:

substantialis. Prob. Ant. quia nulla est forma accidentalis
quae det composito esse primum contrahibile ad speciem
ultimam per aliam formam, sed est dare aliquam formam sub:
ordinis quae det composito solam rationem genericam colorati,
et quae perficiatur per aliam formam, a quo constituatur compositum
in ultima specie, ergo pari ratione, nulla datur forma sub:
stantialis, quae sit veluti forma ad speciem ultimam, et
constituens compositum in aliquo esse generico, et perficiatur
per aliam formam substantialem.

Nunc probanda est eadem minor primi argumenti, quo ad 2am
partem, quod scilicet non possint esse plures formae substantiales
immediatae, ita ut una sit dispositio ad aliam. Primo quia
sine fundamento asseritur quod una forma sit dispositio
ad aliam, ut patebit ex solutione obiectionum. Secundo
impossibile est ut una forma recipiatur in materia solum ut
dispositio ad aliam formam, quia quaelibet forma substantialis
unita materiae constituit compositum substantiale in
aliqua specie infima vi naturae, ac proinde constituit
compositum in esse perfecto et completo, ergo non potest
esse dispositio ad aliam formam substantialem, quia quod
quod advenit enti constituto in esse completo est accidens.

Restat probanda 3a pars quod nimirum non possint esse in
materia plures formae substantiales disparatae, id est
et sine ullo ordine, quia vel possent esse simul in
aliquo certo numero v.g. duae tres, vel possent esse
simul omnes. Non primum quia si possent esse simul duae:

ut istis formis, cum non etiam repugnent, et opponantur. unde non habetur talis limitationis ratio ut specifica natura sit ad recipiendum tot formas, et non plures, nec potest dici 2° quia si possent esse simul naturaliter omnes formae substantiales in eadem materia, non esset cur ad introductionem ignis corrumpi ligni, quando generatur ignis, nec debet dici quod generatio unius sit corruptio alterius, nec videtur corrumpi lignum, quia perierunt dispositiones; nam ex hoc ego infero non posse esse plures formas in eadem materia; nam cum quaelibet forma ab alia diversa requirat diversas dispositiones accidentales, quae naturaliter sunt incompossibiles in eadem materia, ita et ipsae formae substantiales erunt naturaliter incompossibiles.

Prob. 2° a Caietano quia si darentur formae substantiales plures simul, per generationem esset contra Arist. 5° Physicorum tx. 8. et 9.

Probo 3° nam Arist. 2° de Anima tx. 9. et primo de partibus animalium cap. 1° et 2° de generatione animalium cap. 1° docet manum, oculum, carnem etc. esse aequivoce talia, quando non sunt amplius animata, si autem darentur tales formae partiales, cum non animata dicerentur univoce eadem, quia remanerent eaedem quoad formam carnis; ergo per Arist. non dantur tales formae.

Prob. ultimo quia nulla est necessitas ponendi tales formas, ergo non sunt ponendae. Prob. Ant. quia diversitas, quae apparet in carne, et in osse solum potest per solam diversitatem accidentalem, sicut v.g. in ligno per solam diversitatem accidentalem salvatur diversitas, quae apparet in parte nodosa ligni, et in caeteris partibus. Conf. sicut in homine habentur ab una anima totali ea quae sentiunt, vegetantur, quare hic potius [illegible] habere [illegible] carnis, ossis etc. ergo frustra multiplicantur aliae formae partiales substantiales.

Solutio fundamentorum sententiae contrariae

Obiiciunt 1.o adversarii qui admittunt formas partiales substantiales: [illegible] est [illegible] sanguis, tamen [illegible] differre ab omnibus; ergo caro et ossa habent diversas formas substantiales. Confirmatur quia post mortem hominis caro et ossa differunt essentialiter. Confirmatur 2.o quia ipsis [illegible] magna apparet diversitas accidentium in illis partibus; ergo signum certum est quod sint diversae formae substantiales.

R.o [illegible] sanguis [illegible] hominum [illegible], esse ossa et carnem [illegible], differre substantialiter per [illegible] aliorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diversitatem, sed [illegible] distinguunt an sit diversitas accidentalis an essentialis.

Ad 1.am confirmationem dico post mortem hominis succedere formam cadaveris, quae in nata cum tali dispositione [illegible] tamen cadavera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] post mortem [illegible] differunt essentialiter substantialiter caro et ossa, sed solum accidentaliter.

Ad 2.am confirmationem: non semper per diversitatem accidentium [illegible] arguitur diversitatem formarum substantialem, alioquin ex diversitate [illegible] et [illegible] posset inferri diversitas [illegible] informantis carnem et ossa: [illegible] [illegible] est quia [illegible] sunt [illegible] formae, quae in diversis partibus habet [illegible] diversitatem [illegible] operationum [illegible] organa, et dispositiones; [illegible] ipsa in se indivisibilis sit et incapax [illegible] substantialis, et [illegible] dicimus [illegible] [illegible].

Dices homo [illegible] [illegible] constare ex [illegible] et corpore, [illegible] autem corporis intelligit aliquod compositum sub-

stan-

ita ut contradistinctio ab ipsa, quod corpus constat ex aliqua forma speciali.

R. corporis intelligitur tota materia quae organizata accidentaliter, ita S. Thom. 1a parte quaest. 76 art. 4o et Arist. 7 Metaph. textu 53. Aliam solutionem huic argumento dedimus quaest. prec.

Ob. 2o si darentur formae partiales, homo non nutriretur, probatur seq. quia quando homo nutritur debet converti alimentum in hominis carnem, ossa etc. hoc est omnia debent nutriri, si autem caro sit quoddam compositum speciale, et sic ossa etc. et nervi, non potest alimentum converti in carnem quia deberet in compositum ossa etc., quia nihil aliud est aliquid converti in aliud, quam in eo producere formam eius in quod convertitur.

R. neg. seq. quando homo nutritur ex partibus materiae alimenti [illegible] unio [illegible] quae ossa etc. unitur illis partibus materia, et cum tali vel tali temperamento qualitatum facit carnem, ossa etc. hoc modo bene salvatur nutritio hominis, et conversio alimenti in carnem, et ossa absque eo quod requiratur alia forma specialis etc.

Ob. 3o sine formis partialibus difficilius explicantur aliqua mysteria fidei, et aliqua apud theologos certa. 1o quia non potest salvari, et explicari quomodo B. Virgo sit mater Christi, si illi nullam tribuit formam specialem, sed solam materiam. 2o non potest explicari quomodo fuerit idem corpus Christi vivens, et in sepulchro mortuum. 3o ex vi verborum in consecratione fieret etiam praesens ossa Christi, quia sanguis sit praesens per solam concomitantiam et [illegible] cum corpore, et debet fieri [illegible] si fuisset a verbo aliquid de novo assumptum post mortem Christi-

[illegible]

necesso forma cadaveris, quod est contra omnes Theologos qui, licet assumpsit nunquam dimisit. 5° sequit explicari quid nam corpus fieret ex vi verborum in sacramento eucharistiae, si aliquis Apostolorum in triduo mortis Xpi consecrasset. 6° Non pot explicari cur veneremur ossa et reliquias sanctorum, tamen si non retinent eandem formam substantialem quam prius, sed habent diversam, rob dici quod post mortem non sunt ossa illius sancti. Quid ergo veneramur?

R. Ad primum per arg, ad probationem dico, nec B. Virginem dici matrem Xpi, nec aliam foeminam dici matrem alterius, ex eo quod illi dederint formam aliquam substantialem substantiam. Sed B. Virgo, et caeterae mulieres matres sunt, quia disponentes ultimatim materiam ad animam rationalem recipiendam, concurrunt ad substantialem unionem animae cum corpore, et hic attingunt compositum idem, cuius matres esse dicuntur. Igitur B. Virgo fuit mater Xpi, non solum quia ex purissimo eius sanguine desumpta est materia corporis Xpi, sed quia materiam illam disposuit ad receptionem animae rationalis, et ad unionem illius animae cum corpore concurrit, sicut aliae Matres.

Ad 2um. Patet ex praedictis corpus Xpi dici idem vivum et mortuum ratione identitatis hypostaticae. Negari tamen requirit quod docet S. Thom. 3a part. quaest. 10 art. 5° corpus Xpi vivum et mortuum non esse idem in omni rigore, scilicet omnino, alia ne erat forma corporis viventis, alia mortui.

Ad 3um dico ex vi verborum id poni in eucharistia, quod requirit compositum veritas verborum. Cum ergo dr hoc est corpus meum sit in panis ex vi illorum verborum, quod pars verborum non essent vera, cum ergo veritas illorum verborum exigit compositum, absque eo quod sit anima Xpi, dico anima Xpi

Sit

dr poni, 3 ex vi verbor. Sed id solum per concomitantiam
et propter unionem quam de facto hēt cum Xpi cor-
pore; sic sola materia non est corpus Xpi. Ergo ex vi
verbor. debet poni corpus Xpi. Ergo debet poni aliquid
ultra materiam, nempe forma corporalis. R. corpus Xpi
non est sola materia nuda, sed materia organizata, configu-
ratione accidentali, quare P. Vasquez disp. 187. cap. 4.
probat dicendum in eucharistia non esse ex vi verbor. etiam
accidentia pertinentia ad organizationem materiae, quia sine
illis non est corpus.

Ad 4.um R. nullum esse absurdum concedere aliquid fuisse a
verbo per unionem hypostaticam assumptum post mortem,
nempe formam cadaveris, assumptione 2.a et consequenter
ad [illegible] et [illegible] et debet [illegible] 3. part. disp.
38. [illegible] aliquid [illegible] poterat [illegible],
etiam accidentia in [illegible] Xpi, [illegible] ad unionem
hypostaticam, scilicet nova, et nova pars materiae.

Ad 5.um R. in triduo mortis Xpi [illegible] ex vi verbor. fuis-
se ponendum in eucharistia, quod ex vi verbor. fuisset po-
situm [illegible], et [illegible] de facto ponitur [illegible] sicut
nunc per concomitantiam ponitur [illegible], quia de facto unita est
[illegible] ipsi corpori, ita in triduo illo per concomitantiam po-
sita fuisset forma quae unita fuisset corpori.

Ad 6.um de reliquiis sanctorum R. nos venerari ea sanctorum,
quia in his manet morale fundamentum relationis ad sanctos et
ex illis excitatur in nobis memoria, et affectus in sanctos, sicut
propter similem rationem veneramur etiam ea quae tacta fuerunt
a sanctis, quia ex eo contactu manet morale fundamentum rela-
tionis ad illos.

Quaer.

Quaestio

De corpore organico in communi

Diximus est corpus organicum et instrumentarium, quod habet diversa organa et instrumenta accommodata ad diversas operationes exercendas, quare organis tanquam partibus integrantibus constat corpus, quod informatur ab anima.

Dividitur corpus organicum in partes similares seu homogeneas, et dissimilares seu heterogeneas. Partes dissimilares sunt, quae et membra in animalibus vocantur, aggregata quaedam ex variis partibus similaribus, qualia sunt in animalibus caput, brachia, pectus etc. in plantis radix, caudex, rami etc. Partes similares sunt illae ex quibus dissimilares fiunt, ut v.g. caro, medulla, venae, ex quibus constat caput, pectus etc.

2.o dividitur corpus organicum in partes fluidas, solidas, medias, et excrementitias. Partes fluidae sunt humores, sanguis, lac, colera, succus in plantis etc. Partes solidae sunt ossa, spinae, nervi etc. Mediae cerebrum, medulla, caro. Excrementitiae ut pili, capilli, ungues, pluma, squama etc.

3.o dividitur corpus organicum in partes viventes et non viventes; viventes dicuntur illae, quae informantur ab anima, non viventes, quae licet aliquo modo pertineant ad corporis integritatem, anima tamen non informantur. His explicatis, oriuntur aliquae dubitationes:

Art. 1.us

An anima informet omnes partes corporis

Non

Non defuere ex antiquis Philosophis qui dicerent animam
esse solum in aliqua parte corporis determinata, ex qua
veluti ex regia corpus administrat. Aliqui eam constitu-
erunt in capite, alii in pectore.

Dico est animam non esse in una tantum corporis parte, sed in om-
nibus partibus quas vivere experimur.

Pr. 1° ex definitione animae quae est actus corporis organici, quod non unius
tantum partis; 2° quia informatio animae maxime nobis apparet
ex operationibus vitae, sed has non videmus in solo capite et
cerebro, aut corde, ergo.

Pr. 2° quia totum corpus dicitur animal, et non solum cor aut
cerebrum. Licet autem alicui parti corporis tribuatur prin-
cipatus, ut Galenus tribuit [illegible], cerebro, et cordi, alii
Philosophi sequuti totam faciunt monarchiam et alii
cordi dant principatum, non ideo tamen concludunt quod solum
in ea parte existat anima, sed hoc faciunt propter alias rati-
ones.

Obiicies: Si anima non esset in una tantum parte, vel esset pars in parte cor-
poris, et tota in toto corpore, vel esset tota in qualibet par-
te corporis, et tota in toto: non primum, quia si esset pars in
parte corporis, vel in qualibet parte corporis esset anima cum
suis potentiis, vel non; alterum dici [illegible], quod absurdum dici potest.
2um quia non potest intelligi quomodo anima sit tota in toto,
et tota in qualibet parte.

Rs. neg. min.: sed probabiliter dicitur animas quae sunt divisibiles ha-
bere partes in partibus corporis, et esse totas in toto corpore,
animam vero rationalem, quae est indivisibilis esse totam in toto
et totam in singulis partibus. Ad id quod dicebatur an in
singulis partibus natura habeat anima omnes suas potentias, dico
habere omnes illas, quae ab ipsa anima non dependent, de quibus
infra

infra. Ad illud quod obiciebat dicendum non intel-
ligi, sicut intelliguntur multa alia difficilia, sed hoc ex-
plicabitur cum agemus de sua ratione.

Art. 2.us

An partes fluidae corporis organici sint animatae

Prob. est non esse animatas partes fluidas corporis organici u.g.
sanguinem, succum in arboribus, hac de quocunque, et tamen
quaestio est de sanguine. Gal. 2° de elem. ait sanguinem non
esse animatum. Ita etiam sentit S. Thomas 1a parte quaest. 119
art. 1° ad 3um et alii, ut Albertus, Durandus et quidam alii, adde
Aristotelem lib. 2° de partib. anim. cap. 10 ubi ait sanguinem
nullam esse partem animalis.

Pr. 2° quia humores, seu partes fluidae non sunt continuae cum
reliquo corpore, ergo non sunt animatae; pr. ant. ex Arist. 3° de
hist. anim. cap. 19 ubi habet haec verba: Non enim sanguis
continuus carni, neque cognatus est, sed in corde ac venis
quasi vasis continetur. Sanguis ergo et partes fluidae
sunt in corpore, sicut liquor in vase, sed liquor in vase
non continuatur in vase; ergo nec partes fluidae continuantur
cum corpore, ergo non sunt animatae. Pr. hac cons.
quia una et eadem forma non potest informare nisi par-
tes materiae continuae, ergo cum sanguis non continuetur
cum carne et cum reliquis partibus corporis, nec potest
informari eadem anima.

Pr. 3° si sanguis esset animatus, esset aliqua pars humani corporis
ergo ex vi consecrationis poneretur ..., et non concomitanter
in eucharistia non sanguis quem..., et vera corporis Christi, op-

opponitur autem statuit conc. Trid. ss. 13. cap. 3

q. sanguis non est animatus.

Ob. 1. pl. cum Scoto, qui sequitur contrariam sententiam: sanguis continuatur carni, q. sanguis potest animari.

R. neg. ant. quia sanguis ideo non continuatur cum venis, quia differt a venis sicut aqua a canali, sed in corpore excoquitur sanguis tanquam aqua [illegible] q. neg. sanguis continuatur carni. Confirmo quia si sanguis ligetur fortiter [illegible] aliquod spatium aliquam venam, certum est, quod [illegible] illud ligamen sanguis discontinuatur. Quaerimus igitur: an sanguis ille discontinuatus, qui est [illegible] in extremitate digiti sit animatus, vel non. 1um dici non pot. quia ille sanguis non continuatur carni. Si dicatur 2um q. ille sanguis nec prius fuit animatus quis n. eredat sanguinem illum [illegible] ligamen vena [illegible] Unde quod si solvatur ligamen, iterum ille sanguis cum alio continuabitur q. tunc deberet iterum animari. Sed hoc est plane ridiculum, nam qui solveret ligamen, suscitaret mortuum, redderet n. animam sanguini, qui illam amiserat.

Ob. 2. sanguis est de integrali compositione corporis viventis a[d] minus quam caro, q. participat eandem formam quam caro. Confirmatur quia partes quae sunt integrantes, aliquod corpus debent habere eandem formam, alioquin non integrarent unum, sed plura.

R. cum Durando in 4. dist. 44. quaest. 3. a. [illegible] tria partium genera reperiri. Aliquas esse, ut materia, et forma. Alias integrales et primarias, ut caput, pedes. Alias integrales, sed 2arias quae etiam dicuntur [illegible] integrales ex quibus aliqua sunt necessaria ad [illegible] sanguis et reliqui humores non sunt partes entales p. et 2. modo, sed 3. modo, quod genus partium non oportet esse animatum. -

dices

Dices. Isti humores ita integrant animal, sicut 4.or elementa integrant mundum, sed elementa sunt partes integrantes mundi, ergo etiam humores.

R. est disparitas, quia mundus est unum quid solo ordine, mento continuitatis et aliis corporibus, licet dispersis et discontinuis; at vero animal est singulariter unum substantialiter, et quodlibet animal est corpus absolute unum, et per consequens non potest coagmentari ex partibus non habentibus continuitatem, quomodo sese habent humores.

Ob. 7.o Effuso sanguine, perit animal amittit vitam, ergo sanguis est pars integralis et necessaria ad constituendum totum, quod non est alimentum sicut ceteri humores integrales.

Confirmatur. Aristoteles 2.o de part. animal. cap. 2.o numerat sanguinem inter partes animalis, et lib. 3.o de part. anim. cap. 5.o vocat sanguinem unam partium animalium, et eodem lib. cap. 15.o ait sanguinem animarum. Galenus inquit in tractatu: est sanguis omnium animalium, et sine eo nequeunt vivere, et sane quamdiu vita durat sanguis animat et fovet.

R.o effuso sanguine moritur animal non quia sanguis sit anima: sed quia est pars necessaria ad vitam...

Est autem necessaria non solum, quia alimentum est, verum etiam quia ex eo spiritus efformantur, et quia maxime fovet naturalem calorem; quoniam ergo vita maxime consistit in calido, et humido, ideo deficiente sanguine animal extinguitur.

Ad confirmationem, Aristoteles appellat sanguinem partem animalis, quia est pars necessaria ad conservandum animal, et illum numeravit inter partes similares, quia non constat ex aliis partibus dissimilium rationum, ut argumentum capit.

Art. 3.us

An Partes solidae, mediae, et excrementitiae corporis organici sint animatae.

Quo ad 1am partem dicendum est: Partes solidas, v.g. ossa, nervos, dentes, spinas, et his similes esse animatas.

Pr. 1o auctoritate Aristotelis, qui hoc praecipue docuit de anima lib. 3o de hist. anim. cap. 3o, et partes id facere de partib. 2o de partib. cap. 7o.

Pr. 2o in omnibus his partibus saltem una apparet operatio vitalis, nempe nutritio, in multis etiam sensatio, ergo huiusmodi partes solidae sunt animatae.

Quo ad 2am partem dicendum 2o ex partibus mediis carnem, cerebrum, medullam spinalem esse animatas.

Pr. pro ex operationibus vitalibus quae in huiusmodi partibus apparent, et quia vita videtur fere praecipua in corpore organico. 2o de medulla spinali, de qua aliqui dubitarunt, illa medulla est eiusdem rationis cum cerebro et quasi defluxus cerebri per spinam, sed cerebrum est animatum, ergo etiam medulla spinalis.

Quaeres an medulla, sanguis, adeps, et his similes partes sint animatae.

Rp. negative, quia vel tales partes sunt substantialiter pingues, ut docet Aristoteles, unde non nutriuntur, sicut non vivit pinguis, et differunt a pinguedine nullum habens signum vitae, et cum nullam tenent terminum magnitudinis, ut aliae partes animatae. Videtur probabilius esse oppositum.

Dices ex pinguedine animalis multa [illegible] venae, ergo pinguedo nutritur.

Rp. non esse venas, sed partes pinguedinis ad hoc sufficienter alterari, aut converti in pinguedinem.

Quo

Quo ad 3.am partem dico 3.o partes excrementitias u.g. ungues capillos, cornua, rostra, et his similes partes n[on] esse animatas. Pb. p.o auctoritate Aris. 2.o de part. anim. cap. 8. et 3.o de hist. anim. cap. 11.o

Pr. 2.o experientia, quia pili et ungues crescunt etiam mortuis, q[ui] non habent vitam.

Conf. quia capilli et ungues magis crescunt infirmis, quia scilicet quia nimirum in infirmis plus est putredinis, quae a viventibus abjicitur in capillos et ungues; ergo hae partes excrementitiae non vivunt.

Ob. p.o Aris. 3.o de hist. anim. cap. 9.o docet, ungues, ungulas, et cornua sequi naturam cutis, sed cutis animata, ergo etiam istae partes animantur. 2.o docet Aris. boves in fugia movere cornua, ut auriculas, ergo cornua animantur ut auricula. 3.o docet eodem ungues aliquando degenerare in ossa. 4.o docet de historia animal. illa animalia quae habent cornua non habere dentes superiores, cuius est ratio, quia materia quae deberet esse dentium superiorum abiit in cornua, ergo eadem materia abiit in dentes, et in cornua, sed dentes animantur, ergo et cornua.

R. ad p.um cornua sequi naturam cutis in colore, vel in alia conditione ut eadem ait Aris., non tamen in substantia. Ad 2.um dico inde colligi cornua adhaerere cuti, et cum illa moveri, non tamen esse animata. Ad 3.um dico comparationem fieri in duritie, non in substantia. Ad 4.um r. ideo esse cur cornuta careant dentibus superioribus, quia non habent superiorem maxillam aptam cui infigantur dentes, sed hunc defectum compensavit natura dando ijs animalibus cornua ruminandi ad facilem digestionem.

Ob. 2.o capilli crescunt, ergo patiuntur defectum caloris, ergo vivunt.

R. 2.o non crescunt in infinitum, sed ad certum terminum, ut patet

patet in pueris capillos non producentibus. 2° dat quidam morbus p quem capilli surgunt et inflammantur, quo tempore si pungantur acu, sanguinem fundunt, et saepe secandi causant mortem q. capilli vivunt.

R. ad 1um capillos crescere, non quia deficiat calor, quem in ea materia faciat tantum, sed quia simpliciter in toto corpore deficit calor, unde etiam deficit in ea materia reiicienda. Ad 2um r. capillos p accidens non crescere in infinitum, vel ex defectu materiae, vel quia tantum crescunt, ut natura perfecerit bene longum capillum non potest extrudere, unde illa materia in alias partes reiicit. Ad 3um r. inde non colligi capillos animari, sed ob sumptum in capillis quandam eorum qualitatem, quae p huiusmodi morbum putrido repletur humore, qui sanguis capillo erumpit, et saepe gravius hominem laedit.

Quaestio 5a

Quotuplex sit Anima

Certum est de facto dari tres animas, vegetativam, sensitivam, rationalem. Dixi de facto, quia de possibili non repugnant plures animae, nam sicut reperitur vegetativa sine sensitiva, ita videtur posse dari sensitivam sine vegetativa, imo intellectivam sine sensitiva, q. de possibili nulla apparet repugnantia quo minus possint dari plures animae.

Probatur de facto tres assignatas dari animas. Tot sunt de facto animae genera, quot sunt diversa principia vitae in corporibus, sed haec sunt tantum tria, nempe vegetativum, sensitivum et rationale, q. etiam tres sunt animae, sensitiva, vegetativa, rationalis. Maior est clara ex definitione animae in communi, quia

quod est principium vegetandi seu viuendi, sed vita pro de
vegetabilibus, nam de scriptura, et ratio nostra est quia du-
bitur ... in quam ad 1. Corinth. 15. tu quod seminas non
vivificatur nisi prius moriatur. ubi Paulus productionem plantae
appellat vivificationem, ergo quod sic producitur vivit vita
vegetativa. Sanctus Basilius lib. de Spirit. cap. 20 ait
loquens de plantis. Hoc genus rerum quamvis non sentiat vi-
uit, et per hoc etiam mori et occidi. Rursus hoc habetur
in Psalmo. Occidit in grandine vineas eorum. Non occiduntur
nisi ea quae vivunt, ergo plantae vivunt.

Pr. 2° ratione, quia vegetatio est operatio vitalis, sed ista opera-
tio non fit eam nisi ab anima vegetativa, ergo cum detur ista
operatio, ut apparet in plantis, datur etiam principium
huius operationis, nempe forma vegetativa. Solum maior indiget
probatione. Operatio vitalis est operatio immanens a principio in-
trinseco consistens in eo quod talis, ita ut excipiet eam a
principio extrinseco, nihil n. aliud requiritur ad operationem
vitalem, huiusmodi est vegetatio, ergo vegetatio est operatio
vitalis.

Ob. 1. Nutritio quae est operatio formae vegetativae non est ope-
ratio vitalis, ergo forma vegetativa non est principium o-
perationis vitalis. Probatur ant. nutritio est actio transiens, ergo
non est operatio vitalis quae debet esse immanens. Probatur
ant. Nutritio duo includit, vel tria, ergo unum alterare alimentum
2.um convertere alimentum in aliam substantiam speciei aliti, 3.um
habere substantiam genitam unitam substantiae praeexistenti speciei
aliti, atque. Sed tres operationes transeunt in extremum de-
stinatum s. in alimentum substantiam de novo genitam di-
versam ab ipso principio vegetante, ergo cum non sint ope-
rationes immanentes non erunt vitales. ... R.

R.o neg. ant. Ad probat. neg. ant. et nego etiam nutritionem esse actionem transeuntem. Pro quo adverte duppliciter posse dici actionem immanentem, 1o quia operatio maneat in eodem principio et organo a quo fit, 2o quod maneat in eodem supposito, seu toto. Atque 2a immanentia requiritur ad vitam quae reperitur in nutritione, licet n. forma vegetativa agat in alimentum, tamen cum ipsum alimentum transeat in idem suppositum cum vegetante, verum est dicere quod illa operatio maneat in eodem supposito, ac proinde est immanens, et non transiens. Porro vero praecipue convenit actioni illi quae novas partes praeexistentibus unit.

Ob. 2o forma vegetativa nullum habet praedicatum vitae commune cum vita Dei, ergo planta non vivit. Conseq. patet quia nulla res creata habet veram vitam nisi quatenus participat vitam Dei, ant. probatur, quia nullum tale praedicatum commune potest assignari.

Confirmatur quia vita Dei non est motus, etiam si loquamur de vita in actu 2o, nam motus dicit rem aliter se habere quam prius, quod in Deo repugnat esse, vita autem in actu 2o in rebus creatis non est nisi motus, et operatio.

R.o transeat ant., neg. conseq. Ad probat. neg. ant. non est necesse ut omnia praedicata quae formaliter habent in creaturis habeant per participationem similium praedicatorum formaliter existentium in Deo, nam multis creaturis formaliter convenit praedicatum corporeitatis, quod tamen non est in Deo. Quod si dicas tale praedicatum esse in Deo eminenter, ergo etiam dicendum est eminenter in Deo praedicatum vitae plantarum ... ... Obj.

Ob. 3.° sunt duo genera animalium ergo non tria. Prob. ant.
non dantur sola vegetativa, ergo supersunt dua quo-
rum una est vegetativa simul et sensitiva, alia ve-
getativa simul sensitiva, et intellectiva. Pr. ant. plantae
non solum crescunt, sed etiam sentiunt, ergo una planta
simul est vegetativa, et sensitiva. Pr. ant. plantae di-
stinguunt succos utiles a noxijs, ergo habent cognitionem sensiti-
vam, consequentia est clara. Pr. ant. experientia, nam cucumeres
currunt ad humidum aquarum, et fugiunt oleum, vites
fugiunt a lauro, ergo.

R. plantas non habent, neque discernunt succos utiles a no-
xijs, licet proprius appetitus sit, ut habent non directione
cognitiva aliqua regimur, sed per quandam determinationem
naturae appetunt sibi convenientem [illegible]. Quod vero de fuga,
metaphoricum est, dicuntur non vites fugere laurum, quia
male se habent prope laurum, quia nimirum aliqua
contraria qualitas ex lauro immititur in vites.

Ob. 4.° Philosophus lib. 2.° de anima tex. 13.° ait aliud anima-
tum esse vegetativum aliud sensitivum, aliud locomo-
tivum, aliud intellectivum, ergo sunt 4.or animatorum ge-
nera quatuor etiam sunt genera animalium et non tria.
Prob. ant. quia sicut reperitur vegetativum sine sensitivo et
sensitivum ac vegetativum sine ratione, et ratio cum
utroque, ita etiam reperitur vegetativum, et sensitivum
sine loco motivo, nam spongia, conchilia, et similia quae
[illegible] adherent et stant, nec loco
moventur, ergo.

R. praedicta divisio Phil. est potius quaedam enumeratio
quam exacta divisio. quando enim Phil. dixit qua-
tuor esse genera animatorum et rationem facit loco-
mo-

motive, dicta proprie locomotiva est, verum n. d. repe-
ritur sensitivum sine locomotiva, debuit ergo Aristoteles per-
fectionem facere locomotivam ut exprimeret operationem illam
quae magis sensibilis est. Sic vigilantes non reperiri sen-
sitivum sine locomotivo, et spongia movetur, nam con-
strictionis et extensionis dilatant, et constringunt; et conchi-
liae aperiunt, et claudunt. Ad 2um dico non intelligi ad
verbum. Non omnia quae sentiunt habent omnes sensus, sic
talpa habet gustum, et tactum non tamen visum, respon-
gia videtur solum tactum habere non visum, non auditum:
tamen motus localis facere ad extrinseco videt sensi,
et perfectius exprimere suam sensationem, ideo in iis anima-
libus quae habent omnes vel plures sensus reperitur per-
fectum principium motus progressivi in iis vero quae ra-
tione partis non habent sensus, sunt in imperfectum reperitur
motionis principium. unde spongia quae tamen imperfecte
habens tactum, imperfectum etiam habet motum solum
per dilatationem, et constrictionem. Quare absolute non
reperitur dari sensitivum sine locomotivo, unde ex
hoc capite non erat ponenda tamquam genera animatorum.

Quaestio 6a

An Animae sint Divisibiles.

Aliquid potest dividi in partes physicas i. materiam et for-
mam, vel in metaphysicas ut genus et differentiam, vel in
partes integrantes. Certum est 1o nullam animam posse
dividi in partes physicas, quia anima et viventis non est
corpus compositum ex materia et forma. Certum est 2o
om-

omnem formam esse divisibilem in partes Metaphysicas
nempe in genus et differentiam, quae partes reperiuntur
in perfecto statu. Remanet igitur quaestio de partibus inte-
grantibus, an scilicet in illas possit dividi omnis forma.

Dico quod est formam rationalem non posse dividi in partes inte-
grantes

Probatur quod authoritate Patrum, quorum loca citat hic
Suarez. Patribus consentiunt Theologi ac Philosophi omnes,
adeo ut quidam doceant, de fide tenendum esse formam
rationalem esse indivisibilem, scilicet Scotus asserit esse fidei pro-
ximum.

Probatur 2o ratione, quia si forma rationalis posset dividi, quod abscissa
manu hominis, pars formae absceditur vel ergo pars formae
corrumpitur, vel non. Non primum quia si una pars formae cor-
rumpitur quod etiam aliae partes essent corruptibiles, quod forma
rationalis non esset immortalis. Nec potest dici 2um nam si
non corrumpitur, posset ut nunc separatur illa pars formae.
Fingo hominem in peccato mortali existentem, quando
absceditur illi manus, postea vero illum poenitere et mo-
ri, illa pars formae abscissa quando erat in peccato
mortali deberet tendere ad inferos, et alia pars in coelum
quod pars formae esset beata, et pars damnata

Dico 2o formas plantarum et animalium imperfectorum quae vocant
insecta esse divisibiles

Probatur experientia, nam partes lacertae abscissae, vermium di-
visae vivunt aliquae diutius, aliae brevius, quod formae huius-
modi animalium insectorum sunt divisibiles. 2o rami
arborum truncati vivunt, et terrae commissi nutriuntur et
excrescunt in arbores, quod animae plantarum sunt divisibiles.

Respondent adversarii licet v.g. moveatur cauda scissa lacertae,

non

non tr^o genuit, sed ille motus est a spiritibus calidioribus qui adhuc remanent in ea parte scissa. Narrat Aristoteles 7. Phys. text. 4. se vidisse arietem progredientem absciso capite. Et Fulgentius narrat, Iacobum amisso corde ... duos passus ambulans, sic etiam serpens hominum capita truncata ... ac tr^o aliquando saltasse, imo aliqua etiam verba protulisse. Et in hoc omnia explicamus quod spiritus qui in iis partibus remanserunt, quo eodem modo possumus explicare motum caudae lacertae absciae.

Sed contra est quia motus qui fit per spiritus citissime deficit, quia ipsi etiam spiritus citissime evanescunt, at vero motus caudae lacertae absciae, saepe diu durat, quod ille motus non est a spiritibus sed ab anima. 2. arborum rami bene comixi nutriuntur, nutritio autem est operatio animae non spirituum: similiter vermes scissi utraque parte nutriuntur, quod in utraque parte remanet anima.

Respondeo 2. aliqui in ramo, et cauda lacertae scissae, producitur novam animam cum ibi maneant dispositiones requisitae ad talem animam.

Sed contra 1. si ibi sunt dispositiones quare 2. non remanet anima antiqua. 2. facilius valent anima columbi esse divisibilem, quam ex divisione columbi novam animam in cauda generari, quod potius illud quam hoc est asserendum.

Multo minus valet id quod dicunt alii: utramque partem lacertae vivere per eandem animam.

Non potest hoc dici, quia una et eadem anima esset in duplici loco, uno distante ab alio, quod naturaliter repugnat ut diximus in physicis.

Dicendum 3. omnes brutorum perfectorum animae, leonis, equi, bovis, ... sunt partes integrantes et ... divisibiles.

Sed

Pr. 1°. quia si anima equi esset indivisibilis idem posset producere se ipsum, hoc est absurdum, et undeinceps, ergo. Pr. seq. quia quando per nutritionem equus acquirit novas partes materiae, anima equi incipit pendere a novis illis partibus, et ab iis educi, ergo accipit esse de novo, hoc n. est educi formaliter ex materia, seu dependenter ab illa, sed hoc novum esse non accipit efficienter anima equi ab alio principio quam a principio nutritionis, quod est ipsa anima, ergo etiam novum esse non accipit anima equi ab alio, quam a se ipsa, ergo idem produceret se ipsum.

R. [illegible] a solo Deo produci illud esse novum, quod anima equi acquirit: anima n. equi solum disponit alimentum, Deus vero efficienter animam illam equi, quam prius educebat ex sola materia praeexistente, incipit etiam educere a nova materia acquisita alimenti.

Sed contra 1°. quia ex hac responsione sequeretur aliud absurdum, nam nova semper, et diversa productione produceret animam equi in nutritione quoties n. nova pars materiae acquiritur nova semper productione diversa a praecedenti produceret animam equi, quod videtur incredibile. Contra 2°. quia facilius est ponere animam illam divisibilem, ac per inde in nutritione a parte animae praeexistente produci novam partem ex [illegible] materia alimenti, quam recurrere ad Deum pro nova productione eiusdem animae.

Pr. 2°. quia anima brutorum educitur, et causatur a corpore, seu materia quam informat, ergo est divisibilis ad divisionem materiae ex qua educitur. Atque est evidens, nisi quis velit animam brutorum facere spiritualem, ut est anima rationalis, et quia anima equi non potest habere existere separata a materia, ergo pendet et educitur ex illa. Confirmatur 1° argumentum pr., quia si

eda:

educitur. Anima equi ex materia eiusdem, ergo vel per partes
equi educitur ex partibus materiae, vel tota ex qualibet
parte. Si primum, ergo anima equi est divisibilis et habet partes
iuxta partes materiae. Secundum non est possibile, quia sequeretur
unum et eundem effectum causari a duplici causa to-
tali, quod aliter est impossibile. Sequitur secundo quia ponatur
animam equi educi ex octo partibus materiae, sequitur nutrimentum con-
vertit, et acquirit decimam partem materiae a qua incipit
educi tendere. Anima equi, ergo tunc illa anima causatur a du-
plici causa totali adaequata: consequentia probatur quia ante nu-
tritionem ea anima perfectissime causabatur in genere causae
materialis ab octo partibus materiae, ergo ista erat adaequata cau-
sa animae: post nutritionem causatur ea anima ab iisdem par-
tibus materiae et praeterea ab aliis octo partibus acquisitis in
nutritione, et ipsis sufficientibus ad dandum esse illi
animae, ergo post nutritionem illa anima causatur a duplici causa
totali et adaequata in eodem genere, quod fieri non posse
supra vidimus.

Obiicitur 3°. Aristoteles de Iuve. et Sen. cap. 2° et de incessu a-
nimal. cap. 5° dicit animalia perfectiora divisa non
vivere, quia in ipsis anima habet magis unitatem quam in planta-
bis et insectis, ergo si sunt magis una debent esse indivisibiles.

R. Aristoteles non dicit esse indivisibiles animas brutorum, sed magis
unas, quia voluit distinguere istas animas ab animabus plan-
tarum, de quibus alibi dixerat esse quidem unas actu, sed
plures potentia, et quod manere possint in partibus divisis, ut
ergo anima perfectorum animalium sit magis una, satis est si
sit una actu et potentia, ita ut non possit divisa in
partibus consistere. 2° dixit Aristoteles animas animalium per-
fectiorum esse magis unas propter illam connexionem quam

parte

remanent partes formae in sui conservatione, quia non remanent anima plantarum et insectorum, cum illae possint conservari etiam divisae.

Dices forma est actus corporis organici, si autem forma esset divisibilis, ergo cuilibet parti deberet convenire esse actum corporis organici, hoc autem est falsum, quia pars animae quae informat v.g. cornu non est actus corporis organici.

R°. formam integram et perfectam dici actum corporis organici, unde etiam si partes sint eiusdem rationis, de specie ista sed quia ut sic non possunt existere in rerum natura, non debent esse ex se separatae actus corporis organici.

Ob. 3. Si forma equi esset divisibilis, ergo per nutritionem equus semper acquireret novas et novas formae partes, sed hoc non potest dici, ergo forma equi non est divisibilis. Probatur minor, quia si equus acquireret novas et novas formae partes semper acquireret maiorem virtutem ad agendum, cum virtus crescat cum ipsa forma, et constat experientia alia quod nimis experiuntur supra proportionem magnitudinem minus valere. Unde dicendum non est in tanto corpore [illegible] [illegible].

R°. neg. min. ad probationem dico verum esse quod addita nova forma augetur et virtus, unde equus maior plus ponderis fert quam parvus, sed per accidens potest contingere, ut crescat forma, et non virtus.

Ob. 4. Ex apprehensione, et appetitu alicuius rei, quae sunt in capite equi movetur pes equi ad pabulum. 2° quando equus verberatur in capite, calcitrat in pedibus. 3° si equus unum pedem ponat in aqua frigida, alterum in calida, discernit eandem diversitatem, ergo forma equi est una, et indivisibilis in toto corpore. Consequentia patet quia alio quin non possent salvari

uni alatae experientia, cum .1. moveant pedes, cum in capite est appetitus, ergo non fuit eadem forma indivisibilis, quae appetit pabulum, imperat motum, et movet pedes et sic de aliis.

R.o p.o deum colubri pulsans in capite movet caudam ergo forma aut colubri fuit indivisibilis quod ad negat [illegible]. R. igitur negando conseq.tiam, omnes .1. experientia allatae salvant [illegible], [illegible] connexionem partium formae et [illegible] [illegible] quam habent caetera membra respectu principii cognoscitivi, et appetitivi. Colligitur hoc ex [illegible] Arist. 2.o de part. cap. 7.o

Ob. 4. [illegible] si forma equi esset divisibilis, pars equi abscissa viveret, sicut vivit cauda lacertae, et ramus arboris, sed hoc est falsum ergo.

Conf. a contrario, quia tibia hominis scissa non vivit, quia forma talis non est divisibilis, ergo si forma equi est divisibilis, tibia equi abscissa vivet.

R.o pes equi abscissus non vivit, quia in illo non sunt sufficientes dispositiones, ut in eo separato a reliquo corpore conservet formam unde [illegible] dispositionem [illegible] et perit forma equi in pede. Aristoteles hic lib. p.o tex. 94 et 95 et de longitudine, et brevitate vitae cap. 7.o ubi ait formas perfectiorum animalium requirere plura organa, unde mirum non est si pars formae existens non ponit in pede scisso. 2.o ideo perit quia pars formae quae est in pede dependet a parte formae quae reliquum corpus informat et praecipue ab una aliqua parte, a qua si dividatur non potest recipere spiritus et alia quae sunt necessaria ad vitam, quod etiam dixit Arist. de juv. et sen. cap. 6.o

Ad confirmationem neg. conseq.tiam, nam defectus vitae in parte

[illegible]is:

scientia animalis, sed omni, vel quia forma est indivi-
sibilis, ut est forma potis, vel quia licet sit divisibilis
una pars pendet ab alia in sua conservatione.

Dices, s.o secto pede vivit equus, quia s. anima equi quae
est in capite pendet ab ea parte quae est in pede, sed
n. pars animae quae est in pede pendet ab ea parte quae
est in capite, et non e contra.

Rs. neg. seq. et ad probationem dico contra disparitatem esse quia
quaedam partes animae quae informant principaliora organa pos-
sunt esse sine ijs partibus quae informant organa motus
progressiva, cuius ratio nulla alia esse potest quam
potius salutem partium quae a posteriori dependerit, et
videmus [illegible] pedes equi non vivere, reliquum corpus
sine pedibus vivere.

Quaestio 7.a

An animae divisibiles sint aetherogeneae, vel homogeneae

Pm est partes animae divisibilis esse homogeneas ita [illegible]
des, [illegible], et multi ex antiquis Thomistis, et multi
ex [illegible] recentiores.

Pro contra. Nulla est necessitas ponendi huiusmodi partes
etherogeneas, et omnia bene salvantur si sint homogeneae,
ergo ponendae sunt homogeneae et non aetherogeneae. Ans pa-
tebit ex solutione obiectionum.

Obs. s. [illegible] ablatis a pede et capite equi accidentia, illae partes
[illegible] differunt inter se, [illegible] duo pedes [illegible]

Rs. neg. [illegible] ablatis accidentibus, nulla erit differentia inter illas
partes, [illegible] erit caput.

Disputatio 2.a

De Anima vegetativa

Quaestio p.a

Quid sit Anima vegetativa, et quibus conveniat

Quo ad p.am partem. Anima vegetativa est actus potentiis corporis organici, potentia vitam habentis vegetativam. Vel est principium nutritionis, augmentationis vegetationis.

Difficultas est quo ad 2.am partem, quia nam viventi hac anima vegetativa, an sola planta, an etiam lapides, et metalla, ut multi contendunt.

Dico est sibi plantis convenire animam vegetativam, non autem lapidibus et metallis.

P.a pars patet, quia in plantis apparent operationes vitales vitae vegetativae, ut etiam infra videbimus, ergo.

Probatur quo ad 2.am partem, quia in lapidibus, et metallis nulla apparet vitalis operatio animae vegetativae, scilicet nutritio generatio et ergo iis non convenit anima vegetativa probatur ergo et solutionis obiectionum.

Obiicies p.o lapides et metalla nutriuntur crescunt, et generant ergo vivunt anima vegetativa. Ergo probat contrarium quo ad 2.am partem, quia in metallis et lapidibus vena sunt quae sunt instrumenta nutritionis, ergo nutriuntur. ... habent organa nutritionis a natura ... debent nutriri.

Resp.

Confir. quia metalla et lapides habent suas radices, quibus attrahunt humores ex terra sicut plantae, ergo lapides et metalla vivunt sicut plantae. 2a pars eiusdem artis probat fundamentum experientia, quia videmus lapides et metalla crescere.

R.o neg. ant., et neg. in lapidibus et metallis esse veras venas quae sint per intervalla partium, cum n. lapides augeantur per simplicem additionem, seu per adgenerationem partis ad partem, saepe contingit ut inter partes addat partem, ut intervallum quoddam remaneat et fiunt venae ut apparet signanter in iis quae aggeruntur.

Ad confirmationem dico in lapide non esse radices, ubi n. sunt h. non apparent.

Ad probationem 2ae partis dico lapides augeri, non quidem per nutritionem, sed per simplicem additionem, vel adgenerationem factam ab extrinseco, neq. n. metallum generat metallum, sed ad huiusmodi generationem concurrit sol, et aliae causae &.

Ob.t 2o metalla, et lapides saepe imitantur in figura et in partibus extrinsecis arbores, cum videamus in iis assimilare radicem, calamum, ramos, frondes, ac fructus &, ergo lapides et metalla vivunt sicut vivunt arbores et plantae &.

Confir. quia in Ungaria saepe erumpunt supra terram filamenta quaedam auri, quae quidem quid aliud sunt quam germina vegetantis auri, cum sint ad tres vel quatuor digitos alta.

R.o conseq.am quia si valeret, probaret etiam lapides vivere ... cum aliquando inveniant. lapides

her:

humanam figuram perfecte referres.

Ad confirmationem dico inde non colligi veram generationem auri nascentis quasi in aliqua radice, sed accidit illa emptio auri, vel quia consideratio terra incipit apparere illa expansio auri quod antea latebat, vel quia per terrae vim metallum illud deducitur actione solis, vel alia causa &c.

Obj. 9°. Saepe ita loquimur de lapidibus et gemmis quod dicimus alia sunt matura, alia acerba, sicut de fructibus qui habent vitam et statum vegetantem, ergo lapides et gemmae vivunt. Hoc probat Cardanus adducto exemplo cuiusdam magnetis, qui per multos annos aliciter ferrum traxit, postea vero, velut senio confecta, vim habere illam amisit.

Resp. neg. ant. si loquamur sine metaphora, saepe enim loquimur metaphorice, dum significare volumus lapides esse pares vel non pares ad alia exercere, illa autem magnes dicitur metaphorice nostra, sine senio confecta, quia vel actione contrarii agentis, vel quomodocunque solvitur vis temperamenti qualitatis unde non amplius illi exhibit pristina vis trahendi ferrum.

Quaest:

Quaestio 2.a

De Corpore Organico Plantarum

Sciendum est non eadem inesse organa omnibus plantis, aliqua enim plura habent, aliqua pauciora, iuxta maiorem vel minorem plantae perfectionem. Planta igitur habet etiam suas partes similares et dissimilares. Inter partes similares recensetur humor quidam et succus, quo planta nutritur, qui humor vel sanguinis quo nutritur animal. Quod debet huiusmodi humor clare deprehenditur quando incidimus plantam. Hic humor non est eiusdem coloris in omnibus plantis, nam in ficu v.g. est concretus et candidus quasi lac, in aliis est aqueus, ut in vite &.

Quaeres an humor quo nutriuntur plantae et perficitur in medulla seu in ventre plantae differat substantialiter ab humore, quem radix trahit a terra, ac proinde planta accipiat alimentum iam sibi praeparatum a sole, aliisque causis, et tantum in ventre plantae accidentaliter immutetur.

R.o probabilius est nullam substantialem mutationem alimenti fieri in ventre plantae, sed tantum alterationem aliquam, unde humor quem sugit radix e terra immediate transit in substantiam plantae. Probatur ex Aristotele 2.o de partibus cap. 3.o ubi haec habet. Plantae suis radicibus alimentum iam confectum e terra hauriunt. Ergo alimentum plantae substantialiter conficitur a sole aliisque causis non autem a planta, quae solum accidentaliter mutat alimentum per aliquam alterationem. Probatur 2.o ratione, quia plantae non habent tantum caloris, ut illum debeant ex parte contribuere in tali mutatione substantiali alimenti, ut facit animal, ergo natura plantis providit ut

ut alimentum aliis tempus esse expones.

Quaeres hic obiter cur plantae magis crescant quam animalia.

R.º quia planta totum suum fere calorem consumit in nutritionem, et augmentum, at vero animal consumit calorem et spiritus magna ex parte in motus, ac sensationes, unde ad nutritionem, et augmentum parum caloris confert

Quaeres 3.º quomodo radices trahant alimentum ex terra,

R.º per calorem, sicut videmus in funiculo incenso in candela trahi ad se ceram subiectam, sive oleum, quia nimirum flamma dum calefacit liquidam facit ceram, et oleum, hac pro inde sursum accurrit ad funiculum, ita pari ratione a calore plantae fit levis ille humor, et succus, ac pro inde ascendit &

Dr 2.º freria haec est et quare plantae plus germinant vere, et aestate, quia nimirum magis iuvantur a calore externo, et aestivo et magis trahunt alimentum quod etiam ijs temporibus magis abundat: quoniam vero in hyeme destituitur planta tali auxilio ideo in hyeme planta non germinat. Licet autem attractio fiat per calorem, non tamen dicet in[...], quod in maximis deberent plantae magis excrescere, nam calor attractionem [...] esse temperatus, nam nimius calor impedit attractionem, imo exsiccat et adimit alimentum,

2.º inter plantae partes similares numerat venas, quia ramosa et multiplex totam percurrit plantam, ut per illas velut canales ad singulas plantae partes deferatur alimentum. Quod fit in plantis huiusmodi venas deprehendimus tum ex folijs tum ex floribus in quibus manifestiores apparent, tum quia videmus incidi plantam

tum

ruis emanat sanguis, sicut accedit in animali propter venas frequentiam.

3.° Inter partes similares numerat etiam corticem partem extimam plantae correspondens cuti in animali. Cortex dividitur in duas partes, in exteriorem et interiorem. Pars exterior vocatur cortex, interior vocatur liber.

4.° Pars similaris est lignum, quod illud est quod sequitur post corticem, in quibusdam haec pars durior est, et veluti ossea, in alijs mollior, et quasi carnea.

5.° Pars similaris est medulla in intimo plantae: in aliquibus clare deprehenditur, in alijs non ita facile, cum fere deperdeat in lignum.

6.° Pars similaris est nodus, qui est veluti nervus, aut os plantae, ad partium robur et firmitatem, immo etiam ad germinationem, cum e nodis videamus erumpere germina.

7.° Pars similaris est semen, quod in plantis mira industria natura collocavit, in aliquibus includit in fructu, in quibusdam quasi membranis extendit, ut in rapis, in alijs ossibus includit ut in nucibus.

8.° Est quaedam pars excrementitia, quae respondere solet unguibus et capillis in animali, tales sunt capreoli quidam in vite, in cucurbita, quibus se alligant plantis. Atque de partibus similaribus.

Secundam 3.° inter partes dissimilares quae componuntur ex similaribus, p.° numerat radicem, quae est os plantae, complementum ... radicem trahat alimentum, sicut animal per os.

2.° pars est quae sequitur post radicem, et ab aliquibus appellatur medulla, ab alijs cerebrum, ab alijs cor, ab alijs ventrem plantae, est autem haec pars media inter radicem et reliquam plantam, est autem carnosa et mollis, et in quibus-

dam

dam plantis, antequam dareperat(?) est imperceptibilis. Haec
medulla videtur praecipua plantae pars, et aliquo modo re-
spondet cerebro animalis, ut enim cerebrum in capite existit
et inde oritur medulla spinalis, quae totam fere animalis lon-
gitudinem percurrit, ita ex hac parte in plantis medulla
deducitur ad totam plantam. Correspondet etiam haec pars
aliquo modo cordi, iecori et venis, quia in hac parte
cibus plantae, qui per radicem trahitur, ut supra dixi, perficitur,
alteratur et fit quasi sanguis arboris; est hac etiam parte
probabile est venas plantarum initium sumere, conjunctum enim est
et inde oriuntur venae, ubi perficitur liquor nutriendis per venas.
3a pars est truncus, sive stipes. Ex trunco exeunt rami. Tam
truncus quam rami constant cortice, ligno et medulla.
4a pars sunt folia. 5a sunt flores qui non omnibus arboribus con-
ceduntur, sunt enim quaedam arbores mutae, quae carent hac
parte(?). Flos autem constat foliis, staminibus, flocco. Quidam flo-
res unicum tantum habent folium, alii multa. Stamina ex medio
flore erumpunt, et sunt particulae quaedam graciles et
delicatae. Floccus infimus(?) stamini(?). Potest addi 6a pars
floris, nempe calix, quo continetur ante quam flos erumpat.
7a pars plantae est fructus, quem saepe distinguimus a semine,
sic pomum fructum vocamus, grana autem in pomo laten-
tia semina.
Quaeres 1o. unde folia ducant originem, an ex cortice, an
ex libro, et in quem finem sint attributa folia.
R. folia oriri ex cortice plantae ad temperandum aestivum so-
lis ardorem, ne nimis noceat plantae et fructui. 1a pars
probatur experientia, nam si quis detrahat aliquod corticem illa(?)
ligno trahit folia, ergo ex cortice tantum erumpunt folia. 2a
pars probatur quia nullus alius finis potest assignari. Nec(?) [illegible]
est

et quod ait Sandaeus, folia solere dari ad flores et fructus tuendos extra temporis iniurias. quia multae plantae ferunt folia, quae nec flores alant, nec fructus, numquam in illis erunt folia, et eveniunt otiosa.

Quaeres 2.° cur in Autumno cadant folia ex multis arboribus et alijs non item.

R.° id oriri quia quibusdam in plantis ingruente autumnali frigore occluduntur meatus per quos alimentum deferri ad folia, in quibusdam non item, unde in illis arescunt, in ijs non. Planta autem illae in quibus non praecluditur via qua alimentum defertur ad folia sunt illae, quibus crassior et viscosior inest humor, quo alantur.

Quaeres 3.° unde prodeant flores, ex qua parte, et in quem finem.

R.° flores qui propter ornatum dati sunt, erumpunt ex cortice plantae. Probatur quia flores qui nascuntur ex germine propagato per inoculationem sequuntur naturam ipsius corticis. Et licet semina oriantur ex medulla plantae, non tamen inferre licet, quod inde etiam oriantur flores, non enim est eadem natura floris, et seminis, nam flores reperiuntur etiam in plantis quae semen non ferunt, ut in gelsominis, ergo non est eadem natura floris, et seminis. Quod vero natura floris sciendum est, cum planta incipit crescere, et propterea plus alimenti capiat, aliqua pars alimenti cedit in ipsum corticem, et quidem pars minus est excocta, magisque crassum transit in fructum, pars autem alimenti maxime excocta quae calore exhalat ipsa est natura floris.

Quaeres 4.° unde oriatur in floribus tanta colorum varietas, et odoris.

R.° varietatem colorum, et odoris in floribus oriri efficienter ab

ab hac, et ab illa substantiali forma plantae, propter tr-
tali, vel tali temperie accidentium in materia. 2° quia
color, et odor sunt proprietates aliquo exigentes in floribus,
qui efficienter sunt ab illa, dispositive a temperie primarum
qualitatum.

Sed dices, cur in uno flore sunt tam diversi colores, si
efficienter oriuntur ab eadem forma.

Respondeo propter diversitatem dispositionum, quae diversitas
oritur plerumque a causis extrinsecis, quae non aequaliter
agunt in partibus illius materiae, vel etiam orta a causis in-
trinsecis, quia non aequaliter excoquitur qualibet pars, sicut
etiam intelliges, quare contingat etiam in lapidibus tanta co-
lorum diversitas.

Quaeres alterum unde accidat quod nullus sit flos viridis sicut
folia.

Respondeo primo dari etiam flores virides et praecipue tacitos vin-
dis. 2° cur rariores sint huiusmodi flores virides, causa
est quia, viror sequitur ad materiam minus excoctam, flo-
res autem oriuntur ex materia magis excocta, quae est [illegible]
exaltatio ut dixi.

Quaestio 3.a

De Operationibus formae vegetativae.

Anima vegetativa habet tres operationes praecipuas, nutritionem, au-
gmentationem, generationem. De hac postrema agemus in libris
de Gen., nunc de nutritione, et augmentatione dicendum est. Et
quidem quae proponere intendimus de nutritione, et augmentati-
one animalium, nam ex iis intelliges quid proportionaliter

dicendum

Disp. 4ᵗᵃ, De nutritione, et augmentatione plantarum.

Art. 1ᵘˢ

Quid sit augmentatio et diminutio

Definitur augmentatio ab Arist. praeexistentis magnitudinis additamentum. E contra diminutio definitur praeexistentis magnitudinis diminutionem. Itaque 1ᵃ defin. est augmentatio est additio, sive unio novae magnitudinis ad magnitudinem praeexistentem, seu ad quantitatem praeexistentem, ratione cuius quantitas formaliter redditur maior, vel parvum. E contra vero diminutio est dempsio, sive depositio magnitudinis a magnitudine praeexistente.

Utraque defin. bona est, et constat ex genere et differentia; pro genere ponitur additio, non etiam intensio qualitatis est additio novae qualitatis ad praeexistentem, similiter etiam generatio est additio substantiae de novo genitae ad substantiam praeexistentem. Constat etiam bene defin. per differentiam, nempe magnitudinis, per quam particulam differt augmentatio ab aliis motibus, nempe a nutritione, generatione, quae est additio substantiae, ab intensione, quae est additio qualitatis, augmentatio vero est additio quantitatis. Eodem modo dicitur de diminutione.

Ob. Quando augetur aqua, additur illi non solum quantitas sed etiam substantia, ergo male dicitur quod augmentatio sit additio solius quantitatis. Confirmatur quia non potest addi nova quantitas alicui corpori, quin addatur nova substantia, nam alioquin penetratur quantitas cum substantia, vel se penetrans cum aliquibus partibus, ergo in augmentatione non solum additur nova quantitas, sed etiam nova substantia.

Rᵒ quando aliquid augetur plures motus interveniunt, unus motus est quo adiungitur nova substantia substantiae antecedenti, alter

ter motus est quo adiungitur nova quantitas quantitati
antecedenti: atque hic 2us motus proprie et formaliter est
augmentatio, nam communiter homines dicunt motum illud
esse augmentationem quo aliquid maius fit, hoc autem fit
per additamentum quantitatis, ergo sola additio quantitatis est forma:
liter augmentatio. Ex his patet solutio ad fundamentum
nam in augmentatione etiam additur nova forma, quia fit
potentia nova quantitas.

Obs. 2o augmentatio est additio magnitudinis, sed magnitudo
petitur ab extensione locali, et non a quantitate ergo augmentatio
est additio est additio extensionis localis, non quantitatis.

Rx neg. min. nam magnitudo non est aliud quam habere partes ex-
tensas in ordine ad locum, unde Christus in Eucharistia ca-
rens extensione locali, non est minor, quam sit in caelo
quia est tantus quantitatis, et tot partes unam extra aliam
in eucharistia, quot in caelo.

Obs. 3o quando grano additur aliud granum non dicitur fieri augmen:
tatio et tamen est additio magnitudinis, ergo datur additio ma:
gnitudinis, quae tamen non est augmentatio.

Rx conc. ma. nam augmentatio non est qualiscumque additio
magnitudinis, sed illa additio, quae simul est unitio, quae
non fit per iuxtapositionem, qualis est cum additur granum
grano, sed per unionem continuativam partium integralium.

Obs. 4o augmentatio vera fit cum aliquid ex minori fit maius
sed fit per additionem magnitudinis ad magnitudinem absque
eo quod ex minori fiat maius, ergo fit additio ma:
gnitudinis ad magnitudinem sine augmentatione, fit min.
quia senes per nutritionem semper aliquid adquirunt, et tamen
non crescunt, nec fiunt maiores. Item pone vas ad fontem
in quo fit foramen ex quo fluat aqua, additur ex fonte
no:

nova aqua, et tn non fit maior, .

R. rei rae augmentatio non est fieri absolute maius, sed esse addi praeexistenti magnitudini, quod aptum est facere maius, et ex qua res deberet fieri maior, nisi aliunde aliquid illi subtraheret. Ita senes debent fieri maiores quantum est ex parte rei additae, nisi aliunde impediret augmentatio, et per hoc patet etiam solutio ad conf.

Obs. si augmentatio est additio magnitudinis ad magnitudinem quaero quando aqua A adiungitur aquae B, quae aqua dicitur augeri, A, aut, B: Rursus cum vino additur aqua, vinum ne dicitur augeri, an aqua? cum non videatur esse maior ratio de vino, quam de altero.

R. de re hic controversa, vinum, et partes illas unde resultat maius. de nomine potest esse quaestio, sed hanc solvit Phys hic tex. 34. ubi ait solum dici augeri in coniunctione duorum quod est principalius inter illa, contingit autem ut unum sit principalius ex variis ex variis capitibus v. g. in coniunctione alimenti, et viventis, vivens est principalius, quia alimentum desinit esse in sua forma naturali, et vivens remanet, unde dicitur alimento augeri vivens, non e contra alimentum vivente, cum parum aquae iungitur vino, vinum est principalius, ac pro inde vinum dicitur augeri.

Art. 2.us

Quomodo fiat Augmentatio, et Diminutio

Agendum enim hic est de modo quo fit augmentatio, et diminutio rerum viventium, deinde vero de augmentatione, et diminutione viventium.

Sciendum p.o est ea quae non vivunt duplici modo augeri p.o

1º per simplicem augmentationem. 2º per adgenerationem.
Simplici augmentatione augetur materia homogenea, quae iuxta se posita per localem motum unione deinde continuativa coniungatur, et ex iis congeries ex partibus integralibus fit maior, sic augetur aqua. In cuius augmentatione 1º intervenit motus localis tanquam requisita conditio, quo partes aquae iuxta ponuntur, et applicantur. 2º intervenit motus quo producitur unio inter partes aquae, si tamen non uniuntur se ipsis. 3º intervenit motus, quo producitur unio inter quantitates utriusque aquae, qui motus proprie est augmentatio, quae sit pro termino quantitatem, non de novo productam sed de novo unitam.

Sciendum 2º ea quae non vivunt etiam augeri per adgenerationem quae tunc accidit, quando nova aliqua substantia generatur et unitur alteri praeexistenti eiusdem speciei, sic augetur aqua per adgenerationem novae aquae ex aere, sic etiam augetur ignis quando additis lignis novus generatur ignis, qui additus priori illum auget et maiorem reddit. Fit autem adgeneratio quia per eam producitur substantia, quae alteri substantiae unitur atque cum ea unam substantiam facit. In hac adgeneratione plures motus interveniunt. 1us est motus localis quo iuxta ponuntur ea quae debent uniri. 2us motus est quo producuntur uniones quibus uniuntur materia et forma eiusdem substantiae. 3us motus quo uniuntur quantitates. 4tus est productio substantialis formae. 5tus est productio unionis inter novam formam substantialem, et materiam.

Sciendum 3º eisdem modis in rebus quae non vivunt contingere diminutionem quae 1º fit per separationem unionis inter partes, si lignum pulverizetur [illegible] a parte ligni. 2º fit diminutio per corruptionem quando pars aliqua eius substantiae perit

Sic

sic aqua apposita ad ignem minuit^r quia partes a-
quae rumpuntur, et mutant^r in aerem. Haec breviter
de augmentatione, et diminutione rei per accretionem.
Nunc de augmentatione viventium quaedam dicamus.
Quoniam per nutritionem auget^r viventia, explicandum prius
est quid sit nutritio.

Art. 3us

Quid sit Nutritio

Nutritio est conversio alimenti in substantiam alti facta a
principio intrinseco. Sciendum est quod viventia patiunt^r
in suis partibus assiduam iacturam, tum a calore intrinseco
tum ab agentibus extrinsecis, semper aliquid ex suis viribus
deperdentibus, et consumentibus. Propter hoc natura ad reparanda
damna, et ad diuturnam conservationem individui dedit
facultatem nutritivam, per quam viventis convertat ali-
mentum in suam substantiam atque hoc modo restituat no-
tas partes quas amiserat deperditas.
Ad hoc explicandum est breviter ordo nutritionis. Primo igitur
per manum locatum cibus viventium ori applicat^r. 2°
sequitur eiusdem cibi per dentes contritio, et agitatio per
linguam. 3° eiusdem cibi transmissio in stomachum.
4° in stomacho veluti in culina fit concoctio, et cibus
vertit^r in albam quandam naturam quam chylum vocant.
5° ex ventriculo chylus transmittit^r ad intestina, in quibus
relictis partibus feculentis et crassis, quod reliquum est
purum a venis mesentericis, quas mesaraicas vocant attra-
hit, et bibit, in quibus venis incipit chylus rubescere, et
per illas transfert^r ad iecur. 6° in iecore fit vera
quo-

quadam concoctio, et pars aptior chyli ad nutrimentum recipit portus, et fit sanguis; alia vero pars chy-
li in alios humores dividitur, flavam bilem, et atram
mutantur. 7° sanguis iam confectus per venas in omnes
corporis partes defertur. 8° omnibus corporis partibus applica-
tus sanguis acquirit organisationem, et dispositionem in carnem,
ossa etc. 9° ubi sic disposita materia illa, si ana viventis sit
divisibilis, educitur pars ana et pars unionis substantialis
qua nova illa forma parti materiae unitur; si vero ana sit
indivisibilis, ut est rationalis, disposita materia, nova pars uni-
onis ex ea educitur, qua ana rationalis incipit uniri novae
illi materiae. 10° ex partibus praeexistentibus animalis animalibus
integrantibus, materia materiae, quantitas quanto et sic augetur
vivens

Quaeres 1° quae sit causa quae mutat in ventriculo cibum
in chylum, et in corde chilum in sanguinem.

R° causa alterans seu disponens sunt ipsa accidentia v.g.
calor qui est in ventriculo, et in corde tamquam su-
premus artifex in negotio nutritionis. 2° causa produ-
cens formam substantialem est ana viventis, quia non potest
originari alia substantia [illegible]

Quaeres 2° quae sit ro sanguinem efformari in ossa

R° in 1° genitura viventis [illegible] seminis partes crassiores
et duriores constipat in ossa, ceteras partes molliores in
carnem postea vero ipsa caro habet vim activam produ-
cendi sibi aliam carnem, idem dicitur de ossibus.

Quaeres 3° an viventia augeantur toto vitae tempore, et ro
difficultatis est quia augeri non solum dicitur fieri ma-
ius sed etiam aliquid addi quod ratione [illegible] aptum est
facere maius

R°.

R.o Viventia solo aliquo tempore non fieri maiora semper tamen addi aliquid quod nata sua apta est facere maius ipsum vivens, et de facto faceret nisi aliunde impediretur.

Pr. 1o videmus et arbores et homines, et animalia post certam quandam aetatem non fieri maiora.

Pr. 2o quia vivens ad suas operationes necessariam habet certam quandam in membris magnitudinem, qua acquisita non amplius augetur.

Pr. 3o quia decursu temporis debilitatur virtus nutritiva quae quia maior est in iuventute, ideo magis crescimus: ut vero decursu temporis facta debilior minus reficit quam deperdatur a viventi, ergo vivens tunc non potest fieri maius.

Dixi viventia non semper augeri, semper tamen aliquid addere quod nata sua apta est facere maius, nisi aliunde impediretur. Pr. quia viventia solo aliquo tempore augmentum accipiunt, ergo solo aliquo tempore aliquid nisi in suam substantiam convertunt ergo semper addat aliquid quod existeret, quod maiora redderet viventia, nisi aliunde [illegible], vel plus ipsa viventia actione aliorum contrariorum amitteret.

Dices si vivens solo aliquo tempore non fit maius, ergo ipso cessat fieri maius.

R. in viventibus cinis cessare augmentationem circa longitudinem, quae latitudinem, unde etiam post 30.um annum quando tamen non fit altior, adhuc fit latior. In homine terminus ad crescendum usque in longitudinem constituitur annus 21. vel ad summum 25. et ideo Ecclesia non obligat ad ieiunium ~~ante annum~~ ante annum aetatis primum, ne s. substantia alimentum ad acquirendam perfectam magnitudinem aliatur vivens.

Dices multa animalia ad longum tempus semper [illegible] ergo

q. n. semper nutriant. Pr. 2m ex Arist. qui 6° de
Hist. anim. cap. 30. scribit de urso, quod per 40a
dies lateat sine ullo cibo. Item glires, per integros
menses quolibet anno abstinent a cibo, de quibus Martialis
Tota mihi dormitur hyems, et pinguior illo
Tempore sum quo me nil nisi somnus alit.
R° erae at, et ne dicas? tamen actione caloris humores
intus in iis animalibus existentes alterant, et vertuntur
in uestram alim. ac non inde semp nutriant
Quaeres 3° cur aliqua uiuentia maiora fiant, quam alia.
R° si fiat comparatio inter animalia diuersae speciei, et quae-
ras cur elephas v.g. magis crescat quam canis, dico id oriri
ex diuersa natura illorum uiuentium, quorum formae postulant id
diuersa natura a natura facto aliud maiorem, exigant molem,
aliud minorem. Si uero fiat comparatio uiuentium in ea-
dem specie v.g. cur inter homines unus fiat altero maior,
dices id oriri ex copia, uel defectu cibi et meliori, uel
debiliori calore, atque ui nutritiua: cum n. uiuens augeatur
transmutando cibum in se, si cibus sit exiguus, uel magnus
fieri pot maius, uel minus augmentum, ita Arist. sect.
6a probl. Ratio quia augmentatio in uiuente fit per
nutritionem, cuius artifex calor est, quo melior erit calor
plus alimenti conuertet, et apponet uiuenti, ut fiat maius.
Vides inde quaeres cur mares plerumque maiores fiant quam
foeminae? ... quia mares calidiores sunt quam foeminae.
Sed enim praeter has causas assignatas aliae etiam conferunt
ad augmentationem. In primis natio loci in quo aliquis
nascit, et educatur. Regio enim calida homines plerumque
facit paruos; regio autem frigida homines facit maiores, cuius
ratio est quia calor extrinsecus multum deuorat de humi-
di:

viuentis, et aperit viuentis poros, ita ut calor internus euaporet, minusq. ualeat ad officium nutritionis. corpora uero in frigidis regionib. frigus extrinsecum auget calorem intrinsecum, qui aptior est ad nutritionem. 2.º confert ad augmentationem qualitas cibi, nam cibus siccus et frigidus parum auget, et corpora plus auget cibus calidus, humidus, et [illegible]. 3.º confert etiam copia, plus auget copia quam [illegible], et ut multu[m] [illegible] plus [illegible] quam [illegible]. 4.º iuuat ad augmentationem [illegible], et tranquillitas animi, nam nimia cura extenuat, ita somnus auget, vigilia e[x]siccat, modica exercitatio corporis confert ad magnitudinem corporis et otium ad paruitatem.

Quaeres 1.º an omnes partes uiuentium augeant in nutritione.
R. affirmatiue, ita ut omnib. partib. uiuentis noua addatur in nutritione, uel immediate, uel mediate. Et quia in nutritione partes alimenti [illegible] deficit intrant poros, qui frequentes sunt in corpore, ibiq. alterato, et mutato in naturam uiuentis animal; et addatur immediate partib. illis quae poros formant, et illis mediantib. [illegible] caeteris, ergo omnes partes uiuentis, uel immediate, uel mediate augentur.

Sed dices quomodo fiant isti pori in uiuente.
R. per operationem caloris aperitur in homine multi pori distinctis partib. carnis eius, ut patet in aestate, quia cum [illegible] apertis poris erumpit sudor. Aperiuntur autem isti pori dupliciter, aliquando fit quasi foramen quoddam inter partem carnis et partem, aliquando uero fit [illegible], per discontinuatas partium, remanent tamen partes illae sibi [illegible]. 2.º modus accidit cum actione caloris alterantis et mutantis aliquas particulas carnis

in

in aere, vel aliquid simile. 2.° modus accidit cum
actione caloris, ita absumit caro ut remaneat in illius partibus
vacuo continuatio seminis.

Dices si augmentatio viventis fit intro receptione alimenti
intra poros, nunquam vivens fit maius, quia particu-
la quae intrat vel est maior, vel minor vel aequalis.

R. est maior, et tamen pot intrare, quia illum pot dilatare.

Quaeres 5.° an in augmento semper fiat corporis inter partes.

R. affirmative, quia homo in qualibet aetate acceptus semper
illius longitudo habet sextas partes, quantum fit illius latitudo,
inter latera et partes quantum quantum latitudo expansis
brachijs et manibus.

Quaeres 6.° quomodo vivens qui in augmento semper novas acquir-
rat partes, et alias deperdit possit dici idem numero

R. manet idem numero vivens, quia semper manent primoge-
nitae partes quas foetus habuit in utero matris eadem, inqua
tum corporis, et anima, si anima sit materialis, si autem sit
spiritualis, quia semper manet eadem anima, ideo dicitur manere i-
dem vivens, quod autem partes primogenitae tota vita maneant
patet, quia primogenia foetus accepit in utero matris retinet
usque ad ultimum vitae, et tota vita manent etiam partes pri-
mogenitae, quae sic in utero fuerunt rotatae.

Quaeres 7.° quomodo fiat diminutio viventis

R. dupliciter. 1.° per simplicem diminutionem compactionis
unionis integralis inter partes, sic ablata cauda diminuitur
serpens, separationis integralis compactae, quae cauda conti-
nuabatur reliquo corpori. 2.° diminuitur vivens per eversionem
compositionis substantialis, sic v.g. abscisso brachio diminuitur
homo, fuit a unio formae cum ea parte facta, unde fluit
etiam partialis illius compositio substantialis, sic etiam me-
nu-

nutit. primo, cum actione caloris partes aliquas carnis celeriter absumat, et quia tempus debitum non mutant. ut in aerem, vel in aliquid simile

Quaeres alt. quod nam sit proportionatum alimentum alij.

R. sequenti art. seq.

Art. 3.um
De Alimento Animalis

Non est quaestio de p.o cibo, nam pro diversitate animalium diversus cibus est quo nutriunt. difficultas est de alimento ultimo, an s. sit tantum sanguis, an reliqui etiam humores

Dico est p.o sanguinem esse ult.mum alimentum in animalibus vel aliquid proportionatum sanguini

Pr. ex Arist. de sensu et sens. cap. 4., quaest. 2.a de part. An. cap. 3.o ubi ait sanguinem esse ult.um alimentum in animalibus sanguineis, in exanguibus autem, quod cum sanguine habet proportionem est. cap. 6.o ibid. ait alimentum omnibus esse sanguinem, et lib. 3.o cap. 5. sanguis, inquit, aut id quod sanguinis vicem gerit totius corporis materia est. Item habet lib. 2.o de gen. Anim. cap. 4.o ubi ait ultimum alimentum animalis esse sanguinem, aut quod sanguini proportionat. Item lib. 3.o cap. p.o et libello de somno et vigilia cap. 4. et alibi. Ergo sanguis est ult.um alimentum in animalibus.

Dico sec. 2.o est animal non solo sanguine nutriri.

Pr. quia semper cum sanguine admiscentur particulae aliorum humorum. Hoc ut. Pater, quia est sanguis in venis, quia admixtos habeat reliquos tres humores, praesertim vero pi-

spiritum, neq. est necesse hos humores primo verti in
sanguinem, quem praebeant alimentum animali.
2º pt. ex eodem Aristotele lib. de somno et vigilia cap. 3. ubi
spiritum, cum ... dicit alt.um nutrimentum esse sanguinem
ait spiritum s. sit admixtus cum puro cibo coct...
et licet alimentum debeat esse dulce, adhuc tamen ... ...
requiri aliquos sapores causatos a reliquis humoribus tan-
quam condimentum cibi, ergo reliqui etiam humores, sicut
ut misceantur cum sanguine deserviunt ut nutrimentum
animalis.

Qu. 3º probatur si sanguis fit ex alimento ..., adhuc tamen est
immediatum convertitur in substantiam alti. Sic communiter
Medici, et Arist. 2º de partib. cap. 6 ait ossa nutriri
medulla, medulla autem non est immediate sanguis sed ex
sanguine conficitur. Demum nutriuntur non sanguine, sed humo-
re, qui similis est mucu, qui ex sanguine generatur. 4or
mutationes distinguuntur in nutritione et sanguine. Prima fit
in extremitatibus venarum quando dispersae venae, nempe in capillares,
et haec vocatur prima humiditas sanguinea. 2a est post
quam sanguis seu haec humiditas extra capillares venas et
circa ... membrorum recipitur, et convertitur in quandam
substantiam albelam ad modum roris. 3a mutatio fit in eodem
fere, sed magis assimilatur membro nutriendo, adeo ut non ap-
pareat manifesta distinctio in colore, et reliquis qualitatibus
ab ipso membro nutriendo, atque haec vocatur cambium quasi
talis pars substantiae alimentalis fit cambium loco substantiae ibi
deperditae. 4a et ultima mutatio est quando iam talis pars
nutrimenti agglutinatur membro nutriendo, nec ab illo apparet
aspectu distinguitur, et dicitur gluten, quia pars illa iam est
agglutinata cum membro. Plura haec de re apud Medicos.

Quaest.

Quaestio 4a

De potentiis Animae vegetativae

Acturus de operationibus Animae vegetativae, nunc agendum est de principiis harum operationum, quae sunt ipsae met potentiae. Nomine autem potentiae intelligimus hic principia activa, quae passiva, tam primaria, quam secundaria, de quibus singillatim agendum est.

Art. 1us

De Potentiis 3bus Animae vegetativae an distinguantur realiter inter se, et ab ipsa Anima

Dico 1o. tres esse potentias 1as Animae vegetativae, nutritivam, augmentativam, generativam, sicuti tres sunt operationes eiusdem Animae, ut diximus, nutritio augmentatio et generatio. Potentia nutritiva est ad reparanda damna, quae inferuntur a contrariis agentibus calidi transmutando alimentum in substantiam aliti. Potentia augmentativa procurat debitam magnitudinem viventis ad hoc ut possit bene operari, quod facit uniendo novas partes partibus praeexistentibus. Potentia generativa intendit conservationem speciei per generationem novorum individuorum.

Difficultas est an tres istae potentiae realiter distinguantur inter se. Pro solutione sciendum est potentiam augmentativam posse sumi praecise pro principio uniente novas partes ad quantitatem praeexistentem, haec enim hoc dicimus proprie constituere augmentationem. 2o. potest accipi potentia augmentativa pro principio acquirendo simpliciter quantitatem, in quo sensu di:

diximus nunquam fieri augmentationem, sine acquisiti-
one etiam novae substantiae, quia nova quantitas non acquiritur
nisi acquiratur etiam nova substantia, et idem deinde principium
quod est causa acquirendae novae substantiae, est etiam causa
acquirendae novae quantitatis.

Dicendum 2°. potentiam generativam aliquando sumi pro potentia pro-
ductiva seminis, et principio eius virtutis quae facit se-
mine ad informandum foetum. Aliquando vero potentia gene-
rativa dicitur esse vis illa cadens semini organizativa fe-
tus. 3° demum sumitur potentia generativa pro principio educ-
tivo, et unitivo animae brutis cum corpore, vel si anima sit in-
dependens a materia, principium unitivum illius cum materia po-
test dici potentia generativa. Sic explicatur.

Dicendum 2°. potentiam nutritivam, augmentativam generativam non
distingui realiter inter se, dummodo potentia generativa non sumatur
pro virtute formativa foetus iuxta semini. Probatur quia non
sunt multiplicanda entia sine necessitate, sed omnes hae opera-
tiones, quae tribuuntur illis potentiis possunt esse ab una, et ea-
dem reali entitate, ergo frustra ponuntur plures inter se dis-
tinctae. Minor patebit ex solutione obiectionum. Corpus ma-
gnitudo non acquirit nisi per acquisitionem substantiae, sed haec
est a principio nutritivo, ergo et illa, ergo potentia nutritiva,
et augmentativa non distinguuntur inter se.

Probatur 2°. quia hae tres potentiae non distinguuntur realiter ab
anima, ut videbimus consequenter, ergo nec distinguuntur re-
aliter inter se, quia in creatis, quae sunt eadem uni tertio
sunt eadem inter se.

Dicendum 3°. istas tres potentias non distingui realiter ab anima.
Probatur quia gratis fingitur ista distinctio, cum possit ipsa anima
immediate per se exercere illas operationes. Probatur quia si

quo

quod etiam [illegible] cor nutritio, augmentatio, et productio seminis, aut pone omne [illegible]. [illegible] unicus non potest produci a forma immediate, maxime quia [illegible] non est immediate activa, ut dicunt Adversarii, sed ut vidimus [illegible] est immediate activa, cum [illegible] producat immediate aliud [illegible], imo et quaedam accidentia, ut quando aqua reducit [illegible] ad suum frigus [illegible]

Pr. 2.° quia si pot. generativa, et nutritiva realiter distinguerentur a forma, essent accidentia, seu qualitates, sed hoc non potest esse; [illegible] quia pot. nutritiva, est productiva [illegible] cum nutritio sit conversio alimenti in substantiam viventis, sed qualitas non est productiva [illegible], ut supra, [illegible]

Dices hoc argumento non probari quia pot. generativa [illegible] distinguatur a forma, quia si pot. generativa est productiva virtutis formativae organorum in semine, quae virtus est accidens [illegible] talis virtus potest produci ab alio accidente, quare pot. generativa potest esse accidens.

Sed contra est 1.° quia pot. generativa saepe accipitur pro principio productivo totius individui [illegible], quemadmodum dicitur mater generare filium, quia forma matris immediate concurrit ad producendam unionem [illegible] filii [illegible] imo in omnibus [illegible] concurrit immediate ad producendam [illegible] [illegible]

Contra 2.° quia licet pot. generativa aliquando accipiatur pro principio productivo formativae virtutis, quae est accidens, non [illegible] sequitur [illegible] principium productivum illius sit accidens distinctum a forma, si n. accidens tale esset, contingere posset ut semen extra vivens produceret, si n. [illegible] non esset productiva virtutis illius seminalis, cur ea virtus non posset produci procul a forma.

Contra

Confo, quia productio talis virtutis seminalis videtur esse
proprietas ipsius stiae, sed proprietates emanant ab ipsa
substa cuius sunt proprietates, ergo et hac productio seminalis
virtutis emanat, et est immediate ab stia. Ita secundo quia
non magis proprium videtur agere reproducere sibi sub
[illegible] quando illud amittit, quam aliud producere semi:
nalem virtutem, et quam propagare individua sibi si:
milia ad speciei conservationem.

Ex his colliges si pota generativa accipiatur pro ipsa virtute
insita seminis ad organizandum foetum, potentiam genera:
tivam non modo distingui a nutritiva, et augmentativa,
sed etiam ab ipsa stia, cum talis virtus sit accidens
a substa anima productum.

Obijes 1o si pota [illegible] u. g. nutritiva non distingueretur realiter ab
augmentativa, verum esset dicere vel pota augmenta:
tiva nutrit, et pota nutritiva auget; sed hoc est falsum, ergo.

Ro. neg. seq., ad hoc dico: et propositiones illae sint falsae, satis
est si pote illae distinguantur formaliter, sicuti sunt falsae
istae propositiones, homo dicitur animalitate, et sentit
rationalitate, licet animal et rationale non distinguantur realiter, sed
tantum formaliter.

Obijes 2o pota nutritiva realiter separatur ab augmentativa
ergo distinguitur realiter ab illa; pr. ans. ubi in sene est
pota nutritiva cum adhuc nutriatur, et tamen non est au:
gmentativa cum non amplius crescat, ergo reperitur pota nu:
tritiva sine augmentativa, ergo distinguitur realiter ab
illa... confo quia in igne est pota augmentativa et non
est pota nutritiva, ergo istae pote realiter separantur ab
invicem, et per consequens distinguuntur.

Ro. neg. ans. ad probationem dico in sene esse utramque, probatio
quia

quia ut diximus probabilius est augmentationem esse additionem rei factam sua potentia facere magnum etiam si per accidens non sequatur ista maioritas. Per nutritionem vel eius nutritionis termini additur id quod aptum est natura sua suum facere maiorem, sed quia aliquando augetur sonitudem vel plus quam reparet per accidens est ut non crescat. 2º dico enim si non maneat in sensu augmentationis, adhuc potest dici manere in illo potentia augmentativam sicut quando clauso oculo est in potentia videre adhuc sed habet potentia visivam, quia propter impedimentum non potest elicere visionem, quare tunc in sensu adhuc remanebit potentia augmentativa, licet per accidens ex ratione alicuius impedimenti non possit facere augmentationem.

Ad confirmationem dico non potest non apparere in quocumque vivo potentia augmentativam distinctam eius nutritiva, sed tamen in utraque ab utraque repetitur, atque exemplar de ipsis non valet.

Obs. 3º Obiectum formale potentiae nutritivae differt realiter ab obiecto formali potentiae augmentativae, ergo et ipsae potentiae realiter distinguuntur inter se, omnes, [illegible] quia obiectum nutritivae est alimentum quatenus potentia est augmentativa est alimentum quatenus magnum seu quantum.

R. Negat antecedens et negat consequentiam: potest enim eadem potentia exerceri circa obiecta formaliter diversa, sic v. g. idem intellectus versatur circa duos conceptus formaliter diversos, quia uni assentitur scientifice, alteri opinative et per scientiam media, multo magis hoc dicendum est quando ea obiecta sunt necessario coniuncta et subordinata, ut accidit in casu nostro in quo nequit acquiri [illegible] sine quanto, neque nec sine illa.

Obi. 4° Potentia generativa separatur á nutritiva, et augumentativa. Ergo realiter distinguitur ab illis. Antecedens patet in Puero, in quo non reperitur potentia generativa, licet habeat nutritivam, et augumentativam: Conf. quia nutritiva est diffusa per totum corpus; generativa est una tantum parte ergo distinguuntur.

Respondeo nego antecedens, in puero non est potentia generativa, sed semel non facit ex defectu materiæ, quia cum tota assumatur in nutritione, et augumentatione nihil illius defluens ad eas partes, in quibus edici deberet et debitur. Conf. dico potentiam generativam si accipiatur pro principio productivo virtutis seminalis; aut unitione Animæ cum corpore esse diffusam per totum corpus, de facto autem non producere vim seminalem, aut unionem animæ cum corpore, nisi in parte determinata; quia ibi non sunt accidentia requisita ad disponendam materiam.

Obiices 5° substantia non est immediate activa ergo Anima operatur per potentias superadditas, Conf. quia Elementa habent suas virtutes activas realiter distinctas á formis substantialibus nempe calore, frigore etc. ergo etiam Anima habet tales virtutes distinctas.

Respondeo nego antecedens ut alibi probavimus. Ad prob. dist. Ant. Elementa habent virtutes distinctas, quarum opera utuntur ad disponendam materiam, ex qua educunt formas substantiales concedo. Habent virtutes distinctas per quas immediate attingant productiones substantiales, vel proprietates nego. Itaque sicut calor ignis et solis ad disponendum lignum, ut ex eo forma substantiali ignis educat formam.

substantialis ignis B. nec tamen calor attingit productio-
nem ignis B. quia est a virtute ignis A. Ita pari
forma Vegetativa primum qualitates in viventi sunt ad dispo-
nendam materiam, ut ibi uniatur forma Viventis; et virtute
naturali est, ut ex illa educatur consequenter potentiæ ministrantes
realiter ab Anima distinctæ, ut videbimus art. sequenti,
sed præter has est forma ipsa productiva viventis, quam
dicimus esse ipsam Animam, quæ sola immediate attingit
productionem viventis

Articulus Secundus
De Alijs Potentijs famulantibus Animæ Vegetativæ

Diximus de potentijs primarijs Animæ Vegetativæ, nunc pauca
dicenda sunt de alijs potentijs famulantibus et administran-
tibus. Dicendum est potentijs primarijs assignari alias
potentias administras attractivam. Attractivam. Re-
tentivam. Concoctivam, Expulsivam. Officium Attrac-
tivæ est attrahere alimentum tum remotum, tum proximum
ut Alimentum remotum plantæ est illud, quod radices sugunt
e terra. Alimentum proximum est quod attrahitur ad singu-
las partes; nam succus in radice plantæ concoctus per totam
plantam attrahitur, sicut sanguis in Animalibus [illegible]
vel corde diffunditur per totum corpus.
Officium retentivæ, est attractum alimentum detinere, ne diffluat
sive sit proximum, sive remotum, ut v.g. in radice plantæ
alimentum per radices attractum debet perfici, disponi; debet
ibi detineri ad aliquod tempus, donec disponatur. Idem
accidit in alimento proximo, ut v.g. sanguis [illegible] attractus
ad digitum.

debet in digesto corpore uniri, necessario debet disponi dispositio-
nibus carnis, ac proinde debet ibi aliquando detineri, ut
disponatur. Officium retentivae est alimentum attractum, et
detentum concoquere, et disponere intra alimentum nutriendum, ut
fiat proximum, si sit proximum ut uniatur in substantia nutriendi.
Officium expulsivae est expellere alimentum inutile, vel a multa sui
parte alimenti, praecipue impuri, ut uniatur in substantia alicuius vel
minus apti; necessaria fuit virtus, quae partem prorsus impuram
extra viventis expelleret, minus vero aptam segregaret, ablegaretque
in locum, ubi ob magnam necessitatem posset eo inservire ad nu-
tritionem viventis; ita lac, de foetura, inserviunt eo gene-
rationi principium ad semen faciendum; ad quod requiritur attractio
alimenti, retentio, concoctio &c. Quaeres an potentiae facul-
tatibus realiter inter se distinguantur. Resp. negative.
Prob. quia attrahere, detinere, concoquere, et inutilia ex-
pellere possunt esse operationes eiusdem principii; ergo frustra
multiplicantur principia realiter distincta. Prob. Ant. quia
omnia illa possunt esse a temperamento primarum qualitatum
per corpus diffuso, et praecipue a calore, qui praecipue ap-
pellatur artifex nutritionis. Conf. quia in Magnete eadem
est vis, qua ferrum trahit, et qua ferrum retinendo magneti co-
niunctum; ergo etiam poterit esse eadem virtus attractiva alimenti
et detentiva. Ergo etiam potest esse eadem virtus attrac-
tiva alimenti, et detentiva. Quinimo idem calor in
igne impugnat homogenea, et disgregat heterogenea.
Ergo eadem virtus poterit detinere alimentum, et concoquere
et inutile segregare, et expellere.

Disputatio 3.a

De Anima sensitiva

Quaestio 1.a

Quid sit, et quibus conveniat

Anima sensitiva est actus p.us corporis organici, vitam sensitivam habentis. vel sic definiri. Est principium sentiendi. Nomine autem sensationis comprehenduntur omnes sensationes, tam sensus externi quam interni. Dubitatur est an Anima sensitiva conveniat brutis aliqui .A. dicunt convenire brutis animam intellectivam, sed imperfectam.

Dico est Brutis convenire Animam sensitivam et non intellectivam.

1.a Pars pr. Bruta sentiunt ergo habent Animam sensitivam pr. ant. quia nullum reperitur animal, quod habere tactum non habeat, nam Zoophita seu plantanimalia, ut spongiae quae sunt imperfectissima, si tangantur se contrahunt, ergo sentiunt.

Confir. quia in brutis dolor aliquis apparet vel laetitia, ergo habent Animam sensitivam

2.a pars pr. Bruta non intelligunt ergo eorum Anima non est intellectiva, pr. ant. quia dicitur in psalmo. Nolite fieri sicut equus et mulus quibus non est intellectus. Rursus alibi dicitur

com.

comparari est immeritis incipientibus q. bruta non intelligant nec sapiant. R. 2°. contra quia si bruta haberent animam intellectivam, et ponerem licet imperfectam, non ne: cessario differrent ab homine imo tantum differrent tamquam magis et minus essent .n. in eadem specie, ac plane differ: rent, sicut aurum orientale ab alio, quorum utrumque est verum aurum, utrique .n. convenit definitio auri, et tantum differunt quia illud est paulo perfectius quam hoc, at quis audeat asserere tam levem discrimen esse inter hominem et bruta. R. 3°. patet contra ex solutione obiectionum.

Obiicies 1°. ex Aristotele lib. 8. de Hist. an. cap. 1°. ubi inquit in plurimis ceteris animalium vestigia manent humani animi, quamquam hoc apertius discernatur in homine inest urbanitas, feritas, clementia, et in fine addit etiam prudentiae imago inest in multis, sed prudentia sine intellectu non est. Ergo si in brutis est prudentia, etiam admittendus est aliquis intellectus.

Confirmatur ex eodem Aristotele in 1° Metaph. ubi docet ex brutis quaedam magis quaedam minus capacia disciplinae, et prudentiae, ergo Aristoteles saltem multis brutis attribuit animam intel: ligentem.

R. Aristotelem expresse negare brutis intellectum, praecipue hoc 2°. libro, et 3°., ubi imaginationem tribuit multis brutis, intellectum negat omnibus. Et plurimi ... de sol. ... expresse tribuit Peripateticis sententiam negantem brutis intellectum. Pro solutione tamen difficultatis advertendum est Aristotelem in locis cit. non asserere brutis inesse partes humani animi, aut prudentiam, sed vestigia horum, et imaginem prudentiae. quare ad haec salvanda necesse non est ponere in bru: tis intelligentiam, sed unam aliquam rationem, quod sit vesti:

ves:

vestigium canis a qua nati in velut a principio prodeant operationes illae brutorum quae similes videntur rationis; talis autem vis est imaginatio, vel sensitiva memoria si haec distinguuntur. Ex quo etiam patet responsio ad alterum locum in quo nomen disciplinae latius accipitur a Philosopho, non quidem ea qua ratiocinatione fit, sed pro ea quae imaginatione sive sensu acquiritur.

Ob. 5.o 2.o Canis dicitur discurrere quod est signum intelligentiae. Probatur: Canis in trivio positus praecurrentem dominum sequuturus si forte distractus sit alio non videt qua via incesserit dominus odorat 1.am viam si ibi odorem domini non sentiat ad 2.am se confert, si neque ibi vestigia sentiat 3.am non odorat sed recta pergit quasi certus illac dominum iuisse. Hoc autem videtur esse discursus. Nam canis sic argumentatur: 1.a via non iuit. Non iuit 2.a ut constat ex odoratu, et praeter has nulla est via nisi 3.a ut sensus ostendit, ergo iuit via 3.a unde illam securus arripit.

R.o 1.o experientiam fortasse veram dici eius quod semel aut iterum contigerit, potuit casu accidisse, et quis scit an in 3.a via odorem senserit canis.

R.o 2.o admissa experientia inde non colligi discursum in cane, sed tantum instinctum quemdam sequendi suum dominum quem cum odore non offendat illa 1.a aut 2.a via, statim impetu fertur ad 3.am iuvante imaginatione et memoria quae recordatur dominum praecessisse et simili modo ad similes experientias respondendum est. Hinc facilius respondetur ad quemdam discursum quem Plutarchus lib. [illegible] refert in vulpe, refert narrat cum fluvius conglaciatur vulpes [illegible] supra glaciem et aurem apponere ut sentiat strepitum aquae sub glacie decurrentis ut quidem si strepitum audit statim rece-

audit ex glacie, nec fugit trahere flumina, si stre-
pitum non audit, flumen fugit, quod ipsum sic discur-
rat. Quod prope sonat, prope currit, sed haec aqua pro-
pe sonat, ergo prope currit, quia glacies non est alta, quod
flumen non est supra glaciem, unde fugere debet e con-
tra). Facilius ignarus hoc solvit, quia ad fugam illam
ex glacie audita aqua strepitu nullus discursus non indigent
sed satis est imaginatio et naturalis instinctus ad fugam per me-
li, neg. maior requirit discursus in dicendo casu, quem re-
quirat ad non intrandum flumen, quem videt currere.

Quaestio 2a.

An in Brutis sint plures Animae

Apparent in brutis operationes Animae vegetativae, nutritio,
augmentatio, et generatio, ...ns apparent etiam operationes
Animae sensitivae, unde dubium an in brutis sint plures Ani-
mae, vegetativa, et sensitiva. Eadem quaestio fieri solet de
homine, in quo apparent operationes Animae vegetativae, sensitivae,
et rationalis, ac pro inde volunt aliqui in homine dari tres
Animas.

Quaestionis sensus duplex esse potest, 1us an in homine (quod
etiam proportionaliter intelligendum est de brutis) de facto
sint tres Animae. 2us an necessario dentur.

Dico est in 1o sensu unam in brutis esse Animam, non duas,
et in homine unam, non tres.

Probatur quia juxta nostra principia repugnant plures formae sub-
stantiales in eodem subiecto.

Quoad 2um sensum, neg. necessario esse plures Animas realiter
dis-

distinctus in brutis, aut in homine. Pr. quia nulla est necessitas ponendi istam successionem formar. in foetu ita ut prius generet. forma vegetativa, deinde sensitiva, et tandem ratio. ergo non est admittenda ista successio.

Pr 2. quia si in generatione hominis v.g. prius in foetu produceret. forma vegetativa, deinde sensitiva corrupta priori et demum rationalis, corrupta sensitiva, et absolute productus sequeretur, ad hominem prius generari plantam, deinde brutum et demum hominem, sed hoc est absurdum ergo. Pr. seq. quia foetus animatus forma vegetativa proprie conveniret cum planta, planta n. ea tamen forma vivit, licet n. ille foetus, nec ramos habeat, nec radices, adhuc tamen conveniret cum planta, quia utrumque esset vivens forma vegetativum et differentia illa organorum esset tamen accidentalis, nec plus differret ille foetus a planta, quam differat frutex ab arbore. Nec dicas illam formam vegetativam qua vivit foetus non esse eiusdem rationis cum forma plantarum, ac proinde foetum non posse dici plantam, hoc inquam est falsum, non n. potest assignari in quo con: sistat ista differentia, cum illa forma esset principium ve: getandi sicut forma plantae.

Ob. Arist. lib. 2. de Anima cap. 3. ait non simul fit animal et homo, nec animal et equus, ergo sentit foetum prius vivere vita sensitiva, quam rationali.

R. Sed intelligendus est Arist. ut animal exigat in foetu successionem non animae, sed operationum, quare licet fre: quentius ubi primum animatur, animetur forma rationali, tamen quia non statim incipit exercere omnes operationes quarum principium est forma rationalis, sed prius exercet tamen operationes vitae vege= tativae, paulo post sensitivae, demum rationalis, ideo dixit Arist. hoc:

foetum prius esse animal, quam hominem.

Ob. 2° semen plantarum producit substantiam plantae, ergo etiam semen humanum debet esse productivum alicuius substantiae. Sed non est productivum animae rationalis quae creatur a Deo, ergo debet esse productivum alicuius alterius formae, nempe vegetativae, ergo semen hominis producit in foetu animam vegetativam, et sensitivam.

R. falsum est quod nimirum a semine plantae, vel alterius animalis producatur ex modo anima plantae, et bruti, quia est virtus accidentalis non producit substantiam, nec a substantia inferioris ordinis produci potest nobilior, contra vero dices, quod non habet, quod plantae quae nascuntur ex seminibus habent aliam causam suae productionis, sicut etiam animalia quae nascuntur ex putri, cum virtus seminalis habeat se tantum dispositive.

Ob. 4° Natura non transit immediate ab extremo ad extremum sed per medium, et ordinate procedit in suis operationibus. Si ergo ex foetu inanimato fiat vivens sensitivum, fit vivens tantum vegetativum intermedium inter vivens sensitivum et non vivens, idem dicendum de foetu hominis. R. 1° si valeret argumentum probaret etiam quod quando natura vult facere ex homine cadaver, prius ex homine facere deberet vivens sensitivum, et ex hoc vegetativum, deinde ex vegetativo non vivens cadaver, quod tamen est falsum. R. 2° distinguendo dictum illud natura non transit ab extremo ad extremum sine medio, ad hoc ut sit verum, satis est si dicatur natura non ire a non vivente ad vitale sine mediis dispositionibus quae per ordinem ponuntur, et quia servat suum ordinem in exercitio operationum, cum prius exerceat in foetu operationes magis imperfectas, deinde perfectiores.

Ob. 5° ult. partes et organa paulatim formantur, et disponuntur

ergo

q.° prius ponat sufficientia ad statum vegetativum tm̄ quam ad sensitivum q.° prius illa introducit, deinde hoc.

R.° organa sic formari et disponi a corpore seminali, ut simul ponat sufficientia et [illegible] ultimatum infectum qua: m̄ in ventre matris, ... ponat simul organa re: quisita ad statum brutis, et nunquam prius disponat dis: positiones requisitas ad statum vegetativum tm̄.

Quaestio 3.a

De corpore organico statu sensitiva

Quoniam multa ex iis organis quae sunt in brutis re: quisita ad sensationes habent correspondentiam in homine, ideo hic explicantes organa humana nota faciemus organa brutorum.

Habet ergo corpus humanum organicum suas partes similares inter quas p.° numerant quatuor illi humores qui sunt velut elementa huius parvi mundi. Pituita, seu flegma atrabilis seu malencholia, flava bilis, seu colera, et san: guis

Quaeres hic p.° ex qua materia fiant isti humores. 2.° an differant inter se substantialiter.

R. ad p.um istos humores generari ex chilo. Ad 2.um dico differre substantialiter, quia effectus quos producunt sunt adeo diversi, ut ostendant formas substantiales etiam diver: sas

Difficultas est in qua parte generantur isti humores et quidem De flegmate, et malencolia, et colera quod generentur in epa: te consentiunt Medici, et Philosophi. Praecipua quaestio sit

sit de sanguine, quem Aristoteles docet generari in corde,
sed alius in hepate. Nos qui medicinae operam dare debemus,
Galenum secuti, docemus in hepate sanguinem generari.
Primo quia omnes venae pertingunt ad hepar, non omnes ad cor,
cum vena porta non videatur habere commercium cum corde.
2° in hepate apparent plures venae, quam in corde, tan-
quam in suo fonte, et inde est principium sanguinis, un-
de est principium venarum, cum venae sint propter san-
guinem, ergo debet dici quod sanguis generetur in hepate. 3°
in hepate fiunt alii humores, ergo etiam sanguis. 4°. Quando
est mala sanguificatio adhibentur hepati medicamenta, ergo si-
gnum est in hepate sanguinem generari.

Quaeres 2° quid sit pituita, quid melancholia, quid colera.
R. pituita est humor aqueae naturae, fit autem ex pinguioribus
et dulcioribus partibus chyli. Melancholia est terreae naturae, ex
partibus magis terreis chyli. Colera, seu flava bilis est igneae
naturae, sanguis aereae, unde qui pituita abundant, habent
aquam distillantem ex naribus, qui melancholia tristes sunt et
quasi immobiles, qui abundant sanguine sunt hilares et
facile mobiles, sic etiam qui colera affecti sunt agiles in
suis actionibus. Omissis multis quae dici possent de reliquis humo-
ribus, venio ad reliquas partes corporis organicas.

Reliquae partes corporis organicae, vel sunt homogeneae, vel
etherogeneae, homogeneae sunt cutis, caro, os, cartilago, ner-
vus, arteriae, venae, ligamenta, musculi, et membrana, de
quibus singulis aliqua dicemus.

Cutis est terminus corporis animati, et quasi tegumentum, et
vagina reliquarum partium, in homine est delicatissima:
aliis fortis et usus triplex est. Primus ut sit terminus corporis,
2us ut sit quasi tegumentum quo animal ab iniuriis protegatur.

qua-

quae propter ubi maius est periculum laesionis, ibi durior est, ut in extremitatibus, capitis et pedibus. 3.us est ut sit ad ornamentum ipsius corporis, alioquin horrendum esset vi-dere hominem sine pelle, et in ea sita est ultima illa figura quae cum suavitate coloris reddit speciem inspectu dignam.

Caro complexione est humida, et calida, est in maxima abundantia ita, ut videatur esse totum animal. Finis et usus illius tri-plex. 1.us caloris ad tactum; 2.us ex Galeno est pabu-lum caloris, ut patet in infirmitate. 3.us ut repleat vacuitates inter alias partes. Plura apud Blandinum, lib. 3.o cap. 8.o de corpore animato.

Os est pars solidissima, ut docet Arist. lib. 2.o de partibus, ut patet ex eius durities, siccitate, et gravitate, propterea eius complexio frigida est et sicca. Finis et usus illius duplex est. 1.us ut sit velut fundamentum, et basis reliquarum partium corporis, ut censet Arist. lib. 2.o de partibus cap. 9.o ubi affert exemplum figuli, qui cum ex argilla fragili aliquid vult for-mare, semper adhibet tanquam fulcimentum lignum, vel quid si-mile, quo sustentetur forma. 2.us est ut ossa sint propugna-culum aliquarum partium, nam cranium est propugnaculum et defensio cerebri, thorax propugnaculum pulmonis, et cordis, videntur ossa ducere originem a spina quae est in dorso, et ad illam omnia revocari.

Cartilago est pars quaedam similis ossi, et medians inter carnem et ossa, est solida et alba. 1.us usus est illi communis cum omnibus, scilicet ut ipsi cavitates partes propinquae. 2.us inservit os-sibus ne nimio motu in iuncturis frangantur, propterea in-ter illos, et os datur cartilago. 3.us ad facilitatem motus, prop-terea est admodum brevis, et humore lubrico delinita. 4.us inservit tanquam gluten, et ligamentum ad conti[n]gendas partes. 5.us ne

le-

laedat. caro a duritie ossis, quapropter natura interposuit cartilagines, quae participant mediam quandam complexionem. Venter in gutture sed duplicem alium usum, pro sit facilius deglutendi et comprimi, 2.us inservit ad formandam vocem. Plura apud Vandringium.

Nervus est pars quaedam animalis teres et rotunda, dura, et solida, constat ex triplici substantia, altera externa maxime dura quae ducit originem a membrana cerebri existente sub cranio, quae appellatur dura mater. 2.a pars mollior quae oritur ab inferiori parte, ac membrana cerebri, quae dicitur pia mater. 3.a est infima, quae similima est medullae arborum, et est alijs mollior. Sunt autem duo genera nervorum, alij sunt molles, et hi sunt breves, et vicini cerebro, alij duri, et isti per totum corpus, et per singulas partes. Usus autem nervorum ex Galeno lib. 5.o de usu partium triplex est. Primus est sit instrumenta omnium sensuum exteriorum, et ideo diffunduntur ad omnia organa sensuum. 2.us usus est ad motum spontaneum, qui consequitur ad appetitum animalis, nam sine nervis non possumus moveri, ipsi n. inserviunt musculis per totum corpus, ut moveri possit. 3.us usus est ut membrum cui inseruntur nervi percipiat id quod molestum est, vel aliud quod esset bonum, ex causa nervi inseruntur etiam ventriculo ad excitandam famem.

Vena est canaliculus, sive pars canaliculata oblonga et perforata, habens usum canalis, et defferens humores. Singulae venae constant duplici tunica, una externa quae communis est omnibus membris quae ducitur ex peritoneo, alia propria quae ducitur ex fibris seminarijs. Fibrae autem sunt triplicis generis, aliae rectae sunt per longitudinem venae, habentes situm sicut lineae rectae, et istae deserviunt attractioni, aliae sunt ob-

obliquas, sed contrarias, quae deserviunt retentioni, alias quae sunt transversas secundum latitudinem, quae deserviunt expulsioni.
Usus venarum est ut sanguinem simul deferant humores, maxime vero sanguinem, quem distribuant per totum corpus. 2.° ut attrahant cibos, quorum munus est venas porta.
Arteria non videtur differe a vena, nisi quia superaddit tunicam longe crassiorem tunica venae, unde ab antiquis dicta est cartilaginea, ab aliis venas pulsatilis, caret fibris, ac villis, quia haec non est instituta ad trahendum ut vena, sed ut semper pateat. Hac autem tunica arteria sit adeo crassa, ea ratio est, quia cum in illa contineatur spiritus, qui sunt subtilissimi, ne evanescerent, debebant contineri vase solidissimo.
Ligamentum est corpus durum et album, oriens duriter vel a cartilagine, vel ab osse, vel a dura membrana. Habet 4.or usus. 1.us est colligare partes ossa inter se vel cartilagines, quandocumque nimirum exposcit extra sedem dependi moveri, propterea necesse habet illa colligante solida et firma. 2.us est ad facilitatem motus ut ossa facilius sequerentur musculos. 3.us est ut seniant partibus extremis musculorum nempe scilicet a propria sede ad impropria dimoveantur. 4.us est ut sustineat quam fragilem ipsam extremis partibus musculis nec tendinis, ut facile sederent tamen solitaria.
Musculi sunt instrumenta motus spontanei, et dico tota caro est pars musculi, ut nimirum quae proprie caro nominatur. Usus soli continetur, aliqui dicant musculos esse 129.cem, alii 208.o
Videtur autem constare musculos ex ligamento, et nervis, ex ligamento quidem ut firmet, ex nervis ut det motum, nervus enim ut diximus est principium et instrumentum motus, ex quibus ergo duobus fit musculus.
Membrana sunt quaedam tunica latior, densa, et lenta diffusa per cor-

corpus, ut interiores partes instar indumenti, unde tunica dicta fuit.

Partes autem heterogeneae in quas dividitur totum animal quatuor sunt, caput, thorax, venter, et artus.

Caput dividitur in plures partes, sic sunt vertex, sinciput, occiput, duo tempora, facies. De his tam dicimus, post cutim statim sequitur quaedam membrana, quae proprie ambit totum cranium dicitur pericranium ~~et [illegible]~~. post istam sequitur os quod dicitur cranium, seu calvarium, est propter suam duritiem cerebri propugnaculum, constat multis ossibus, ut patet ex suturis, quae suturae datae sunt [illegible], tum ut pateat aditus membranae, tum ut per illas excipiendi exhalationes quae fiunt in cerebro. Illae autem suturae sunt tres. 1a est in occipite posteriore, quae dicitur lambdoides, quia refert figuram litterae graecae λ. 2a est in sincipite, quae dicitur coronalis a figura C. 3a dicta quae dicitur sagittalis, quia vadit a 1a ad 2am. Ossa cranii sunt septem, duo sincipitis figura quadrilatera, crassa quidem sed tenera, et fere porosa. 3m occipitis omnium durissimum, quod immediate incidit primae vertebrae et est perforatum. 4um est frontis quod dicitur coronale, duo alia temporum petrosa, quia referunt speciem lapidis. 7um est [illegible] quod dicitur os cunei. Post cranium immediate occurrunt duae membranae quae dicuntur Meninges, altera immediata cerebro, tenuis et crassa, quae dicitur dura mater, et est media inter cerebrum maxime molle, et cranium maxime durum, et prohibet cerebrum ne illius partes comprimat, quae propter illas [illegible] suturas, nata [illegible] in cranio ut esset quasi [illegible] tecto. 2o [illegible] ut sit quasi lagena perforata, ut fis-

distribuant vasa et venas, et arterias. 3.° ut institutum est cerebrum possit dilatari. Altera membrana est mollior quae accedit ad cerebrum, et dicitur pia mater. Per duos usus primum ut contineat cerebrum [illegible] 2.us est ut contineat vasa venas et arterias, et propterea penetrat totum cerebrum. Post istas duas membranas sequitur cerebrum a Platone medulla dicitur. Est inter praecipuas partes corporis, in homine longe maior, quam in caeteris animalibus data proportione, ob plura nobiliora munera. Figura est ad continendum cranio conflexione est frigidum, et humidum natura sua: frigidum enim oportuit esse ad temperandum calorem spirituum [illegible] ad motum, et sensationem, tum ne calore spiritus nimium inflammaret, quod facile eveniret [illegible] glutinosa humo denique quia in calido cerebro generari ac [illegible] essent [illegible] quales sunt generari. Est autem humidum et molle, tum propter sensationes, tum propter [illegible] [illegible], quod si dura mater non fuisset, flexibilis [illegible] tum oportet, tum denique quia si cerebrum non esset humidum, nimis frigore damnum esset [illegible] ad [illegible] [illegible] ac [illegible] nimium [illegible] caput. Dividitur in duas partes per [illegible]. Pars anterior occupat [illegible] sinciput, et suturam sagittalem, et haec pars maior est pars dicitur cerebrum, posterior est dicta ita ut possit continuari cum medulla spinali, eo est in occipite, dicitur cerebellum, quasi parvum cerebrum. Utraque habet multos anfractus qui inserviunt, ut eadem substantia, quae magna sunt, possint nutriri, et [illegible] venam, quae

magis accedat, et quodam modo ingrediatur in ipsas
substantias, unde illam nervorum appellamus. Pars
anterior cerebri dividitur in duas partes. Ulterius
et dividitur substantia interior, ubi sunt duo ventres
quasi duo semicirculi magni, in quibus recedunt
spiritus ad cognitionem, et sensationem, qui spiritus obli-
niti lubrico quodam humore, aqueo, et tenui tempe-
rantur à suo calore. 2°. illi sinus interiores
sunt ad expurgationem materiae pituitosae, et
crassae, quae ex substantia cerebri similiter generatur
Isti duo sinus redeunt in unum tertium ventrem
in medio cerebri. Superius habet corpus
quoddam callosum, album, et solidum, configura-
tum ad modum testudinis rotundae et habet tres
angulos. Usus illius est, ut sit testudo, et
fulcimentum totius cerebri, et quasi fornix
ne cerebrum sua gravitate opprimat tertium
ventrem. Hi autem tres instituti sunt, ut
digerant, recipiant, et transfundant spi-
ritus vitales, et illis utantur ad operationes
sensuum, ad intentionem, et ipsi ventriculi,
ad intentionem, et ad motum, et ideo in anteriori
parte:

est sensus communis, in media est fantasia, et
immaginativa; in tertia memoria. Legendus
est Laurentius lib. 4°

Post caput sequitur Thorax, in quo resident vitales
spiritus. Est medius inter ventrem, et caput, et
ideo sibi notissimus, non est totus osseus, ut caput,
nec totus carneus, ut venter; sed de utroque quasi
medius participat. Constat tot ossibus, ut sit
tutus, et tamen integro osse; quia debuit moveri.
Constat ex tribus partibus superiori scilicet, media, et
infima. Prima est jugulum, cui insidet collum,
et dividitur in duas claviculas, quibus fit tota actio
brachiorum. et sub mediante sutura duo iugula: in
medium vero sequuntur costae. Pars media constat
ossibus, et musculis; ossa sunt costae, quae divi
duntur in duas partes, Cartilagines scilicet et ossa
Cartilago acuta est in cuius finem gladius, et
dicitur xiphoformis, quae est propugnaculum cordis,
et stomacho. Est duplex os, unum est vertebra
et alium est quasi sternum. Tertia pars thoracis,
quasi fundus ipsius est musculus magnus, qui ha-
bet consensum cum cerebro, et ideo quando est inflam-
matus communicat cerebro calorem.

In thorace sunt duo membra ~~sunt duo~~ potissima Cor,
et pulmo. Cor primo involvitur membrana, quae dicitur:

Capsula Cordis; est enim quasi munimentum, et propugnaculum
ipsius, indeque ad fovendum calorem in Corde. Cor:
dis figura est similis nuci, quae incipiat, et desinat per
modum pyramidis, quae figura commoda est ad munitionem
Cordis, et fovenda spiritus, et sanguinem, et ut sinus
illi qui sunt in corde, solidentur aliquo operculo,
et quasi propugnaculo, et ideo desinat in angustum.
Quo ad situm, cum dicitur, medium basi et parte
superiori situm est prope medium thoracis, apex ad ex:
tremas partes vergit ad sinistram; attamen caliditas
est in dextro, quia illa respicit quoad vasa, et
spiritus, et ibi incipit motus. Deinde nisi ullo
ligamento Cor nectat, et tamen semper est in equi:
librio; ratio est quia utrumque est equalis ponderis,
secundum Galenum; et quamvis pars sinistra sit plena
spiritibus, tamen caro est longe durior, et non plena san:
guine, qui maius habet pondus, et ideo, ea propor:
tione qua spiritus est levior sanguine, pars durior
sinistrae gravis est gravior. Caro Cordis est dura
et solida, et propter continuum influxum in alia
membra, continuo motu exercitatur. Cor in di:
latatione recipit ab arteria venosa spiritum, vel
aerem, quia attrahimus aerem ad refrigerationem
nimii caloris. Similiter recipit in alio ventriculo,
scilicet dextro a vena cava sanguinem, vel ad

nutrimentum:

Pulmonis, nec ad fomentum caloris, tum ut sit materia
sanguinis arteriosi, et spiritus. In contractione vero
effundit, et emittit in sinistro Ventriculo per Arteriam
magnam spiritus fumidos, fuligines, et alia excre-
menta crassa in dextro Ventriculo per venam Arteriam
Pulmonis emittit sanguinem ad nutritionem Pulmonum.
Quare Cor duos habet Ventriculos, et inter utrumque est
veluti paries, qui illos inter se separat, et dicitur
Septum Medium. Primus Sinus plenus est sanguine digesto
et attracto ex vena cava. Secundus est pleno san-
guine purissimo, et spiritu, unde dicitur Arteriosus et
Aereus. Ventriculus sinister parietem quodammodo crassiorem
obvallatum quam dexter, ut sanguis acutus, et spumans
propter tenuitatem evanesceret. In Cordis Basi
quamplura apparent insignia Vasa, et tendines cum
orificia. In dextro Ventriculo sunt duo vasa,
Cava scilicet, et Arteriosa. In sinistro duae Arteriae
magna scilicet, et Arteriosa.

Pulmo est substantia tenuis, rara, mollis, levis, fora-
minosa, et spiritu plena. Attenditur à natura ad
recipiendum intra se Aerem, quem deinde iniicat Cor-
di ad illud refrigerandum. In Pulmone sunt tria
Vasa. Primum dicitur Vena Arteriosa. 2.° Arteria
Aerea. 3.° Arteria Venosa, quae oritur extra ventri-
culo Cordis, et irrigat Pulmonem ad eum purgandum.

Dicitur autem venosa, quia est simplex, sicut Vena quo
ad tunicas totas regitur carne Pulmonis, quia debuit
esse agilis admodum cedens. Vena arteriosa recipit
sanguinem à Corde ad Pulmones. Dicitur Arteriosa
quia habet tunicas crassas magis, quam caeterae arte-
riae. Aspera arteria est à supremo colli ad Pulmo-
nes, cui Arteriae ex altera parte exteriori videtur
alius nervus, quas demolitur cibus et aspera Arteria
transmittitur Aer ad Pulmones.

Sequitur post Thoracem Venter, qui dicitur Hypogastricum nasci-
tur incipit, occurrit in eo primum Abdomen, quod regit
intestina, constat ex Cuti, adipe, musculis, et Peri-
tonaeo. Musculi inserviunt primo ut foveant calore Ven-
tris, 2° ad eam expellenda excrementa, alimentaria
Venter expultrix, et ad alios usus. Peritonaeum est
membrana tenuis, sed firmissima ita dicta, quia circumdat
omnia viscera, et ambit omnes Venas, Nervos, et Arteri-
as omnia quae sunt in Ventre. Usus illius est conti-
nere, quod commune est omnibus membris. 2° defendere
à flatibus, et aliis, qui dici possunt in intestina, et ad
alios usus, de quibus vide Bardinum.

Intestina constat ex duplici membrana interiori, et exterio-
ri. Interior est crassior. Exterior est membranosior.
Instituta sunt ut excludant, et expellant. Sunt
sex numero, tria superiora subsequent Ventriculo, ut

Chylum distribuat Hepati, habent vim digerendi, sicut
Stomachus, sed minorem, et proxima Venis Mesarai:
cis involvuntur, ut ab eis sumatur, et Chylus exu:
gatur et transmittatur ad Hepar, et ibi vertatur in
sanguinem. 1.um Intestinum dicitur Duodenum, eo quod
longum sit per duodecim digitos. 2.um dicitur Jejunum,
eo quod perpetuo vacuum inveniatur. 3.um appellatur
Ileum. Alia tria intestina Inferiora sunt longa
et latiora ad expurganda excrementa, vel feces.
1.um dicitur Cecum, quia ibi prius reliquie cibi su:
munt formam excrementi. 2.um dicitur Colon, eo quod
in eo fiant dolores Colici. 3.um dicitur Rectum.
Hec tria Intestina perpetuo quasi ducta sibi co:
niuncta sunt, ut unum efficiant Intestinum, quod
in [illegible] vulgarium Mesenterium appellatur.
Ventriculus est quo fit prima digestio Cibi constat
duabus Membranis interiori, et exteriori; altera
subtilior habet duo foramina, unum superius usque
ad os, per quod immittitur cibus ad Stomachum,
alterum deorsum; sed angustius, quod foramen
post receptionem Cibi occluditur, quousque fiat
digestio. A parte dextra est Hepar, à
Sinistra lien. Hepar externum residet,
alius subtus est sanguinea, ita ut videatur san:
guis congelatus, ex interiori parte, in illud re:

se insinuat Vena Porta, quæ in multos deinde ramos diffundit, distribuit in viscera partibus succo quo facilius coniungat il sanguine.
De Animabus, quæ quarta Pars erat Metiorologiæ nihil dicam, ut temporis angustiæ ad reliquas quæstiones breviter expediendas nos impellant.

Quæstio Quarta
De Cognitione Animæ sensitivæ.

Anima sensitiva ut sit etiam Vegetativa, habet operationes quas supra explicavimus Animæ Vegetativæ, nempe Nutritionem, Generationem Augmentationem sed præter has habet alias operationes, quæ sunt propriæ Animæ sensitivæ. Sunt autem hæ operationes triplici generis. Aliæ sunt cognitiones obiectorum aliæ appetitiones, aliæ motus localis, nam equus V. G. quod appetitum cognitum appetit, vel fugit, et ad illud obtinendum, vel fugiendum localiter incedit. In hac quæstione agimus de cognitione sensitiva, quæ est duplicis generis, alia Externa, alia Interna. Externa est illa, quæ exercet animal per organa Externa, qualis est Visio &c. Cognitio sensitiva Interna est illa, quam exercet animal per organa interna, qualis est V.G. memoria præteritorum, sensibilium, comunis cognitio, animadversio. Quæris primo an cognitiones sensitivæ sint immagines intentionales obiectorum, quæ per illas cognoscuntur.
Respondeo affirmative. Ratio. quia cognitio in communi hoc habet, ut sit quædam conformitas cognoscentis cum re cognita, sed talis conformitas:

est immago formalis rei cognitae. Ergo etiam cognitio sensitiva est quaedam formalis immago obiecti cogniti. Conf. a pari: cognitio intellectiva est formalis imago rei intellectae; unde intellectus dicitur a Philosophis Anima intelligendo fieri omnia, scilicet repraesentative. Ergo etiam cognitio sensitiva est quaedam formalis imago rei, quae sentitur.

Quaeres 2°: an haec formalis imago rei, quae sentitur, sit quid realiter distinctum ab ipsa potentia cognitiva, et a re cognita, seu a specie impressa illius comprehendenda non est. Dari huiusmodi species impressas. Respondeo cognitionem sensitivam, seu formalem imaginem rei cognitae esse peculiarem qualitatem distinctam a specie impressa. Probatur quia saepe in oculo adest species impressa alicuius obiecti, et tamen non est visio illius obiecti. Ergo visio obiecti est aliquid aliud praeter speciem impressam eiusdem in oculo receptam. Consequentia patet. Antecedens probatur experientia: saepe enim contingit, ut dum vel attente loquimur vel aliquid aliud attente agimus, transeat ante nos aliquis, et tamen eum non videamus. In quo casu species necessario diffunditur ad oculum et tamen oculus illum non videt, ergo visio est aliquid distinctum a specie impressa obiecti recepta in oculo.

Quaeres 3°: an haec imago rei cognitae sit qualitas materialis in homine, sicut est in bruto. Respondeo etiam in homine cognitionem sensitivam esse materialem. Probatur, quia eiusdem rationis videtur esse in homine, et in bruto cognitio sensitiva; sed in bruto tantum materialis; ergo etiam in homine. Probatur maior, quia natura ad exercendas cognitiones sensitivas similia organa dedit homini ac leoni, oculus leonis similibus humoribus, et tunicis constat, sicut oculus hominis; ergo sicut organa sunt similia, ita similes videntur et operationes. Confirmatur, quia sicut leo oculo videt lucem, ita et homo; ergo non minus pendet visio humana ab oculo, quam visio leonina.

ergo utrique naturali. Conf. 2° quia homo convenit, et differt a Brutis; ergo debet habere aliquas operationes similes operationibus Brutorum, aliquas dissimiles, hic sunt cognitiones Materiae, quae sunt spirituales, ergo illae cognitiones sensitivae Materiales. Conf. 3° quod nulla est necessitas ponendi tales diversitates inter sensationes humanas, et brutorum, ergo omnes ambae sunt Materiales.

Quaeritur 2° an cognitio sensitiva sit tantum simplex apprehensio objecti, an vero etiam judicium. Simplicem apprehensionem vocamus cognitionem objecti sine affirmatione vel negatione. Aliqui dicunt cognitionem sensitivam internam hominis esse aliquod judicium, imo et discursum, nihilominus vero sed internas, quod internas sensationes Brutorum, et internas hominis esse simplices apprehensiones.

Resp. nullam cognitionem sensitivam esse judicium, sed tantum simplicem apprehensionem objecti. Prob. 2° quia est independentes cognitio sensitiva sed interna, quam interna Brutorum est simplex apprehensio ergo et humana. Consequentia patet per se, et conf. ex dictis praecedenti conclusione.

Neque dicas disparitatem esse, quod potentia sensitiva interna hominis habet peculiarem communicationem cum intellectu, cuius proprium est judicare, et discurrere, ac proinde per quamdam communicationem participare vim judicandi, et discurrendi, quam nequeunt participare potentiae internae Brutorum, quae cum intellectu non coniunguntur; hoc inquam non valet 1° quia non apparet, quod ex hac communicatione cum intellectu resultet in potentiis sensitivis humanis per quod elevantur ad eam perfectionem judicandi, quae videtur excedere limites potentiae sensitivae.

Obiicies 1°

Ob.1 q. sensus discernit inter sensibilia, v.g. inter album et nigrum; sed talis discretio requirit veri actus iudicii quo dividat album a nigro, seu quo iudicet hoc non esse illud, q. cognitio sensitiva est iudicativa.

Conf.o quia sensus communis discernit inter obiecta sensuum externorum, v.g. inter colorem et sonum, q. est iudicativus.

R.o negando min. si sermo sit de iudicio expresse sumpto; visio n. discernit inter album et nigrum non per aliquod iudicium, et divisionem unius ab alio, sed per simplicem apprehensionem, apprehendit n. nigrum, et apprehendit album, sed sensus non elicit 3.um conceptum conferentem album cum nigro, et negantem hoc esse illud, sed discretio illa similiter implicite oritur in actu exercito ex eo quod album et nigrum sint diversa.

Dices simplex ista cognitio sensitiva, qua sensus externi, aut etiam interni discernunt inter obiecta, aequivalet iudicio in perfectione, tam bene n. per simplicem apprehensionem cibi, dirigit equus ad cibum appetendum, quam homo per iudicium intellectivum. Ex alia parte videtur perfectior.

R.o transeat 1.a pars antecedentis quod simplex illa apprehensio sit sufficiens ad dirigenda bruta in suis operationibus appetitivis, et motu locali, sicut sufficit iudicium ad dirigendum hominem in suis volitionibus; neg. vero 2.am partem, eam scilicet cognitionem esse magis, aut aeque perfectam ac iudicium, neq. n. ex simplicitate operationis licet arguere maiorem perfectionem, sed contra sint disparia; ut in casu nostro licet n. cognitio sensitiva in actu exercito, sine ulla compositione, brutum appre-

hen

habeat bonum esse pabulum quod caret in eam
bonitatem formaliter non petit, cum sit alleganter
proportionem quam habet sensus ille cum cognatione ita.
Ad iudicium intellectivum id aliquid idest hoc est per-
fectus ille, vide quod diximus in Phys. ad bruta agunt
propter finem.

Obi. 2° Ph. 3° de an. ait sensus diiudicat et sapiens considerans
sapores, ergo sensus iudicat. Confirmatur ex Phil. 2° Phys. cap.
7. iudicare sensus est ad intelligere et sentire. 2° Top.
cap. 8° sensum vocavit facultatem iudicatricem. 2° de an.
cap. 6° ait sensus iudicare.

Resp. iudicium dupliciter sumitur, aliquando pro negatione
et affirmatione unius de alio per compositionem et divisi-
onem, aliquando minus proprie pro simplici cognitione
obiecti sufficienti ad dirigendam potentiam cognoscentem in
exercitio alicuius operationis. Iudicium in 1° sensu
negamus cognitioni sensitivae, in 2° sensu concedimus, et
de hoc est sermo in locis cit.

Quaeres 4°. de obiecto cognitionis sensitivae.

Resp. obiectum cognitionis sensitivae est id quod est sensibile. Arist.
2° de anima dividit sensibile in id quod est sensibile
per se, et quod est sensibile per accidens. Sensibile per
se est id quod immutat sensum et a quo sensus ali-
quid patitur v.g. color est sensibilis per se, immutat enim
sensum, i. oculum, immittendo in illum speciem im-
pressam sui, et oculus a colore patitur illas imagi-
nem in se recipiendo. Sensibile per accidens dicitur
id quod non immutat sensum, nec sensus quid ab illo
patitur, sed sentitur per immutationem factam in sensu
ab alio obiecto, cui illud coniungitur v.g. subiectum coloris
est sensibile per accidens, quia coniuncta est cum
al-

alio dicitur sensibile per se praedicendi: sub his in sen-
sibile proprium et commune, proprium est quod uno
tantum sensu sentitur, sed eiusdem ordinis, quia id quod
sentitur ab oculo non sentitur ab aure, sentitur tamen a sen-
sibus internis. Sensibile commune definit[ur] sic, id
quod non uno, sed pluribus sensibus percipitur v.g. motus
percipitur a visu et tactu.

Itaque obiecta sensuum externorum sunt ista, visus habet pro
obiecto colorem et lucem. Auditus sonum. Odoratus
odorem. Gustus saporem. Tactus durum ac molle, as-
perum ac leve, calidum ac frigidum, humidum
et siccum, grave et leve. Haec sunt obiecta propria
sensuum externorum; obiecta vero circa communia sunt
motus et quies, numerus, figura, magnitudo. Obiecta
sensuum internorum sunt omnia sensibilia tam
propria quam communia. Experimur enim recordari
omnium memoriam esse in nobis, quod aliquando sen-
su externo percepit. Item confirmant somnia, re-
cordationes enim interiori sensu, quaecunque sensu ex-
terno percepimus.

Quaeres 5º an cognitio sensitiva possit decipi circa sua
obiecta

R. non posse decipi si adsint debita requisita. Nempe
bona applicatio obiecti ad potentiam, et nullum sit impe-
dimentum ex parte medii, vel ex parte organi. Itaque
si sit defectus debitae applicationis decipitur sensus, sic
montes maximi apparent parvi, sic etiam stella vi-
detur minima, qui error fit circa sensibile commune, nempe
magnitudinem, sic etiam in speculis ex uno cubiculo
in aliud putamus hoc esse penetrantem, cum sit aequa-
bu-

lucidum ac illud in quo sumus qui error est circa lucem sensibile comprehensum. Si vero sint debita requisita ex parte obi[ecti], medii et organi, sensus non potest falli, nam sensus est potentia necessaria, quod si posset errare, semper erraret. [illegible] de communi sensibus quasi in communi, nunc ad particulares corpus veniemus

Art. 3us

Quid sit visio, et quomodo fiat

Stoici, et Platonici dixerunt visionem fieri per emissionem quorundam spirituum, aut radiorum ex oculis, Galenus vult quod visus emittat radios quosdam, alij dicunt spiritus visivos ad obiectum visibile, quo cum appulerint revertunt radij illi, seu spiritus simul cum specie impressa obiecti visibilis ad oculum, et sic fit visio, alij aliter explicant istam emissionem spirituum et radiorum. Contra vero Peripatetici negant istas emissiones spirituum et radiorum, sed volunt visionem fieri receptione speciei obiecti visibilis in oculo.

Dico esse visionem esse natam cognitionem coloris, et lucis, neque ad illam requiri emissionem radiorum et spirituum ex oculis. Prima pars est clara. 2a probatur, quia talis emissio spirituum, et radiorum non est necessaria, ergo non est ponenda. Ant[ecedens] patet quia ut patebit ex solutione obiectionum, non potest esse necessitas ostendi.

Prob[atur] 2o, quia id quod emittitur ex oculo ad visionem faciendam vel sunt spiritus animales, vel sunt radij lucis, neutrum dici pot[est],

q. nihil emittitur ab oculo pro visione facienda. Maior
est Adversariorum, min[or] pr[obatur], et quidem de spiritibus, ex eo quod
spiritus emittendi deberent per destillationem produci in ipso animali
in tanta copia, cum una vice visio plurima obiecta perci-
piat, ad quae omnia materia copia spirituum diffun-
di deberet. Adde quod spiritus isti deberent esse vivacissi-
mi, cum a stellis, aut sydera intuemur, spiritus qui il-
luc venire deberent, quanta vivacitate deberent esse?
Contra eosdem spiritus est ipsa experientia, si enim ita fi-
eret per emissionem spirituum, magis fatigaret oculus aspi-
ciendo obiecta aliqua per aliquod breve tempus, quam fati-
getur totum corpus collem aliquem ascendendo. Pro[batur] sequela:
quia aeque defatigamur consumptione spirituum visivorum,
et si visio fieret extra mittendo spiritus, data proportione
plures spiritus consumeret gradus in aspiciendo, quam corpus moto,
q. magis fatigaret oculus, quod est contra experientiam.
Eadem min. de emissione radiorum impugnatur quia in oculo
quamvis detur aliqua lucis scintilla, impossibile tamen est
ut illa lumen producat, et radios usque ad sydera quae in-
spicimus, cum lux quae est in oculo minor sit quam lux
candelae, sed lux candelae non potest illuminare sydera et per-
venire usque ad caelum, q. multo minus lux oculi.

Ob. 2. Natura indidit oculis aliquam lucem, sed non potest assignari
alius finis, quam in dirigendo ad visionem faciendam, q.
ex oculis ad visionem faciendam emittuntur radij.

R. concessa ma. neg. min. lux n. oculi inest sicut animalibus
qui inveniuntur vespertilionibus, nam cum illi spiritus sint natura sua
calidi, et ignea natura, facile possunt reddi aliquam lucem,
quod ea lux insit spiritibus sed quia cum plures, et vivaciores
in

in oculo sunt spūs, tunc maior apparet lux: hinc est quod oculi magis lucent quando excitamur e somno, quia tunc ex proxima concoctione multi spūs, et vivaces durati sunt in oculis: hinc etiam iratis scintillant oculi, sanguis n. accensus circa cor plures spūs magisq. calidos et incensos emittit in partes externas, et praecipue in oculos. Hinc etiam febris lucent oculi, quia calor vim spūs magis inflammat, ac lucet.

Petes an lux videri possit sine colore, et e contra color sine luce.

R. lucem videri aliquando sine colore, colorem vero nunquam sine luce. Pr. utraq. pars experientia, nam lucem cernimus in aere, in quo colorem non videmus, colorem vero nocte non videmus, quia non illuminat. g. lux videtur aliquando sine colore, nunquam tn color sine luce.

Art.us 2.us

De Auditu

Auditus est motus corporis soni per aures

Difficultas est quid sit sonus

R. est accidens de genere qualitatis dependenter a motu oriens ex percussione, et divisione corpor. sonantium, et allisione medii impressi

Conclusio has tres partes, quae singillatim probandae sunt.

1a pars quod sonus sit qualitas realis pr. sonus immutat auditum, et infert illi passionem, g. est qualitas realis.

2o sonus ratione acceptus est, et non est substantia, quia non est materia neq. forma, neq. compositum, g. accidens.

2a

2a pars, quod sonus distinguatur a motu probatur, quia dum fit sonus plura corpora moventur; ergo sonus distinguitur a motu; probatur consequentia, quia si sonus idem esset cum motu, sicut tot sunt motus, quot corpora moventur, ita tot essent soni distincti quot sunt corpora allisa, unde quando alliduntur duo corpora, duo soni audirentur, quia sunt duo motus, et tamen experientia probat contrarium.

Probatur 2o quia sonus percipitur a solo auditu, motus ab auditu, visu, et tactu, ergo sonus est quid realiter distinctum a motu. Probatur 3o quia ille idem motus corporum fit eum sine sono, et cum sono, ergo sonus est quid realiter distinctum ab ipso motu; antecedens probatur, quia si manus cito et cum violentia moveantur, collisae sonant, eaedem paulatim applicatae non sonant, ergo idem motus manuum modo est cum sono, modo sine sono, ergo distinguitur motus a sono.

3a pars probatur sonum oriri ex percussione, aut divisione violenta corporum sonantium, et medii intercepti probatur ex Philosopho qui hoc docet 2o de Anima cap. 8, deinde probatur experientia nam sonus excitatur ex percussione manuum, et collisione aeris intercepti.

Obiicies 1o Aristoteles loco citato sonum docet esse motum, ergo sonus non distinguitur a motu.

Respondeo quia sonus aliquo modo causatur a motu. Dixi aliquo modo licet aliqui affirment ab ipso locali motu effectivè produci sonum, probabilius tamen videtur, quod docet Suarez 3o de Anima cap. 27 art. 3o, motum non concurrere ad sonum, nisi veluti conditionem sine qua non producitur sonus a qualitate aliqua intima rei sonantis, et quod aliis corporibus interceptis collidit.

Obiicies 2o saepe duo corpora intercepto aere percutiuntur, et nullus edit.

edetur sonus, quod falsum est sonum fieri in percussione
corporum, et collisione medij intercepti, Ant. patet, quia
si paulatim manus invicem applicantur, vel ferrum ligno, licet
intercipiatur aer nullus edetur sonus.

R.o requiritur violenta percussio corporum sonantium, hinc est
quod manus paulatim applicatae non sonant, quia non
est percussio violenta, hinc etiam non sonant lana, quia
non sunt corpora sonantia, eo autem cur ad sonum requiratur
violenta, et cita percussio, est quia sonus non fit nisi
medium elidatur v.g. aer, et si motus corporum concurren-
tium sit tardus, apertius dimittit aerem intermedium,
quam collidet et constringat, debet ergo velox esse
percussio, ut medium intercipiatur, antequam elabatur.

Petes quae sint corpora sonantia et quorum collisione fit sonus

R.o esse illa corpora quae dura, et levigata sunt, minime an-
gulosa, et minime porosa, id est quia si sint porosa, me-
dium interceptum quod deberet collidi fugit intra poros
et non eliditur: similiter si sint angulosa praebebunt mul-
tas vias medio intercepto ad elabendum: iuvat etiam ad
sonum figura concava, unde testudines, et similia instru-
menta musica facimus concava, et campanas, et formas
solent, id est quia ea figura multum aeris continet, nec
facile permittit elabi, et proinde collidit aer concavo inter-
ceptus.

Petes si 3.ia corpora ad sonum intervenient, in quo nam ex
illis recipitur sonus.

R.o sonus recipitur, et subiectatur in corpore intercepto, et col-
liso, a quo ipso etiam sonus producitur. Probatur quia a singulis
sensibus plures soni audirentur, neque unus et idem sonus pos-
set in duplici corpore recipi. 2.o quia constat experi-

en-

tantum sola mutata figura quæ sit apta recipere plus aeris, eadem corpora magis sonant, quia sonus est in aere illo intercepto, ut patet, quia idem æs excavatum in campanam plus sonat, quam figuratum in campanam.

Dices corpora quæ percutiuntur dicuntur sonantia, quia illis inest sonus. Contra quia diversimode sonant duo asseres invicem percussi, quam duo æra, quia signum est sonum inesse istis corporibus, non autem medio intercepto, quod in utrisque corporibus idem est.

R. corpora dici sonantia non quia recipiant sonum, sed quia aliquam tonum (?) generant, quod collidunt medium, efficiunt sonum. Sed sonum medio dici inde colligi, quod diversa collisione aeris, quæ diversimode fit a diversis corporibus, diversus fient sonus in aere.

Quæres quodnam sit corpus intereptum in quo fit sonus.

R. de aere constat, imo aliqui putant esse solum aerem, sed invenio nam etiam aquam sonare, et ea quæ sunt aqua proportionata, ut liquores, et nebulis tamen sonet aer, quia facilius colliditur.

Art. 3[us]

De Odoratu, Gustu et Tactu

Odoratus est sensus cognoscens odores per nares.

Quæres quid sit odor.

R. sic definitur. Odor est qualitas 2.[a] sensibilis consequens ex perfecta permixtione, in qua a sicco igneo humidum, absolutè prædominatur calor. Dicitur qualitas, loco generis, quam convenit cum ceteris qualitatibus. Dicitur etiam sensibilis, quia odor non est substantia, ut [...]. audiendi sunt qui dicunt odorem esse substantiam, cum eadem substantia modo diminuta sit odoribus modo plena, ut fides perhibenda est fabulis Plinianis odo-

odore aliquem putrin. 2° dr., consequens ex permi-
xtione p.ae qualitatis, quod ex eo constat, quia plura elemen-
ta non sunt odorifera. 3° dr. omni siccitatis viscosae re-
midari, quia odor ab humiditate impeditur, unde flores mane
non consperi non olent: e contra in aestate omnia magis
olent, quia ad odorem requiritur praedominium caloris.
Gustus est potentia cognoscitiva saporis
Quaeres quid sit sapor
R. definitur qualitas 2.a gustabilis consequens ex primarum permi-
xtione, in qua adhaerendo vincit siccum, absolute tamen prae-
dominatur calor
Tactus est cognitio qualitatis tangibilis, de huius obiecto nihil oc-
currit dicendum praeter alibi dicta.

Art. 4.us

De cognitione sensitiva interna

Dico est dari potentias sensitivas internas distinctas ab externis
supra explicatis.
Pr. ex experientia, equus recordatur sui stabuli absentis, et canis
baculi quo heri vapulavit, sed talis recordatio, et cognitio
non potest esse externa, cum externa non sit rei absentis
ergo est interna. 2° canes aliquando dormientes latrant, sicut
homines dormientes loquuntur, sed talis latratus supponit ali-
quam cognitionem alicuius rei quod displiceat, ergo canes dormi-
entes habent aliquam cognitionem, sed illa cognitio non est externa
cum sensus omnium externi ligentur; ergo est interna.
Quaeres an sensus interni aliquid aliud cognoscant, quam ea
omnia quae ab externis sensibus percipiuntur.
R. p.o a sensibus internis percipi ea omnia quae percipiuntur a sen-

sensationib. externis. Ob experientia supra allata, ad dab. in brutis discretio inter obiecta sensuum externor. cum agnus discernat inter colorem, et sonum, q. dab. in ipso [illegible] omnium eorum sensitiva interna, quae ab externis sensib. percipiuntur: et sane ita debuit esse instituta, ut cum ad naturam ob varios sensus externos destinaret, daret unam internam, qui aliis unita, et ambitu, deinde simul omnib. potest discernere.

R. 2°. à sensationib. internis n solum percipi ea omnia, quae percipiunt. à sensationib. externis, sed praeterea cognosci etiam ipsas sensationes externas, et quia canis v.g. recordat. se [illegible] baculo, et fuisse percussum, unde [illegible] per hanc cognitio internam cognoscit externam: s. quippe similiter canis timet [illegible] accepit, quia recordat. doloris quem tunc sensit.

R. 3°. à sensationib. internis praeterea cognosci amicitiam, et inimicitiam, unde agnus fugit lupum quem sibi cognoscit inimicum.

Quaestio 5.a

De reliquis operationib. animae sensitivae s. de Appetitu, et Motu locali

Appetitus alius innatus, alius elicitus. Innatus est natur. quaedam inclinatio rei, seu proportio cum aliquo à quo perfici [illegible], quae proportio seu inclinatio non est distincta a [illegible] rei. Appetitus elicitus est operatio appetitivae facultatis, et de hoc spectat agere ad [illegible], appetitus eli-

ci:

citus duplex est, alius sensitivus, alius rationalis, ille inest
brutis et homini, quatenus inest corpori sensitivo, hic soli
inest homini, ut videre est. Quod appetitus sensitivus
insit homini patet Rom. 7. Video aliam legem in membris
meis, repugnantem legi mentis meae. Ubi legem membrorum
vocat appetitum sensitivum, legem mentis vero ratio[nalem]. Et
Gal. 5. caro concupiscit adversus spiritum, spiritus adversus carnem.
ubi per carnem intelligit appetitum sensitivum, per spiritum ratio-
nalem.

Quaeres 1.° quid sit appetitio, sive appetitus sensitivus?
R. Appetitionem sensitivam esse qualitatem qua animal
afficitur et inclinatur in bonum sensitivum, et sub sensu
cognitum.

1.° dicitur qualitas, quae ponitur ut loco generis, in qua
convenit appetitus cum ceteris operationibus sensitivis. 2.° dicitur
qua animal inclinatur et afficitur erga bonum, quae particula
ponitur loco differentiae, nam per illas distinguitur appetitus a co-
gnitione sensitiva, nam per cognitionem quasi trahimus obiecta
intra nos, unde cognitio est imago obiecti. 3.° dicitur in bonum
sensitivum, quia appetitus directe non est nisi boni
appetitus consequenter etiam fertur circa malum, ut infra
videbimus, sed hoc bonum debet esse sensitivum, nam per hoc
distinguitur appetitus sensitivus a rationali, quia versatur in ob-
iecto quod sensu percipi potest, cuiusmodi est bonum ali-
quod delectabile. Dicitur denique ut sub sensu
cognitum, requirit n. ad appetendum, ut aliquid cognoscatur
esse bonum.

Quaeres 2.° quotuplex sit appetitio sensitiva
R. potest dividi in duas partes prosecutionem boni sensitivi
et defensionem seu propugnationem eiusdem. 1.us actus

con

convenit appetitui cognoscibili. R.2 irascibilis
dependet per hanc generalem divisionem alia species subdivisio
dividit. ergo 2o appetitus in amorem, odium, desi-
derium, fugam, delectationem, tristitiam, qui actus sunt
per prosequutionem boni. et rursus dividit appetitus in spem,
desperationem, audaciam, timorem, iram, etc., hi actus
sunt per fugitionem ac desertionem boni.

Quaeres 19o an delectatio sensitiva distinguatur a voluptate, et
tristitia a dolore.

Ro. distinguitur sicut includens ab incluso. Ratio quia voluptas
praeter delectationem, et tristitia praeter dolorem aliquem
alium actum includit, quia nomen doloris videtur impo-
situm non ad significandum praecise tristitiam, seu animi
dolorem mere explicatam, sed praeterea cognitionem sensitivam
alicuius obiecti disconvenientis in tactu, unde dicimus ve-
nus illud membrum dolere, sic etiam voluptas praeter de-
lectationem pure dictam, videtur includere cognitionem sensi-
tivam obiecti convenientis in tactu.

Tota difficultas est in explicando obiecto illo ex cuius cognitione in
tactu oritur dolor et voluptas. Patet experientia aliquando
tale obiectum esse aliquam ex primis qualitatibus, vel earum
temperamentum, vel aliquam ex 2is, ut si quis frigoribus
in manibus et pedibus calorem incipiens voluptatem
in motibus sentimus, habet enim calorem nostro temperamento
convenientiam. E contra dolorem si frigore. Verum
quia dolor oritur ex divisione continui, vel compressione
vel contusione, in talibus casibus difficilius explicatur quid
sit obiectum talis sensationis in tactu. Aliqui dicunt qualitatem
quandam 2am quam odorificam appellant. Alii quod ipse
met divisio, et contusio sentiatur. Valde probabile est in

istis

ipsis castis sentiri p.t qualis durumque distemperiem,
quam sequi ex divisione, aut contusione docet experi-
entia.

Quaeres 4.o cur, et quomodo ex delectatione in homine
causatur risus

R. Risus nihil aliud est quam motus oris, et concussio
oris et pectoris facta a diaphragmate aliisque musculis
thoracis, quando propter voluptatem, et admirationem
dilatatur sanguis et cor.

Probatur et explicatur 1.o dictum motus oris et pectoris factus a
diaphragmate aliisque musculis. Quod ipsa docet experien-
tia, unde cum vehementior est risus dolet pectus
dolent maxillae, quia vehementius patiuntur. 2.o dictum
oriri ex voluptate, et admiratione quia nulla res movet
risum quae non delectet, et risus est gaudii signum.
Oritur ex admiratione quia quaecumque iucunda sunt,
nisi accidant de novo inexpectata, risum non
movent, ergo ad risum requiritur aliqua admiratio. Confirmatur
quia adeo pueri, mulieres, et stulti facilius rident, quam
viri, et sapientes, quia illi propter ignorantiam minus
facilius [illegible]

Dices aliquando ex titillatione pedum, vel sub axillis, et la-
tere oritur risus, sed ibi nulla est admiratio, ergo.

R.o etiam ibi esse aliquam admirationem, nam si titillatio
sit saepius iterata, et inexpectata non movet risum, unde
si fiat a nobis met ipsis non ridemus

Dices Arist. 3. de Part. cap. 10.o ait quosdam diaphragmate
transfixo in praelio obiisse ridentes

R.o illum non fuisse proprie risum, sed aliquem motum oris
et pectoris ex laesione diaphragmatis, qualem motum ipsi

qui-

quibusdam alijs animalibus etiam fieri experientia docet.

Quaeres 5.° quid sit fletus, et quomodo ex dolore nascatur

R.° fletus est emissio lacrimarum ex calore excitato circa oculos, et partibus vicinis musculis opera comprimentibus. Pr. quia solemus plorare, vel cum ex dolore constringitur cor, aliaeque partes, vel cum ex timore vehementi, et stupido impetimur in faciem, vel cum fumus oculos occupat, vel ex nimium risum, vel repentino aliquo signo voluptatis; sed in ipsis omnibus casibus, vel per se, vel per antiperistasim calor aliquis excitatur circa oculos, et cerebrum, et proxime oculi partes comprimuntur, et coarctantur, ergo fletus oritur ex causa praedicta. Ex quo constat, fletum oriri ex opposita causa ab ea quae risum facit, nam risus oritur ex dilatatione, fletus ex compressione, et sicut magna admiratio stupidum facit, et risum impedit, ita dolor nimium vehemens impedit fletum, quia scilicet constringit ipsos meatus lacrymarum.

Quoniam autem egimus de fletu, explicandum obiter est quid sit lacryma.

Arist. sect. 31.a probl. ait lacrymam esse veluti serum sanguinis, et ideo saepe post lacrymas sanguis effluxit ex oculis, quia nimirum absumpto sero, et exsiccatione humore sanguinis, sanguis ipse datam viam ingreditur. Hoc negaverunt alii, ex pituita cerebri aliquid etiam in lacrymas secerni; pueri autem et foeminae facile plorant, quia sunt humidiores quam viri.

Supererat ut de motu locali animalis, qui est altera operatio sentitiua, sed de hoc nihil occurrit quod non sit alibi dictum, cum in communi egimus de motu locali et de [illegible], solum ponet aliquis quae-

rere

ere, an motus localis animalis differat a motu lo-
cali rerum inanimatarum. R. aliquo modo differre acci-
dentaliter, quia motus localis in animali fit praecedente in
eodem cognitione et appetitu obiecti, ad quod assequendum, vel fu-
giendum movetur.

Quaestio 6a

De Potentiis Animae sensitivae

Potentiae Animae sensitivae reducuntur ad tres. Potentia cognosci-
tiva, Appetitiva, Locomotiva, 1a. recte omnes sen-
sationes internas, et externas. 2a. omnes appetitiones.
3a. motus localis.

Potentiae Animae sensitivae dividuntur in activas, et passivas, et
passivas. Activae sunt illa quae sunt principia a quibus
producuntur istae operationes, passivae sunt illae in quibus
istae operationes vitales recipiuntur; de potentiis activis et
passivis hic debemus inquirere an realiter distinguantur
ab ipsa Anima

Art. 1us

An Potentiae activae distinguantur realiter ab ipsa Anima

Dico est nullam Potentiam activam ex tribus assignatis, reali-
ter ab Anima distingui.

Probatur conclusio sequitur ex nostris principiis alibi explicatis
quod scilicet nulla sit impossibilitas [illegible], quod ipsa Anima
esse immediatum principium effectivum omnium illarum opera-
tionum, quod frustra ponuntur talia principia distincta. Item

patet

fuit ex ab[illegible] dicens, posita n. operationis potentia ac-
cidentia immediate producere posita, et quando agens
satisfacta se reducit ad suam speciem.

Confr. [illegible] hoc, quia [illegible] potentia immedi-
ate producere suas potentias, q. etiam suas operationes.

Resp. 2o. constat ex solutione obiectionum

Obi. 1o. potentia sensitiva sunt mat., q. habent in homine dis-
tinguuntur ab anima, quae est spiritualis

R. omnes potentia sensitiva sunt mat., neg., aliquae esse et
neg. conseq., si sermo sit de omnibus potentiis

Dices sensationes sunt operationes mat., ergo illarum potentiae sunt
mat.

R. dist. conseq. potentiae illarum partiales ex quibus educuntur sen-
sationes sunt materiales, conc.; potentiae actiuae electiuae sensati-
onum sunt omnes mat., neg. conseq.

Dices 2o. communiter potentiae sensitiva dicuntur esse mat.

R. communiter dicuntur sensus esse mat., quia sensus vel
intelligimus organa ex quibus tanquam ex subiecto educuntur
sensationes, quae organa sunt materia, et dicimus vel
sensus intelligimus aggregata ex potentiis actiuis simul et pas-
siuis ipsarum sensationum, cum potentiae passiuae sint omnes
mat., dicuntur sensus esse mat., sicut homo absolute dr
mat., quia corpus sen materiam, cum tamen eius anima spiritua-
lis sit. Vel [illegible] potentiae passiuae sensationum omnes sunt mat.,
potentiae actiuae aliquae mat., aliquae spirituales, prout anima
cum quibus identificantur mat. sunt, vel spiritualis

Obi. 2o. potentia visiua et auditiua realiter distinguuntur inter
se, ergo etiam distinguuntur ab anima.

R. dist. ant. in homine realiter distinguuntur potentiae actiuae,
visiua, et auditiua, neg.; in brutis habent se, [illegible]
neg

nec consequenter animae rationales sunt indivisibiles, sensitivae brutorum divisibiles, quare in homine illa eadem anima indivisibilis quae est in oculo et videt, eadem est in aure, et audit, unde potentia auditiva et visiva non distinguuntur realiter in homine, in brutis vero anima est divisibilis in partes, nec eadem entitas quae est in oculo, est in aure, unde nec erit eadem potentia: sed tamen nec potentia auditiva distinguitur ab ea parte animae quae est in aure, et audit, nec visiva ab ea parte animae quae est in oculo, et videt, quare nec in brutis potentiae distinguuntur ab anima.

Obiicies 2°. Principium indifferens ad varias operationes indiget aliquo superaddito, ut hanc potius exerceat quam illam; sed anima sensitiva de se est indifferens ad sentiendum, vel appetendum, vel movendum localiter, ergo indiget aliquo superaddito, quo determinetur ad sentiendum vel ad appetendum; sed hoc superadditum nihil aliud potest esse, quam potentia cognoscitiva, appetitiva &c ergo hae potentiae realiter distinguuntur ab anima.

Respondeo superadditum ad cognoscendum est species impressa obiecti quae infra, superadditum ad appetendum est ipsa cognitio boni obiectivi, ad movendum est appetitus. Praeter haec gratis fingitur quodcumque aliud superadditum.

Articulus 2us

Utrum potentiae sensitivae passivae distinguantur realiter ab anima

Potentiae passivae sunt illa ex quibus educuntur operationes vitales et in quibus recipiuntur haec ipsae, cum ex hae operationes sint qualitates, nec existunt, debent educi ex aliquo subiecto

tum

Rndo est potest species sensitivas, non distingui realiter adaequate ab anima, sed tamen inadaequate.

Et quia operationes animae sensitivae eliciuntur et recipiuntur simul in anima, et brutis, [illegible] causam [illegible] inadaequate [illegible] adaequate non [illegible] ab anima. Ans. quo ad alterationem, [illegible] in materia [illegible] ad [illegible] et quia idem debet esse principium eliciens appetitionem obi [illegible] recipiens cognitionem, seu imaginem illius, sic anima et [illegible] debet elicere appetitionem obi, debet etiam ipsa recipere imaginem seu cognitionem eiusdem. Minor pr. quia idem debet esse principium appetens, et cognoscens, ad hoc n. ut aliquid dicat [illegible] cognoscere, debet illius imaginem [illegible] unitam, ut infra probatur agentes de cognitione intellectuali.

Dices p.o ad hoc ut anima eliciat appetitionem obi, satis est si sit principium eliciens cognitionem illius, nec est necesse, ut illius imaginem in se recipiat.

Sed contra est quia [illegible] eliciendo cognitionem anima, si sit cognoscens, debet recipi ipsa cognitio in anima, et [illegible] cognoscens ea [illegible] [illegible] cognoscentibus, ut verificetur illud [illegible] cognoscendo [illegible].

Dices 2.o quae recipiuntur ut [illegible] debet elicere appetitionem eliciens obi, debeat illud cognoscere.

Rs. necessitatem esse, quia nemo fert amore in id quod sibi ignotum est, nec satis est si alius non cognoscat, ut ipse illum amet, unde idem debet esse principium eliciens amoris, et cognitionis.

Dices 3.o satis esset determinatam ipsam animam ad cognoscendum obi [illegible] obi ipsa eliciat, et efficiat imaginem talis obi, quae deinde reci:

recipiet in mat[eri]a cui unit[u]r for[m]a.

Ad 2m contra, quia for[m]a non determinat ad formandum, sed quia ponet in corpus ..., quomodo vero potest poni a corpus receptu[m] in ore. Neq[ue] vero repugnat for[m]a ... nata, aliquid conferre ad ... sicut et ... ... , et Petrus habitet in eadem domo, ubi ... ut Petrus ... ; ... ipse non ... sed ... ...

Ob. 2o. R. Operationes for[m]a spiritua[lis] sunt mat[eria]les, q[uia] recipi non possunt in for[m]a spirituali, s[e]d conseq[uenter] quia mat[eri]a non pot[est] pendere a spirituali.

R. ... ... neg. conseq. ad probationem dico: mat[eri]a non potest pendere, seu educi a toto spirituali ... a mat[eri]a simul et spiritu ... ratio disparitatis est quia mat[eri]a est ... quia est impenetrabilis, unde impossibile est ut mat[eri]a sit a toto spiritu, qui est penetrabilis; at vero ... sit ... simul ex spiritu et mat[eri]a, habebit ... impenetrabilitatem, et sic erit mat[eri]a.

Dices: spiritualis non pot[est] ullo modo pendere a mat[eri]a; ergo e contra neq[ue] mat[eri]a a sp[irit]u.

R. neg. conseq.; ratio disparitatis est quia spirituale est penetrabile, et quod pendet a mat[eri]a ex ipsa fit impenetrabile. Non ... spirituale pendere a mat[eri]a.

Dices 2o. qualitas illa quae educeretur ex sp[irit]u neq[ue] esset mat[eria]lis neq[ue] spiritualis; non ... quia penderet a sp[irit]u, non ... quia penderet a mat[eri]a.

R. qualitas illa foret mat[eria]lis, exigeret e[nim] connexionem cum impenetrabilitate, unde esset impenetrabilis et mat[eria]lis ...

Dices: actio educativa talis operationis non esset mat[eria]lis, quo: modo enim ageret in sp[irit]u, non spiritualis, quomodo a

a-

aperet in materiam.

R. actionem fore materialem, cum sit modus rei materialis, nihil autem est absurdi quod actionem materialem aliquid donetur a spiritu simul, et natura.

Restaret explicandum quo sint sensorii illa [illegible], in quibus partibus externi recipiant operationes sensitivas.

Dico 2o visionem fieri in pupilla, seu in humore crystallino.

Pr. quia tota pupilla est ab lucido. Pupilla est organum praecipuum visionis. Si tamen in impossibilitate iudices sensum quia exponit visionem in retina, vel aranea, vel in nervis opticis, placuit tamen Aristoteli, qui lucem ponit in pupilla, quae etiam est centrum oculi, et quae tota est visio.

Dico 3o auditum fieri in aere, seu humore incluso auris.

Pr. quia non apparet in qua alia parte melius fieri possit. neg. [illegible] fieri in ossiculis incude, et malleo, vel in membrana tympani, cum ossa nullius sint sensus, sic etiam membrana, ac proinde inepta ad huiusmodi sensationem audiendi.

Dico 4o odoratum fieri in tuberculis, seu carunculis mamillaribus.

Pr. experientia, quia odores sentimus in summitate nasi ubi sunt carunculae, ergo ibi fit odoratus.

Dico 5o gustum fieri lingua, et ea praecipue in extremitatibus.

Pr. experientia quia sapidum supponimus linguae gustabili et quidem ubi citius sensio fiat in extremitate linguae, et quia quando volumus cito et exacte saporem aliquem dignoscere, ponimus illum in acumine linguae.

Dico 6o tactum fieri in carne, in nervis, omnibusque partibus.

Pr. experientia, et quidem in dentibus qui negant fieri tactum, me-

meret experiri debere deinde, sit igitur tacens etiam in quaestione omnibus.

Quaeres de cognitionibus sensitivis internis in qua parte natae [illegible].

Dico 7. cognitiones sensitivas internas fieri in cerebro.

Probatur quia discretio sensibilium externorum fit in cerebro, ergo etiam alia cognitio sensitiva interna fiet in cerebro. Consequentia probatur a paritate rationis, et quia probabile est non esse diversas potentias realiter distinctas cognitionum sensitivarum internarum. Antecedens probatur nam ex anatomia constat omnibus sensibus externis nervos adesse, quos vocant sensorios, qui vehunt species rerum cognitarum a sensibus externis ad internos, sed illi nervi tendunt ad cerebrum, et non ad cor, imo ex cerebro oriuntur omnes, ergo sensus communis, eiusque operationes sunt in cerebro, non autem in corde ut dicunt [illegible].

Probatur 2. ratione communi, quia experimur studiis et cogitationibus fatigari caput non cor, ergo in capite fiunt cognitiones sensitivae internae.

Quaeres, an in toto cerebro, an potius in aliqua parte determinata fiant cognitiones sensitivae internae.

Respondeo communiter dici discretionem sensibilium externorum eorumque perceptionem positivam fieri in anteriori parte cerebri in ventriculo [illegible] seu mole [illegible] qua ponitur sensus communis. Alias vero cognitiones (pertinentes) [illegible] posteriori parte cerebri, seu cerebello, et cognitio sensibilium absentium ac praeteritorum, ibi enim ponitur fantasia, seu imaginatio, et memoria sensitiva in qua conservantur species quibus utitur fantasia ad illos actus.

Dico 8. appetitiones fieri in eadem parte cerebri, in qua dicimus fieri cognitiones internas sensitivas.

Pro

Ad 2um contra ipsa non principia. Sed debet esse principium cognoscens, et afficiens, quod in eodem sunt, sicut anima, quae tota debet recipi cognitiones sensitivas, et appetitivas ex illis ortas.

Dices 9: potest tamen [illegible] negare principium sensationis [illegible] et tendentiae.

Resp. experientia, quia sunt haec instrumenta praecipua exercendi motus in animali, et illis laesis adest [illegible] motum vel processus impeditur. Sed difficultas est quomodo [illegible] in cerebro fiat impressio manifestanda [illegible]. [illegible] dicunt [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] cerebri, quia [illegible] [illegible] motum [illegible] [illegible] [illegible].

Quaestio 7a

De concursu obiecti in operationes sensitivas.

Art. 1. De speciebus impressis sensitivis.

Dubitatur 1º. an obiectum concurrat efficienter ad appetitionem, et motum localem.

Resp. negative, quia ad haec tantum dat sufficientiam [illegible] in [illegible] appetitiva, quod naturaliter potest convenienter obiecto, [illegible] ad actus appetitionis [illegible] ut [illegible] terminus.

Dubitatur 2º. an obiectum concurrat efficienter ad cognitiones sensitivas.

Resp. [illegible] [illegible] obiecta concurrere efficienter ad cognitiones sensitivas vel immediate et per se, vel mediate [illegible] [illegible]. Dixi, immediate, vel mediate, quia obiectum concurrat

-rat debet uniri potentiae, cum vero repugnet aliquando obiectum uniri potentiae, vel quia est absens, vel quia non est, vel quia est improportionatum, hinc debet coniungi potentiae mediante aliquo alio, nempe mediante specie impressa.
Confirmatur quia cognitio spiritualis est expressa imago, et repraesentatio obiecti ut patet, sed potentia sola non est potens producere talem imaginem, ergo debet etiam obiectum concurrere. Probatur quia anima nec formaliter, nec eminenter, continet in se repraesentat similitudinem obiecti, ergo illius imaginem non potest ipsa sola efficere et per consequens requiritur efficiens concursus obiecti.
Confirmatur quia anima ex se est indifferens ad hoc vel illud cognoscendum, ergo debet determinari ad hoc potius quam ad illud cognoscendum ab isto vel illo, ergo requiritur concursus obiecti.
Dubitabis 3o quando obiectum mediate, quid illud sit quo mediante concurrit.
Respondeo esse qualitatem realem, quam speciem impressam, seu virtualem obiecti imaginem vocant. Ita communis sententia, quia species est qualitas potens producere formalem obiecti repraesentationem. Dicitur autem impressa, quia imprimitur ab ipso obiecto. Quod autem illa sit qualitas realis, patet quia cum sit actualis debet esse realis, et cum repugnet esse substantia erit accidens. Iterum quia species sensuum externorum producuntur ab ipsis obiectis quae sunt accidentia, haec autem ut praedicamentalia non possunt producere substantiam, ergo producendo species producunt qualitates. Similiter quia species sensuum internorum sunt etiam qualitates per primam rationem, et praeterea quia si essent substantiae haberent suam quantitatem, et occuparent locum, quomodo ergo in memoria hospitio angusto satis loco possent tot rerum species conservari.
Dubitabis 4o An in sensibus externis requirantur species ad cognoscendum

actus

Rº in visu dari species, in odoratu, gustu, et tactu non dari, in
auditu modo dari, modo non dari.

1ª Haec conclusio habet tres partes, et singulae probandae sunt.
pars probatur quia obiectum visus non potest ipsum per se uniri immedi-
ate potentiae ad faciendam visionem, ergo necessario debet con-
iungi per speciem. Antecedens probatur tum quia id quod videtur saepe procul
est a nobis, tum quia [illegible] supra oculum non videtur.
ergo obiectum visus non potest immediate uniri potentiae, et per consequens debet
uniri per speciem.

2ª pars probatur quia ad operationes odoratus, gustus, et tactus potest im-
mediate concurrere obiectum, ergo non sunt ponendae species, quia sunt
necessariae solum quando abest obiectum [illegible]. Probatur de gustu, et tactu
patet experientia, nam non percipimus saporem vel [illegible] aut
mollitiem nisi tactu, et gustu [illegible] obiecti. De odoratu probatur
quia nisi ad nares perveniat ipse odor, [illegible] non potest [illegible]
iis qui loquuntur applicamus [illegible] ad nares et species in cerebro [illegible]
[illegible], quia [illegible] species [illegible] solum possunt ef-
ficere [illegible], non autem species [illegible].

Vices quomodo potest odor tam longe positus immediate uniri potentiae.
Rº ab odore odorem produci [illegible], sed proximum, quia
ideo flores et alia odorifera positi [illegible] ut sic illos odorem
producat.

3ª pars probatur quia sonus potest aliquando uniri audientiae, aliquando non
potest, ergo aliquando ad audiendum requiruntur species, aliquando non.
Antecedens probatur quoad 1am partem, quia ex allisione aeris in foramini-
bus aurium inclusi excitatur sonus qui bene auditur, [illegible] in tali
casu ipse sonus sufficienter [illegible] ad audiendum.
Contra tamen positus sit valde procul ab aure, ergo in tali casu
cum requirat ipse sonus immediate coniungi potentiae, debet coniun-
gi mediante specie.

Ob.

Obj. si odor immediatè concurrit ad odoratum non posset discerni distantia rei principua, a qua emanat odor; sed hoc est falsum ergo. pr. min., quia canes venatici coturnicum non solum intrantes per agros percipiunt odores coturnicum, sed etiam distantiam illorum, unde ut sunt a venatoribus edocti ad certam quandam distantiam à coturnices consistunt, donec venator inibeat actum. seq. pr. quia si odor immediatè concurrit, sentiret ille odor qui est in ipsis naribus non ille qui est in coturnice unde eius distantia non posset dignosci.

R. omnis agens natu. agit per modum sphaeram uniformiter difformiter semper minus intensius coturnici; itaque canes semper sentit plus odoris versus coturnicem, unde quando canis in certa quadam intensione sentit odorem, consistit ut est edoctus, quod non est directè cognoscere distantiam coturnicis, sed odorem illius taliter intensum.

Confir. hoc, quia si herba sit tali odore infecta canis saepissime id accidit ad coturnicem, ut mos herbarum illam fuget, signum ergo est quod non movetur canis per spes odoris repraesentantis distantiam coturnicis, sed per odorem magis, vel minus intensum.

Obicies 3°. Vel sonus producit alium sonum, ergo sonus immediatè concurrit ad auditum. Prob. Ant. Primo. post quam in mauro pulsari campana, etiam quidem sonus auditur, qui non potest esse productus nisi à sono praecedenti. Similiter Echo namque sonus ille post natura[illegible] sonus auditur, et non producitur nisi a primo sono. 2°. facto sono sic movetur aer circumstans, ut alium pellat, et alter alium sicut lapillus proiectus in aquam facit illas circulationes, sed aer alii impressus sonat ergo sonus producit sonum alium?

Resp. nego ant. ad 2. tonus, hoc est, illa qualitas auditibilis
non est productiua alterius realis soni. Ad prob. dico
sonum qui auditur post pulsum campanae non esse effectum
à sono praecedente, sed à noua commotione aeris, qui
violenter intra motus adhuc à concauo campanae non
quiescit. Ad primam conf. Resp. Echo fieri per species
soni, quae necessarijs sunt in nostras aures, quae incidunt
in locum aliquem aptum ad reflexionem, inde redeunt ad
aures, et sonum repetunt, idemque immutant potentiam
et pluri ratione, quia species visiuae in speculo reflexae
obiectum ostendunt. Atque est quod Echo videamur sen-
tire sonum ibi, ubi fit reflexio, sicut obiectum videamur
videre in speculo, unde reflectuntur species visibiles.
Dices cur Echo tantum refert ultima verba.
Resp. aliquando tamen refert integra carmina, et sententias
tamen syllabas. 2o dico euenire, quia aures dum
adhuc loquimur, vel aliquantum postea non loquimur auditus
à speciebus illius soni satis occupatur. Unde species
primorum verborum redeuntes ex reflexione ad aures
vel auditum non mouent, quia inueniunt illum occu-
patum à speciebus soni viciniorib. vel cum illis con-
funduntur. Econtra vero quia species ultimorum verborum
redeunt ad aures postquam iam cessauimus loqui, inuenien-
tes auditum vacuum, possunt illum immutare, et sic
extrema audiuntur non priora.

Dubitabis 5° an ad sensationes internas concurrant species.

Resp. affirmative, nam obiectum ad hoc ut sit obiectum non potest immediate uniri sensui interno, ergo debet uniri per species.

Obiicies si in sensibus internis darentur species obiectorum, sequeretur quod sensus communis, neque fantasia cognosceret semper omnia, quorum habet species. Probatur sequela: quia posita causa adaequata necessaria semper ponitur effectus; sed positis in fantasia speciebus habetur causa adaequata productiva cognitionem omnium obiectorum, quae per species repraesentantur. Ergo positis speciebus semper cognosceret omnia, quod omnino est falsum.

Resp. nego sequelam. Ad probationem dist. maiorem: posita causa necessaria adaequata, et positis necessariis conditionibus ponitur effectus concedo, sin minus nego. Porro ergo cur fantasia non semper cognoscat ea obiecta, quorum habet species, est quia non semper adsunt omnes conditiones requisitae, sicut est ignis licet sit causa necessaria tamen si non sit applicatus non agit.

Sed quaeres quaenam sint istae conditiones requisitae.

Resp. non est facile omnes aperire, neque explicare. Possunt tamen ponere excitationes ad recognoscendum aliquod obiectum, cuius species habemus. Primo experimur, quod cognitio alicuius obiecti similis excitat.

excitat species aliarum. 2° inventio obiecti excitat memoriam eiusdem quod alias cognitum sit. 3° abundantia alicuius humoris excitat quasdam species; sic qui abundant cholera facile habent usum speciarum, qui iras et plura inferunt. Praeter haec sunt causae extrinsecae, quae species excitant Deus, Angeli, Daemones. Itaque licet habeamus species in phantasia, non tamen semper cognoscimus ea obiecta quorum habemus species quia non semper conditiones, seu causae excitantes huiusmodi species.

Dubitatio 8.

Dubitabis 8° per quod medium producantur species.

R. 1° species externas visibiles tantum produci per medium diaphanum, et transparens v.g. aerem, aquam, vitrum. Probatur quia interposito corpore diaphano inter oculum et obiectum videtur, interposito vero corpore opaco non videtur ergo species visibiles transeunt tantum per corpus medium diaphanum.

R. 2° species internas produci per nervos sensorios. Probatur quia non potest assignari aliud medium per quod a sensu externo producantur species ad internos quam per nervos sensorios, qui a sensu communi ad externos deferuntur.

Dubitabis 9° an species impressae sint qualitates permanentes et quae possint conservari etiam absente causa, a qua producuntur, an vero sint de genere eorum quae pendeant etiam in conservatione a causa per quam fiunt.

R. 1° species internas esse permanentes, et conservari posse absente sua causa. Probatur experientia quia animal recordatur praeteritorum, et cognoscit absentia.

R. 2° species externas non esse permanentes, nec conservari posse sine praesentia causae. Probatur, remoto obiecto cessat visio illius ergo species illius obiecti conservantur remoto obiecto seu causa producente.

Dubitabis 10° an species sint sensibiles.

R. negative. Probatur quia nemo videt in aere species rerum ad oculos venientes.

Dices non videri in aere, quia medium est nimis tenue, sed contra, quia lux videtur in aere, ergo etiam viderentur species si essent sensibiles.

Dubitabis ult. an species sensitivae sint divisibiles, primo in partes integrantes, 2° in partes subiectivas, hoc est consequentes partes subiecti, v.g. pupillae in qua recipiuntur. Et in

in partes obiectivas, hoc est correspondentes partibus obi.
Rᵒ. Omnibus his modis species esse divisibiles. 1ᵃ pars probatur quia
hoc est certum, nec in maiori distantia minus videatur obiectum quam
in minori, quia scilicet cum species producantur uniformiter difformiter, intensior est in partibus medii proximis obiecto, quam
in remota.
Confirmatur quia ut supra diximus species internae producuntur
ab impressionibus externis, quare si species obiectum videat
semper aliquid producitur in sensu interno repraesentativum
2ᵃ totius obi, ad hoc inde species internae intenderet.
pars probatur, quia istae species sunt qualitates, et recipiuntur in subiecto
extenso, ergo sicut aliae qualitates materiales habent partes, sic etiam
species.
3ᵃ probatur quia hac ratione solvitur vana quaedam, et inutilis pro-
ductio et corruptio specierum. Nam si una species indivisibiliter repraesentat totum Petrum, si statim brachium abscindatur, species quae erat repraesentativa Petri integri deberet
corrumpi, et alia de novo produci quae repraesentaret Petrum truncum; at si ponantur species habere partes obiectivas
abscisso brachio peribit tantum illa pars speciei quae brachium
repraesentat, et aliae partes manebunt.

Quaestio 6ᵃ

De concursu spirituum ad sensationes, ubi de somno et vigilia

Dico 1ᵒ. spiritus animales concurrere ad operationes sensitivas
disponendo materiam ita potentiam.
Probatur quia concurrunt calefaciendo, cum ipsi sint calidi et fo-

fouendo statum cui incidens. Sed hic conceptus est
in genere dispositionis natus, qua spiritus animales conveniunt
disponendo habitus. Hinc colligitur quid sit somnus, et
eius causa.

Dico 2º somnum esse impotentiam ad operandum in sensibus
externis causatam a vapore obstruente meatus, per
quos spiritus animales ad externos sensus feruntur. Dico primo
somnus (impotentia ad operandum sensu privatio operationum)
quod ponitur loco generis, et per hoc opponitur somnus vigi-
liae, vigilia enim est operatio, vel dispositio ad operationem
in sensibus externis. Dico 2º (causata a vapore obstruente
meatus) quod ponitur loco differentiae, non enim qualibet impotentia est
somnus, nam ex languore et defatigatione aliquis non audit,
et tamen illa impotentia non est somnus, vel non est a somno.
Est ergo somnus impotentia causata ex vapore intercludente
meatus per quos ducebantur spiritus ad sensus externos, cum
enim spiritus animales sint necessarii ad sensationem, si illi
intercluduntur, redduntur sensus impotentes ad operandum.

Quaeres 1º unde veniant in cerebrum illi vapores, ex quibus
obstruuntur meatus.

R. praecipue ex ventriculo, dum enim in illo cibus, et
potus excoquitur, multi tenues elevantur vapores, sicut
accidit in olla: hinc est quod post cibum facilis est som-
nus, et e contra ex defectu cibi sequitur vigilia. Ali-
quando etiam vapores nascuntur e cerebro humidiori, ut
in infantibus.

Quaeres 2º quomodo evigilent qui dormire coeperunt.

R. quia consumptis vaporibus apertisque meatibus revertuntur
spiritus animales ad sensus. Dico vigilantes experiri vide-
batur ab humore aliquo mordaci, qui vapores illos dis-
pe-

gregat vel accidit in febricitantib. 3° ad aliquo ap-
petitu ira, et similibus. 4° aliquo nos communicante.

Quaeres 3° an qui ambulant, vel aliquid aliud faciunt dormiendo
vere dormiant.

R. si per somnum intelligimus impotentiam in operando in omnib.
externis sensib. exterioribus, vere isti dormiunt, cum audiant,
loquantur, per vias vertes indagent; si vero per somnum intelligimus
impotentiam operandi in aliquib. sensib., vere isti dormiant,
cum non audiant, non videant. Unde autem dicatur ut
unus ligetur sensus, et non omnes, facile est intelligere, cum
sciamus per quos nervos spiritus diversi sint ad diversos sen-
sus, unde unus potest obstrui sine alio.

Quaeres 4° an in somno ligentur etiam sensus interni communis,
fantasia etc.

R. Aliquando ligari, aliquando non, nam qui somniant dor-
miendo, non patiuntur ligatam fantasiam, ubi autem est som-
nium profundum probabile est omnes sensus internos esse ligatos.

Quaeres 5° quid sit somnium.

R. ab Arist. sic definitur. Est phantasma seu visum
quod occurrit in somno. Appellat phantasma non quid-
dam speciem expressam sed affectionem, seu operationem fan-
tasiae, quae est velut genus somnii. Dixit quod occurrit
in somno, ad distinguendas alias operationes fantasiae quas
habemus vigilantes.

Quaeres unde causetur somnium.

R. triplex. 1um extrinsecum principium, a Deo, Angelo, Dae-
mone. 2um oritur ex intrinseco temperamento humorum
et corporis et hoc modo cognoscuntur complexiones varie
variis. 3um denique oritur ex aliqua affectione animi
aut corporis posita in vigilia. Et haec satis de Tra-
ctatione

Dis:

Disputatio 4ª
De Anima Rationali
Quaestio 1ª
Expediuntur multa de Anima Rati

Anima rationalis est actus corporis organici, potentia vitam habentis rationalem. Solus homo vivit anima rati, nam solus homo intelligit et discurrit. Angeli vero non vivunt anima rati, nam Angeli sunt substantiae simplices completae, ergo non sunt anima rationalis, quae est forma, et substantia incompleta. De hac anima rati multa compendiose dicemus et multos errores breviter confutabimus.

Dicendum 1º. certum esse de fide quod in uno homine unica tantum est anima ratis, ita definitum est in 8ª Synodo generali actione 10ª Can. 11º his verbis. Apparet quosdam in tantum impietatis devenisse ut duas in homine animas impudenter dogmatizent, quos omnes, et similia sentientes cum vetus, et novum testamentum, et omnes Ecclesiae Patres unam Animam habere asseverent, sancta Synodus anathematizat.

Dicendum 2º. Animas rati multiplicari per multiplicationem corporum humanorum. Ita est de fide, ut constat ex Conc. Lat. sub Leone 10º. sess. 8ª ubi damnantur contrarium sentientes.

Pro 2º, quia cum istis erroribus stare non poterit fides do:cu:

carenta de praemio et poena Angelorum, de merito ac
demerito, si eadem anima esset hominum et Angelorum, non posset be-
dei damnari salvo Petro, similiter si anima migraret de
corpore in corpus, ut somniavit Pictagoras, si anima Judae
immissa fuisset in alio corpus, deberet etiam aequo? quale
agere in ipso natum si bene in hoc operet, eam tunc egent
in illo, deberet cum hoc salvari, vel cum illo damnari, quod
est impossibile.

Sciendum 3° animam talem a Deo creari et non educi ex poten-
tia materiae: ita definivit S. Leo ep. 11ª et 95ª, ubi dicit
animas a solo Deo incorporari, et S. Augustinus lib. de
haeres. cap. 86° refert inter haereses sententiam Tertulliani
qui dicebat animas fieri ex traduce, i. quod una anima
alteram producat. Et 2° ratio, quia anima talis est spiritus,
ergo non educitur ex potentia materiae, ergo creatur, et quidem a
Deo, non ab Angelis, ut patet ex communi consensu Pa-
trum id dicentium; 2° ex decreto Conc. Lat. 93ª
in qua Leo [?] ... creatorem Deum cap. 7° quia ipse-
met Deus creavit animam Adae, et [illegible] iuxta illud Gen.
inspiravit in faciem eius spiraculum vitae, ergo Deus etiam
immediate creat animas aliorum hominum.

Sciendum 4° certum esse de fide animam talem non praeexi-
stere ante corpus, et non creari prius quam infun-
datur in corpus, ita definitum fuit in Conc. Brag. 1ª
6° et a S. Leone Pap. epist. 11ª et 5ª et ep. 91ª
et 10°. Ideo asserere animas esse creatas ante corpus re-
pugnat fidei, et fuit error Origenis lib. 1 de prin-
cip. 7° quem sine dubio depromsit a Platone qui a prin-
cipio Mundi dicit creatum spiritum certum numerum animarum,
et illas successive subire corpora, et ex illis egredi ita
ut

ut ingrediantur corpora Beatorum. Legendus Coelius Rodiginus lib. 10o antiq. lect. cap. 17o et S. Hieronymus Ep. ad Pam. qui damnat hanc sententiam. Quod si quaeras quando anima [illegible] infunderetur corpori. R. quando facta est acquisita organizatio in foetu. Aliqui dicunt corpus foeminae formari 80a die, corpus vero maris 40a. Alij volunt foeminae 40a, maris 90a; sed hoc Deus novit non homo.

Secundum 5o certum esse de fide animam rationalem non migrare ex uno corpore in aliud, omnes enim patres damnant hanc transmigrationem animarum tanquam haeresim. S. Ath. lib. 6o de Beat. filij Dei dicit hoc esse contra fidem, et Epiphanius contra haeres. [illegible] fuit hic error apud veteres antiquos.

Secundum 6o de fide esse animam rationalem esse immortalem, ut definitum est in Conc. Vien. et refert. in Clementinis lib. 1o de Summ. Trin. et fide Cath. tit. 1o et in Conc. Lat. sub Leone 10o Sess. 8a. Quod probat Concilium ex illo Matthaei 22o Animam autem non possunt occidere. Probari etiam pot. ex alio loco, [illegible] ratione [illegible] supplicio. Veritas [illegible] etiam pot. ratione Sap. cap. 2o dr de impijs qui animae immortalitatem non crederent. Haec cogitaverunt, et erraverunt, excaecavit enim eos malitia eorum. ubi vides reprehendi eos qui propria malitia excaecati animae immortalitatem non agnoverunt. Confirmatur quia gravissimi Philosophi etiam Ethnici animae immortalitatem asseruerunt, ut videre est apud Epiphanium 7o contra haeres.

Pr. 7o ratione morali. Deus habet providentiam univer-

virtor., ut omnes concedunt exceptis quibusdam stul-
tis, qui hoc negarunt, q° ad illius Iustitiam spec-
tant praemia bonis, malis poenas retribuere, sed in hac
vita saepe videmus bonis negari praemia, malis dari;
imo bonos affligi, prosperari malos, q° debet esse alia
vita iusta hac retributio, unde S. Clemens 3° Rec.
dixit, si Deus iustus est, anima immortalis est. Et Chi-
lenus(?) in [illegible], ubi inquit, esset iniustitia Dei, si
anima esset mortalis. Resp. certum physice, quia non
repugnat forma intellectiva immortalis, sed tamen de
facto etiam ante rationem multa persuadent indicia q. dum
est animam rationalem esse immortalem. Maior patet, quia
talis complexantia sequit affari(?), pr tria. et quidem
p.um indicium sit communis doctrinae communem sen-
tus, 2um sit naturalis quidam appetitus, quo homo appe-
tit multa, quae immortalitatem animae supponunt, ut q.
non curaremus quid de nobis post mortem diceretur, si es-
sent loqui, si periret anima cum corpore, nec magis
hoc curaremus quam equus; 3um indicium remorsus
conscientiae cum peccamus, sit [illegible] anima esset mortalis, quid
timeremus post hanc vitam; 4um contemptus praesentis
vitae, quia meliorem, et aeternam expectamus. 5um ap-
petitus felicitatis, quam cum atque in hac vita conse-
quuta(?) non possimus, ne dicat esse appetitus vanus, et frus-
tra inditus a natura, det dari alia vita in qua foelici-
tatis potiamur. Dixit S. Augustinus: Nec beati esse vel-
lemus nisi possemus.

Sciendum 1° animam rationem esse formam informantem, non
assistentem, quae constituat hominem in esse hominis.
Patet ex Clementina [illegible] ubi haec sunt verba. Homo
[illegible]

Doc:

doctrinam omnem, seu positionem asserentem, aut vertentem in dubium, quod substantia animae rationalis, seu intellectivae vere ac per se humani corporis non sit forma, velut erroneam, et veritati catholicae fidei inimicam, sacro approbante Concilio reprobamus.

Pr. 2° a S. Thoma 2° contra gentes cap. 69. homo vere, et proprie intelligit et discurrit; sed si anima rationalis non esset forma informans non intelligeret nec discurreret, ergo anima rationalis est forma informans. maior patet, probatur minor: caelum non dicitur intelligere, quod intelligentiam assistentem habet, neque navis dicitur discurrere, quod habeat assistentem nautam, ergo cum anima assistens eodem modo se habeat ad hominem, sicut intelligentia caelo, et nauta navi, neque homo diceretur intelligens et discurrens; debet ergo dici quod anima rationalis sit forma informans.

Secundum dicendum: animam rationalem esse spiritualem.

Pr. 1° ex Scriptura ubi anima rationalis saepe vocatur spiritus. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Inspiravit in faciem eius spiraculum vitae.

Pr. 2° ex Concil. Lat. sub Innoc. 3° cap. Firmiter de S. Trinit. ubi haec habet: Deus omnipotens sua virtute ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam, et deinde humanam quasi communem ex spiritu et corpore constitutam.

Pr. 3° ex Conc. Lat. sub Leone X° sess. 8a ubi dicitur: fidei certitudine tradimus eam credendam animam esse immortalem et esse spiritualem. Haec veritas probari etiam potest ratione. Anima rationalis habet spirituales operationes independentes a materia, ergo et ipsa spiritualis est, antecedens probatur, quia anima habet co-

cognos de obis spiritualib. de deo, Angelis &c. q.o et
[illegible] spiritualis est. Similiter anima habet volitiones liberas q.
habet operationes spirituales, non appetitiones, quae in brutis
necessariae sunt, nondum sunt liberae. Postr. anima rationalis est immor-
talis q. independens a materia h. spiritualis, ans. probatum
est supra, conseq. pr., quia si dependeret a materia, nata
[illegible] mortalis, hoc est, sublata unione animae cum corpore de-
beret anima perire, subtracto s. concursu corporali materiae
a qua dependebat. Pr. alt. quia possibile est anima
spiritualis quae cum corpore non faciat unum compositum
[illegible] naturalis indicijs habet talem esse anima rationalis, h. anima
rationalis spiritualis est, maior patet, quia non pot. assignari hoc
[illegible], min. patet p. 1um indicium est voluptas
quam homo sentit in cognit. rerum spiritualium Dei, et
Angelorum, ea s. voluptas capit similitudinem quamdam
cognoscentis cum cognito, sic doctis delectat conversati-
one doctorum: hoc argumento utebant Platonici ad spiri-
tualitatem animae declarandam. 2um indicium est extasis
quam habet anima pos. cognoscere homini [illegible]
cogitans [illegible] primit. 3o de anima
cap. 8o quaest. 8a art. 3o in extasi est abalienatio
ab omnib. sensib., et tunc anima operatur cognoscendo et
amando, q. signum est eas operationes esse independen-
tes a materia et spiritu, unde fit ipsam etiam animam spi-
ritualem esse, neq. facit contra nostram doctrinam id
quod dr in 7a synodo gen. act. 5a Angelos et animas
rationales esse corporeas, non ea verba referuntur ibi dicta
a quodam [illegible] ep. [illegible], sed non est approbata a
synodo: [illegible] esse ut probaret Angelos posse
in templis depingi, de quo erat tunc controversia, at-
he:

velit sed verè quia sunt corporei, et idem asserunt de Animabus. Verum hujusmodi assertionem Ioannes probavit et Angelos posse depingi, de ratione autem illa nihil expressit, quia de ista tunc non agebat.
Explicavimus breviter multa quae spectant ad hanc rationem, nunc ad alias quaestiones veniamus

Quaestio 2.a

An Anima rationalis sit tota in toto corpore, et tota in qualibet parte illius.

Rn. est Animam rationalem esse totam in toto, et totam in qualibet parte corporis. Ita communiter Doctores, et sancti Patres. S. August. lib. de quantit. animae cap. 14.o et 31. lib. 6.o de Trinit. cap. 6.o S. Greg. lib. de incommutabilitate Dei, Iustin. lib. de Anima, omnes scholastici, omnes Philosophi. S. Thomas et alii explicant hanc sententiam exemplo Angelorum, quemadmodum n. Angelus est in suo loco definitivè, totus in toto, et totus in qualibet parte loci, ita Anima rationalis in corpore. S. August. explicat alio exemplo, sicut n. inquit, Deus in mundo est totus in toto, et totus in qualibet parte, ea quod sit totus hic, et totus ibi, ita etiam Anima rationalis in corpore, et hoc verum est omnes spatia ubi sunt, ita sunt, et ut quae se habent per modum substantiae spatii, ut est sanctissimum Christi corpus in hostia altaris.
Pr. 1.o ratione. Unio substantialis, quae unit Animam rationalem corpori est talis natura ut exhibeat Animam rationalem in magno ut in indivisibiliter, i. totam in toto, et totam in qualibet parte

perfecto, et ratio est quia si Anima rationalis uniretur materiae,
non posset illi uniri tanquam forma extensa, quae debet
uniri tanquam forma, quae illam informet indivisi-
biliter, non autem datur medium. Probatur Antecedens quia ut supra
vidimus si Anima rationalis esset extensa, eius pars Animae
responderet parti corporis quemadmodum diximus de anima-
bus brutorum, sequeretur quod esset divisibilis, si autem abscin-
datur manus abscinderetur etiam illa pars Animae quae corres-
pondebat manui, quaero igitur vel illa pars Animae corrum-
peretur, vel non, si primum ergo si pars Animae est corruptibilis, etiam
tota Anima esset corruptibilis, si secundum quaero quid fieret de
illa parte Animae, profecto si abscissa fuisset ex iusto et
illo homine in peccato deberet ire ad inferos, quod si
postea homo ad poenitentiam reduceretur, deberet reliqua
pars Animae ire in caelum, ac proinde pars Animae esset
beata, et pars damnata, ergo non debet dici, quod Anima
rationalis uniatur corpori ut forma extensa, et correspondens
secundum unam partem alicui parti corporis et secundum alias cae-
teris partibus, sed debet dici quod uniatur indivisibiliter
nempe tota toti corpori, et tota cuilibet parti illius.

Dices quomodo potest esse ut eadem Anima sit tota in toto
digito, et tota in capite.

R. quomodo potest esse ut corpus Christi totum sit in tota
hostia, et totum in qualibet illius fragmento? certe
quomodo potest esse ut unus Angelus totus sit in uno loco
et totus in qualibet parte loci, eodem modo Anima potest
esse tota in toto corpore, et tota in qualibet parte il-
lius. Nostra imaginatio non capit res nisi extensas, tamen
comprehendere est alia res quae est intellectiva, sicut nec
potest capere quomodo Deus, et Intelligentia sit indivisibi-
lis

les et sit tota in toto, et tn̄ tamen, imo ipse
Aristoteles id egregie docuit illas esse immateriales et indi-
visibiles, item de multis aliis v.g. quod quantitas con-
stet ex partibus semper divisibilibus.

Quaeres quomodo anima rationalis informet novam materiam in nutri-
tione, et augmentatione hominis.

R.o id fieri non quia aliquid animae producatur cum sit inse-
parabilis, sed quia in ea materia quae additur producuntur
dispositiones et talis unio quae attingit animam totam
tanquam terminum, animam inquam eandem prorsus quae
attingebatur ab unione quae erat in aliis partibus hominis
unde sicut per illam animam informabat alias partes in
quibus erat talis unio, ita per hanc unionem quae
fit in his partibus additis, et quae continuatur cum aliis
praecedentibus, tota eadem anima has etiam informat, totam
quamlibet partem illarum, producitur n. unio eiusdem rationis
et continuativa cum illa quae praeexistebat, ergo per illam
potuit unire animam indivisibilem his partibus, hoc etiam
potentius, quia non est maior ratio.

Nunc solvenda sunt fundamenta sententiae contrariae.

Obiicit ergo Scorponarius. Aristoteles 1. de gen. textu 35. vult
in viventibus augmentationem fieri secundum formam, idque dicit
universaliter, ergo vult omnes formas viventium crescere secundum
partes, et consequenter quamlibet debet habere partes, et esse
extensa.

Confirmatur quia Aristoteles 3. de partibus animal. cap. 10. refert
quosdam esse expertos capita hominum abscissa emisisse
vocem, atque adeo referre quosdam illud carmen Homeri.

Sesq. dum loquitur miscetur pulvere vertex.

Et quidem de capite S. Pauli, quod ter [illegible]
ro.

nomen Jesu invocaverit, cessat omnis [illegible], hoc autem
non pot. esse nisi ibi remaneret [illegible] q. [illegible] dicitur
dit. et hec partes. Item refert Solinus corpus detracto ca-
pite potuisse progredi aliquantulum. unde apud Barbaros dum
vellent mulieri caput abscindere, corpus truncatum ab-
sens progrediebat. Item quod solent ibi nisi post
capita hominum truncata videre.

Ad 2m. Negando solem, vel augmentationem semper fieri per formam
ita ut necesse sit in quacumque augmentatione pro-
ducere novam partem formae viventis id. n. solum negat
qui ponit formam intellectivam incompossibilem. Deinde q.
est dicendum solum in ijs viventibus, quae habent formas cor-
ruptibiles, at vero in homine non recipit forma extensiones,
sed eadem forma tota mediis aliis dispositionibus et unione in-
format alias plures partes natas, quas ante augmentatio-
nem non informabat. sicut Angelus v.g. si magis ubi
sit praesens maiori loco, et si multiplicaret corpora
varia ubi idem totum esset praesens varijs locis.

Ad confirmationem [illegible] non bene intellectum fuisse locum Solini,
nam ipse in eo loco refert quidem eos qui illud dixerunt,
sed tunc aperte negat capita abscissa posse emittere vocem
et affert rationem egregiam, quia vox non fit sine potentia
pulmonis, impulsis aeris, ad asperam arteriam, haec autem
non pot. esse cum caput recisum est. Confirmat autem hoc
Solinus, quia apud Barbaros coepit, qui poena rebellionis
caput absciderunt, nunquam tale quidpiam legimus accidisse.
unde reprehendit eundem interpretationem supra illud
carmen Homericum unde [illegible] post illud, ipsa [illegible] ebibit
legendarum eius, homo, non autem eius capitis [illegible]
verbitur, ita ut sensus sit, ipsa. l. homo dicto loquitur

mis:

misceb. pulvere aureo, Unde ad illud de S. Paulo &c.

Respondet fuisse manifestum miraculum quo Deus voluit ma-
nifestare illius spiritum esse in caelis, [illegible] infixum adhuc
[illegible] glorificari illud nomen, quandoquidem [illegible] fuit
[illegible] quam vitam... Quod autem aliquamdiu pos-
sit procedi corpore sine capite, si amputet in medio cur-
su non est mirum, et id est quod tradit Albertus, quia in
arteriis continetur copiosus spiritus, qui etiam sublata anima pos-
sunt aliquamdiu impellere corpus. Ad illud de capite S.
Pauli non est mirum quia factis quibusdam nervis in collo, certo
quodam modo videatur labia aperiri, sic etiam multi propter
[illegible] potest videre, quia factis [illegible] et
praesertim [illegible] transeuntis, facta quadam ventilatione [illegible]
[illegible] est moveri labia, ut etiam ibi notat Aristoteles.

Sed obiicit [illegible] si Aristoteles probasset animam totam esse indi-
visibilem, facilius dixisset capita abscisa non loqui, quia
deest anima

Respondeo Aristoteles voluit [illegible] reddere causam, cur capita animalium
abscisa non emittant vocem, tamen [illegible] de capitibus hominum
ibi sermonem instituens, [illegible] ex hac occasione [illegible] talem
causam attulit quia [illegible] nullius animalis caput [illegible]
sum posse emittere vocem, quod patet primo quia illa causa est
adaequata ad omnia alia animalia quae mediante pulmonis
emittunt vocem, non autem restringi debet ad solum homi-
nem

Obiicit 2° [illegible] si anima totus esset tota in toto, et tota
in qualibet parte, sequeretur aliquid simul moveri, et non moveri ab
eodem, quod implicat contradictionem, sequela patet, quia si mo-
veatur pes ubi est tota anima, et non moveatur alia pars v.g.
manus, ubi etiam est tota anima, sequitur quod tota movebitur,

et

et n[on] movebit[ur]. Item sequit[ur] moveri motib[us] contrariis eodem
t[empo]re, ut si unum brachium attollat[ur] sursum, aliud depri-
mat[ur] deorsum.

Conf[irmatur], quia quidquid recipit[ur] per modum recipientis recipitur,
sed m[ateri]a quae recipit [animam?] est quanta, ergo etiam ipsa est
quanta.

Conf[irmatur] 2° quia extra corpus nihil est illius corporis, sed tota an[im]a
est in pede v. g. ergo non deberet aliquid an[ima]e esse extra pedem.

R[espondeo] negando seq[uel]am quia si moveat[ur] pes, tota an[im]a movebit[ur] etiam
localiter via manus, quia eadem terminus est, unde non
sequit[ur] non moveri, verum tamen est ipsam etiam non moveri sic-
ut est in manu, si manus quiescat, quia tunc sequeretur
an[im]am moveri ad motum manus, quod est falsum. Ad illud
quod addit[ur] r[espondeo] non esse absurdum in iis quae sunt tota in
toto aliquo continuo, et tota in qualibet parte illius, simul
moveri sursum, et deorsum intra sphaeram sui loci
adaequati, ut patet in Angelis qui intra suam sphaeram
possunt se restringere, et dilatare, ita ut totus Angelus
versus partem sursum tendat, et deorsum simul. Neg[atur] tunc
dicendum sunt motus contrarii, quia tunc terminus motus sur-
sum esset contrarius motui deorsum si fieret in mobili
extra locum adaequatum illius, quia tunc sequeretur mobile
in aliquo instanti esse in loco maiori quam debeat esse adae-
quate, quod est impossibile. Et quia in corporibus locus adaequatus
est spatium illis aequale, ideo haec simpliciter non possunt
moveri sursum et deorsum simul tempore, tunc enim deberet di-
ci esse in aliquo instanti illa esse in loco maiori quam sit
adaequatus, hoc autem non accidit in rebus indivisibilibus dum
sunt intra locum adaequatum. Dicendo autem de [?] idem
[?] distinguendum est, si A. [?] dicit idem intelligi

idq[ue]

deum secundum totum moveri sursum, et deorsum simul, verum
est neg. est absurdum; si autem intelligat secundum diversa, i. secundum
eandem vero falsum est, quia non ergo deum omnino ubi
moveb. sursum et deorsum, sicut si corpus multiplicarem
v. g. Petrus moveret in Gallia sursum, Romae deorsum,
moveret secundum diversa ubi.

Ad 1.am confirmationem r. propositionem in hoc sensu esse veram
ut videlicet quidquid recipitur debeat recipi iuxta mo:
dum quem postulat recipiens, alioquin non posset recipi
natura autem disposita ad animam totam postulat illam re:
cipere indivisibiliter. Vel potest intelligi hoc modo quicquid
recipitur ergo modum recipientis recipitur, ut illi requi
ritur, alia autem tota requirat extensio ut diximus

Ad 2.am confirmationem r. si per totum intelligatur absolute entitas
ipsius totius non determinando illam ad aliquid extrinse:
cum, v.g. sive locum sive spatium, tunc verum est ex:
tra totum nihil esse illius totius, si autem per totum in:
telligatur ipsa entitas totius determinata tamen ad aliquid ex:
trinsecum, sive locum sive spatium dico extra totum
ubi est totum aequaliter et adaequate nihil esse illius totius
quia hoc est esse totum aliquid in aliquo adaequate quod
tota est in illo, ut extra illud nihil sit; ubi vero est quidem
totum illud non tamen totaliter, seu adaequate dico posse
aliquid illius totius esse extra illud, ut patet in omnibus
rebus indivisibilibus. Angelis, Deo, anima autem non est totaliter
et adaequate nisi in toto corpore, in qualibet autem illius
parte est tota inadaequate quia extra illam in alia parte
est etiam tota ut probatum est.

Obiicies sequeretur animam posse informare simul plures mate:
rias discontinuas, s. r. tota est in pluribus partibus, loco

et

et sine distinctis, ut in capite et pede; nulla est, et cur non possit esse in ipsorum [illegible] [illegible] continuum.

R. neg. seq. quia aliter nulla forma contradic. est, foret in diversis partibus discontinuis, praesertim loco, [illegible] distinctis. et quidem non [illegible] forma diversa, et consequenter extensa, quia non repugnat quod eadem [illegible] insit in singulis, esset etiam in partibus distinctis, et non esset in medio. At vero etiam [illegible] [illegible] forma eadem quae sit partes distantes [illegible] illa [illegible] considerata [illegible] quia sit continuum [illegible] informans, nulla forma [illegible] esset.

Ob. 2. [illegible] pede [illegible] intelligere, quemadmodum [illegible] caput intelligere, et [illegible] eadem [illegible] et [illegible] et consequenter intellectio [illegible] [illegible]

R. Anima quae est in pede intelligit, sed non ipse pes, quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] determinat [illegible] [illegible] [illegible] caput intelligere [illegible] est quia in capite sunt principalia organa quibus determinatur anima ad intelligendum, quae non sunt in pede.

Ob. 3. Anima aliqua [illegible] contineri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] continuare, et [illegible] ad [illegible] partes indivisibiles [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Phys. [illegible] 3.

R. quomodo anima informet partes [illegible] et [illegible] informare [illegible] dictum est [illegible] quae est in pede [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] informabat, [illegible] nullum [illegible] [illegible]

aut

aut alteram unionem, sed tm retinet ubi, et unionem quod erant in aliis partib., atq. ita proprie non movetur motu acquisitivo, sed motu deperditivo tm, nam amittit separationem ubi, et unionem praecedentis in fine.

Quaestio 3a

De Intellectione.

Intellectio est una ex operationib. animae rationalis.

Certum est 1o, quod intellectio est imago et repraesentatio obiecti, et quidem distincta a specie impressa, sicut supra diximus de cognitione sensitiva.

2o certum est quod intellectio est qualitas spiritualis, nam cum intellectio sit operatio animae rationalis, quam etiam exercet separata a corpore, et cum anima rationalis sit spiritualis et immaterialis, etiam ipsa intellectio erit operatio spiritualis.

Quaeritur 1o an intellectio, seu ista qualitas spiritualis dicatur intellectio per actionem ab intellectione distinctam, et non difficultas est quia intellectio est actio, sed ...

R. 1o sit per aliquam actionem per intellectionem, et idem dicendum est de volitionib., separationib. fieri per actionem ab illa realiter distinctam. Prob. 1o. Quia pot esse haec qualitas, seu haec intellectio, et imago obiecti et haec intellectio, quin haec imago sit ab hoc intellectu. Sed haec imaginem esse ab hoc intellectu est aliquid realiter distinctum ab hac imagine, sed aut ipsa haec imago pot fi:

fieri a solo Deo, in quo casu erit imago et
intellectus et imago non erit ab intellectu, ergo etc., quia
in hoc nulla appareret repugnantia. Licet autem ipse
intellectus pro sic est a Deo non erit actio vitalis,
quia non erit a principio intrinseco, sed extrinseco
tamen erit eadem qualitas a principio intrinseco, et
a principio extrinseco, licet quando erit a princi-
pio extrinseco non erit vitalis. Probatur 2° quia nemo
ponit modi superadditi quando productio est aliqua
indistincta cum nemo effectus est indifferens ut fit
ab illa vel ab alia causa, sed intellectio seu repraesen-
tatio obiecti est indifferens ut fit a solo intellectu, vel ab
intellectu, et alio agente creato, ergo ad illam imaginem
seu intellectionem debet dari actio superaddita, et
distincta, probatur minor, quia v.g. hic intellectus om-
nis homo est risibilis est indifferens ut fiat a solo
intellectu, vel ab intellectu simul et habitu scientifico.
Dices: requiritur ipse hic imaginem obiecti factam a solo
intellectu, ab illa quae fieret ab intellectu simul et ha-
bitu.
Sed contra, quia habitus non dat totam simpliciter
potentiam, sed facilius, ergo eadem numero potest fieri ob-
iecti repraesentatio a solo et habitu simul, quae fieri non
potest a solo solo licet cum maiori difficultate.
Ad argumentum datum secundo: actio proprie non grammaticaliter intentio:
solet dici actiones grammaticaliter, non tamen physice quia
dicimus per tendentiam in obiectum, quae per verba ac-
tiva explicatur, intelligere, amare, sed unde grammatica-
liter dicuntur actiones, physice tamen non sunt actiones; ad
hoc dicendum actiones physice tamen non dicitur actio, tamen
actionem physicam verum est quod non dicitur actio, tamen ad

De actione praedicamentaliter dicta, dub.

Quaeritur 2° in quo consistat formaliter intellectio tam in intellectione quam ratiocinio. 1° qualitas quae est imago obiecti. 2° actio qua fit, et emanat ab intellectu. 3° unio, seu informatio qua qualitas unitur potentiae. Dubium est in quo horum trium consistat formaliter intellectio.

R. intellectionem non consistere formaliter in sola actione, passione et unione, neque in duobus simul, neque in sola qualitate, sed consistere in qualitate, et actione qua talis qualitas fit immanenter. 1a pars constat, quia intelligere est repraesentare seu exprimere obiectum, sed neque actio, neque passio, neque unio, neque omnes tres simul repraesentant obiectum, ergo nec singula nec omnes tres sunt formaliter intellectio, probatur minor, quia actio et passio sunt id quo fit repraesentatio obiecti, seu sunt causalitates per quas fit expressio obiecti, unio vero est id quo ea expressio, seu imago unitur intellectui, ergo non est ipsa repraesentatio, seu imago. 2a pars probatur, quia intelligere seu intellectio non consistit formaliter in sola qualitate seu repraesentatione obiecti unita potentiae excludendo actionem, quia intelligere est vivere, sed vivere est quoddam agere, seu non est sine actione immanente, ergo intelligere est quoddam agere, et involvit formaliter non solum qualitatem repraesentativam obiecti, sed etiam ipsam actionem. Maior probatur ex communi sententia Philosophorum et Theologorum, et ex Aristotele hoc est vivere ... cognoscere et intelligere, minor probatur ex definitione vitae, nam nihil aliud est vita quam principium vitale, est quod potest se ab intrinseco movere, vivere vero in actu 2° definitur operatio immanens

orta

circa a principio intrinseco, quod vivere est quoddam
agere, et actio est quaedam vita. Atque ex his mani:
fest probata 3.a pars quod nimirum intellectio con:
sistat formaliter in actione productiva qualitatis intentiona:
lis recepta in ipsa potentia intellectiva.

Dices primo qualitas est imago et repraesentatio obiecti, quod sola
qualitas est intellectio, et consequenter sola receptio qualitatis
facta sit intelligens

Resp. neg. consequentiam; nam intellectio aliquid plus dicit quam ima:
ginem obiecti, dicit enim praeterea vitalitatem, est enim intellectio
imago viva, et non mortua obiecti; ad vitam vero requi:
ritur actio immanens, quod etiam ad intellectionem.

Dices 2.o Deus intelligit sine ulla actione, quod essentia intel:
ligentis est sine ulla actione immanenti productiva ima:
ginis.

Resp. si valeret paritas probaret etiam, quod sicut Deus
intelligit per nihil superadditum, sic etiam nos de:
beremus intelligere sine aliquo superaddito.

Resp. 2.o conc. ant., et dist. consequentiam, essentia intelligentis non
potest sine actione immediate productiva imaginis in
his quae intelligunt per aliquid superadditum, neg. in
his quae intelligunt sine aliquo superaddito, conc. Ratio
discriminis provenit ex his quae intelligunt per aliquid super:
additum: quia cum ea quae intelligunt per aliquid
superadditum debeant immediate illud ipsum pro:
ducere, ea vero est quia ut dixi intelligere est vivere,
ea autem quae per aliquid superadditum repraesentant
obiectum, non possunt vivere nisi agant, at vero quae
se ipsis intelligunt, se ipsis vivunt, unde actione non
indigent.

Ipsa

Quaeres 3.° An verbum mentis aliquid intellectioni, an verum idem sit realiter cum illa.

R.S. esse idem realiter cum illa. Pr. et explicat. verbum proprie dicitur de vocibus, sed traducta sunt ista vocabula etiam ad internos conceptus qui verba mentis appellantur, quia iis nobis met ipsis loquimur, sicut per verba externa loquimur aliis: sic legimus in Evangelio de Scribis quod dicebant intra se, hoc est verbis mentis sibi loquebantur. Dico igitur hoc verbum mentis, sive internum mentis conceptum, non distingui realiter ab intellectione. Pr. verbum mentis est id quo aliquid loquimur nobis ipsis, sed quaelibet per intellectionem supra explicatam sine ullo alio superaddito loquimur nobis ipsis; ergo verbum mentis est ipsa quaelibet intellectio, non aliquid realiter ab ea distinctum. Maior patet ex explicatione verbi mentis supra posita, minor pr. quia loqui nihil aliud est, quam aliquid indicare ac proponere quod cognoscitur, sed per intellectionem indicamus obiectum nostrae potentiae cognoscitivae; ergo per intellectionem nobis ipsis loquimur. Pr. 2.° quia frustra fingitur aliquid superadditum quo fit locutio interna; ergo verbum mentis non est aliquid superadditum. Pr. ant. quia nulla apparet necessitas, nam obiectum satis repraesentat et proponit per ipsam intellectionem. Obiectiones quae afferunt contra hanc doctrinam, quia praecipue ducuntur a genere(?) verbi divini(?), ideo illas omitto quia non possumus ponere modo.

Quaeres alibi(?) De obiecto intellectionis humanae, et de ratione formali illius.

R.S. obiectum humani intellectus dum in hac vita existimus esse ens sensibile, id est quia quicquid intelligimus in hac vi-

ta:

ita intelligimus per species acceptas à sensibus, quamvis spiritualia ut Angelos concipiamus per alienas species, at vero res sensibiles concipimus per proprias. Sic vero per obiectum intellectus intelligatur id quod quomodocumque attingitur per intellectum, dico illud esse ens in tota sua latitudine, ergo vel comprehendit etiam res spirituales, Deum, Angelos, imo prout complectitur etiam ens rationis. Quod spectat ad obiectum formalem sub quo obiectum suum eius attingitur ab intellectu, dico esse verum vel falsum. Sicut enim sicut voluntas versatur circa ens sub ratione boni, ita intellectus sub ratione veri, vel falsi. Quod vero attinet [illegible], vel falsum transcendentale habes in Metaphysica.

Quaestio 4.ª

De Volitione.

Volitio quae est altera operatio animae rationalis definitur Qualitas spiritualis vitalis, qua inclinatur Anima circa bonum vel malum cognitum per intellectum. Quam simplex sit volitio, sed quae sint actus voluntatis colligi potest ex iis, quae diximus de appetitionibus eo modo quo appetitio versatur circa bonum, et malum cognitum per intellectum. Rursus quae non sint actus voluntatis, et quomodo causentur à fine diximus in Physica Quaest. de causa finali. Explicandum hic est an dentur in nobis aliquae operationes liberae, et quae non sint. Operationes autem liberas nominamus eas, quae fiunt cum indifferentia, seu cum potestate principii determinabilis. Haec autem indifferentia, et potestas

duplex est.

2.° ad actiones contrarias, ut ad Amorem, et odium. 2.° S ad actiones contradictorias, ut ad Amandum, et non Aman-dum, uel nolle Amare. 1.° dicitur libertas quo ad spe-cificationem, 2.° quo ad exercitium.

Quaeritur 1.° an in homine dentur aliquae operationes liberae.

Dicendum est in homine dari aliquas operationes liberas.

Prob. Scriptura, et definitionibus Ecclesiae contra Haereticos id negantes.

Prob. 2.° ex nostris operationibus certum quasdam dignas praemio, quasdam dignas poena ex parte hominis haec: 1.° quaedam ex nostris operationibus sunt liberae. Prob. Conseq. quia quae fiunt ex necessitate, et sine indifferentia explicata, nec praemium merentur, nec poenam, quia n. indiget praemiandum Arbitrium, qui narrauerant Sacri pro iniuriae. Conf. ex contractibus qui si fiant a Puero uel amente, a iure ualent, quia in Puero amente deficit operatio libera, ut tamen in uiro.

Quaeritur 2.° an haec libertas conueniat operationibus intellectus sicut conuenit operationibus voluntatis.

Dicendum 2.° libertatem conuenire operationibus voluntatis non intellectus.

Prob. 1.° ex Scriptura, et Patribus qui semper libertatem tri-buunt voluntati non intellectui. Concilium Tridentinum Sess. 6.a Cap. 5.° explicans nostram libertatem ait, qua-tenus homo potest suo libero voluntati ad gratiam suam ad Justitiam se mouere, et consentire gratiae uocationi diui-nae, qui consensus est actus voluntatis.

Prob. 2° quod si intellectio aliqua esset formaliter libera deberet obiecta clare proposita intellectui illum relinquere indifferentem ad assentiendum, et non assentiendum, sive ad dissentiendum, sed non relinquit hoc modo indifferentem. ergo Intellectio non potest dari formaliter libera. Maior constat ex diffinitione libertatis, seu actionis liberae, suprapositae. Prob. Minor quia obiectum intellectus est verum, vel falsum; si autem clare proponatur intellectui aliquod verum, intellectus rapitur in assensum, et e contra si illi proponatur clare aliquid falsum, rapitur in dissensum, neque remanet indifferens, ergo non est libera. Quod si aliquando ita apprehendit obiectum ut appareant rationes pro utraque parte ad assentiendum, et dissentiendum, etiam debet dari quod intellectus in isto casu relinquatur liber, et indifferens non intellectus non potest se ipsum determinare in tali casu ad assensum potius, quam dissensum, cum ea aequo sint ponderis pro utraque parte. Neque dices quod saltem intellectus potest in casu posito suspendere suum actum ac proinde saltem habebit libertatem contradictionis, hoc non potest dici, quia in tali casu illa suspensio non esset libera, neque enim intellectus ideo non agit, quia potest agere, et non agere, quod requiritur ad libertatem, sed intellectus ideo non agit quia non potest agere, sicut nos liberi agimus quando possumus non agere, non autem quando habemus impotentiam ad agendum. Haec autem duo sunt contradictoria.

Potestas ad non agendum, et impotentia ad agendum. Igitur in
casu posito non agent intellectus eo modo quo non agit ignis,
quod non habet lignum approximatum, quia ei nihil deerit
requisitum ad agendum; et si intellectus assentiat, et dissen-
tiat, debet illi applicari obiectum clare, ita ut appareat connex-
io, vel divisio extremorum. Manifeste igitur libertatem non
reperiri in intellectu qui est potentia necessaria, sed reperi-
ri solum in voluntate, ut patet ex verbis Concilii supra
citatis. 2.o quia libertas tantum est in sola Voluntate, 3.o
est libertas creata; 3.o quia poenitentia, et supplicium non de-
cernuntur his, qui bene, et male intelligunt, sed qui bene
aut male amant. Ad homicidia, Adulteria,
Charitas et Patientia non sunt actus Intellectus, sed Vo-
luntatis ergo libertas reperitur in sola Voluntate.

Quaeritur 3.o quid dicit libertas in actu 1.o, et quid in actu 2.o

Dicendum 3.o libertatem in actu 1.o bene desfiniri potentia,
quae positis omnibus requisitis ad operandum potest operari,
et non operari. Libertatem vero in actu 2.o bene desfiniri
Operationem quae ita procedit a suo principio, ut positis
omnibus praerequisitis potuerit non procedere, vel quod
idem est, cuius negatio potuit coniungi suo principio ade-
quato eius operationis.

Explicavimus desfinitionem libertatis in actu 1.o, nam ex illa
facile intelligetur. Desfinitio libertatis in actu 2.o. Dicitur
1.o libertas in actu 1.o esse potentia quae potest operari, et non operari:

quod

qd subiecti Ganeus, nam est pota necessaria potest in aliquo tempore operari, et n operari; nam ignis si habeat requisita potest agere, si n habeat n agit. Videt verbis explicari qd pota libera sit pota activa, et n passiva, nam diffinitur p operari, seu agere, qd est habitus ex scripturis in qua libertas saepe explicatur p agere et n p pati. Sed dicit concilium Tridentinum sess. 6. cap. 6 in fine quod bonum, et quidem facile sua esse sententia, nam liberas n est sine vita: sed vivere est quoddam agere, ut supra probavimus de volitione, q. libertas n est sine actione, et quod dicitur libertas in actu p. o n dicitur est sine pota ad agendum. Dicitur 2.o in diffinitione potest operari, et n operari positis omnibus requisitis loco di (?) Intrinseci; nam p hanc distinguitur pota libera a necessaria, quod positis omnibus requisitis n potest n operari. Ignis n positis requisitis non potest non urere. At Voluntas humana, quae est potentia libera positis omnibus requisitis potest n velle obiectum dummodo non sit summum bonum. Sed Nota quando dicitur positis omnibus requisitis intelligi de iis, quae requiruntur ante operationem, ita ut sensus sit potentia libera est illa, quae cum omnibus requisitis ad operandum potest coniungere operationem, et negationem illius.

Quaestio 5.a

Quaestio 5.a

De Principijs Intellectionis, et Volitionis

Tres in Anima rationali communiter ponuntur potentiae, Intellectus, Memoria, Voluntas. Sed Intellectus et Memoria solo nomine differunt cum omnes habeant, eadem enim vis quae intelligit et cognoscit, quaecumque semel cognita et in praesentia recordatur, recognoscit, aut reminiscitur dicitur Memoria.

Quaeres 1.o An ista potentia realiter distinguantur ab Anima.

Resp. non distingui realiter. Probatur quia nulla est necessitas multiplicandi has entitates distinctas, recognosce quae diximus de potentijs sensitivis, eadem enim argumenta procedunt, nec istas potentias distingui realiter ab Anima.

Probatur 2.o quia Anima potest immediate intelligere et velle cum substantia sit immediate activa ut supra probavimus, ergo frustra multiplicantur aliae entitates quae sint potentiae distinctae. Igitur potentiae activae non distinguuntur ab Anima, neque etiam quod ad potentiam passivam distinguuntur enim operationes istas Anima [illegible] habeat etiam separata a corpore et materia, negarent huiusmodi operationes a materia pendere, unde in sola Anima [illegible] recipiuntur, a qua etiam educuntur. ergo potentia activa et passiva non distinguuntur ab Anima.

Quaeres 2.o An [illegible] intellectiones concurrant [illegible]

Resp. concurrere, et dari species spirituales impressas, et distinctas a phantasmatibus, et quae simul cum intellectu intellectiones efficiant.

Probatur 1.o quia nulla est causa affirmandi ab alijs

cau:

causis fieri intellectiones in statu separata et aliis
in statu coniuncto corpori, sed in statu separata intel-
lectiones non fiunt a phantasmatibus, quia tunc non sunt,
sed a propriis speciebus spiritualibus, ergo etiam in statu
coniuncto corpori intellectiones fiunt, non a phantas-
matibus, sed a spiritualibus speciebus. Nego sequelam quia phan-
tasmata sunt natura, et pendent a natura, sed status quan-
do est separata non retinet corpus, ergo nec phantas-
mata pendentia a corpore. Maior patebit ex solutione
obiectionum.

Ob. 2° quia sensus internus per suas proprias species, nec
corpus internum, immediate fiunt a sensationibus externis
ut alibi probatum est, ergo etiam intellectus suas habebit pro-
prias species sibi proportionatas, nec intellectiones fient
a cognitionibus sensitivis internis, seu a phantasmatibus,
ergo [illegible] valet a pari et

Resp. quia sensus et [illegible] requirit suam speciem, sic
etiam sensus internus et cogitativa requirit suam
speciem, ergo a pari intellectus requirit suam, et quidem
spiritualem, cum ipse sit spiritualis

Ob. 3° spiritus nunquam intelligit in corpore, quia simul
etiam operetur phantasia, ergo signum est intellectum ad
intelligendum uti speciebus immateriatis.

R. [illegible] [illegible] connexionem oritur
tum quia [illegible] species, ut dicitur infra, concipit intellectus
ex phantasiam eandem similitudinem habet species intellectua-
lis, cum species phantasiae, ratione cuius similitudinis exci-
tant se [illegible] invicem, et operantur simul. 2° oritur ea
connexio operationum quia ut alibi diximus, cognitiones
phantasiae repraesentant inadaequate in [illegible] totius speciei
[illegible]

scia praesentia excitant intellectum ad similes eius-
dem obiecti cognitiones, sicut n. ex intellectione in sta re-
cepta excitatur statim ad aliam eiusdem obiecti cognitionem, ita ex
cognitione sensitiva inadaequate recepta in sensu excitatur
statim ad similes eiusdem obiecti cognitiones intellectivas.

Quaeres 3.o quot, et quas species imprimat intellectui
coniuncto corpori

R. 1.o imprimere species rerum materialium sensibilium
Ratio quia res materiales sensibiles possunt se ipsas immedi-
ate unire intellectui spirituali, ergo possunt immediate
se ipsas concurrere ad cognitionem, ergo debent concurrere per
species impressas in intellectu.

R. 2.o rerum materialium insensibilium non dari in intellectu species
proprias. Probatur experientia, non n. formamus proprium
conceptum rerum istarum, sed illam concipimus per ordinem
et analogiam ad accidentia, quia n. non experimur pro-
prium conceptum statim quilibet.

R. 3.o in statu coniuncto corpori non dari proprias species
Dei, aut Angeli, quia nos hic eius cognoscimus per
species alienas. Probatur manifeste, quia Angelos concipimus,
tamquam iuvenes alatos, Deum autem veluti lucem, vel etiam
concipimus per negationem, negando de Angelo esse ho-
minem et compositum ex materia et forma.

R. 4.o non animam cognoscere se ipsam per propriam
speciem, sed per alienam, loquor de anima coniuncta cor-
pori, nam separata potest se ipsam cognoscere imme-
diate. Probatur quia anima concipit se ipsam u.g. ut aerem
vel quid simile, ergo signum est non animam, non pro-
priam speciem concurrere ad illam cognitionem.

Difficultas vero est a quo nam producantur in intellectu huius-
modi:

modi species, sive propriae sive alienae.

Primo dicitur ab intellectu agente, et a phantasmatibus produci huiusmodi species spectes in intellectu passibili.

Nota dicitur intellectus agens quatenus producit sibi species impressas: dicitur patiens quatenus recipit eas in propria capacitate cum potentia non distinguatur realiter ab anima, ipsa mens anima est intellectus agens qui producit in se species, et in intellectu patiente. Dixi intellectum agentem simul cum phantasmatibus producere huiusmodi species impressas, quia si solus intellectus agens posset sibi producere species impressas etc., cur potiori facilitate non posset seipso producere cognitionem, et speciem expressam eorum obiectorum.

Merito dixi huiusmodi species produci ab intellectu simul, et phantasmate, quod ad eorum productionem concurrit loco obiecti.

Plura de Anima vide apud Auctores.

Finis

Disputatio 1a

De Generatione, et Corruptione

Generatio differt ab alteratione, quia generatio terminatur ad substantiam, alteratio vero ad accidentia

Generatio est mutatio totius in totum nullo sensibili remanente ut subiecto eodem.

Quaenam [illegible]

Totum simpliciter sumptum est illud quod est [illegible] compositum substantiale.

Generatio est conversio ad communicationem [illegible] quinque conditiones. 1a est ut id quod convertitur desinat esse. 2a ut id quod convertitur incipiat esse quodammodo novum etc. 3a ut conversio sit per terminos positivos. 4a ut sit connexio inter desitionem termini a quo, et inceptionem termini ad quem. 5a ut detur materia per utrumque terminum, quae facit connexionem.

Terminus ad quem generationis in ordine intentionis est compositum, in ordine executionis est forma cum unione.

In generatione substantiali datur resolutio usque ad materiam primam.

Figura externa corporis non est forma substantialis hominis.

Quaelibet accidens habet vim producendi effectum.

Accidentia dicuntur proprietates compositi, quia sunt in materia propter compositum sed tamen perficiunt totum compositum.

Obiicies: ex parte generatio est mutatio totius in totum, ergo nulla debent remanere accidentia, quia remanet subiectum sensibile.

R. Ante per subiectum sensibile intelligitur subiectum denominationis quod est totum compositum, non autem subiectum inhaesionis quod est materia.

Obiicies: subiectum accidentium est compositum, sed in generatione perit compositum, ergo perit subiectum accidentium.

R. Compositum est subiectum denominationis connotationis, [illegible]

Obiicies

Obs. accidentia subjectantur in materia unita formae, sed
materia unita formae est compositum, et totum, ergo
R. accidentia subjectantur in materia quae est unita formae
conc., inhaerent in eo quod sequitur ex materia unita
formae, neg.

Tertio forma substantialis est nova actio distincta a praevia
alteratione, quia tertio est actio ad substantiam, alteratio
vero est actio ad accidentia. Mixtus tertio est instan-
taneus, et praevia alteratio est successiva.

Quarto formae substantialis post dari terminus alterationis sed
[illegible] substantialis praeviens succedit post alterationem.

Tertio multipliciter accipitur. Primo pro productione vi-
ventis dependenter a materia quomodo accipitur illa pars et
definitur. Est productio, seu processio viri ab vivente.

2° Origo accipitur pro sola productione viventis et
definitur. Est origo viventis a vivente principio con-
iuncto in similitudinem naturae.

3° pro productione viventis cum denominatione filiatio-
nis. Et sic definitur. Est origo seu processio vi-
ventis a vivente principio coniuncto ex assumptio cooper-
ante in similitudinem naturae.

Principium coniunctum est quod dat aliquid sui dispositivi
ad formandum foetum habentis, ut semen saltem ut
est semen. Per hoc dicitur non posse dici principium co-
niunctum foetus quia nullum sui semen dat foetui.

Obs. Mures generantur, et tunc non procedit in similitudi-
nem naturae, cum sit diversa speciei a suis parentibus.

R. hic nos agere de generatione vi, et quae fit ordinario modo,
non autem de generatione quae est praeter naturam, qualis est
generatio muli ex equo et asina. Contra 2° [illegible] 28°

Obj.

Ob. 2a) dantur aliqua genera viventium quae tum non pendent a generante ut a principio continente, ergo. Pr. ant. daemones foeminei concubitu aliquando generant humanam prolem, ergo.

R. nego ant. et ad prob. dico tum huiusmodi generationem tribuendam esse homini cuius semini ut principio continenti generationis est foetus cum similitudine ratio, daemoni autem nihil nisi applicatio, et sic non valet obiectio.

Ob. 3a) Magi per sua semina possunt generare quaedam animalia, ut ranas, et tamen non potuerunt generare animalia perfectiora ut canem, equum, ergo.

R. concedo ant. nego conseq. disparitas est quia, ut fiant animalia perfectiora, generans debet concurrere aliquid amplius, et non solum semen requiritur permixtum cum foeminino, sed praeterea alia requiruntur.

De Corruptione

Corruptio est mutatio totius i.e. ex toto, per eadem comunia materia in non totum. Dicitur mutatio, scilicet mutatio negativa et distinguitur a generatione quae est mutatio positiva. Dicitur totius ad distinguendum ... a quo positivo. Dicitur in non totum et signat terminus ad quem negativus. Dicitur per eadem comunia materia, ut distinguatur ad quo non fiat mutatio et annihilatio.

Omnis mutatio debet esse inter extrema opposita et sic.

Corruptio est separatio formae et compositi. Pr. omnia entia naturalia dicuntur corruptibilia ex principiis intrinsecis; sed corruptibilitas est separatio compositi per formam, ergo etiam corruptio erit separatio compositi et formae.

Ob. corruptio non ... reproduci, ergo quia si esset possibilis esset reproductio, ... cum foeminis ... effectus non reproduceret, ergo.

Ob. 2a) Pelicanus mortuos filios proprio sanguine reparat, ergo.

g.º idem numero effectus pot. naturaliter reproduci?

R.º Pellicanus per sanguinem resuscitat filios aegrotos,

Ob.ᵒ 1.ᵃ quando homines sed autem mortuos? l. &

et ex una aqua fiunt multae partes et postea iterum unitae. fiunt idem numero individuum totale, q.º

R.º Si inter partes aquae intercedit unio, quae perit in divisione, et non pot. iterum reproduci, ita nec totum individuum totale. Si vero nihil intercedit, nihil pot. perire, et nihil reproduci ?

Effectus corruptus qui sit ens permanens pot. idem numero supernaturaliter reproduci. Contra, quia habemus ex fide multos homines [illegible], et separati tamen ad vitam eosdem revocatos ?

Ob.ᵒ 2.ᵃ non pot. reproduci eadem actio, quia ad unitatem numericam actionis spectat unitas numerica temporis sed non pot. reproduci idem tempus. q.º ?

R.º [illegible] ad unitatem numericam actionis spectat unitas numerica temporis si fiat naturali modo esse, si autem fiat modo supernaturali nec.

Ob.ᵒ 3.ᵃ Deus non pot. bis producere eundem effectum sine intermissione q. [illegible] producere est trahere effectum de non esse ad esse, sed effectus semel productus non pot. de novo esse trahi ad esse. q.º

R.º Posita corruptione effectus, tam effectus amittit esse, q.º per reproductionem potest trahi de non esse ad esse ?

Ob.ᵒ 4.ᵃ Creatio [illegible] corrupta, potest eadem numero reproduci a Deo, quia in hoc nulla apparet repugnantia ?

Ob.ᵒ 4.ᵃ reproductio, vel est simpliciter impossibilis vel possibilis, si primum q. non potest fieri a Deo, si 2.ᵘᵐ q. potest naturaliter [illegible].

R.º reproductio effectus est impossibilis relative ad potentiam creatam, est possibilis relative ad potentiam increatam [illegible].

Generatio unius est corruptio alterius, et e contra corruptio uni-

omnis est generatio alterius et mediate corruptio [illegible]

Pr. quia omne compositum ex materia et forma [illegible] ex quo quoties agens [illegible] corrumpit unam formam, debet alteram formam inducere materiae, ex quo quoties corrumpitur unum, generatur alterum.

Obi. 3 dat aliqua generatio sine corruptione, ut generatio luminis, [illegible]

R. non loquimur de generatione [illegible] generatione luminis non est positiva, sed accidentalis. [illegible]

Obi. 4 generatio formae [illegible] in [illegible] non corrumpit formam hominis, [illegible] generatio unius [illegible]

R. [illegible] forma [illegible] accipienda est plenius in genere [illegible], non autem [illegible] in genere [illegible], licet non corrumpat formam hominis corrumpit [illegible]

Generatio unius causaliter est corruptio alterius, sed non e contra. Pr. generatio unius causat corruptionem alterius, per corruptionem enim non causat generationem illius, ergo generatio est causaliter corruptio alterius, et non e contra, quia [illegible] [illegible] [illegible]

Corruptio non potest dici actio positiva, quia actio positiva [illegible] habet terminum positivum, sed terminus actionis est [illegible] negativum [illegible] ergo [illegible]

Corruptio est posterior generatione non quidem tempore, sed natura, [illegible] remotio impedimenti prior est causalitate, quia agens aliquid causat, sed [illegible] forma est remotio impedimenti ad generationem faciendam, ergo [illegible]

R. remotio alicuius impedimenti [illegible], remotio omnis impedimenti neg. quia non est necesse quod ipsa [illegible] forma [illegible] ad generationem, cum bene possit tolli per ipsam generationem.

Corruptio [illegible] est mutatio ex toto [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] potest corrumpi [illegible] corrumpit [illegible]. Pr. quia [illegible]

De corruptione [illegible]

aeris imperfecte, et cibus dicitur, ipse pot cadit, sed
etiam post destructionem, quomodo cito ipse est ad extrahere [illegible]
forma [illegible] post [illegible] esse [illegible] [illegible]
[illegible] ex [illegible] [illegible], [illegible] accidentalibus [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] inter [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de conservatione [illegible]:
Obiicies 1° [illegible] debet [illegible] aeris [illegible] ad [illegible] destructionem:
R. [illegible] et [illegible] 2° et [illegible] [illegible] esse
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], homo non [illegible] [illegible] per hoc [illegible]
[illegible] [illegible] naturalis, [illegible] [illegible] [illegible]

Disputatio 2a

De Causis Generationis

Materia quae est causa materialis, [illegible] [illegible] [illegible] generis
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] quod [illegible] generationis.
R. quia [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est illa quae [illegible], quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
R. quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Causa formalis intrinseca quae est forma et [illegible], quae [illegible]
[illegible] ad [illegible] ipsius [illegible].

Causa finalis [illegible] [illegible] [illegible] duplex est, scilicet intrinseca et
extrinseca; [illegible] intrinseca est [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible]; [illegible] extrinseca est [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Causa efficiens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] efficiencia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ob.3 experientia. Quando aqua calida se reducit ad pristinam frigiditatem, ista reductio est producenda ab ea, et substã. aquae. ergo substa aquae est in se immediate activa per qualitat:

Substa non efficit immediate accidentia in rebus a se distantibus.

Accidens in productione accidentis dicendum est causa principalis. Pro quo, illa est causa principalis quae continet effectum in sua virtute, sed calor continet alium calorem in sua virtute; ergo calor est causa principalis

Solum accidens non potest producere substam, quia nulla causa imperfectior continet in se effectum perfectiorem. &

Substa producitur a sola substa; ideo ut accidens in genere substae [illegible] se habeat dispositive

Accidentia sunt vera causa productiva accidentium.

Ob.2 Si substa potest immediate producere accidens in se, ergo poterit etiam producere accidentia in rebus a se distantibus.

R. neg. conseq. quia ipsa accidentia sunt vera causa productiva accidentium in toto corpore, et vero in ipsa causa debet assignari illa causa productiva &

Ob.3 Omnis substa agit indigens potentiis accidentalibus ergo

R. neg. conseq. Substa non agit indigens, [illegible] quia indiget [illegible] dispositione

Ob.4 Semen [illegible] combussit [illegible] ergo accidentia producunt substam.

R. Particulae igneae existentes in semine [illegible] combusserunt [illegible] et [illegible] semen, ergo non accidens sed ipsa substa &

Ob.5 [illegible] ignis non [illegible] qualitates ignis, et tamen ad qualitatem [illegible] agit, [illegible] qualitas [illegible] conversione [illegible]

R. Hoc est [illegible], quod [illegible] ignis non disponit [illegible] qualitates ignis, sed qualitates calidas, quod etiam nos concedimus &

Ob.4 Non potest salvari quomodo homo generet hominem, nisi accidentia seminis attingant rationem [illegible] ergo.

R. Non est necessarium dicere, ut accidentia seminis producant

ani-

unionem potentiae, nam bene salvatur per concursum actionis depen-
dens, ergo stat non esse habere.

R.º neg. Nam ad denominandum Parem sufficit dispositio

P. Contactu

habens per se ...

Contactus dividitur quadrupliciter. 1.º dividitur Contactus in
formalem et virtualem. 2.º Contactus formalis dividitur in ma-
thematicum, et physicum. 3.º Contactus formalis physicus dividitur
in mediatum, et immediatum. 4.º Contactus formalis physicus
immediatus duplex est, alius immediationis suppositi, alius im-
mediationis virtutis ...

Agens creatum non potest immediate agere in distans, sed requirit
contactum immediatum immediatione virtutis. Non autem requi-
rit ut agens producat in medio similem illi quod producit in
termino, sed debet producere aliquid in medio ...

Pr. quia si inter agens et passum ponatur aliquid quod impediat im-
mediatum contactum virtutis, nulla sequitur actio ...

Ob.º 1. Magnes trahit ferrum a se distans, ergo datur actio in distans.

R.º Magnes trahit ferrum per qualitatem transmissam, et patet
quia nullo modo actio impeditur si inter magnetem, et ferrum
intercedat aliud corpus densum.

Ob.º 2. Basiliscus occidit solo intuitu, et qualitas ... parat
infirmitatem ... a se distans, ergo datur actio in distans.

R.º Basiliscus id non efficere per opinionem communem quali-
tatis ab oculis ... 2.º ... non potest ...
sicut e contra Basiliscus occidere ... qualitas prae-
immittens a se in alios ... qualitatem quandam ...

Ob.º 3. Ignis producit ignem in ligno distanti, et non producit
... in medio ... ergo datur actio in distans.

R.º neg. ... quia ignis quando producit ignem in ligno distanti,
tunc etiam producit aliquid in medio, ita sol. ...

...

Sphæra activitatis est totum illud spatium intra cuius limites potest agens naturale extendere suam actionem.

Ignis agit ergo immediate in totam suam sphæram activitatis. Pbatur experientia nam si operaretur solummodo in partes immediate in recta linea ab ipso tactas, vel saltem calidi aeris [illegible] qui calor producitur ab ipso calore ignis &

Ob. 1 si calor ignis operaretur immediate in totam suam sphæram activitatis daretur actio in distans, [illegible]

R. neg. seq. quia 1° et 2° partes calidi [illegible] operatio per [illegible] aeris [illegible] ad frigidum [illegible]

Calor ignis agit in suam sphæram uniformiter difformiter, quia quo magis pars distat ab igne, eo minus et minus [illegible] habebit, et quo magis accedit [illegible] gradus &&

Tria requiruntur ad formationem fœtus. 1° materia ex qua formetur fœtus. 2° ipsa formatio fœtus 3° ipsa unio cum anima.

Causa efficiens eius ex qua generatur fœtus, est mas, et fœmina

R. 2 Materia fœtus est semen, et [illegible] sanguinis, quia fœtus [illegible] est a [illegible] principio [illegible], 2° causa efficiens [illegible], et materia fœtus est mas, et fœmina, mas quoad semen, fœmina quoad semen, et sanguinem menstruum

Dices: [illegible]

R. [illegible] ad formandum et [illegible] [illegible]

Ob. 1 [illegible] formandum [illegible]

R. [illegible]

De sphæra activitatis.

De causa efficiente [illegible]

ille agunt activ.; illae concurrunt passive.

Ob.^a ex sequeretur augere foeminis nullatenus [illegible] determinatum speciale nisi quod femina est [illegible] adeo passiva ad efficiendum, neg. antecedens.

R.^o neg. cons. Etiam illae patiunt. [illegible] in [illegible] generationis, quia ab [illegible] [illegible] ita facilius restaurant detrimentum et damnum.

Ob.^a foeminae sunt steriles [illegible] et impubes [illegible]

R.^o d. [illegible] ex defectu seminis [illegible] ex defectu [illegible].

Ob.^a Ex D. Thoma foemina non habet concursum activum in prolem, ergo [illegible] semen non efficiens, nam hoc est activum.

R.^o neg. ant. foemina in genere agit, et patitur, [illegible] et semina [illegible] generando concurrit [illegible] vero [illegible] inter [illegible].

Ob.^a Corpus etiam Christi Domini conceptus fuit ex semine B. Virginis, quae [illegible] concurrit ad [illegible] Christi sicut [illegible] mulieris, quod [illegible] Ecclesia quae dicit: Procedens tamquam sponsus.

R.^o bene neg.: cum enim Ecclesia dicit de Christo procedens tamquam sponsus, [illegible] de semine nisi, quod vero Christus Dominus sit conceptus ex semine Virginis nihil definivit Ecclesia [illegible].

Ob.^a Si mas et foemina concurrunt, ergo duae causae totales concurrunt ad productionem eiusdem effectus, ergo.

R.^o neg. ma. sunt duae causae partiales ita ut una non possit sine alia, neg. si foemina pot. [illegible] generare foetum, neg. [illegible] foetus [illegible] a semine [illegible] Patris [illegible] Matri. [illegible] in [illegible] pars et foeminae [illegible] [illegible], [illegible] est [illegible] quae [illegible] [illegible] ergo [illegible] est quod sit [illegible] hoc est [illegible] [illegible] Patri et Matri [illegible] causa [illegible] non potest [illegible] nisi [illegible] utriusque parentis, ergo [illegible] quod filii [illegible] semine utriusque parentis.

for:

q formatio foetus pendet etiam immediate ab anima Matris, licet ad
illius formationem concurrat semen utriusque parentis.

Obs.^3 foetus acquirendo successive dimensiones, augmentum, partes, et [illegible]
[illegible] ab eis unit, vel seminis, q.

R.^o conc. ant. neg. conseq. q. causa principalis non est semen, sed anima
rem id pot. omnia ex aliis causis, et praesertim ab imperfectione [illegible]

causa efficiens unionis animae rationalis cum corpore foetus, et causa efficiens
animae matris est mater, quae est efficiens. Pb. quia potentia non
pot. producere rem ab alia potentia equali; q. accidentia seminis cum
sint imperfectiora, non sunt sufficientia ad talem effectum, sed re-
quirit. anima matris.

Obs.^4 q. puer qui nascit. n. debet dici genitus a Patre, si sola anima
Matris concurrit ad generandum totum foetum

R.^o neg. seq. ratio satis est quia Pater generat semen, et per consequens
ex[illegible] formationi foetus, et licet remote concurrit.

De Semine

Semen est productum [illegible] quod exiit ex patre quandam partem [illegible]
[illegible] ad [illegible] conceptionem productum, quod relinquit [illegible]
ut [illegible] sed [illegible]

Semen n. vivit [illegible] quia [illegible] quod [illegible]

Obs.^5 [illegible] semen [illegible] animal, q. vivunt, q.
pars [illegible] semen animalium viventium vivet

R.^o conc. ant., sed semen non debet dici semina, sed foetus.

Duae causae totales non possunt simul producere aliquid eius-
dem generis et ordinis efficientiae. Pb. quia natura non [illegible] superflua,
q. quando ad unum effectum concurrit una causa efficiens, n.
pot. concurrere alia causa ejusdem similem [illegible]

Ob.^1 si duo ignes [illegible] ad [illegible] ignem, nam duo ignes, ut
[illegible] causae totales producunt ignem, q. duae causae [illegible]

R.^o Illi duo ignes non sunt causae totales sed partiales, quia influunt
ad invicem [illegible] agant totis viribus, nam ille effectus non est capax dupli-
cis concursus totalis.

Dices

Dices effectus pot. esse a duplici fine totali, ergo etiam non repugnat esse a duplici agente totali.

R.o neg. parit., nam si effectus sit a duplici fine, nullum sequitur absurdum, sequitur autem si sit a duplici agente.

De Praedetermi- natione p.

Non datur praedeterminatio physica, neq. Deus pot. praedetermina- re causas secundas, quia Patres et Scriptura [illegible] ipsa praedeterminatio, ergo non est ponenda.

Ob. Deus est causa prima, ergo prius et principalius concurrit quam 2.a, ergo concurrit praedeterminando causam 2.am

R.o Deus dicitur causa prima non quia concursus Dei sit prior tempore vel natura concursu causae 2.ae ad eundem effectum, sed prioritate [illegible], cum sit [illegible] et independens, vel prioritate ordinis, quia causa prima movet 2.am

Ob. si Deus non concurrit cum causa 2.a illam praedeterminando, sequitur quod causa 2.a praedeterminet primam.

R.o verum esse quod causa 2.a determinet concursum causae primae; hinc autem non sequitur causam 2.am esse [illegible] liberam, nam [illegible] liberi est non [illegible] ad suam operationem aliquod exercitium libertatis.

Praedeterminatio [illegible] determinari a causa prima [illegible].

Statu [illegible] a Deo fuit creata, et quia fuerat [illegible] indifferens ad [illegible], ergo debuit determinari a causa prima, scilicet a Deo.

Dices haec sit cum [illegible] nostra libertatis.

R.o neg. quia voluntas pot. manere [illegible] et ad utrumque actum pot. se determinare, quae determinatio [illegible] determinatione 1.ae causae, [illegible] nostra libertatis [illegible].

Dices ergo datur praedeterminatio physica, si causa 1.a se determinat ad unum potius actum quam alium.

R.a

R.º neg. seq. quia non ad determinatur antecedenter a Deo,
cum a Deo detur pariter concursus ad hunc actum et alium §

Deus licet concurrat ad actum odii, tamen non potest dici causa
malitiae formalis quae in illo actu reperitur, neq. potest dici
causa simpliciter malitiae fundamentalis quae identificatur cum
ipso actu — Pr. quia ad hoc ut aliquid dicatur causa ali-
cuius effectus debet per se influere in illum, at Deus non per se
sed per accidens influit in illum actum quo Deus [illegible]

Ob.^s Ergo homo dicitur causa malitiae quia influit in illam saltem
aliquo modo per accidens quo Deus est causa malitiae.

R.º neg. part. quia homo est vera causa illius actus, et per se ipsum
facit, non autem per Deum facit §

De Conservatione

Conservatio, siue actio qua res creata ponit et conserva-
tur in rerum natura, necessaria est creaturae, quia Deus est causa
creaturarum quo ad esse, et est causa illorum non solum quo ad
primum esse, sed etiam quo ad secundum esse, id est conservationem.

Aliqua accidentia [illegible] dependent indirecte et immediate in
conservari a causa 2.^a efficiente, et aliqua non dependent §
Pr. lumen pendet in conservari a lumine, ita ut eo ablato
pereat lumen, et calor productus in aqua remanet per aliquod
tempus etiam recedente ipso producente ipsum calorem §

Effectus creatus non pendet directe a causa 2.^a conservante, si
effectus remaneat conservatus in esse sine ipso producente, sic
[illegible] non pendet directe a causa 2.^a conservante §

Conservatio autem est realiter distincta a prima rei productione, siue
non connotat [illegible] omnia quae sunt in prima productione
sunt etiam in conservatione, quo nihil est quod distinguat §

Conservatio tamen tantum quod non semper pendent ab eo-
dem agente, est actio distincta realiter a prima productione.

Dist.

Disputatio 3.a

De Alteratione

Alteratio est motus materialis subjecti capabilis existentis in cuius [illegible] passionibus aut contrariis, aut mediis.

Alteratio habet tres conditiones. 1.o ut sit ad qualitatem sensibilem. 2.o ut qualitas quae per alterationem acquiritur sit eadem re cum aliqua alia. 3.o ut ea qualitas habeat in subjecto aliud sibi contrarium.

Terminus Alterationis est qualitas sensibilis, per quam differt a generatione. Alteratio quia generatio habet pro termino formam substantialem.

Continuitas [illegible] potest considerari in [illegible] alteratione, alia ratione formae, alia ratione subjecti.

Alteratio tam quoad intensionem ratione formae, tam quoad extensionem ratione subjecti est continua, nec fit per instantia interpolata, quia agens semper debite applicatum passo, necessario agit, et produceret alia intensione.

Minima ratio non datur, quia si daretur deberet produci per instantia interpolata [illegible]

Obj. Aristoteles 8.o Phys. ait, dicere continuo alterari, idem manifestis [illegible] est repugnare, ergo Aristoteles negat continuitatem Alterationis.

R.o [illegible]. Aristoteles eo loco agit contra antiquos Philosophos asserentes omnia continuo, et perpetuo moveri, et alterari.

Qualitates habent maiorem et minorem intensionem, quae non potest excrescere in infinitum, sed habet certum terminum.

Qualitates contrariae in summo gradu non possunt naturaliter esse simul in eodem subjecto. Probatur experientia, nam nunquam sentimus in eodem subjecto summum frigus, et summum calorem; sed possunt esse simul in gradu remisso.

Obj. Si qualitates contrariae possunt esse simul remissae, ergo etiam poterunt esse simul summe [illegible].

R.o

R.° neg. sent. quia quaelibet forma [illegible] capacitatem
subjecti, non autem ita se habet forma accidentalis.

D.s Ita sit, unde continuum connotat negationem ulterioris, ergo.

R.° dist. ant. connotat negationem ulterioris in gradu summo, con.
in quo potentia est tenere esse in gradu remisso, neg.

De Intensione qualitatis.

Intensio est terminus communis ad majorem vel minorem perfectionem
qualitatis in subjecto: sed major vel minor perfectio non potest
esse in ea cujus essentia sit invariabilis, [illegible]

Intensio non est ex [illegible] radicatione [illegible] majorem dis-
positionem subjecti, neg. sed plures gradus quos recipit essen-
tia ejusdem qualitatis, praecipue sed [illegible] quid sit ista ma-
jor radicatio.

Intensio est terminus [illegible] majori vel minori ad-
mixtione contrarii, per quod aliqua qualitas potest remitti et
omitti sine contrario [illegible] qualitatem,
neg. sed per continuam productionem, et compositionem qua-
litatis.

Intensio [illegible] in eo consistit ut qualitati acquirantur [illegible]
[illegible] ita acquirit per
perfectionem, [illegible]
quibus [illegible] et [illegible]

Intensio [illegible] per additionem gradus ad gradum in eadem subs-
tantia [illegible] per detractionem.

D.s [illegible] per additionem id quod additur debet distingui ab
illo vel numero vel specie, sed neutrum dici potest, ergo.

R.° id quod est numero distinctum ab alio sed incompletum.

D.s [illegible] duo [illegible] non potest [illegible]
[illegible] gradus non potest [illegible]

R.° [illegible] duo [illegible]
[illegible] individui neg.

Ita

Contra est [illegible] quia non participant magis et minus, sed per additionem vel detractionem mutant speciem.

Obj. 2a quando condensatur aliquid fit [illegible] additionis ... magis, album [illegible] magis et minus non fit per additionem graduum.

R. neg. ant. nisi [illegible] ... magis album sed magis [illegible] ... [illegible] ... perfectionis eiusdem [illegible] intensiva.

Gradus qualitatis ... fit intensio non sunt heterogenei in ratione specifica. Pr. quia si gradus differrent specie non possent facere unam qualitatem ... in [illegible] remanet una qualitas per [illegible] Neg. sunt heterogenei in perfectione [illegible].

Obj. 3a si gradus essent homogenei, simile ageret in simile, sed consequens est falsum, ergo et ant.

R. neg. seq. non [illegible] ... in [illegible] agat in quantum intendunt [illegible] assimilare passum qualitercumque, ergo agens non potest sibi assimilare passum non agit.

Obj. 4a si [illegible] fit gradus homogenei ad aliam gradum perfectio intensiva sunt entitatis et accidentalis [illegible] perfectio extensiva, sed hoc est absurdum, ergo.

R. dist. ma. utraque perfectio fit per additionem partium similium quatenus utraque est [illegible] et accidentalis ... neg. quatenus per extensionem [illegible] peculiari modo ... perficitur per extensionem fit [illegible] ... formaliter perficit et per extensionem [illegible].

Gradus qualitatis neg. sunt heterogenei [illegible] ordine. Pr. quia isti gradus sunt eiusdem perfectionis entitativae et [illegible] non potest assignari [illegible] cur unus [illegible] ... determinat à Deo qui [illegible] ... [illegible] sicut etiam determinat à Deo qui [illegible] debeant produci.

Pro.

Productio alicuius qualitatis in seipsa formali d. est contra alterius rei, è contra, quia productio est actio ad esse, contra vero ad [illegible].

Sed in rebus concomitantur ut plurimum productio unius qualitatis est contra alterius, et è contra, quia recipiens potest producere calorem, quem amittat aliquid d. [illegible] in [illegible].

Remissio qualitatis est deperditio, sive contra alicuius partis qualitatis quae fit remissa, quia semper intensio est acquisitio, et è contra.

Qualitates miscibiles commiscentur 1.° per commixtionem subiecti, 2.° per dependentiam a causa 3.° ac sine [illegible], 3.° introductionis qualitatis communis in idem subiectum.

Alteratio aliqua est praevia dispositio ad generationem, et aliqua non est praevia dispositio, et non ordinatur ad generationem.

Qualitates [illegible] ad alterationem producuntur potest loquendo sunt contra terminum alterationis et alterationis, quia qualitates sunt [illegible] dum terminus et unitas, 2.° [illegible] qualitate.

Alteratio duplex est alia corruptiva et alia perfectiva. Alteratio corruptiva est motus quo producitur qualitas contraria, quae destruit ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut modis [illegible] [illegible]. Alteratio perfectiva quae producit qualitates quae conficit subiectum quae [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Similis in qualitate non [illegible] in gradu potest agere in simile, quia aqua a. g. calida ut [illegible] potest agere [illegible] calida et [illegible].

Similis in qualitate et gradu [illegible] [illegible] in [illegible] non potest agere in simile, quia ex potentia agentis et passi deberent esse deminuta [illegible] formam, [illegible] agens extendit [illegible] [illegible] [illegible].

Similis in qualitate gradu, [illegible] [illegible] [illegible] est agens in simile, quia omnis actio debet esse [illegible] aliqua contrarietate.

Obiicitur: si [illegible] elementum esset infinitum, omnia in se converteret [illegible] [illegible].

R.: si in uno elemento esset qualitas infinita esse, [illegible] [illegible] in

in elementi [illegible] erit qualitas finita, ceteris paribus

agens uehementius calefaciet [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]

agens est duplex. Univocum quod producit in passo aliquid spe-

cificae eiusdem cum illo quod formaliter habet in se,

et hoc dr agens aeque univocum. Aequivocum quando

agens producit aliquid distinctum specie ab ipso producente, et

[illegible] producere actionem aequivocam

Utrum agens possit agere in se ipsum seu actione quae producat in

se ipso. Pr exp [illegible] 2.° [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] se ipsum.

Obj. 1. [illegible] dicamus idem posse produci a se ipso, difficile ex-

plicatur conversio substantiae panis in [illegible] substantiam panis, et

vini mutat. in corpus et sanguinem Christi, ergo.

R. panis est ad conditionem illam, ut corpus Christi ponatur

in [illegible] [illegible] speciebus panis atque [illegible] corporis.

Item non potest agere in se ipsum actione [illegible] [illegible]

experientia, quia [illegible] quamvis possit [illegible] se con-

servare, ergo non potest agere actione [illegible]

Obj. 2 [illegible] se ipsum possunt [illegible], et [illegible], ergo

R. [illegible] animalis [illegible] vel quia calor [illegible]

humidum radicale, vel e contra, ergo idem non agit in se

ipsum, [illegible] [illegible] [illegible] in aliam, i. calor in humidum.

Item non potest agere in se ipsum actione univoca perfectiva.

Pr experientia, agens [illegible] non agunt [illegible]

in se, [illegible] in [illegible] [illegible], quia agens debet in [illegible] [illegible]

perfectionem [illegible], ergo.

Obj. 3 In reflexione luminis lumen agit in se ipsum, quia in puncto

reflexionis plus luminis est quam in aliis punctis reflexionis, quod lu-

men non potest ibi produci a priori lumine, quia est [illegible], ergo.

R. lumen in puncto reflexionis producitur a lumine quod

producit [illegible] lumen in speculo, quare non idem agit in se

ipsum, [illegible] [illegible] [illegible]

Item

Deus potest agere in se ipsum actione æquivoca perfectiua.

Ob. anima, vel potius tota anima agens in se producendo actus vitales immanentes quib. ipsa anima perficitur. R. talis est actio æquivoca et perfectiua. g.

De Reactione

Reactio est actio qua passum conatur contra agens et conatur illud destruere.

Reactio quatuor modis potest contingere. 1º ut agens non separatur eodem tempore quo agit. 2º licet separatus eodem tempore [illegible] sub illa contrarietate quam agit, sed sub diversa [illegible] separatur eodem tempore, sub eadem parte non sub eadem contrarietate [illegible] separatur eodem tempore, sub eadem parte, et contrarietate [illegible]. Reg. de hoc in præsentia est sermo.

Reactio requirit quatuor conditiones. 1º quod agens habeat materiam eiusdem rationis cum passo. 2º ut agens sit limitatum passo. 3º ut agens non habeat excessum [illegible] supra passum. 4º ut agens agat in passum actione contraria.

Datur reactio eodem tempore in eadem parte et sub eadem contrarietate quia omne agens a contrario [illegible]. [illegible]

Ob. [illegible] reactio agens nunquam [illegible] [illegible] [illegible] aliquid [illegible]

R. agens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in reactione.

Ob. [illegible] reactio nunquam [illegible] [illegible] [illegible] infinitum quia cum agens agit in passum, passum reagit in agens.

R. [illegible] agens agat et passum reagat, [illegible] tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contra.

[illegible] in reactione non [illegible] [illegible] contrarij [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] simul et eodem tempore [illegible], et [illegible]

De Inceptione et Desitione

Inceptio et desitio est principium et finis durationis rei qua incipit esse aut desinit.

Incipere, et desinere sumi possunt duobus modis, 1° est quo res incipit et desinit extrinsece, 2° intrinsece. Res quae incipit et desinit intrinsece, dicitur incipere per ultimum esse et desinere per ultimum esse. Res autem quae incipit et desinit extrinsece dicitur incipere per ultimum non esse et desinere per primum non esse.

Motus et tempus quae sunt entia successiva incipiunt et desinunt extrinsece. Entia quae permanentia in instanti incipiunt et desinunt intrinsece.

Formae substantiales per se loquendo incipiunt intrinsece et desinunt extrinsece, quia formae substantiales producuntur in instanti et non possunt in eodem instanti duae formae substantiales esse in eadem materia [illegible] incompossibiles.

Disputatio 4.a

De Rarefactione, et Condensatione

Rarefactio est quod res majores dimensiones quam prius habet [illegible].

Condensatio est quod res minores dimensiones quam prius habet [illegible].

In rarefactione producitur qualitas ratione cujus debet corpori major extensio, quae qualitas vocatur raritas. In condensatione producitur alia qualitas ratione cujus debet corpori minor extensio, quae qualitas vocatur densitas.

Obiicies: Spongia [illegible] dicitur rara quando per multos poros vacuis corporibus repleta est, et tunc dicitur densa cum e contra; ergo rarefactio fit per intromissionem corporum, et condensatio e contra.

R. dist. corpus spongiae rarefactio fit per intromissionem corporis [illegible] nego aliqua rarefactio vere.

Raritas [illegible] est [illegible] quod res possit dimittere intromissis corporibus

et

ut spongia, quae aliud quid habet partibus suis additum et plus exten-
ditur, ut ligni quod aqua habet immersum dispicitur, sed ideo non
concipiunt [illegible] apparuerint, fore [illegible]

In Condensatione nulla pars corporis locum deserit quem prius habuit, sed omnes et singulae minorem locum, et amittunt maiorem extensionem acquirunt minorem.

Obj. Ubi in rarefactione admittatur discontinuatio partium in rebus corporalibus sequitur unum corpus esse in duobus locis, ergo

R. neg. seq., in rarefactione enim fit ut idem corpus occupet maius spatium, quia singulae partes acquirunt maiorem extensionem.

Duo modi in rarefactione et condensatione inveniuntur. Primus est quia producitur [illegible] eidem corpori modo exigit maior, modo minor extensio. Alter modus est localis quia producitur illa maior vel minor extensio. In primo consistit Rarefactio.

Raritas est calor, et densitas est frigus, quia quae calefiunt fiunt rara, quae frigefiunt fiunt densa, ergo raritas et densitas non distinguuntur.

Obj. Quantitas est ratio cur corpus exigat ~~exigat~~ extensionem, sed rarefactio est productio extensionis, ergo rarefactio est motus ad quantitatem [illegible]

R. quantitas est cur corpus exigat aliquam extensionem, cur vero corpus exigat hanc potius istam maiorem, vel minorem neg.

Disputatio 5a

In [illegible] de Generatione. De Elementis

De esse Elementi

Dantur elementa, i. corpora simplicia, ex quibus mixta ex illis componuntur.

Elementum est id ex quo aliquid componitur primo inexistente indivisibili specie in aliam speciem. Vel Elementum est corpus simplex, id quod alia corpora componit.

Elementum est corpus tangibile, quia ex eo fiunt qualitates tangibiles. Omnes proprietates elementorum non sunt, neque figura neque quantitas, neque gravitas neque levitas, quae istae qualitates sunt propriae elementis.

Siccitas est forma [illegible] elementorum ex redundantia ad propriam et contrariam [illegible]

Elementa sunt quatuor, nempe Ignis, Aer, Aqua et Terra.

Et quia tot sunt elementa, quot sunt possibiles combinationes primarum 5
qualitatum, scilicet calidi, frigidi, siccitatis, et humiditatis, sed sunt
possibiles quatuor combinationes, ergo quatuor sunt elementa.

Ignis constat ex calore et siccitate, Aqua ex frigore et humiditate,
Aer ex calore et humiditate, Terra ex frigore et siccitate.

Obj. duo elementa disimbola continent quatuor qualitates, ergo sufficerent quatuor elementa [illegible] duo sunt [illegible].

R. licet in duobus elementis contineantur quatuor qualitates, non tamen continent quatuor combinationes ipsarum qualitatum.

Ignis est in concavo lunae, et supra aerem, quia ignis est locus connaturalis alicuius elementi ad quod semper tendit, sed videmus experientia ignis tendit semper et supra aerem, ergo.

Obj. si ignis esset in concavo lunae, luceret et videretur, sed non lucet, nec videtur, ergo dicendum est quod non sit in aere.

R. propter maximam suam raritatem nec lucere, nec videri potest, [illegible] nec tamen calefacere.

Q. qualitates sunt illae quae non fiunt ex aliis qualitatibus, verum [illegible] sed ex his omnes oriuntur, quae sunt quatuor: Calor, frigus, humiditas et siccitas.

Qualitates tangibiles sunt calidum, frigidum, humidum, siccum, durum, molle, lubricum, aridum, asperum, lene, leve, grave, crassum, tenue, quae reducuntur ad quatuor primas.

Obj. a coeli influentiis producuntur effectus qualitatum, ergo non sunt primae.

R. qualitates quae producuntur a coelo et corporibus incorruptibilibus esse quae sunt [illegible] corporibus corruptibilibus nec.

Colores oriuntur ex primis qualitatibus, unde quod color caret quod frigent pallor, [illegible] influentiis [illegible] alibi agit in corpore in quo predominatur calor, aliter in corpore in quo predominatur frigus.

Sic.

Siccitas et humiditas appellantur passiva, quia dant corpori mixto facile, vel difficile terminari alieno termino, quod est quodammodo pati.

Ob.[2] quatuor non sunt nisi privationes, sed positiva et realia.

Calidum est id quod congregat homogenea et disgregat ethereogenea.

Frigidum quod congregat homogenea et ethereogenea.

Humidum quod facile terminatur termino alieno.

Siccum quod facile terminatur termino proprio, difficile alieno.

Ob.1 calor est aggregativus, quia congregat elementa in quibus sit mixtum, sed elementa sunt ethereogenea, ergo calor [illegible]

R. licet sint ethereogenea, tamen in calore redduntur homogenea in calitate, et idcirco sunt [illegible].

Ob.2 ignis, et crystallum sunt humida, et tamen non possunt facile terminari alieno termino, ergo humidum non est [illegible]

R. negatur, et si se esse, per accidens tamen [illegible].

Elementis conveniunt hae qualitates. Ignis est calidus et siccus, Aer calidus et humidus, Aqua frigida et humida, Terra frigida et sicca ut constat ex ipsa experientia.

Qualitates elementorum

Ob.3 calor convenit in summo aeri et igni, ergo calor non est proprietas ignis, propria convenit omni et soli.

R. calor per gradum summum non est proprietas ignis [illegible], contra [illegible] calor aeri [illegible] in summo non est proprietas [illegible].

Ob.4 si terra esset summe frigida, deberet esse gravissima omnium corporum, sed hoc est absurdum.

R. si terra sit pura, conc. [illegible] quia est nunc impura [illegible].

Aer dividitur in tres regiones, suprema, media, infima. Suprema est illa sphaerae ignis contermina. Media est illa pars aeris quae mediante [illegible] frigore [illegible], et nubibus occupat. Infima est [illegible] in qua fit reflexio radiorum solis a terra, quae est variabilis pro temporum varietate.

Ob.a

Ob.^o oleum tactu frigidum est unde repraesentat aquam, sed
oleum est frigidum quia facile congelatur, ergo [illegible].
R.^o oleum tactu non calidum esse, unde negatur oleo inesse in-
finitates frigidas sed facilis congelationis caussa, quia con-
tinet et [illegible], facile densatur et admittit frigus.
Calor ignis et aeris est etiam calor caelestis sunt eiusdem
speciei, et sic de [illegible] contrariis.
Grave est id quod secundum se natum est ad medium i. centrum.
Leve est id quod secundum se natum est a medio i. quod latius petit
a centro Mundi.
Gravitas et levitas sunt diversa a raritate et densitate, quia
alioquin ea quae sunt magis densa essent magis gravia,
quod patet contrarium. sunt etiam distincta ab ipsis
formis substantialibus elementorum, et ab ipsis combinationibus primarum
qualitatum simul sumptarum.
Gravitas et levitas dimanant a formis substantialibus elementorum
posita non debita dispositione e. quae sunt in natura.
Gravitas aquae et terrae, et levitas aeris et ignis specie dif-
ferunt inter se, quia habent diversitatem motuum, et ter-
minorum motuum inferunt diversitatem specificam in elementis.
q.^o debet dici quod etiam ipsae virtutes motivae specie differunt.)
Ob.^o quae differunt solum magis et minus sunt eiusdem speciei, sed ignis
et aer solum levitate sunt huiusmodi.
R.^o illud magis et minus accipitur intensive esse, hic autem ac-
cipitur solum comparative, neg.
Ob.^o terminus ad quem tendit levitas aeris et levitas ignis
non differunt essentialiter, ergo nec ipsae levitates.
R.^o dist. ant., ibi terminus materialiter acceptus non differunt essentialiter
conc., formaliter acceptus ut specificans neg.
Elementa ad propria loca moventur immediate efficienter a gra-
vi:

vitate, et levitate, quia non pot assignari alia causa, quae necessario est assignanda. p.

Gravia, et levia velocius moventur in fine quam in principio motus. pr. ex Arist., qui ait terram quanto propinquior est tanto [illegible] centro, et velocius ferri. pr. et contra experientia.

Obs. Vicentia velocius movetur in medio cursu, et proiecta [illegible] dius movetur in fine quam in principio. p. falsa conclusio.

R. neg. cont., nam in motu violento [illegible] [illegible] [illegible] abun- dans in principio, et paulatim deficiens in medio et in fine. [illegible] [illegible] deficit virtus impressa a proiciente. d.

Gravia, et levia moventur [illegible] [illegible] [illegible] motus, [illegible] [illegible] extrinsecas diminuitur motum tempus [illegible], apud. d.

Elementa non gravitant, nec levitant in proprio loco. p. experien- tia, quia aer supra aquam [illegible] non gravitat. p.

Obs. [illegible] [illegible], aere pleno superius, plena aqua descendit. p.

R. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia dum [illegible] expellit aerem a quo [illegible], ab ipso [illegible] illo [illegible] [illegible] descendit, cum non habet a quo [illegible] [illegible].

Obs. Arist. ait: In sua regione omnia habent gravitatem, etiam aer ipse, et ignis. p. elementa gravitant.

R. Arist. hoc ait, quia elementa sunt impura, et ideo gravitant. p. propter elementi gravioris mixtionem. d.

Unumquodque elementum pot. immediate transmutari in aliud. Ex Arist. qui ait, [illegible] [illegible] omnia elementa posse ad invicem transmutari manifestum est.

Obs. Non fit transitus ab extremo ad extremum nisi per medio. p.

R. in motu locali esse, in quocumque transmutatione elementorum. neg. De Mixtione

Dat. mixtio, quae est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. pr. experientia: [illegible] plantae, animalia generantur ex [illegible], [illegible] [illegible] est aliquid mixtum. p. d.

Ad mixtionem dari concursum elementorum, quia ex elementis mixtiones efficiuntur. Elementa et attemperant ad dispositiones requisitas ad aliquod mixtum et generant mixtum concurrente sole vel solo caelo.

Ad mixtionem quinque requiruntur conditiones. 1a ut miscibilia sint subtilia, 2a ut habeant contrarietatem [illegible]. 3a ut habeant proportionem ad invicem. 4a ut elementa [illegible] debeant res omnes maneant. 5a ut miscibilia ducuntur [illegible].

Mixtio est miscibilium alteratorum unio.

Elementa non manent in mixto sub formis refractis, quia suscipiunt intensionem et remissionem. Neque manent integra in mixto formae elementorum, quia elementa ex se salva manent, dum corpus est allatum ad miscendum, et ideo non est mixtio, sed juxta positio.

Elementa manent in mixto sub suis virtutibus, sive qualitatibus refractis, et sic quia [illegible] ideo elementa non corrumpuntur, quia salvantur eorum virtutes. Et non manent actu sed potentia.

Obiicies 1o: Elementum est id ex quo componitur aliquid, ergo debet manere actu, quia debet inexistere cum mixto.

Respondeo dist. ant.: debet existere actu sub virtutibus suis, sub formis refractis, [illegible].

Obiicies 2o: Si elementa existerent sub virtutibus, ergo per accidens.

Respondeo: Ad hoc ut aliquid sit per accidens non requiritur [illegible] sit contrariarum vel [illegible] intentionaliter.

Obiicies 3o: Elementa separantur a mixto, ut patet a ligno in combustione, ergo necessario debet dici quod sint actu in mixto.

Respondeo: Ideo mixta resolvuntur in elementa, quia mixta constant ex partibus etherogeneis, quae aliquae magis et minus participant de qualitatibus elementi.

Obiicies 4o: Non potest assignari causa a qua corrumpuntur elementa

quo

q. do miscean. q. sint actu in mixto
R. neg. ans. causa corruptionis forma eius forma adveniens alterius mixti, quae est incompossibilis cum alia forma substantiali.

De Anima in Comuni

Thiébaud Cat. 85 1963

932 **SILVESTRI** (Clem.), S. J. In Aristotelis libros de Generatione, Corruptione et de Anima, disputationes. 1631, pet. in-4, 214 ff. + (14) ff., vélin souple. (Rel. de l'époque). (442) 45 fr.

Cours de philosophie professé en Italie dans un collège de Jésuites; il est strictement basé sur l'exposition et l'exégèse d'Aristote.

Le texte, d'une bonne écriture cursive à été copié par un élève nommé **Annibale de'Simonetti.**